

Bruselj, 27. november 2025
(OR. en)

15277/25

SOC 769
EMPL 507
EDUC 434
ECOFIN 1504

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 25. november 2025

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2025) 958 final

Zadeva: PREDLOG SKUPNEGA POROČILA KOMISIJE IN SVETA O
ZAPOSLOVANJU

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 958 final.

Priloga: COM(2025) 958 final

Strasbourg, 25.11.2025
COM(2025) 958 final

PREDLOG SKUPNEGA POROČILA KOMISIJE IN SVETA O ZAPOSLOVANJU

Kazalo

KLJUČNA SPOROČILA	3
POGLAVJE 1: TRENDI NA TRGU DELA IN SOCIALNEM PODROČJU V EU	28
POGLAVJE 2: REFORME ZAPOSLOVANJA IN SOCIALNE REFORME – USPEŠNOST IN UKREPI DRŽAV ČLANIC	32
2.1 Smernica 5: spodbujanje povpraševanja po delovni sili	32
2.1.1 Ključni kazalniki.....	32
2.1.2 Ukrepi držav članic.....	49
2.2. Smernica 6: Krepitev ponudbe delovne sile in izboljševanje dostopa do zaposlitve ter vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc	51
2.2.1 Ključni kazalniki.....	51
2.2.2 Ukrepi držav članic.....	86
2.3 Smernica 7: Izboljšanje delovanja trgov dela in učinkovitost socialnega dialoga.....	93
2.3.1 Ključni kazalniki.....	93
2.3.2 Ukrepi držav članic.....	115
2.4 Smernica 8: Spodbujanje enakih možnosti za vse, krepitev socialne vključenosti in boj proti revščini.....	119
2.4.1 Ključni kazalniki.....	120
2.4.2 Ukrepi držav članic.....	146
POGLAVJE 3: PRVA FAZA ANALIZE OKVIRA ZA SOCIALNO KONVERGENCO ..	153
3.1 Ključne horizontalne ugotovitve	153
3.2 Prva faza analize po posameznih državah.....	162
Belgija.....	162
Bolgarija	164
Češka	166
Danska	167
Nemčija.....	169
Estonija	171
Irska	173
Grčija	175
Španija	177
Francija	179
Hrvaška.....	181
Italija.....	183
Ciper	185

Latvija.....	187
Litva.....	189
Luksemburg.....	191
Madžarska.....	193
Malta.....	195
Nizozemska.....	197
Avstrija.....	198
Poljska.....	200
Portugalska.....	202
Romunija.....	204
Slovenija.....	206
Slovaška.....	208
Finska.....	210
Švedska.....	212

KLJUČNA SPOROČILA

S skupnim poročilom Evropske komisije in Sveta o zaposlovanju se v skladu s členom 148 PDEU spremljata stanje na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Uniji ter izvajanje smernic za zaposlovanje¹. Poročilo vsebuje tudi pregled nedavnih ukrepov politike držav članic na področju trga dela in socialnih zadev ter opredeljuje povezana ključna prednostna področja za ukrepe politike. Ohranja močan poudarek na izvajanju evropskega stebra socialnih pravic.

Poglavje 1 poročila vsebuje kratek pregled ključnih trendov na področju zaposlovanja in socialnih zadev. V poglavju 2 so analizirani izzivi in odzivi politike v državah članicah za vsako od štirih smernic za zaposlovanje. V njem je predstavljen tudi napredek pri doseganju krovnih ciljev EU in nacionalnih ciljev za leto 2030. Poglavje 3 vsebuje horizontalne ugotovitve in analizo za vsako državo članico na podlagi načel okvira za socialno konvergenco². Poleg tega je odziv na Uredbo (EU) 2024/1263, na podlagi katere nadzor Komisije v okviru evropskega semestra vključuje okvir za opredelitev tveganj za socialno konvergenco³.

Obravnavanje izzivov, opredeljenih v tem poročilu, podpira navzgor usmerjeno socialno konvergenco. Podpira tudi doseganje ciljev trajnostnega razvoja in izvajanje strategij za Unijo enakosti⁴. Na podlagi predloga Komisije ter po izmenjavi mnenj v svetovalnih odborih Sveta bo končno poročilo sprejel Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (v nadaljnjem besedilu: Svet EPSCO).

V skupnem poročilu o zaposlovanju se spremlja napredek pri doseganju krovnih ciljev EU in nacionalnih ciljev za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjšanja revščine (glej okvire s cilji v poglavju 2)⁵:

- **EU je trenutno na dobri poti, da do leta 2030 doseže svoj krovni cilj glede stopnje delovne aktivnosti, in to kljub skromni (čeprav pospešeni) rasti BDP in znižanju delovne intenzivnosti v okviru rasti z visoke ravni v letu 2024⁶. Stopnja delovne aktivnosti v EU je leta 2024 dosegla 75,8 %, kar je 0,5 odstotne točke več kot leta 2023 in le 2,2 odstotne točke pod ciljno vrednostjo do leta 2030, ki znaša 78 %. Večina držav članic je v letu 2024 dosegla nadaljnji napredek pri doseganju svojih**

¹ Svet Evropske unije je zadnje posodobitev smernic za zaposlovanje sprejel 27. oktobra 2025 ([UL L 2025/2254](#), 7.11.2025).

² Po razpravah v Svetu EPSCO, ki so potekale junija 2023 o okviru za socialno konvergenco, in [ključnih sporočilih Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito](#) na podlagi [dela namenske delovne skupne teh dveh odborov](#), ki je potekalo med oktobrom 2022 in majem 2023.

³ Glej člen 3(3), točka (b), Uredbe (EU) 2024/1263 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru. Poleg tega je v uvodni izjavi 8 iste uredbe navedeno, da „Komisija v sklopu celovite analize razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru evropskega semestra oceni tveganja navzgor usmerjene socialne konvergence v državah članicah ter spremlja napredek pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic na podlagi pregleda socialnih kazalnikov in načel okvira za socialno konvergenco“.

⁴ Strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025, akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025, strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030, strategija za enakost LGBTIQ+ oseb za obdobje 2026–2030 in strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021–2030.

⁵ Krovne cilje EU za leto 2030 so pozdravili voditelji in voditeljice EU na socialnem vrhu v Portu maja 2021 in Evropski svet junija 2021.

⁶ Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

nacionalnih ciljev na področju zaposlovanja, sedem pa jih je svoje že doseglo ali preseгло.

- **Za doseg cilja EU glede spretnosti so potrebna znatna nadaljnja prizadevanja.** V zvezi z deležem vsakoletne vključenosti odraslih v izobraževanje je bil v EU dosežen le omejen napredek (na podlagi ankete o izobraževanju odraslih). Povečal se je s 37,4 % v letu 2016 na 39,5 % v letu 2022, vendar je še vedno za več kot 20 odstotnih točk pod krovnim ciljem EU za leto 2030, ki znaša 60 %. Podatki iz ankete o delovni sili kažejo na splošno povečanje udeležbe odraslih v izobraževanju med letoma 2022 in 2024. Večina držav članic zaostaja pri uresničevanju svojih nacionalnih ciljev. To je ključno za izpolnitev ambicije Evrope, da ostane konkurenčna, inovativna in vključujoča, tudi ob upoštevanju demografskih trendov. Dodatni ukrepi politike so še posebej nujni zaradi krepitve strateške neodvisnosti Unije.
- **Kljub opaznemu napredku so potrebna dodatna prizadevanja za izpolnitev cilja glede zmanjšanja revščine.** Število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti je bilo leta 2024 v EU za približno 2,9 milijona manjše kot leta 2019. To je še posebej velik uspeh, če upoštevamo krizo zaradi COVID-19, visoke stroške energije in inflacijo. K temu cilju bi lahko prispevalo tudi znatno povečanje indeksa realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca v letu 2024 na ravni EU. Vendar je to še vedno daleč od krovnega cilja EU, v skladu s katerim naj bi se do leta 2030 zmanjšalo za vsaj 15 milijonov. Medtem ko sta dve državi članici leta 2024 dosegli svoje nacionalne cilje in je 14 drugih držav članic od leta 2019 doseglo določen napredek, je bilo v 11 državah članicah število ogroženih oseb v letu 2024 večje kot v letu 2019⁷. Glede na to bi bilo treba prizadevanja v preostanku desetletja znatno pospešiti. To je bistveno glede na cilj, da se do leta 2050 v Uniji izkorenini revščina⁸.

Z evropskimi politikami se pomembno podpirajo vključujoča in trajnostna gospodarska rast, odpornost ter ekonomska, socialna in teritorialna kohezija. Komisija v ta namen izvaja številne namenske pobude, vključno z načrtom za kakovostna delovna mesta, unijo spretnosti, načrtom za cenovno dostopna stanovanja in strategijo za boj proti revščini. V okviru kompasa za konkurenčnost je kot enega od petih horizontalnih vidikov omogočanja, ki so potrebni za podporo konkurenčnosti v vseh sektorjih, predlagala spodbujanje spretnosti in kakovostnih delovnih mest. V sedanjem večletnem finančnem okviru je Evropski socialni sklad plus glavno sredstvo za evropsko financiranje na socialnem področju, ki ga dopolnjujejo drugi instrumenti, kot je Erasmus+. Na področju infrastrukture ga dopolnjujejo sredstva iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Instrumenta za povezovanje Evrope (IPE) in Sklada za pravični prehod (SPP). Mehanizem za okrevanje in odpornost spodbuja tudi socialno kohezijo s podporo reformam in naložbam, s čimer se izboljšujeta

⁷ Državi članici, ki sta dosegli svoje nacionalne cilje, sta SE in IE. 14 držav članic, ki so od leta 2019 dosegle določen napredek: PT, EL, BG, PL, IT, RO, HU, HR, CZ, NL, BE, CY, EE in LV. 11 držav članic, v katerih je bilo število ogroženih ljudi v letu 2024 večje kot v letu 2019: FR, DE, ES, SK, FI, AT, DK, LT, SI, LU in MT.

⁸ Glej govor predsednice Evropske komisije Ursule von der Leyen o stanju v Uniji leta 2025 z dne 10. septembra 2025.

konkurenčnost in odpornost držav članic⁹. Vsa ta orodja financiranja EU prispevajo k evropskemu stebru socialnih pravic.

Prva faza analize okvira za socialno konvergenco kaže:

- i. **nadaljnjo navzgor usmerjeno konvergenco pri delovanju trgu dela v državah članicah v letu 2024.** Kljub temu je treba še naprej izboljševati rezultate na področju zaposlovanja nekaterih premalo zastopanih skupin, v zvezi s katerimi v državah ni mogoče opaziti jasnega trenda navzgor usmerjene konvergenca (na primer v zvezi z mladimi in invalidi);
- ii. **rahle izboljšave na ravni EU v zvezi s spretnostmi, čeprav na tem področju še vedno obstajajo tveganja za navzgor usmerjeno konvergenco.** Ugotovljeno je razmeroma veliko število kritičnih točk, na primer v zvezi z zgodnjim opuščanjem šolanja, udeležbo odraslih v izobraževanju ter ravnmi digitalnih spretnosti;
- iii. **rahlo izboljšanje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti, dohodkovne neenakosti in realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca na ravni EU, vendar brez znakov navzgor usmerjene konvergenca v državah članicah na tem področju.**

Horizontalna analiza in analiza za posamezne države glede navzgor usmerjene socialne konvergenca, ki vodita do teh glavnih ugotovitev, temeljita na načelih okvira za socialno konvergenco. Analizirani so izzivi držav članic na področju trga dela, spretnosti in socialnih zadev, da se opredelijo morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco. Analiza temelji na analitičnih orodjih, dogovorjenih z državami članicami (pregledu socialnih kazalnikov in dogovorjeni metodologiji semaforja iz skupnega poročila o zaposlovanju).

Druga faza analize okvira za socialno konvergenco bo zajemala devet držav članic. Med njimi so Bolgarija, Grčija, Španija, Italija, Litva, Luksemburg in Romunija, ki so bile tudi lani v drugi fazi. Poleg tega sta Latvija in Finska letos prvič del te skupine¹⁰. Hrvaška, Estonija in Madžarska, ki so bile lani v drugi fazi analize, letos vanjo niso vključene¹¹. Službe

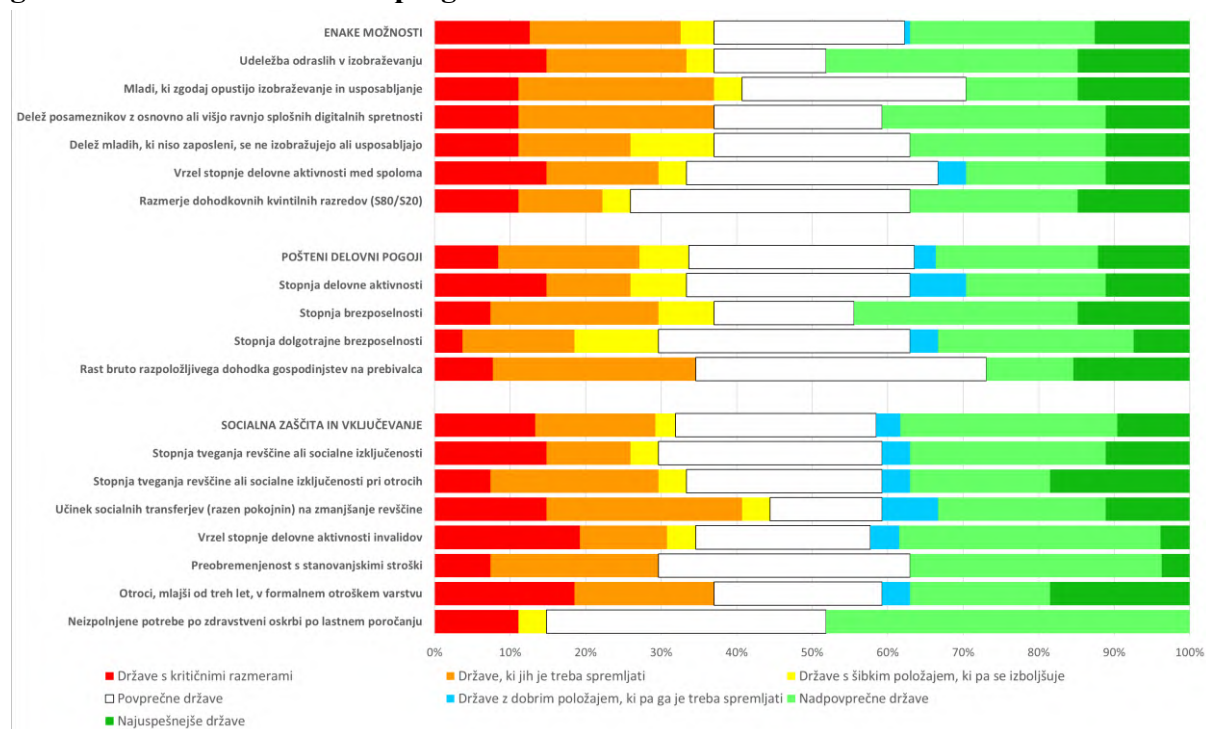
⁹ Proračun Evropskega socialnega sklada plus (2020–2027) znaša približno 142 milijard EUR, vključno z nacionalnim sofinanciranjem. Na splošno zajema naložbe na področjih politike, ki jih pokrivajo smernice za zaposlovanje. Dodatna podpora, s poudarkom na infrastrukturi, prihaja iz skladov ESRR in SPP. Skupni znesek v višini približno 163,7 milijarde EUR, dodeljen državam članicam v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, prispeva k socialnim izdatkom, ki predstavljajo približno 25 % vseh ocenjenih odhodkov (13. novembra 2025). Kategorije socialnih izdatkov so opredeljene in uporabljene na podlagi metodologije, ki jo je Komisija po posvetovanju z Evropskim parlamentom in državami članicami sprejela v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105.

¹⁰ Uvrstitev Latvije je posledica povečanja deleža mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo ter zvišanja stopenj brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti. Nanaša se tudi na majhen in vse manjši učinek socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine ter močno poslabšanje udeležbe otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu. Uvrstitev Finske v drugo fazo analize je povezana predvsem z relativnim poslabšanjem stopenj brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti.

¹¹ Estonija, Madžarska in Hrvaška, ki so bile v prejšnjem letu tudi v drugi fazi analize, letos niso vključene. Estonija ni vključena, ker se je izboljšala na področjih dohodkovne neenakosti, razpoložljivega dohodka gospodinjstev, stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti, učinka socialnih transferjev na zmanjšanje revščine in neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi. Madžarska prav tako ni vključena v drugo fazo analize, saj so iz najnovejših podatkov razvidne izboljšave v zvezi z mladimi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti (na splošno in pri otrocih), vrzeljo stopnje delovne aktivnosti invalidov in stopnjo dolgotrajne brezposelnosti. V zvezi s Hrvaško je bila ugotovljena

Komisije bodo v zvezi s temi državami, za katere so bila ugotovljena morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, izvedle podrobnejšo drugo fazo analize (z uporabo širšega sklopa kvantitativnih in kvalitativnih dokazov).

Izzivi na področju zaposlovanja, spretnosti in socialnih zadev v državah članicah EU po glavnih kazalnikih v okviru pregleda socialnih kazalnikov

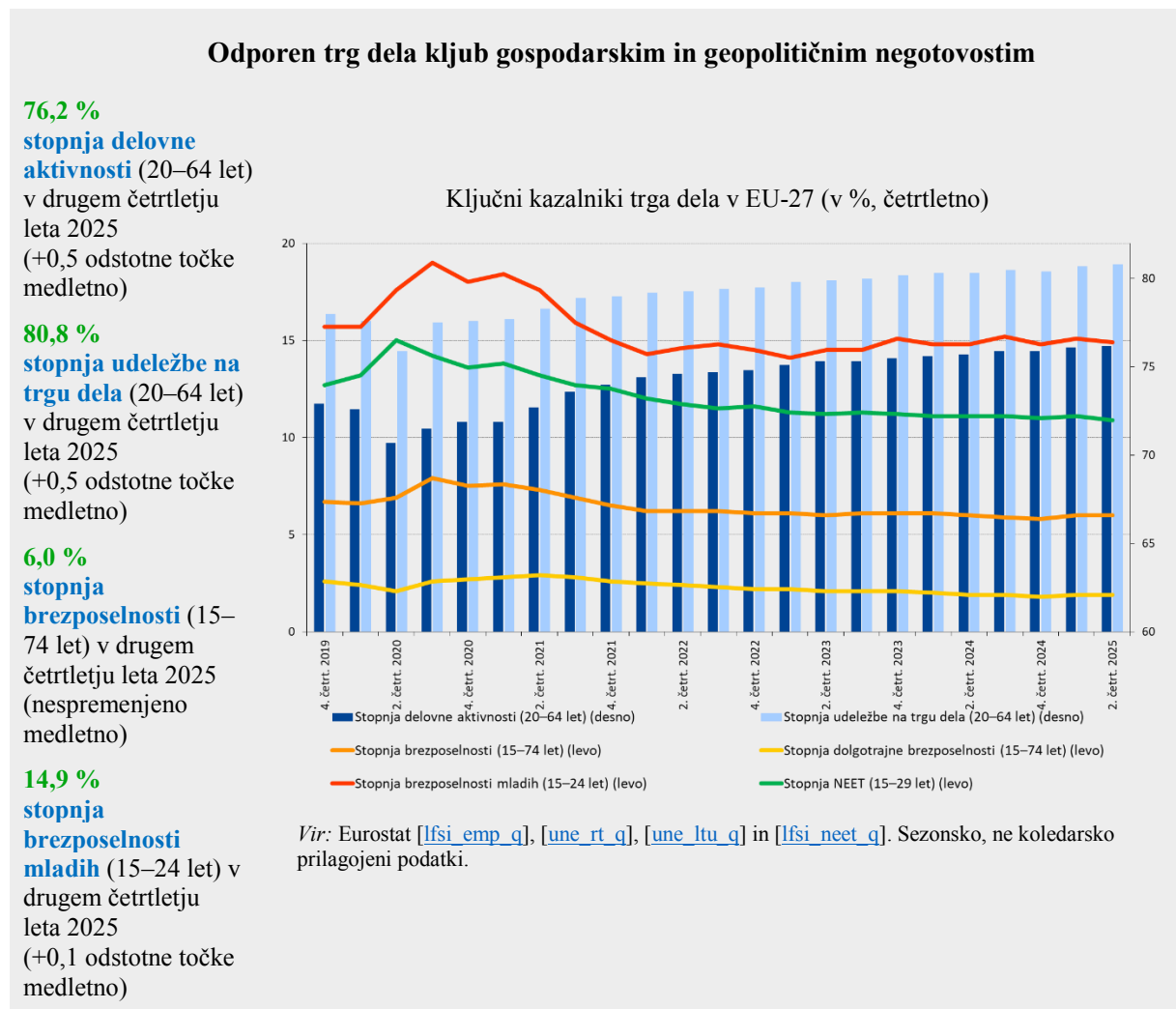
Opomba: podatki za nekatere države pri nekaterih kazalnikih manjkajo – glej preglednico 3.1.1 v oddelku 3.1. Dolžina različno obarvanih segmentov v stolpcih je sorazmerna z deležem držav članic z ustrežno kategorizacijo. Elementi legende so pojasnjeni v Prilogi 6.

Kljub vse večji gospodarski in geopolitični negotovosti je trg dela EU v letu 2024 in na začetku leta 2025 ostal odporen, ob tem je bila rast zaposlovanja zmerna, vendar še vedno močna. Na splošno se je v letu 2024 skupna zaposlenost v EU povečala za 1,7 milijona ljudi na 219,4 milijona. Stopnja delovne aktivnosti (v starostni skupini 20–64 let) je leta 2024 dosegla 75,8 %, v drugem četrtletju leta 2025 pa se je še povečala na rekordno raven, in sicer 76,2 %. Čeprav se je letna stopnja rasti upočasnila, je pozitivna rast odražala odpornost trga dela v negotovih razmerah. Hkrati se je stopnja brezposelnosti v EU (v starostni skupini 15–74 let) leta 2024 znižala na rekordno nizko raven, tj. 5,9 %.

Rast delovne aktivnosti, zabeležena leta 2024, je bila predvsem posledica večje udeležbe na trgu dela in v veliko manjši meri nižje stopnje brezposelnosti. Ustvarjanje delovnih mest je bilo osredotočeno na storitve in javni sektor. Samozaposlovanje (kot delež vseh zaposlenih oseb) v EU se stalno zmanjšuje, pri čemer so med sektorji in državami razlike. Na

prekinitvev časovne vrste v letu 2024 za vse socialne kazalnike, ki temeljijo na statistiki EU o dohodku in življenjskih pogojih (EU-SILC), kar ne omogoča smiselne razlage sprememb. Strukturna prekinitvev je zlasti vzrok za označbo „države, ki jih je treba spremljati“ v zvezi s stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti, in sicer na splošno in pri otrocih.

splošno je bila v državah članicah EU ugotovljena postopna navzgor usmerjena konvergenca v smislu stopenj delovne aktivnosti. Hkrati so bile med državami in v njih še vedno velike regionalne razlike. Številne regije z razmeroma nizkimi stopnjami delovne aktivnosti so podeželske, redko poseljene ali obrobne regije.

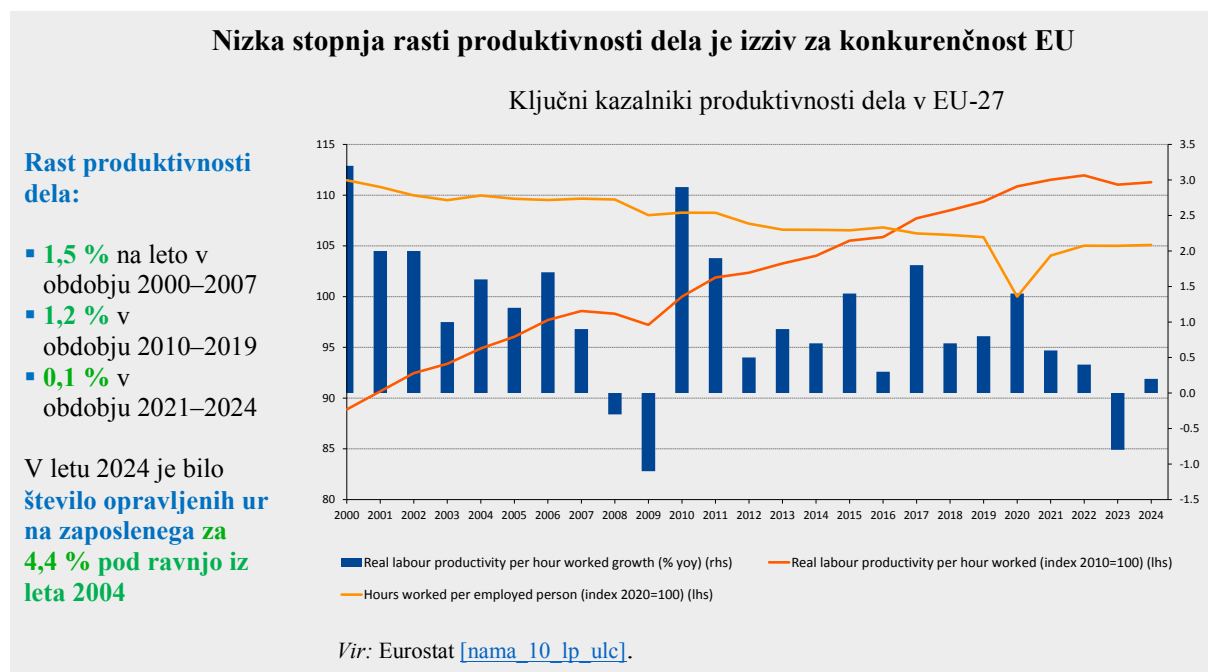
Počasna rast produktivnosti dela je izziv za konkurenčnost EU in socialno kohezijo, kot je poudarjeno tudi v Draghijevem poročilu¹². To še toliko bolj velja v okviru neugodnih demografskih gibanj, ki vplivajo na potencial rasti Unije, sposobnost ustvarjanja delovnih mest in življenjski standard državljanov EU. V zadnjih dveh desetletjih in pol se rast produktivnosti nenehno upočasnjuje¹³. V letu 2024 se je produktivnost dela na opravljeno uro povečala le za 0,2 %, potem ko se je leto prej zmanjšala za 0,8 %. Napovedi za leta 2025, 2026 in 2027 kažejo na izboljšave, na podlagi katerih bi se lahko v večini držav članic izravnale izgube od leta 2023¹⁴. Da bi EU okrepila svojo konkurenčnost in strateško avtonomijo, mora povečati svojo inovacijsko zmogljivost, med drugim s povečanjem svojega

¹² Draghijevo poročilo: [A competitiveness strategy for Europe](#) (Strategija konkurenčnosti za Evropo), 9. september 2024.

¹³ V obdobju 2000–2007 je v povprečju znašala 1,7 % na leto, v obdobju 2010–2019 se je zmanjšala na 1,2 %, v obdobju 2021–2024 pa je bila le 0,1-odstotna.

¹⁴ Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

človeškega kapitala v skladu s spreminjajočimi se potrebami. To je dobro poudarjeno v kompasu Komisije za konkurenčnost¹⁵, pobudi unija spretnosti¹⁶, ter akcijskem načrtu za celino umetne inteligence¹⁷ in strategiji za uporabo umetne inteligence¹⁸. Večje zasebne naložbe, podprte s poglobljeno unijo kapitalskih trgov, lahko prav tako pripomorejo k izboljšanju produktivnosti dela.

Čeprav se je pomanjkanje delovne sile in spretnosti zmanjšalo glede na njegovo najvišjo raven iz leta 2022, je še vedno veliko. Odprava tega pomanjkanja je ključna za spodbujanje konkurenčnosti, agende EU za večjo strateško avtonomijo in trajnostne rasti. Stopnja prostih delovnih mest v EU se je znižala s 3,1 % v drugem četrtletju leta 2022 na 2,1 % v drugem četrtletju leta 2025, vendar ostaja nad povprečjem iz obdobja pred pandemijo (2013–2019), ki je bilo 1,7 %. Na podlagi te stopnje je pomanjkanje zlasti izrazito na področjih upravnih in podpornih storitev, strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, prometa, nastanitvenih in gostinskih storitev, gradbeništva ter informacijskih in komunikacijskih dejavnosti. V nedavni analizi je bilo ugotovljeno, da je v več državah članicah pomanjkanje delovne sile v kar 24 poklicih, ki so pomembni za zeleni prehod¹⁹.

Pomanjkanje v nekaterih sektorjih se bo verjetno nadaljevalo zaradi strukturnih dejavnikov. Ti vključujejo demografske spremembe ter potrebe po spretnostih zaradi zelenega in digitalnega prehoda, pa tudi slabe delovne pogoje v nekaterih sektorjih. Sektorska mobilnost je še vedno omejena, saj letno le 1,8–3,9 % delavcev zamenja sektor, pri čemer je

¹⁵ Sporočilo Evropske komisije o kompasu za konkurenčnost za EU (COM(2025) 30 final z dne 29. januarja 2025).

¹⁶ Sporočilo Evropske komisije o uniji spretnosti (COM(2025) 90 final z dne 5. marca 2025).

¹⁷ Sporočilo Evropske komisije o akcijskem načrtu za celino umetne inteligence (COM(2025) 165 final z dne 9. aprila 2025).

¹⁸ Sporočilo Evropske komisije o strategiji za uporabo umetne inteligence (COM(2025) 723 final z dne 8. oktobra 2025).

¹⁹ Poklic je uvrščen med poklice s „razširjenim pomanjkanjem“, če vsaj pet držav članic poroča, da v njem obstaja pomanjkanje delovne sile. To je ključni kazalnik uspešnosti dogovora o čisti industriji.

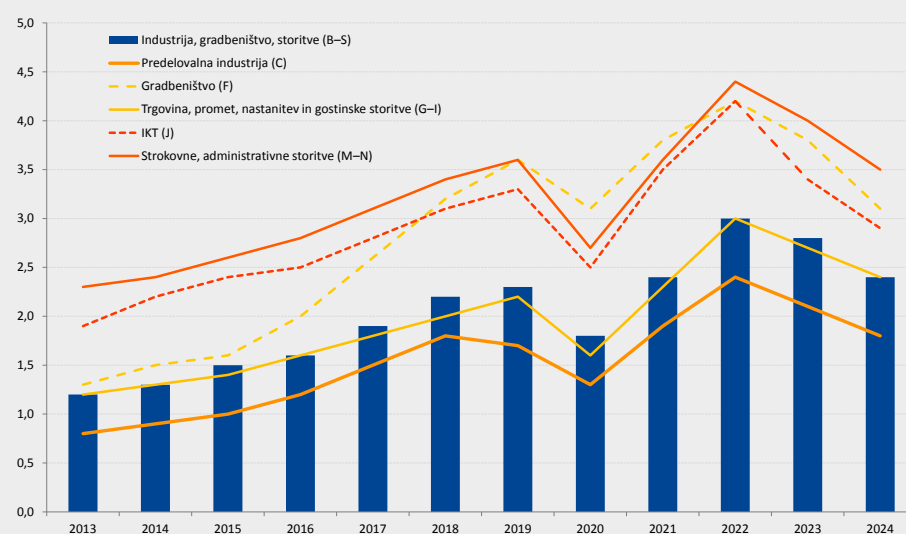
ta stopnja od leta 2016 na splošno nespremenjena²⁰. Odpravljanje tega pomanjkanja je bistveno za podporo rasti, produktivnosti in dvojnemu prehodu. Komisija je leta 2024 predstavila akcijski načrt za odpravljanje pomanjkanja delovne sile in spretnosti v Uniji, pripravljen v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji²¹. V tem akcijskem načrtu je opisan pomen aktiviranja premalo zastopanih skupin, močnejšega izpopolnjevanja in preusposabljanja, večje uporabe zbiranja podatkov o spretnostih, boljših delovnih pogojev ter boljše mobilnosti delovne sile za odpravo pomanjkanja. Komisija v okviru unije spretnosti predstavlja novo priporočilo za priporočilo Sveta o človeškem kapitalu.

Čeprav se je pomanjkanje delovne sile zmanjšalo glede na najvišjo raven iz leta 2022, je še vedno veliko

Stopnje prostih delovnih mest v višini 2,9 % ali več na področjih upravnih in podpornih storitev strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, nastanitvenih in gostinskih storitev, gradbeništva ter informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2024

Za 5 % večje pomanjkanje delovne sile leta 2024 v primerjavi z letom 2019

Stopnje prostih delovnih mest v EU po gospodarskih dejavnostih (v %, letni podatki)

Opomba: dejavnosti NACE 2, B-S (industrija, gradbeništvo in storitve (razen dejavnosti gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem ter eksteritorialnih organizacij in teles), C (predelovalne dejavnosti), F (gradbeništvo), G-I (trgovina, promet, nastanitve in gostinske storitve), J (informacijske in komunikacijske dejavnosti), M-N (strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti).

Vir: Eurostat [[jvs_a_rate_r2](#)].

Spodbujanje kakovosti delovnih mest je ključno za konkurenčno socialno tržno gospodarstvo z visoko produktivnostjo in večjo socialno kohezijo. Odprava inovacijske vrzeli in doseganje horizontalnih vidikov omogočanja²², opisanih v kompasu za konkurenčnost, sta bistvena za spodbujanje visokokakovostnih delovnih mest. Pomembno vlogo pa imajo tudi institucije trga dela. Kot je navedeno v mnenju Odbora za zaposlovanje

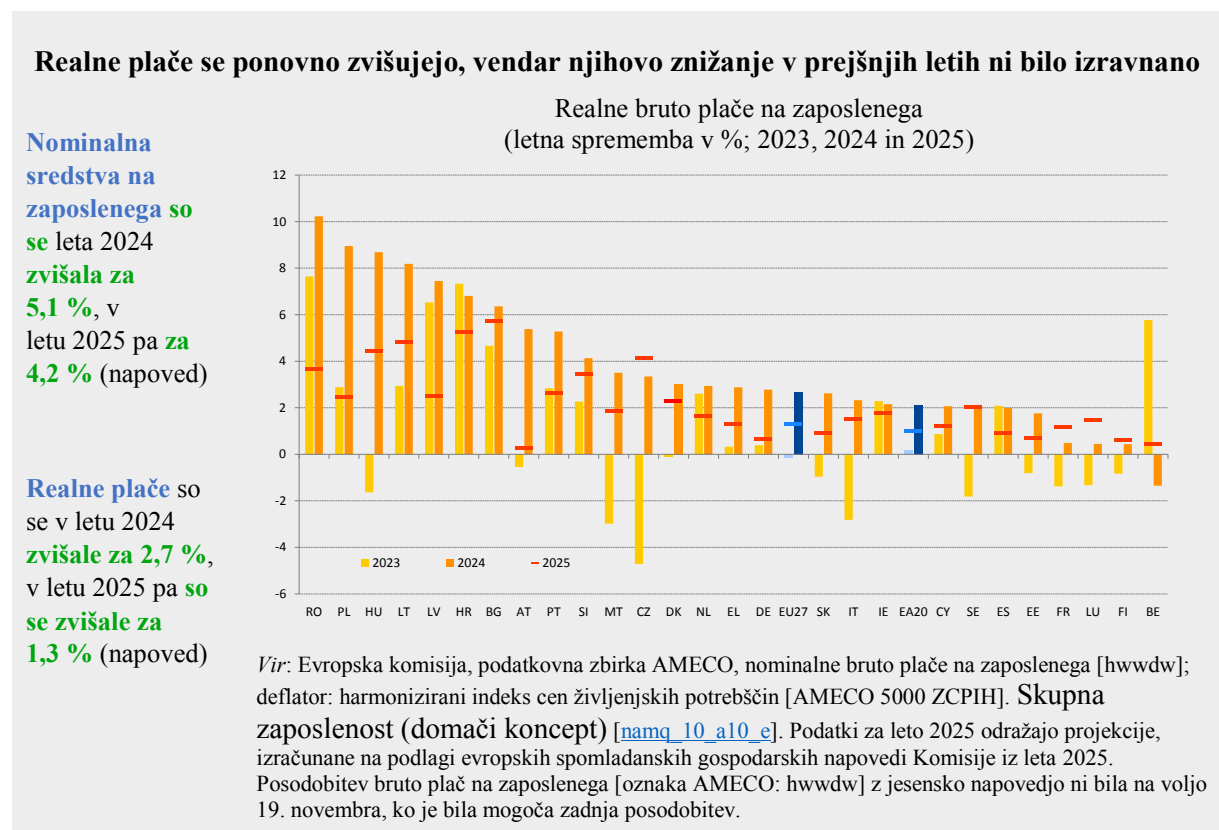
²⁰ Fulvimari, A., idr., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach* (Ocena stroškov prehoda na trgu dela in potreb po socialnih naložbah v okviru zelenega prehoda – nov pristop), Urad za publikacije Evropske unije, 2025 (v pripravi).

²¹ Evropska komisija, *Sporočilo o pomanjkanju delovne sile in spretnosti v EU: akcijski načrt, COM(2024) 131 final z dne 20. marca 2024.*

²² Ti horizontalni vidiki omogočanja vključujejo poenostavitev regulativnega okolja, zmanjšanje bremen ter spodbujanje hitrosti in prožnosti, polno izkoriščanje prednosti obsega, ki jih ponuja enotni trg, z odpravo ovir, financiranje prek unije prihrankov in naložb ter preusmeritve proračuna EU, spodbujanje spretnosti in kakovostnih delovnih mest ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti ter boljše usklajevanje politik na ravni EU in nacionalni ravni.

za sejo Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO)²³ junija 2025, kakovost delovnih mest zajema razsežnosti, kot so *ustrezni zaslužki in poštene plače, varnost delovnega mesta in poklicne poti* ter [razvoj spretnosti](#) in [poklicno napredovanje](#). To so medsebojno odvisni elementi, ki skupaj ustvarjajo pozitiven cikel osebnega opolnomočenja, rasti produktivnosti in gospodarske rasti. Hkrati lahko *varnost in zdravje pri delu* skupaj z *dobrim počutjem na delovnem mestu*, optimalno *ureditvijo delovnega časa*, *usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja* ter *delovno samostojnostjo* postavita temelje za osebni in poklicni uspeh ter uspeh organizacije. To je lahko na primer posledica večje ustvarjalnosti in odgovornosti, večje motivacije in produktivnosti ter zmanjšanja pojava izgorelosti.

Dostop do socialne zaščite je sestavni del kakovosti delovnih mest. Poleg tega so *zastopanje in organizacija skupnih interesov, enakost spolov in enake možnosti* ter prizadevanja za spodbujanje *prehoda z neprijavljenega/neustrezno prijavljenega dela na formalno zaposlitev* ključni dejavniki, ki omogočajo pravičen in vključujoč trg dela. Krepitev uspešnosti v okviru vseh teh razsežnosti kakovosti delovnih mest je ključna za zagotovitev, da se pri ustvarjanju delovnih mest upošteva ne le količina, temveč tudi kakovost. Na kakovost delovnih mest vplivajo tudi strukturne spremembe na trgu dela. Med njimi so vse večja digitalizacija dela, okolju prijaznejše gospodarstvo, razvoj pogodb o zaposlitvi in oblik dela, razvijajoče se kulture na delovnem mestu ter širše družbene vrednote in cilji, kot so nediskriminacija in enake možnosti.

Rast plač v EU je v letu 2024 ostala močna, vendar se je med državami članicami precej razlikovala. Letna rast nominalnih sredstev na zaposlenega je bila 5,1-odstotna, kar je manj

²³ Glej [mnenje Odbora za zaposlovanje o razsežnostih kakovosti delovnih mest](#), s katerim se je Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov seznanil na seji junija 2025.

kot leta 2023, ko je dosegla rekordno 6,1-odstotno raven. Realna rast plač se je v letu 2024 spet povečala, in sicer na 2,7 %. K temu sta največ prispevala umirjanje inflacije in močna nominalna rast plač. V večini držav članic so realne plače presegle raven iz obdobja pred pandemijo. V več velikih gospodarstvih (Nemčija, Francija, Nizozemska in Italija) ostajajo pod to ravno zaradi šibke produktivnosti in gospodarske rasti. Zato so bile povprečne realne plače v EU v letu 2024 še vedno nekoliko nižje od ravni iz obdobja pred pandemijo, vendar naj bi jih po napovedih v letu 2025 presegle. Hkrati se je z zvišanjem zakonsko določenih minimalnih plač v večini držav članic v veliki meri izravnala izguba kupne moči zaposlenih z minimalno plačo.

V državah s kolektivno dogovorjenimi minimalnimi plačami je rast plač v letu 2024 podpirala večjo kupno moč, zlasti za tiste na slabo plačanih delovnih mestih. Pravilno izvajanje direktive o ustreznih minimalnih plačah²⁴ je bistvenega pomena za zaščito kupne moči delavcev z nizkimi plačami ter preprečevanje tveganja revščine med zaposlenimi in boj proti njej, hkrati pa se bodo z njim okrepile spodbude za delo. Direktiva vključuje tudi ukrepe za spodbujanje kolektivnih pogajanj ter izboljšanje mehanizmov za izvrševanje in nadzor v državah članicah.

Čeprav so ustrezni zasluži ključna razsežnost kakovosti delovnih mest²⁵, je bil leta 2024 tveganju revščine izpostavljen skoraj vsak dvanajsti delavec. To velja še bolj za delavce z nestandardnimi oblikami dela. Delež zaposlenih (18–64 let), ki se spoprijemajo s tveganjem revščine, se je leta 2024 nekoliko zmanjšal, in sicer na 8,2 %. Tisti z nestandardnimi oblikami dela so bili bolj prizadeti, saj imajo pogosto nižje letne dohodke in delovno intenzivnost. Med gospodinjsvi z visoko delovno intenzivnostjo je bil na primer delež oseb, ki so zaposlene in živijo v revščini, manjši od ene tretjine v primerjavi z gospodinjsvi z nizko delovno intenzivnostjo. Poleg tega so stopnje revščine zaposlenih še vedno višje med osebami, rojenimi zunaj EU, delavci z nizko stopnjo izobrazbe in gospodinjsvi z vzdrževanimi otroki. Pri moških je bila v primerjavi z ženskami tudi večja verjetnost, da so kljub zaposlitvi izpostavljeni tveganju revščine. K reševanju teh izzivov lahko prispevata izvajanje direktive o minimalnih plačah in odločnejše izvajanje priporočila Sveta iz leta 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite.

²⁴ Direktiva (EU) 2022/2041 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o ustreznih minimalnih plačah v Evropski uniji (UL L 275, 25.10.2022, str. 33).

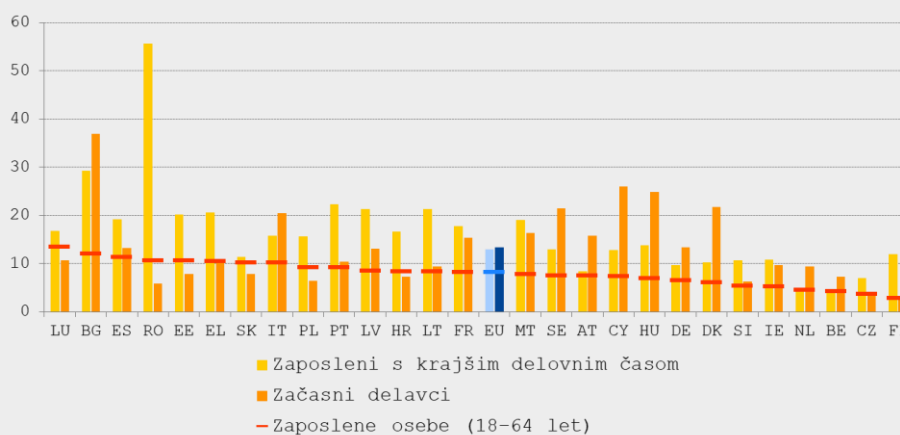
²⁵ Glej [mnenje Odbora za zaposlovanje o razsežnostih kakovosti delovnih mest](#), s katerim se je Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov seznanil na seji junija 2025.

Delež oseb, ki so kljub zaposlitvi izpostavljeni tveganju revščine, se razlikuje glede na vrsto pogodbe

Stopnje revščine zaposlenih po vrsti pogodbe (v %, 2024)

Leta 2024 je bilo v EU:

- **8,2 %** vseh delavcev revnih zaposlenih
- **12,9 %** vseh delavcev s krajšim delovnim časom revnih zaposlenih
- **13,3 %** začasnih delavcev revnih zaposlenih

Opomba: prekinitev časovne vrste za HR in začasni podatki za LT.
Vir: Eurostat, [tespm070], [ilc_iw05], [ilc_iw07], EU SILC.

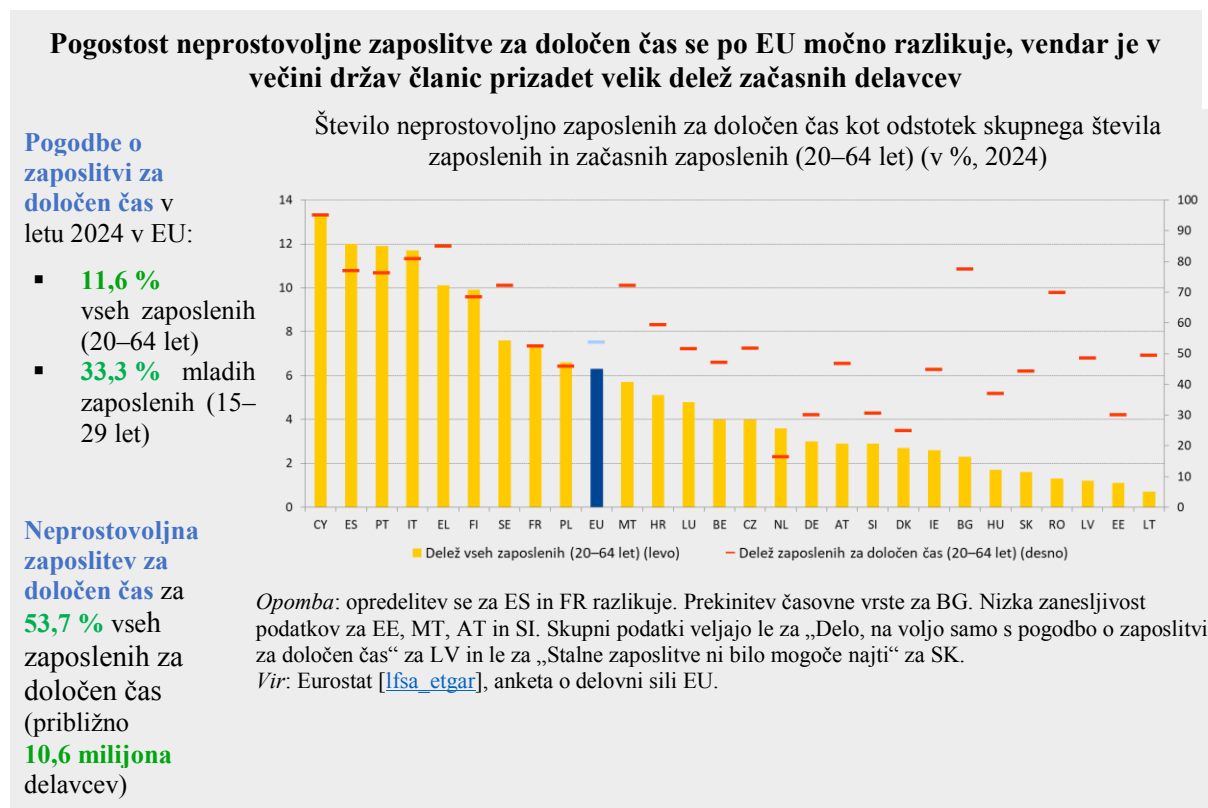
Prožna pogodbeno ureditev lahko pomaga zadovoljiti potrebe trga dela, lahko pa tudi prispeva k večji segmentaciji trga dela in negativno vpliva na kakovost delovnih mest. Nestandardne oblike dela, kot sta zaposlitev za določen čas in delo s krajšim delovnim časom, lahko delodajalcem in zaposlenim zagotovijo večjo prožnost. Lahko so tudi odskočna deska za stabilno zaposlitev in boljše delovne pogoje, kadar so stopnje prehajanja dovolj visoke. V nekaterih primerih pa omejujejo mobilnost navzgor, podaljšujejo nestabilnost ter so povezane s slabimi delovnimi pogoji, nižjimi dohodki in omejenim dostopom do socialne zaščite, usposabljanja in zastopanosti²⁶. V okviru naraščajočih stopenj delovne aktivnosti se je delež začasnih delavcev med vsemi zaposlenimi še naprej zmanjševal in leta 2024 v EU dosegel 11,6 %. Razlike med državami članicami so ostale znatne.

Kljub rahlim izboljšavam so pogodbe o zaposlitvi za določen čas skoraj trikrat pogostejše za mlade in bolj razširjene med ženskami kot med moškimi. Poleg tega imajo nekatere države članice razmeroma visoke deleže zaposlitve za določen čas in nizke stopnje prehajanja na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas. To kaže na izzive pri vlogi pogodb o zaposlitvi za določen čas kot „odskočnih desk“ za zaposlitev za nedoločen čas.

Leta 2024 je bil vsak drugi zaposleni za določen čas neprostovoljno zaposlen za določen čas, kar je predstavljalo 6,4 % vseh zaposlenih. Skratka, neprostovoljna zaposlitev za določen čas (15–64 let) še naprej vpliva na znaten delež delovne sile, čeprav se je od leta 2023 zmanjšala za 0,5 odstotne točke. Med državami članicami so opazne razlike, pri čemer je spet bolj pogosta med mladimi in ženskami. Tudi pri zaposlitvi s krajšim delovnim

²⁶ Glej Eurofound, [Labour market segmentation](#) (Segmentacija trga dela), Slovar evropskih odnosov med delodajalci in delojemalci, 2019.

časom obstaja element neprostopovoljnosti, ki je v nekaterih državah članicah ostal znaten kljub splošnemu zmanjšanju na ravni EU. Aktivne politike trga dela in učinkoviti zavodi za zaposlovanje, ki spodbujajo prehod na kakovostnejša delovna mesta, spodbude za delodajalce, da zaposlujejo za nedoločen čas s polnim delovnim časom, ter ustrezen dostop do socialne zaščite in priložnosti za izobraževanje lahko pomagajo zmanjšati segmentacijo trga dela in izboljšati kakovost delovnih mest.

Digitalna preobrazba preoblikuje evropske trge dela, saj vsak deseti delavec v EU uporablja generativno umetno inteligenco²⁷. Umetna inteligenca ponuja močna orodja za spodbujanje inovacij, povečanje produktivnosti in krepitev svetovne konkurenčnosti Evrope. Zaradi uporabe digitalnega spremljanja na delovnem mestu in algoritmskega upravljanja delovnih procesov se spreminja način organizacije, usklajevanja, spremljanja in upravljanja dela²⁸. Če se umetnointeligenčni sistemi in sistemi algoritmskega upravljanja na delovnem mestu oblikujejo in izvajajo odgovorno, se lahko z njimi poveča učinkovitost, racionalizira zaposlovanje, zmanjša pristranskost in izboljša kakovost delovnih mest²⁹. Vendar je treba ta orodja upravljati pravilno, da se ustrezno obravnavajo pomisleki glede povečanega delovnega pritiska, stalnega spremljanja, morebitnih pristranskosti in tveganj v zvezi z varstvom podatkov za delavce. V zvezi s tem je v aktu o umetni inteligenci določen jasen niz pravil, ki temeljijo na tveganju, za razvijalce in uvajalce umetne inteligence. Ta zajemajo posebne vrste uporabe umetne inteligence ter zagotavljajo varnost, spoštovanje temeljnih pravic in humanocentrično umetno inteligenco, hkrati pa krepijo uvajanje, naložbe in inovacije na

²⁷ Glej Eurofound, *European Working Conditions Survey 2024: First findings* (Evropska raziskava o delovnih pogojih za leto 2024: prve ugotovitve), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

²⁸ Leta 2024 je bilo 37 % delavcev v EU digitalno nadzorovanih glede delovnega časa, 36 % pa glede prihodov in odhodov. Poleg tega je iz podatkov raziskave razvidno, da je delovni čas pri 24 % delavcev v EU razporejen samodejno.

²⁹ Glej raziskavo Eurobarometer iz leta 2025.

področju umetne inteligence v EU³⁰. Poleg tega je v strategiji za uporabo umetne inteligence, s katero se spodbuja uvajanje umetne inteligence v desetih gospodarskih panogah in javnem sektorju EU, priznan pomen odgovorne in koristne uporabe umetne inteligence na delovnem mestu.

Pravilna opredelitev zaposlitvenega statusa ter spodbujanje preglednosti, pravičnosti, človeškega nadzora, varnosti in odgovornosti pri algoritemskem upravljanju sta ključna za platformne delavce in izboljšanje kakovosti delovnih mest. Referenčna točka je direktiva o platformnem delu³¹. Leta 2025 naj bi 43 milijonov delavcev v Evropski uniji delalo prek ene ali več digitalnih platform dela. Platformno delo ponuja prožnost in dodatni ali celo primarni dohodek. Poleg tega lahko zmanjša ovire za vstop mladih, migrantov ali invalidov na trg dela. Vendar je povezano tudi s prekarnostjo, nizkimi dohodki, omejenim dostopom do socialne zaščite in izzivi, povezanimi z nepreglednim algoritemskim upravljanjem. Ker večina dela prek digitalnih platform poteka prek spleta, je čezmejne delovne tokove težko spremljati in so v številnih primerih skriti. Šteje se, da je večina oseb, ki delajo prek platform v EU, samozaposlenih, čeprav se v resnici ocenjuje, da naj bi bilo do 5,5 milijona oseb napačno uvrščenih v to kategorijo³².

Približno 55 % platformnih delavcev zasluži manj, kot znaša minimalna plača. Da bi izboljšali delovne pogoje pri platformnem delu, je decembra 2024 začela veljati direktiva o platformnem delu, države članice pa imajo dve leti časa, da jo prenesejo v nacionalno pravo. Direktiva obravnava vprašanja, kot so napačna razvrstitev po zaposlitvenem statusu, algoritemsko upravljanje in preglednost v zvezi s čezmejnim delom. Njen cilj je zagotoviti dostojne delovne pogoje in kakovost delovnih mest pri platformnem delu, hkrati pa podpirati trajnostno rast digitalnih platform dela v EU.

Digitalne inovacije omogočajo produktivnejša in kakovostnejša delovna mesta, vendar lahko povzročijo tudi intenzifikacijo dela in zabrišejo meje z zasebnim življenjem. Digitalne tehnologije so na primer omogočile rast dela na daljavo. V letu 2024 je približno 20 % zaposlenih vsaj občasno delalo od doma. Glede na raziskavo Eurofounda iz leta 2025 je leta 2024 več kot 50 % anketirancev izrazilo željo, da bi od doma delali večkrat na teden, medtem ko jih je 24 % želelo delati izključno od doma.

Na vzorce delovnega časa lahko vplivajo tudi tehnološki napredek ter s tem povezani modeli dela na daljavo in hibridni delovni modeli. Na splošno so se v EU izboljšali razporedi delovnega časa, ki odstopajo od običajnega polnega delovnega časa in lahko negativno vplivajo na kakovost delovnih mest. Leta 2024 je imelo 6,6 % vseh zaposlenih (20–64 let) dolg delovnik, v primerjavi z 7,1 % leta 2023. Delež tistih z neobičajnim delovnim časom pa je ostal velik, in sicer 33,6 % vseh zaposlenih (20–64 let). Po neuspešnih pogajanjih evropskih medpanožnih socialnih partnerjev o posodobitvi njihovega okvirnega sporazuma o delu na daljavo iz leta 2002 ter resoluciji Evropskega parlamenta iz leta 2021 o pravici do odklopa³³ je Evropska komisija izvedla formalno dvostopenjsko posvetovanje s socialnimi partnerji o pravici do odklopa in delu na daljavo.

³⁰ Glej [Uredbo \(EU\) 2024/1689 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci](#).

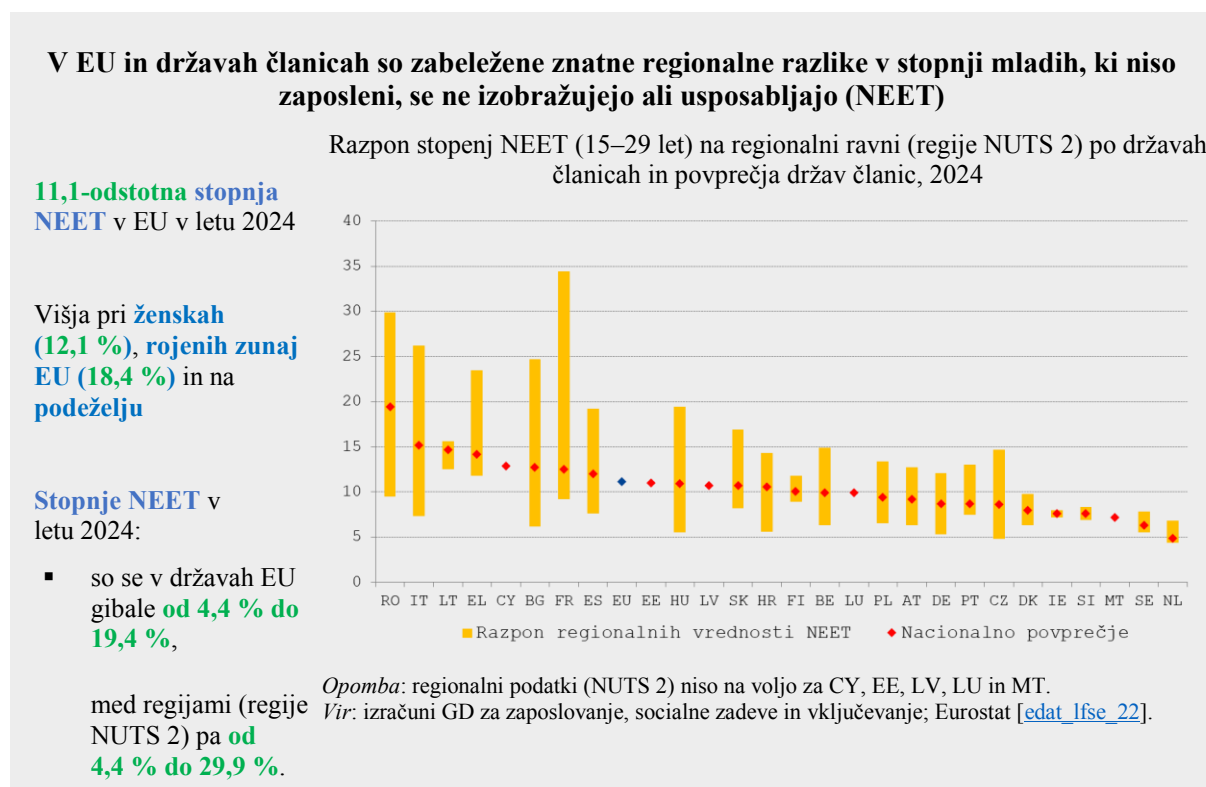
³¹ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu. Glej Evropski svet, [Platformni delavci in delavke: Svet sprejel nova pravila za izboljšanje njihovih delovnih pogojev](#).

³² Evropska komisija, [Povzetek poročila o oceni učinka, spremni dokument, priložen predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o izboljšanju delovnih pogojev pri platformnem delu](#), 2021.

³³ Evropski parlament, [Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. januarja 2021 s priporočili Komisiji o pravici do odklopa](#), 2021.

Dostop do ustrezne socialne zaščite za vse vrste pogodb in zaposlitvene statuse ostaja izziv, zlasti za nestandardne delavce in samozaposlene. Dostop do socialne zaščite je še ena ključna značilnost kakovosti delovnih mest. V osemnajstih državah članicah so bile ugotovljene vrzeli v formalnem kritju za vsaj eno skupino nestandardnih delavcev, zlasti v zvezi z nadomestili za brezposelnost, bolezen in materinstvo ali očetovstvo. Pri samozaposlenih so bile vrzeli v kritju ugotovljene v devetnajstih državah članicah, pri čemer so bile najbolj izrazite pri brezposelnosti, nezgodah pri delu in poklicnih boleznih. Poleg tega je za nekatere skupine delavcev ali samozaposlenih dostop le prostovoljen (sheme prostovoljne vključitve), njihova uporaba pa je po državah članicah zelo neenakomerna.

V približno četrtini držav EU je bilo manj verjetno, da bodo nestandardni delavci, ki potrebujejo socialno zaščito, prejeli socialne prejemke kot tisti v standardnih oblikah zaposlitve. Od vseh skupin je bilo za samozaposlene še vedno najmanj verjetno, da bodo prejeli socialne prejemke. Dohodkovna revščina je bila precej bolj razširjena med začasnimi delavci (13,4 %) in delavci s krajšim delovnim časom (13,8 %) ter samozaposlenimi (20,9 %) v primerjavi z zaposlenimi za nedoločen čas (6,3 %). Izvajanje priporočila Sveta iz leta 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite je ključno za odpravo preostalih vrzeli v kritju ter spodbujanje ustreznih in preglednih sistemov.

Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (NEET), se je v EU še naprej zmanjševal. V letu 2024 se je zmanjšal z 11,3 % na 11,1 %. Vendar so stopnje mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (15–29 let), še vedno višje pri ženskah kot pri moških in pri osebah, rojenih zunaj EU, v primerjavi z osebami, rojenimi v EU, pa tudi na podeželskih območjih v primerjavi z mesti, manjšimi mesti in predmestji. Po drugi strani se je stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let), ki se je po pandemiji COVID-19 stalno izboljševala, leta 2024 rahlo povečala na 14,9 % in je še vedno več kot dvakrat višja od skupne stopnje brezposelnosti. Posebno visoka je tudi med mladimi z nižjimi ravni kvalifikacij in tistimi, rojenimi zunaj EU. Stopnja delovne aktivnosti novih diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter diplomantov terciarnega izobraževanja in

usposabljanja (20–34 let) se je v letu 2024 v EU znižala (na 80,0 % oziroma 86,7 %), kar morda kaže na večje težave pri njihovem vstopu na trg dela. Iz teh razmer je razvidna potreba po nadaljnjem ukrepanju za reševanje strukturnih izzivov, ki ovirajo vstop mladih na trg dela, ob upoštevanju izgubljenega potenciala in dolgoročnih tveganj za poklicne možnosti. Okrepljeno jamstvo za mlade podpira mlade, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, saj ponuja kakovostno zaposlitev, dodatno izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo v štirih mesecih po tem, ko oseba postane brezposelna ali se preneha formalno izobraževati³⁴.

Daljše delovno življenje prispeva k aktivnemu staranju, zmanjšuje pomanjkanje delovne sile in spretnosti ter omogoča ohranjanje močnih sistemov socialne zaščite. Leta 2024 se je stopnja delovne aktivnosti oseb, starih od 55 do 64 let, zvišala na 65,2 %. Med državami članicami so še vedno velike razlike. V EU naj bi se od leta 2030 do leta 2050 število delovno sposobnega prebivalstva letno zmanjšalo za 1,2 milijona. Koeficient starostne odvisnosti starejših naj bi se po ocenah povečal s 36 % v letu 2022 na 55 % do leta 2050 in nato na 59 % do leta 2070. Pomembni dejavniki vključujejo pokojninske spodbude, zdravstvene težave in pogoje, kot so neprilagodljiva delovna mesta in diskriminacija na podlagi starosti. V zvezi s prvimi je cilj nedavno sprejetega svežnja o dodatnem pokojninskem zavarovanju povečati udeležbo in varčevanje v načrtih poklicnega in osebnega pokojninskega zavarovanja ter izboljšati prispevek pokojninskih skladov k financiranju inovativnih in produktivnih naložb.

Pri starejših ženskah je bila večja verjetnost, da niso vključene na trg dela, kot pri moških, pogosto zaradi predčasne upokojitve in dolgotrajne odsotnosti zaradi obveznosti oskrbe. Kljub napredku v zadnjem desetletju predstavljajo osebe, stare od 55 do 64 let, znaten delež (28,1 %) delovno sposobnega prebivalstva, ki ni vključeno na trg dela. Za reševanje teh izzivov je potreben celovit sklop politik, vključno s pokojninskimi reformami, aktivacijo in pobudami za usposabljanje. EU je sprejela ukrepe, kot sta sprejetje Direktive 2000/78/ES³⁵ za boj proti diskriminaciji pri zaposlovanju in razvoj nabora orodij za demografijo. Poleg tega je Svet junija 2025 pozval države članice in Komisijo, naj sprejmejo ukrepe za podporo starejšim, da bi ostali aktivni ter uresničili svoj celotni potencial na trgu dela in v družbi³⁶. Glede na sedanja in predvidena demografska gibanja ter znatno pomanjkanje spretnosti ter delovne sile je izkoriščanje potenciala starejših delavcev ključno za podporo potencialu rasti in socialnemu modelu EU.

Zaradi trajne vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma in plačne vrzeli so potrebna dodatna prizadevanja za odpravo trdovratnih neenakosti na trgu dela. Če se upošteva večja razširjenost dela s krajšim delovnim časom med ženskami, je vrzel še večja. Vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je v EU v zadnjih letih nekoliko zmanjšala, kar odraža večje povečanje delovne aktivnosti žensk. Kljub temu ostaja precejšnja (v letu 2024 je znašala 10,0 odstotne točke). Med državami članicami in regijami obstajajo velike razlike, kar kaže, da je v nekaterih delih EU nujnost ukrepanja večja. Vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma so večje tudi pri ženskah z otroki. To je še toliko bolj pomembno zaradi pomanjkanja delovne sile in spretnosti ter staranja prebivalstva.

³⁴ [Priporočilo Sveta](#) z dne 30. oktobra 2020 o mostu do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade in nadomestitvi Priporočila Sveta z dne 22. aprila 2013 o vzpostavitvi jamstva za mladino, 2020/C 372/01 (UL C 372, 4.11.2020, str. 1).

³⁵ Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str. 16).

³⁶ [Sklepi Sveta o podpori starejšim pri uresničevanju njihovega celotnega potenciala na trgu dela in v družbi](#).

Plačna vrzel med spoloma v EU je precejšnja in znaša 12,0 % (v letu 2023). V zadnjem desetletju se je zmanjšala za 4 odstotne točke. Plačne vrzeli so posledica razlik med spoloma v gospodarskih dejavnostih in poklicih, premajhne zastopanosti žensk na višjih položajih, prevelike zastopanosti v oblikah zaposlitve s krajšim delovnim časom in nestalnih oblikah zaposlitve, težav pri usklajevanju delovnih obveznosti z obveznostmi oskrbe ter diskriminacije in nepreglednih plačnih struktur. Te vrzeli v zaslužku povzročajo tudi znatne razlike v pokojninah med spoloma pozneje v življenju.

Obstaja prostor za trajne ukrepe politike za odpravo ovir za udeležbo žensk na trgu dela v skladu s strategijo EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025³⁷. To bi lahko vključevalo izboljšanje zagotavljanja in dostopnosti kakovostne in cenovno dostopne vzgoje in varstva predšolskih otrok ter dolgotrajne oskrbe. Poleg tega bi lahko ciljno usmerjene reforme davčnega sistema ustvarile boljše spodbude za zaposlovanje žensk. Takšni ukrepi bi bili v skladu s priporočili Sveta o vzgoji in varstvu predšolskih otrok (vključno z novima barcelonskima ciljema) ter o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe³⁸.

Odpravljanje ovir za vključevanje oseb, rojenih zunaj EU, na trg dela lahko prispeva k ublažitvi pomanjkanja delovne sile in spretnosti, obravnavanju demografskih sprememb in spodbujanju socialne kohezije. Osebe, rojene zunaj EU, predstavljajo več kot desetino delovne sile EU. Vendar sta stopnja njihove udeležbe na trgu dela in stopnja delovne aktivnosti še vedno nižji v primerjavi z drugimi skupinami. Zato približno 7,4 milijona delovno sposobnih oseb ni vključenih na trg dela EU, in to kljub razširjenemu pomanjkanju delovne sile in spretnosti. Ta primanjkljaj je posledica več ovir, povezanih z njihovim statusom na trgu dela in socialnim vključevanjem. Med njimi so nizka stopnja izobrazbe in znanja jezika, diskriminacija ter slabo zdravstveno stanje. Migranti s terciarno izobrazbo (teh je približno tretjina) imajo boljše zaposlitvene možnosti, vendar težave pri priznavanju njihovih kvalifikacij ostajajo velika ovira, ki jih pogosto potisne na nizkokvalificirana delovna mesta. Povečanje vključevanja migrantov na trg dela lahko dodatno prispeva k zmanjšanju vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma, saj bi se s tem zapolnilo pomanjkanje delovne sile v sektorju oskrbe.

³⁷ [Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025](#) (COM(2020) 152 final).

³⁸ [Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o vzgoji in varstvu predšolskih otrok: barcelonska cilja za leto 2030 \(2022/C 484/01\)](#) (UL C 484, 20.12.2022, str. 1) in [Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o dostopu do cenovno dostopne visokokakovostne dolgotrajne oskrbe \(2022/C 476/01\)](#) (UL C 476, 15.12.2022, str. 1).

Neenakosti v izobraževanju naraščajo, pri čemer se je v zadnjem desetletju relativno poslabšala raven temeljnih spretnosti med prikrajšanimi učenci

Delež uspešnih učencev iz prikrajšanih okolij se je zmanjšal:

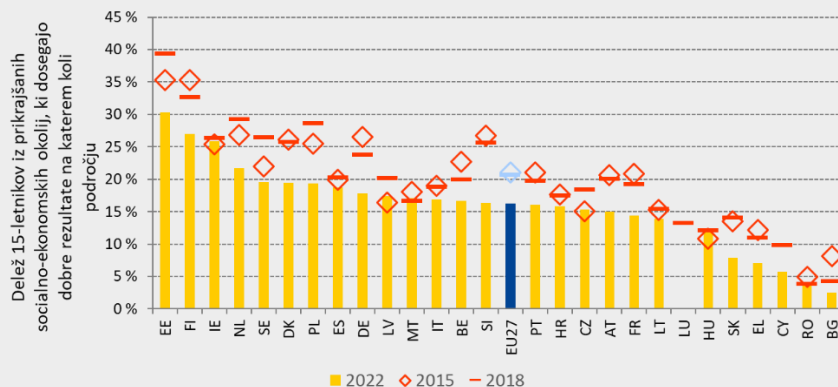
- z **21,1 %** v letu 2015
- in **20,8 %** v letu 2018
- na **16,3 %** v letu 2022,

v primerjavi z **59,0 % učencev iz privilegiranih okolij.**

V zadnjem desetletju se je **stanje v skoraj vseh državah članicah poslabšalo.**

Med državami EU so še vedno **velike razlike.**

Delež 15-letnikov iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij, ki dosegajo dobre rezultate v branju, matematiki ali naravoslovju (2022, 2018, 2015)

Opomba: pri razlagi podatkov za leto 2022 za DK, IE, LV in NL je potrebna previdnost, ker eden ali več standardov vzorčenja PISA ni bil izpolnjen. LU je sodeloval le pri raziskavi PISA 2018.
Vir: Evropska komisija (2024).

Strm upad temeljnih spretnosti med učenci kaže, da je treba v naših sistemih izobraževanja in usposabljanja nujno ukrepati ter obravnavati ta negativni trend. Na podlagi raziskave PISA 2022 se močno zmanjšanje temeljnih spretnosti učencev kaže v znatnem povečanju deleža poduspešnih učencev (29,5 % v primerjavi z 22,9 % leta 2018 pri matematiki). Iz podatkov je razviden tudi upad deleža najuspešnejših učencev (7,9 % v primerjavi z 11 % leta 2018 na istem področju). Poleg tega je bilo leta 2022 le 16,3 % učencev iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij uspešnih pri temeljnih spretnostih³⁹ v primerjavi z 59,0 % učencev iz privilegiranih okolij. Pomanjkanje temeljnih spretnosti je velika ovira za izpopolnjevanje pozneje v življenju in zavira rast produktivnosti.

Nizke ravni digitalne pismenosti, vključno s pismenostjo na področju umetne inteligence, in državljskih kompetenc med učenci so razlog za zaskrbljenost, zlasti glede na vse pogostejše manipuliranje z informacijami in dezinformacije. Le 63 % učencev ima ustrezno državljsko znanje (ICCS 2022), 43 % pa jih nima osnovnih digitalnih spretnosti (ICILS 2023). Slabe digitalne spretnosti zmanjšujejo sposobnost učencev, da bi bili uspešni v digitalni dobi, se prilagajali tehnološkim spremembam in se borili proti dezinformacijam ter varno uporabljali nastajajoče tehnologije, kot je umetna inteligenca. Digitalne spretnosti so bistvene tudi za digitalno dobro počutje, saj učencem pomagajo razviti bolj zdrave in uravnotežene odnose s tehnologijo. Da bi Komisija izboljšala digitalne spretnosti mladih in učiteljev, izvaja akcijski načrt za digitalno izobraževanje za obdobje 2021–2027 ter trenutno pripravlja načrt za prihodnost digitalnega izobraževanja in spretnosti. V okviru unije spretnosti je začela izvajati akcijski načrt za temeljne spretnosti⁴⁰ s številnimi pobudami za odpravo vrzeli v temeljnih spretnostih.

³⁹ Doseganje vsaj 4. ravni lestvice PISA organizacije OECD za bralno, matematično ali naravoslovno pismenost.

⁴⁰ Sporočilo Evropske komisije o akcijskem načrtu za temeljne spretnosti (COM(2025) 88 final z dne 5. marca 2025).

Pozitivno je, da se je zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja zmanjšalo, delež prebivalstva s terciarno izobrazbo pa povečal. Do leta 2024 se je stopnja zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja v EU v primerjavi z letom 2002 skoraj prepolovila (9,4 % med osebami, starimi od 18 do 24 let). Vendar 3,1 milijona mladih odraslih še vedno doseže le nižjo sekundarno izobrazbo ali manj, pri čemer so v tej skupini nesorazmerno zastopani invalidi, državljani tretjih držav in Romi. Posledica tega so nižje stopnje delovne aktivnosti in nižje stopnje udeležbe v nadaljnjem usposabljanju. To ogroža sposobnost posameznikov, da v celoti izkoristijo svoj potencial. To sčasoma pomeni tudi večje s tem povezane javnofinančne odhodke in manjše javne prihodke. Če osebe pridobijo zaključno spričevalo poklicnega izobraževanja in usposabljanja ali visokošolsko diplomo, lahko to močno izboljša njihove možnosti na trgu dela. V poklicnem izobraževanju in usposabljanju to še zlasti velja za nove diplomante, ki so imeli izkušnje z učenjem na delovnem mestu. V Uniji se je znatno povečalo število mladih s terciarno izobrazbo (s 36,5 % na 44,1 % pri osebah v starostni skupini 25–34 let, med letoma 2015 in 2023), k čemur so prispevali širši dostop do univerz, vse večje povpraševanje po visoko usposobljenih delavcih na trgu dela ter boljše zaposlitvene možnosti in višji zaslužek.

Diplomantov z ustreznimi spretnostmi za delo v strateških sektorjih še vedno primanjkuje. Zlasti še vedno primanjkuje spretnosti na posebnih področjih, kot so naravoslovje, tehnologija, inženirstvo in matematika (STEM). Te spretnosti so zlasti potrebne za uspešen zeleni prehod in v drugih strateških sektorjih, kot so varnost in kibernetika, varnost, obramba in vesolje, umetna inteligenca, čista tehnologija, napredna proizvodnja, biotehnologija in zdravstvo. Poleg tega so ključne za tehnološko suverenost EU, vključno z njenim vodilnim položajem na digitalnem področju. Glede na navedeno je Komisija predlagala cilja EU, da bi bilo do leta 2030 vsaj 32 % oziroma 45 % študentov vpisanih na področja STEM, v terciarno izobraževanje oziroma v začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje na srednji ravni. Cilj strateškega načrta za izobraževanje na področju STEM⁴¹, ki je del unije spretnosti, je spodbuditi vpis, podpreti razvoj spretnosti in odpraviti razlike med spoloma na področju STEM. Poleg tega je cilj prihodnje strategije EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje povečati privlačnost, vključevalnost in odzivnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Evropska koalicija za vajeništva prispeva k razvoju vajeništev za dekleta in ženske na področjih STEM, da bi jih pritegnili k študiju na teh področjih in jih zadržati na trgu dela.

⁴¹ Sporočilo Komisije o strateškem načrtu za izobraževanje na področju STEM: spretnosti za konkurenčnost in inovacije (COM(2025) 89 final z dne 5. marca 2025).

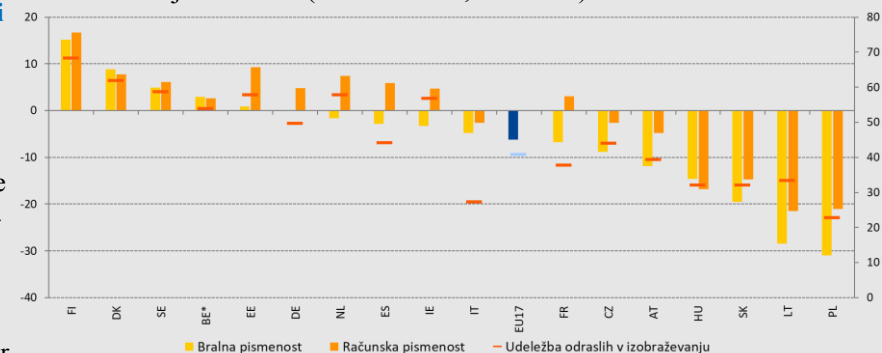
Bralna pismenost odraslih se je v zadnjem desetletju zmanjšala, zlasti v državah z nizko stopnjo udeležbe v izobraževanju odraslih

Leta 2023 je eden od petih odraslih dosegel slabe rezultate pri bralni in računski pismenosti.

Bralna pismenost se je v povprečju zmanjšala, računska pismenost pa je ostala večinoma stabilna.

Znatno zmanjšanje bralne in računske pismenosti v državah, kjer je stopnja udeležbe v izobraževanju odraslih nizka.

Sprememba rezultatov bralne in računske pismenosti med odraslimi (16–65 let) med letoma 2013 in 2023 (v odstotnih točkah, leva os) ter udeležba v izobraževanju odraslih (v % odraslih, desna os)

Opomba: podatki o udeležbi v izobraževanju in usposabljanju so poseben izvleček, usklajen z opredelitvijo iz ankete o izobraževanju odraslih in ankete o delovni sili EU; BE zajema samo Flandrijo.

Vir: raziskava OECD o znanjih in spretnostih odraslih (2023).

V letu 2023 je bil približno vsak peti odrasel v EU ocenjen kot manj uspešen pri bralni in računski pismenosti⁴². Znatno zmanjšanje bralne in računske pismenosti odraslih je bilo ugotovljeno prav v državah z nižjimi stopnjami udeležbe v izobraževanju odraslih. Velike razlike v udeležbi odraslih v izobraževanju so zabeležene tudi med skupinami prebivalstva (med visoko in nizko usposobljenimi ali zaposlenimi in brezposelnimi in osebami, ki niso vključene na trg dela) ter med poklici⁴³. Različne stopnje udeležbe po skupinah kažejo na trdovratne ovire. Za spodbujanje povpraševanja po izobraževanju so pomembni osebni proračuni za usposabljanje, kot so individualni učni računi⁴⁴. Da bi povečali priložnosti za izobraževanje, unija spretnosti vključuje pobude, kot so individualni učni računi, razširitev uporabe mikrodokazil⁴⁵ in inovativni skupnostni prostori za učenje, zlasti za nizko usposobljene. Unija spretnosti na splošno predstavlja širok pristop k dvigu stopnje udeležbe odraslih in opremljanju delovne sile EU s pravimi spretnostmi za prihodnost.

Povečanje udeležbe odraslih v izobraževanju je ključno za odpravo pomanjkanja ter izboljšanje produktivnosti, konkurenčnosti in socialne kohezije. Podatki za leto 2022 iz ankete o izobraževanju odraslih kažejo rahlo povečanje udeležbe v izobraževanju odraslih (brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delovnem mestu⁴⁶) v EU v zadnjih 12 mesecih, in sicer s 37,4 % leta 2016 na 39,5 % leta 2022. Na možno povečanje te udeležbe med

⁴² OECD, *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023* (Ali imajo odrasli potrebne spretnosti za uspeh v spreminjajočem se svetu? Raziskava o spretnostih odraslih 2023), Študije OECD o spretnostih, OECD Publishing, Pariz, 2024.

⁴³ Medtem ko je v letu 2022 v izobraževalnih dejavnostih sodelovalo 60,9 % vodstvenih delavcev, strokovnjakov, tehnikov in strokovnih sodelavcev, je bila udeležba precej manjša pri pisarniških in fizičnih poklicih ter poklicih za preprosta dela.

⁴⁴ Glej [Priporočilo Sveta o individualnih učnih računih](#) iz maja 2022.

⁴⁵ Glej [Priporočilo Sveta o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost](#) iz junija 2022.

⁴⁶ Ti podatki izhajajo iz posebnega izvlečka iz ankete o izobraževanju odraslih, brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delovnem mestu, in se uporabljajo za spremljanje napredka pri doseganju cilja glede izobraževanja odraslih do leta 2030 (glej tudi Prilogo 2).

letoma 2022 in 2024 kažejo tudi podatki iz ankete o delovni sili. Kljub temu je raven še vedno prenizka glede na velike spremembe, s katerimi se sooča Evropa, razlike med državami članicami pa so še vedno prevelike.

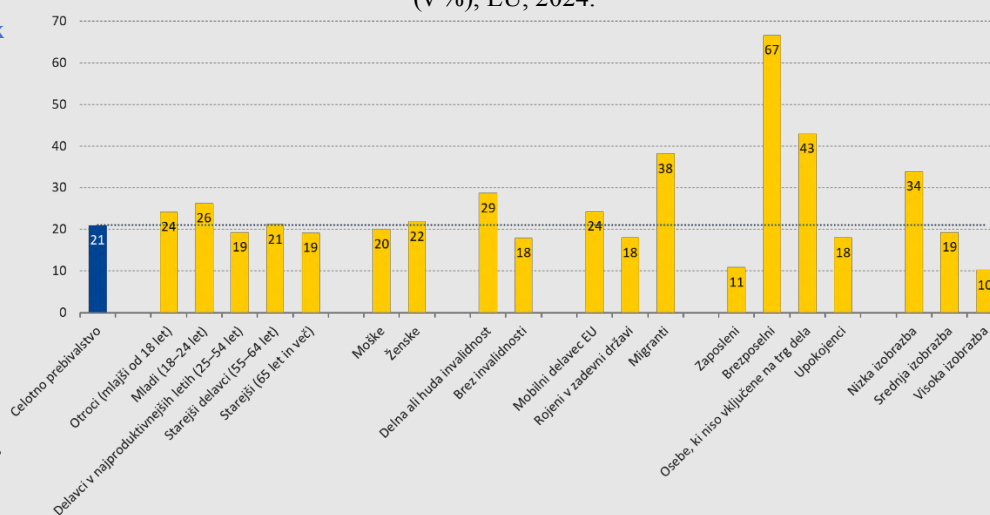
V letu 2024 se je dohodkovni položaj gospodinjestev znatno izboljšal, delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti pa se je v EU nekoliko zmanjšal, pri čemer v zvezi s slednjim ni bilo jasnih znakov navzgor usmerjene konvergence. Indeks realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjestev na prebivalca (2008 = 100) se je v letu 2024 na ravni EU znatno povečal, in sicer na 141,3, kar je 2,5 točke več kot v letu 2023, predvsem zaradi rasti sredstev za zaposlene. To je največje povečanje od obdobja 2021–2022 in se je nadaljevalo tudi v prvi polovici leta 2025. Skupno število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v primerjavi z letom 2019 zmanjšalo za približno 2,9 milijona (v primerjavi s ciljem vsaj 15 milijonov do leta 2030). To pomeni, da je bila v letu 2024 vsaka peta oseba v EU še vedno izpostavljena tveganju revščine ali socialne izključenosti. Tveganja revščine se razlikujejo po skupinah prebivalstva, pri čemer so bolj prizadeti otroci, starejši, invalidi, nizko usposobljeni delavci, osebe, rojene zunaj EU, in Romi. Razlike so še vedno obstajale tudi med državami članicami in znotraj njih (tako med regijami kot med podeželskimi in mestnimi območji). Brezposelnost ostaja ključni dejavnik revščine, socialnih prejemkov pa ne prejemajo vsa gospodinjestva v tiski.

Stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti se močno razlikujejo glede na socialno-demografske značilnosti

Petina ljudi in vsak četrti otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti v EU leta 2024

Poleg otrok so bolj prizadeti starejši, brezposelni, nizko kvalificirani delavci, invalidi, osebe, rojene zunaj EU, in Romi

Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti po socialno-demografskih značilnostih (v %), EU, 2024.

Opombe: vrednosti za leto 2024 se nanašajo na dohodke za leto 2023 za vse države članice. Opredelitev stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti za osebe, mlajše od 65 let, in osebe, starejše od 65 let, se razlikuje, saj slednja ne vključuje komponente zelo nizke delovne intenzivnosti.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] [[ilc_peps06n](#)] [[ilc_peps02n](#)] [[ilc_peps04n](#)] [[hlth_dpe010](#)].

Kljub nedavnim izboljšavam minimalna dohodkovna podpora v skoraj nobeni državi članici ne zadostuje za rešitev ljudi iz revščine. Ocenjuje se, da so se odhodki za socialnovarstvene prejemke v letu 2024 realno povečali v skoraj vseh državah članicah. Nedavno so bile predlagane reforme za okrepitev vloge socialnovarstvenih prejemkov na podlagi minimalnega dohodka pri podpiranju prejemnikov, da sodelujejo pri ukrepih aktivne politike trga dela in aktivno iščejo zaposlitev. Hkrati se je učinek socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine v EU v letu 2024 v povprečju nekoliko zmanjšal (kar odraža realno zmanjšanje porabe za socialno zaščito v letu 2023), pri čemer se je v nekaterih državah članicah z visokimi ravnmi močno zmanjšal. Energijska revščina (merjena s

kazalnikom „delež oseb, ki ne morejo ustrezno ogrevati svojega doma“) se je v letu 2024 prvič po letu 2022 zmanjšala, kar odraža kombinacijo dejavnikov, vključno z nižanjem maloprodajnih cen plina in električne energije, kombinacijo ukrepov za energijsko učinkovitost in drugimi podpornimi ukrepi. Kljub temu je bila še vedno precej večja pri osebah, ki se spoprijemajo s tveganji revščine ali socialne izključenosti. Ocenjevanje porazdelitvenih učinkov reform in naložb je še vedno zlasti pomembno za upoštevanje učinkov na tveganja revščine in dohodkovno neenakost ter za ustrezno predhodno oblikovanje politik.

Delež otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v EU nekoliko zmanjšal, vendar je ostal večji kot pri celotnem prebivalstvu. Število otrok (0–17 let) s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je zmanjšalo z 19,96 milijona v letu 2023 na 19,52 milijona v letu 2024 (povprečno 24,2 % v EU). Čeprav je leto 2024 drugo zaporedno leto, ko se je absolutno število zmanjšalo, je pojavnost revščine otrok še vedno za 3,2 odstotne točke višja kot pri celotnem prebivalstvu. Na splošno je bil leta 2024 skoraj vsak četrti otrok v EU izpostavljen tveganju revščine ali socialne izključenosti. Da bi otroke rešili iz revščine in socialne izključenosti, je ključno, da se jim pomaga, da uresničijo svoj potencial v družbi in na trgu dela, ter da se prekine začarani krog medgeneracijskega prenosa. V zvezi s tem je izvajanje evropskega jamstva za otroke⁴⁷ v vseh državah članicah ključnega pomena.

Delež starejših (starih več kot 65 let) s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v EU v letu 2024 še naprej zmanjševal. Razmere pa se med državami članicami še vedno zelo razlikujejo. Zmanjšanje na 19,4 % je bilo posledica izboljšanja pri ženskah (ki so kljub temu še vedno izpostavljene bistveno večjim tveganjem kot moški). Zmanjšanje odraža tudi zmanjšano dohodkovno revščino in resno materialno ali socialno prikrajšanost starejših. Skupno nadomestitveno razmerje za pokojnine je leta 2024 na ravni EU ostalo stabilno. Razmere v zvezi z revščino v starosti in nadomestitvijo dohodka so v državah članicah kljub temu ostale zelo različne. V nekaterih državah je bilo tveganje dohodkovne revščine pri osebah, starejših od 65 let, celo dvakrat večje kot pri delovno sposobnem prebivalstvu.

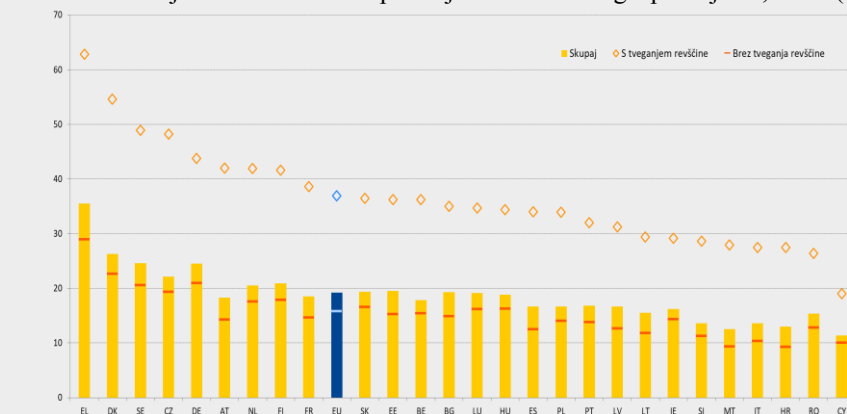
⁴⁷ [Priporočilo Sveta \(EU\) 2021/1004 z dne 14. junija 2021 o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke \(UL L 223, 22.6.2021, str. 14\).](#)

Gospodinjstva, ki se spoprijemajo z revščino, znaten delež svojih razpoložljivih dohodkov namenijo za stanovanjske stroške, pri čemer so med državami članicami velike razlike.

Delež stanovanjskih stroškov v razpoložljivem dohodku gospodinjstva, 2024 (v %)

V letu 2024 porabijo gospodinjstva v več kot tretjini držav članic približno petino ali več svojega razpoložljivega dohodka za stanovanjske stroške

Gospodinjstva, ki se spoprijemajo s tveganjem revščine, so bila v skoraj vseh državah članicah dvakrat bolj preobremenjena s stanovanjskimi stroški

Opomba: začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [ilc_mdcd01], EU-SILC.

Cenovna dostopnost stanovanj ostaja pomemben izziv, ki nesorazmerno vpliva na osebe s tveganjem revščine. V zadnjem desetletju so cene stanovanj v EU rasle približno 10 % hitreje od povprečnih dohodkov, zato se je cenovna dostopnost zmanjšala⁴⁸. Kljub temu so med državami članicami in regijami/večjimi mestnimi središči precejšnje razlike. Kar 8,2 % prebivalstva EU je živelo v gospodinjstvu, v katerem so skupni stanovanjski stroški predstavljali več kot 40 % njihovega skupnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva, kar pomeni, da je bilo preobremenjeno s stanovanjskimi stroški⁴⁹. Ta stopnja je dosegla 31,1 % pri osebah s tveganjem revščine v primerjavi s 3,8 % pri preostalem prebivalstvu. Socialna stanovanja v državah članicah EU so neenakomerno razvita, razlikujejo se tudi opredelitve, ponudniki, upravičenost in mehanizmi njihovega dodeljevanja. Njihov nadaljnji razvoj lahko prispeva k izboljšanju dostopa do stanovanj⁵⁰. Med pogosto navedenimi izzivi pri zagotavljanju socialnih stanovanj so povečani stroški gradnje, zemljišč in financiranja. Čeprav razlike v opredelitvah in metodah zbiranja podatkov otežujejo primerljivost med državami, je v številnih državah članicah mogoče opaziti trend naraščanja brezdomstva.

V Pogodbah je v celoti priznana ključna vloga socialnega dialoga v socialnem tržnem gospodarstvu EU. Pomen socialnega dialoga je zapisan tudi v evropskem stebru socialnih pravic in smernicah za zaposlovanje. Komisija in evropski medpanožni socialni partnerji so na podlagi izjave socialnih partnerjev iz Val Duchessa iz leta 2024⁵¹ marca 2025 podpisali pakt za evropski socialni dialog⁵². V paktu so kot del obnovljene zaveze za okrepitev socialnega dialoga v času globalnih sprememb opredeljeni ukrepi, ki jih morajo sprejeti

⁴⁸ Glej Cousin, G., Frayne, C., Dias Martins, V., in Vašiček, B. (2025), *Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies* (Stanovanja v Evropski uniji: razvoj trga, osnovni dejavniki in politike), European Economy Discussion Paper 228, oktober 2025.

⁴⁹ Stanovanjski stroški in dohodek so brez dodatkov. Več podrobnosti o tem kazalniku je na voljo v Prilogi 2.

⁵⁰ Proces deinstitucionalizacije invalidov je zastal, med drugim zaradi pomanjkanja dostopnih stanovanjskih rešitev.

⁵¹ [Tristranska izjava za uspešen evropski socialni dialog](#).

⁵² [Pakt za evropski socialni dialog](#).

Komisija in socialni partnerji, da bi spodbudili in ustvarili prave pogoje za izkoriščanje celotnega potenciala socialnega dialoga na vseh ravneh. V tem smislu je cilj pakta zagotoviti okvir za uspešen socialni dialog na vseh ravneh, vključno z nacionalno in evropsko ter medsektorsko in sektorsko.

Priporočilo Sveta o krepitvi socialnega dialoga v EU iz leta 2023 državam članicam zagotavlja smernice o tem, kako najbolje spodbujati socialni dialog in okrepiti kolektivna pogajanja⁵³. Komisija med drugim sodeluje s socialnimi partnerji pri pripravi načrta za kakovostna delovna mesta. Zavezala se je, da se bo z njimi posvetovala tudi o pobudah politike, ki ne spadajo na področje uporabe členov 153 in 154 PDEU⁵⁴, vendar so zanje posebno pomembne. Na ravni EU socialni partnerji in organizacije civilne družbe dejavno sodelujejo v evropskem semestru z rednimi izmenjavami mnenj in tematskimi razpravami o posebno pomembnih področjih. Vključevanje socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe ter posvetovanje z njimi sta ključna za oblikovanje politik ter spodbujanje trajnostnih in vključujočih sprememb.

Države članice bi morale sprejeti ukrepe za reševanje izzivov v zvezi s politiko zaposlovanja in spretnosti ter socialno politiko, ki so opredeljeni v tem skupnem poročilu o zaposlovanju. V skladu s smernicami za zaposlovanje naj zlasti:

- izboljšajo vseživljenjsko izpopolnjevanje in preusposabljanje odraslih, da bi zagotovile konkurenčnost, odpravile pomanjkanje delovne sile in spretnosti, se prilagodile spreminjajočim se razmeram in obetom na trgu dela ter spodbudile pravični zeleni in digitalni prehod v skladu z unijo spretnosti. To zajema vključevanje uporabe orodij za zbiranje podatkov o spretnostih; okrepijo zagotavljanje individualnih pravic do usposabljanja, kot so individualni učni računi, ter spodbujajo razvoj, izvajanja in priznavanja mikrodokazil glede na nacionalne okoliščine v skladu s priporočiloma Sveta o individualnih učnih računih in o evropskem pristopu k mikrodokazilom za vseživljenjsko učenje in zaposljivost;
- okrepijo aktivne politike trga dela ter zmogljivost in učinkovitost javnih zavodov za zaposlovanje, vključno z vlaganjem v digitalno infrastrukturo in storitve, izboljšanje vseživljenjske karijerne orientacije, svetovalne storitve, zbiranje podatkov o spretnostih in usposabljanje osebja, da bi povečale udeležbo zlasti premalo zastopanih skupin na trgu dela, podprle ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, mobilnost in oba prehoda;
- spodbujajo pravičnomobilnost znotraj EU ter razmislijo o privabljanju in zadržanju usposobljenih delavcev iz tretjih držav. Poleg tega naj sprejmejo ukrepe za olajšanje zakonitih migracij državljanov tretjih držav v deficitarnih poklicih ali na študijskih področjih v strateških sektorjih, ob hkratnem zagotavljanju spoštovanja in uveljavljanja pravic delavcev in socialnih pravic, podprtih z učinkovito politiko vključevanja, ob dopolnjevanju z izkoriščanjem ponudbe delovne sile in spretnosti v Uniji;
- zagotovijo razpoložljivost podpornih shem za ohranjanje delovnih mest kot rezervnega orodja za izredne razmere, zasnovanega tako, da se v primeru krize, vključno s prestrukturiranjem, ohranijo delovna mesta (in podjetja), ter nadalje razvijajo človeški kapital s povezanim izpopolnjevanjem in preusposabljanjem;

⁵³ Priporočilo Sveta z dne 12. junija 2023 o krepitvi socialnega dialoga v Evropski uniji (C/2023/1389).

⁵⁴ Člen 154 PDEU določa dvostopenjsko posvetovanje z evropskimi socialnimi partnerji o vrsti vprašanj socialne politike iz člena 153 Pogodbe, kot so delovni pogoji ter zdravje in varnost pri delu.

- zagotovijo ustrezno podporo delavcem in gospodinjstvom, ki so jih gospodarski in socialni učinki prilagajanja podnebnim spremembam ter novim zelenim in digitalnim tehnologijam najbolj prizadeli, zlasti ranljivim delavcem in gospodinjstvom, tudi z učinkovitimi zavodi za zaposlovanje in programi zaposlovanja ter spodbudami za zaposlovanje in prehajanje, ustrezno dohodkovno varnostjo s pristopom aktivnega vključevanja, zaščito pravic delavcev pred tveganji, povezanimi z umetno inteligenco, algoritemskim upravljanjem in podnebnimi spremembami, ter spodbujanjem podjetništva, v skladu s Priporočilom Sveta o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost;
- v skladu z nacionalnimi zakoni in/ali praksami in ob polnem spoštovanju vloge in avtonomije socialnih partnerjev spodbujajo razvoj plač, ki podpira navzgor usmerjeno socialno konvergenco, upoštevajo razvoj produktivnosti in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest ter zaščitijo konkurenčnost;
- prilagodijo ureditve trga dela ter sisteme davkov in socialnih prejemkov, da bi zmanjšale segmentacijo trga dela in razlike med spoloma na trgu dela ter spodbudile ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, vključno z morebitnim zmanjšanjem davčnega primeža, zlasti za zaposlene z nizkimi dohodki, ne da bi ovirale prehajanje na boljše plačana delovna mesta, in preusmeritvijo obdavčitve z dela na druge vire, ki bodo boljše podpirali zaposlovanje in vključujočo rast;
- zagotovijo zdravo, varno in dobro prilagojeno delovno okolje kot ključno razsežnost kakovosti delovnih mest;
- spodbujajo kolektivna pogajanja in socialni dialog v skladu s priporočilom Sveta o krepitvi socialnega dialoga in paktom za evropski socialni dialog, skupaj s pravočasnim in smiselnim sodelovanjem socialnih partnerjev pri oblikovanju ustreznih politik na ravni EU in nacionalni ravni, tudi z namenom izboljšanja kakovosti delovnih mest in v zvezi z izvajanjem načrtov držav članic za okrevanje in odpornost ter v okviru evropskega semestra;
- zagotovijo ustrezno in vzdržno socialno zaščito za vse, v skladu s priporočilom Sveta o dostopu do socialne zaščite; izboljšajo zaščito tistih z nezadostno pokritostjo, kot so delavci z nestandardnimi oblikami zaposlitve, vključno s platformnim delom, ter samozaposleni, tudi kot ključno razsežnost kakovosti delovnih mest; na splošno izboljšajo ustreznost nadomestil oziroma prejemkov, prenosljivost pravic in dostop do kakovostnih storitev, hkrati pa ohranijo vzdržnost javnih financ, ter učinkovito podpirajo vključevanje delovno sposobnih na trg;
- izboljšajo možnosti mladih na trgu dela, med drugim s spodbujanjem vključujočega in kakovostnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter terciarnega izobraževanja, zagotavljanjem ciljno usmerjene podpore zavodov za zaposlovanje (ki vključuje mentorstvo, orientacijo in svetovanje) ter kakovostnih vajeništev in pripravništev v skladu z okrepljenim jamstvom za mlade in evropsko koalicijo za vajeništva;
- sprejmejo celovite ukrepe za izboljšanje temeljnih spretnosti in, širše, razvoja ključnih kompetenc (vključno s prečnimi spretnostmi) učencev ter obravnavajo strukturne izzive, povezane z uspešnostjo in pravičnostjo sistemov izobraževanja in usposabljanja, vključno z učinkovitimi pristopi k poučevanju, učenju in ocenjevanju; podprejo pripravo načrtov za izboljšanje temeljnih spretnosti na ravni šol, s posebnim poudarkom na programih tutorstva in mentorstva, prilagojeni podpori in stalnem strokovnem razvoju učiteljev; spodbujajo odličnost pri temeljnih spretnostih z diferenciranim poučevanjem in učenjem;

- spodbujajo odličnost in izboljšajo ustreznost poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter terciarnega izobraževanja za potrebe trga dela s tesnejšim sodelovanjem z industrijo, povezavami s sistemi zbiranja podatkov o spretnostih ter večjo uporabo mikro dokazil; izboljšajo postopke za vzajemno priznavanje kvalifikacij, da se odpravita pomanjkanje spretnosti ter neskladje med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih; izboljšajo dostop do visokošolskega izobraževanja za diplomante poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter premalo zastopane skupine;
- povečajo število diplomantov na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, zlasti na področjih IKT (vključno z umetno inteligenco), na področjih z velikimi vrzelmi v delovni sili in na strateških področjih, zmanjšajo razlike med spoloma ter okrepijo sodelovanje s podjetji, ponudniki poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter univerzami, da bi postali akterji sprememb pri zelenem in digitalnem prehodu; izboljšajo usposabljanje učiteljev na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, da se odpravijo pomanjkanja;
- izboljšajo digitalne spretnosti učencev in odraslih vseh starosti, vključno z medijsko in digitalno pismenostjo (in pismenostjo na področju umetne inteligence), okrepijo kritično razmišljanje ter povečajo nabor digitalnih talentov na trgu dela z razvojem ekosistemov digitalnega izobraževanja in usposabljanja, ki jih podpirajo ključni dejavniki, kot so visokohitrostna povezljivost za šole, oprema in usposabljanje učiteljev, ter podpirajo institucije s strokovnim znanjem o digitalizaciji s posebnim poudarkom na vključevanju in zmanjševanju digitalne vrzeli; proučijo tudi možnosti za izboljšanje znanja in spretnosti učencev in odraslih vseh starosti na področju finančne pismenosti;
- okrepijo začetno in stalno izobraževanje učiteljev s poudarkom na poučevanju temeljnih spretnosti v partnerstvu z izvajalci izobraževanja učiteljev; zmanjšajo pomanjkanje učiteljev in povečajo privlačnost učiteljskega poklica z izboljšanjem delovnih pogojev, zagotavljanjem privlačnih poklicnih poti, mentorstvom učiteljev začetnikov, privabljanjem izkušenih učiteljev v prikrajšane šole s spodbudami in podporo ter olajšanjem prečnega vstopa v poklic;
- zagotovijo nediskriminacijo, spodbujajo enakost spolov, izboljšajo vključevanje načela enakosti ter okrepijo udeležbo žensk in prikrajšanih skupin na trgu dela, tako da spodbujajo enake možnosti in karierno napredovanje, zagotavljajo enako plačilo za enako delo ali za delo enake vrednosti in preglednost plačilnih struktur ter spodbujajo usklajevanje delovnega, družinskega in zasebnega življenja, tudi z dostopom do cenovno dostopne in visokokakovostne oskrbe (vzgoja in varstvo predšolskih otrok, dolgotrajna oskrba) ter dopustom iz družinskih razlogov in prožnimi ureditvami dela za starše in druge osebe s skrbstvenimi obveznostmi v skladu z evropsko strategijo oskrbe, pa tudi zagotavljanjem dostopnosti na delovnem mestu;
- vsem otrokom s tveganjem revščine ali socialne izključenosti zagotovijo brezplačen in učinkovit dostop do zdravstvenega varstva, vzgoje in varstva predšolskih otrok, izobraževanja, usposabljanja in šolskih dejavnosti ter učinkovit dostop do zdrave prehrane in ustreznih stanovanj v skladu z evropskim jamstvom za otroke in z njim povezanimi nacionalnimi akcijskimi načrti;
- spodbujajo enake možnosti za otroke, da bi odpravile visoko stopnjo revščine otrok in čim boljše izkoristile sredstva EU in nacionalna sredstva; pospešijo izvajanje evropskega jamstva za otroke, tudi z zagotavljanjem cenovno dostopne in visokokakovostne vzgoje in varstva predšolskih otrok ter z odpravo zgodnjega opuščanja šolanja; podpirajo dostop do kakovostnega izobraževanja za otroke in mlade iz prikrajšanih skupin in z

oddaljenih območij, izboljšujejo njihove učne izide ter spodbujajo usposabljanje na vseh ravneh izobrazbe;

- uvedejo in po potrebi okrepijo sisteme minimalnega dohodka, s katerimi se zagotavlja ustrezna podpora in izvaja pristop aktivnega vključevanja, v skladu s priporočilom Sveta o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje in vključevanje tistih, ki lahko delajo, na trg dela, ter omogočijo dostop do omogočitvenih in osnovnih storitev, vključno z energetske storitvami, zlasti za gospodinjstva z nizkimi dohodki in ranljiva gospodinjstva;
- ocenijo porazdelitvene učinke reform in naložb na dohodek različnih skupin prebivalstva v skladu s sporočilom o boljšem ocenjevanju porazdelitvenega učinka politik držav članic;
- podpirajo zadostno ponudbo stanovanj za zadovoljitev povpraševanja ter dostop do cenovno dostopnih stanovanj, socialnih stanovanj in/ali ustrezne stanovanjske pomoči, kjer je to primerno; preprečujejo in odpravljajo brezdomstvo kot najskrajnejšo obliko revščine ter obravnavajo socialno izključenost s celostnimi in na posameznika osredotočenimi strateškimi pristopi, ki temeljijo na zagotavljanju nastanitve; spodbujajo prenavo stanovanjskih stavb in socialnih stanovanj;
- vlagajo v zmogljivost zdravstvenega sistema, tudi kar zadeva storitve preventivnega in primarnega zdravstvenega varstva, pa tudi v zmogljivosti na področju javnega zdravja, usklajevanje oskrbe, zdravstvenega osebja ter uporabe e-zdravja in umetne inteligence; po potrebi zmanjšajo samoplačniške izdatke; izboljšajo kritje z zdravstvenim varstvom; si prizadevajo za boljše delovne pogoje ter spodbujajo izpopolnjevanje in preusposabljanje zdravstvenih delavcev;
- okrepijo zagotavljanje visokokakovostnih, cenovno dostopnih in trajnostnih storitev dolgotrajne oskrbe v skladu s priporočilom Sveta o dostopu do visokokakovostne cenovno dostopne dolgotrajne oskrbe;
- zagotovijo vključujoče in vzdržne pokojninske sisteme, vključno z razvojem dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki zagotavljajo dohodke v starosti in medgeneracijsko pravičnost glede na staranje prebivalstva.

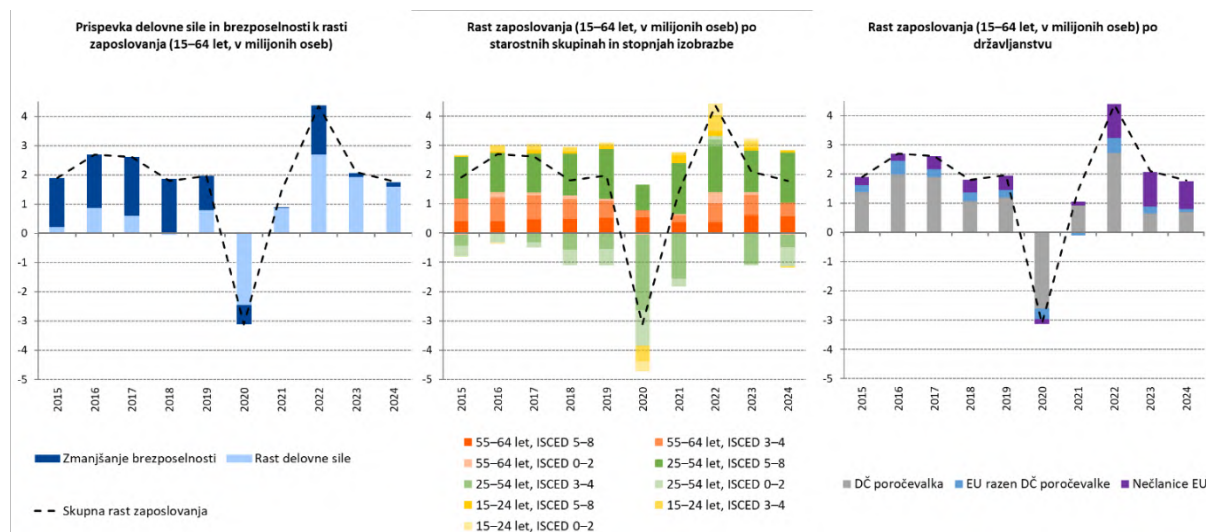
Financiranje EU za upravičene naložbe in reforme, med drugim v okviru ESS+, mehanizma za okrepanje in odpornost, ESRR, SPP, Erasmus+, Instrumenta za tehnično podporo ter Socialnega sklada za podnebje, podpira države članice pri krepitvi ukrepov politike na teh področjih.

POGLAVJE 1: TRENDI NA TRGU DELA IN SOCIALNEM PODROČJU V EU

Rast zaposlovanja je v letu 2024 kljub povečani gospodarski in geopolitični negotovosti ostala močna, stopnja brezposelnosti pa je bila zgodovinsko nizka. Skupna zaposlenost se je povečala za 1,7 milijona ljudi na 219,4 milijona, kar pomeni nekoliko upočasnjeno, vendar stabilno letno stopnjo rasti v višini 0,8 % in stopnjo delovne aktivnosti v višini 75,8 % (0,5 odstotne točke več kot v letu 2023, glej tudi okvir s cilji v oddelku 2.1.1). Energetski sektor je bil na čelu rasti s 7,4-odstotnim povečanjem, sledili pa so mu rudarstvo (4,3 %), gospodarjenje z vodo in ravnanje z odpadki (4,2 %), kulturne in razvedrilne dejavnosti (4,1 %), nastanitvene in gostinske storitve (3,5 %) ter IKT (2,9 %). Razen rudarstva so bili ti sektorji v zadnjem desetletju med najhitreje rastočimi. Podobno kot leta 2023 je povečanje delovne sile predstavljalo 92 % rasti zaposlovanja med osebami, starimi od 15 do 64 let, medtem ko je zmanjšanje brezposelnosti prispevalo le 8 % v okviru zgodovinsko nizke stopnje brezposelnosti, ki je bila 5,9-odstotna. Kratkoročna pričakovanja glede delovne aktivnosti (za naslednje tri mesece) so v letu 2024 padla pod dolgoročno povprečje in se še naprej zmanjševala, zlasti v storitvenem sektorju, medtem ko so se v gradbenem sektorju povečevala in bila veliko bolj pozitivna. Skupna rast zaposlovanja naj bi se po napovedih še upočasnila, in sicer na 0,5 % v letih 2025 in 2026, nato pa na 0,4 % v letu 2027⁵⁵.

Slika 1.1: Rast zaposlovanja v letu 2024 je bila posledica večje udeležbe državljanov tretjih držav in starejših ter skoncentrirana na delavce s terciarno izobrazbo

Rast zaposlovanja (15–64 let), razčlenjena na rast delovne sile in zmanjšanje brezposelnosti ter nadalje razčlenjena po starostnih skupinah, izobrazbi in državljanstvu.

Opomba: prekinitev časovne vrste za zaposlene osebe po državljanstvu v letu 2021.

Vir: lastni izračuni na podlagi podatkov Eurostata [[lfsa_agan](#)], [[lfsa_ugan](#)], [[lfsa_egaed](#)], [[lfsa_egan](#)].

Državljeni tretjih držav in starejši so še naprej spodbujali rast zaposlovanja, medtem ko so rezultati za mlade, nizko usposobljene delavce in invalide kazali znake stagnacije ali poslabšanja. Leta 2024 so državljeni tretjih držav predstavljali dve tretjini (68,0 %) rasti delovne sile in več kot polovico (54,2 %) rasti zaposlovanja v starostni skupini 15–64 let, podobno kot leta 2023. Njihov delež v delovni sili se je med letoma 2022 in 2024 povečal s 5,5 % na 6,5 %, 29,9 % pa jih je imelo v letu 2024 diplomu terciarnega izobraževanja, v

⁵⁵ Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

primerjavi z 20,6 % deset let prej. Stopnja njihove delovne aktivnosti je dosegla 64,3 %, vendar je še vedno nizka, zanjo pa je značilen velik delež zaposlenih s krajšim delovnim časom, pri čemer so v obeh primerih velike razlike med spoloma. Ženske so na splošno še vedno premalo zastopane na trgu dela, vendar so se njihovi rezultati še naprej izboljševali, pri čemer se je skupna vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma prvič zmanjšala na 10 odstotnih točk. Starejše osebe (v starostni skupini 55–64 let) so še naprej beležile največji odstotni porast delovne aktivnosti in udeležbe na trgu dela med vsemi starostnimi skupinami, pri čemer se je stopnja njihove delovne aktivnosti nadalje zvišala na 65,2 %, stopnja brezposelnosti (55–74 let) pa se je v letu 2024 znižala na 4,1 %, kar je najnižja stopnja med vsemi starostnimi skupinami. Glede na to, da je njihov delež v prebivalstvu vse večji, pričakovana življenjska doba pa vse daljša, obstajajo možnosti za nadaljnje povečanje njihove udeležbe na trgu dela. Po drugi strani se je izboljševanje deleža mladih (v starostni skupini 15–29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (NEET), znatno upočasnilo, saj se je od začetka leta 2023 zmanjšalo za le 0,4 odstotne točke (na 10,9 %). To se je zgodilo kljub vse večji udeležbi v izobraževanju in usposabljanju, kar je v skladu z nižjo stopnjo zgodnjega opuščanja šolanja in višjo stopnjo vpisa v terciarno izobraževanje. Stopnja brezposelnosti mladih v starostni skupini 15–24 let se je v letu 2024 zvišala na 14,9 %, kar je prvo letno zvišanje v več kot desetih letih (brez upoštevanja zvišanja v letu 2020, povezanega s COVID-19). Pri mladih delavcih je v primerjavi s povprečnimi delavci poleg tega dvakrat večja verjetnost, da imajo neprosto voljno pogodbo o začasni zaposlitvi (13,0 %) in pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom (6,4 %), pri čemer sta v letu 2024 skoraj dve tretjini njihovih pogodb o začasni zaposlitvi trajali manj kot 18 mesecev. Stopnja tveganja revščine zaposlenih je visoka (10,9 % v primerjavi z 8,2 % za vse delavce). V vseh starostnih skupinah je rast zaposlovanja še naprej koncentrirana med delavci s terciarno izobrazbo. Nasprotno se je zaposlovanje nizko usposobljenih oseb povečalo le med osebami v starostni skupini 15–24 let, vrzel stopnje delovne aktivnosti med nizko in visoko usposobljenimi osebami (25–64 let) pa je še vedno velika in znaša 28,7 odstotne točke. Poleg tega se je vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov v letu 2024 močno povečala, in sicer z 21,4 odstotne točke na 24,0 odstotne točke, s čimer se je približala rekordni vrednosti 24,4 odstotne točke, zabeleženi v letih 2019 in 2020.

Pomanjkanje delovne sile in spretnosti se je zmanjšalo, vendar nadaljnji napredek ostaja omejen zaradi strukturnih dejavnikov. Delež delodajalcev, ki so poročali o pomanjkanju delovne sile, se je z najvišje vrednosti 27,8 % v drugem četrtletju leta 2022 zmanjšal na 18,2 % v drugem četrtletju leta 2025⁵⁶. Stopnja prostih delovnih mest se je v letu 2024 še naprej zniževala v vseh sektorjih in v drugem četrtletju leta 2025 prvič padla pod raven pred pandemijo (2,1 % v primerjavi z 2,2 % v zadnjem četrtletju leta 2019), vendar je še vedno visoka na področju upravnih in podpornih storitev (3,0 %). To izboljšanje je v veliki meri posledica šibkejših zaposlitvenih in poslovnih pričakovanj, zmernejšega kopičenja delovne sile⁵⁷ in nadaljnjega pritoka državljanov tretjih držav. K temu je morda prispevalo tudi zmanjšanje neskladja, povezanega z izobraževanjem (merjenega z makroekonomskim neskladjem med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih⁵⁸ ter stopnjami previsoke usposobljenosti), in sektorskega neskladja (merjenega z razpršenostjo stopenj prostih

⁵⁶ [Evropska raziskava podjetij in potrošnikov](#).

⁵⁷ [Evropska raziskava podjetij in potrošnikov](#). Ta kazalnik odraža delež podjetij, ki pričakujejo, da se bo njihova proizvodnja zmanjšala, zaposlenost pa povečala ali ostala nespremenjena.

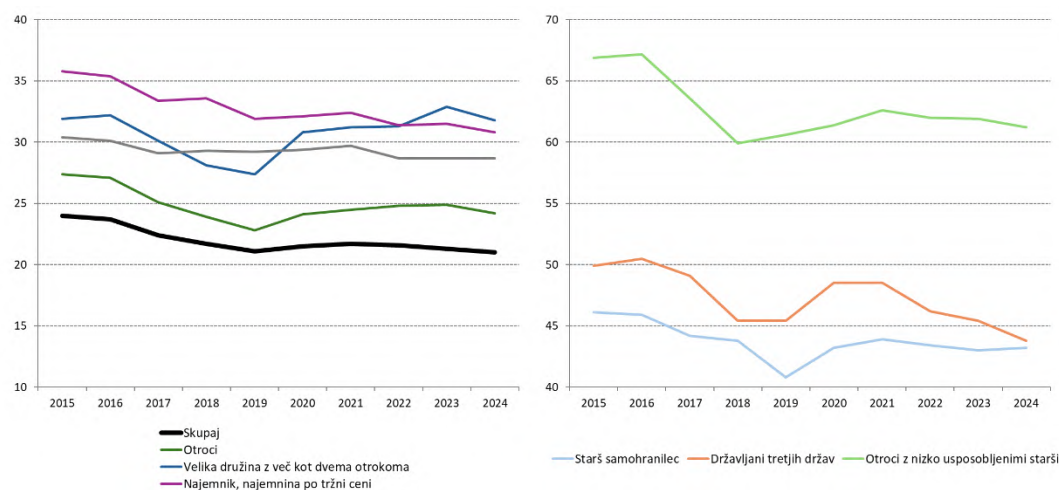
⁵⁸ Glej Evropska komisija, [Analytical web note – Measuring skills mismatch](#) (Analitični spletni dokument – Merjenje neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih) – 7/2015, Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

delovnih mest v sektorju), kar je v skladu z nižjim razmerjem med prostimi delovnimi mesti in številom brezposelnih. Kljub temu še vedno ostajajo dolgoročni strukturni izzivi, vključno z demografskimi spremembami, spreminjajočimi se potrebami trga dela, povezanimi z zelenim in digitalnim prehodom, ter pomisleki glede kakovosti delovnih mest⁵⁹.

Realne plače so se v letu 2024 spet zvišale, kar je izboljšalo kupno moč gospodinjstev in zmanjšalo neenakost, vendar so ostale pod ravnimi pred pandemijo. Potem ko je realna rast plač v drugi polovici leta 2023 postala pozitivna, se je v letu 2024 okrepila na 2,7 % na letni ravni, kar je prispevalo k trdni rasti realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev v višini 2,3 %. V letu 2024 se kupna moč ni vrnila na ravni iz leta 2019. Realna rast plač naj bi se upočasnila na 1,3 % v letu 2025 in 1,1 % v letu 2026, in sicer zaradi gospodarske negotovosti⁶⁰. Revščina zaposlenih se je leta 2024 zmanjšala na 8,2 %, potem ko so močna zvišanja minimalne plače v zadnjih letih pomagala ublažiti vpliv inflacije na delavce z nizkimi dohodki. Dohodkovna neenakost (merjena z razmerjem kvintilnih razredov) se je v letu 2024 prav tako zmanjšala na 4,66, kar je v skladu s splošnim trendom v zadnjih desetih letih.

Slika 1.2: Stopnja revščine in socialne izključenosti ostaja visoka, zlasti za ranljive skupine

Stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti za celotno prebivalstvo in ranljive skupine (v %)

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_peps03n](#)], [[ilc_peps05n](#)], [[ilc_peps07n](#)], [[ilc_peps60n](#)] in [[hlth_dpe010](#)].

Stopnja revščine in socialne izključenosti se je nekoliko znižala, vendar je še vedno visoka, zlasti med ranljivimi skupinami. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti je v letu 2024 prvič padel pod raven pred pandemijo (na 21,0 % v primerjavi z 21,1 % v letu 2019), in sicer po zmanjšanju za 0,3 odstotne točke, predvsem zaradi splošnega znižanja stopnje resne materialne in socialne prikrajšanosti v vseh starostnih skupinah⁶¹. Vendar je tveganje revščine otrok še vedno veliko: stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih je znašala 24,2 %, kar je še vedno 1,4 odstotne točke nad ravnjo pred

⁵⁹ Eurofound, 2025: *Living and working in Europe 2024* (Življenje in delo v Evropi 2024), poglavje 2.

⁶⁰ Na podlagi pomladanske napovedi Evropske komisije.

⁶¹ Vsi podatki v tem odstavku temeljijo na dohodkih iz referenčnega obdobja za dohodek, ki je za Irsko leto raziskave, za vse druge države članice pa leto pred tem. Eurostatove hitre ocene, ki se nanašajo na dohodke za leto 2024, kažejo, da so bile stopnje tveganja revščine v EU v povprečju in v večini držav članic nespremenjene (glej Eurostat, *Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 (FE 2024), Experimental results* (Hitre ocene dohodkovnih neenakosti in kazalnikov revščine za leto 2024 (hitre ocene za leto 2024), eksperimentalni rezultati), različica 1 – junij 2025).

pandemijo COVID-19, kljub izboljšanju za 0,7 odstotne točke od leta 2023 in velikemu učinku socialnih transferjev za to starostno skupino. Pri otrocih staršev z nizko stopnjo izobrazbe je skoraj šestkrat večja verjetnost, da bodo izpostavljeni tveganju revščine ali socialne izključenosti, kot pri otrocih visoko izobraženih staršev (61,2 % v primerjavi z 11,0 %), medtem ko so enostarševska gospodinjstva izpostavljena daleč največjemu tveganju med vsemi vrstami gospodinjstev (43,2 %). Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti je visoka tudi med invalidi (28,7 %) in državljani tretjih držav (43,8 %) (glej sliko 1.2). Čeprav se stopnja za slednje od leta 2021 hitro izboljšuje, so rezultati za invalide stagnirali, Romi⁶² pa so še naprej izpostavljeni zelo velikemu tveganju revščine. Globina revščine (vrzel revščine) se je v letu 2024 nekoliko zmanjšala, razen pri starejših (starih več kot 65 let). V strategiji EU za boj proti revščini (glej okvir 8 stebra) se poziva k znatnim nadaljnjim prizadevanjem za doseganje cilja EU glede zmanjšanja revščine do leta 2030, vključno s podciljem glede zmanjšanja revščine otrok (glej okvir s cilji v oddelku 2.4.1), in k izkoreninjenju revščine do leta 2050.

Rast cen stanovanjskih nepremičnin je v zadnjih desetih letih preseгла rast dohodkov, zaradi česar je cenovna dostopnost pod pritiskom. V tem obdobju so cene stanovanjskih nepremičnin v EU v povprečju rasle za približno 10 % hitreje od dohodkov, kar je zmanjšalo cenovno dostopnost, zlasti zaradi višjih obrestnih mer ob koncu obdobja. Hkrati pa premalo razviti najemniški trgi pogosto niso ponudili učinkovitih alternativ. Delež oseb, ki se soočajo s preobremenjenostjo s stanovanjskimi stroški, se je leta 2024 v EU nekoliko zmanjšal zaradi upočasnitve rasti cen energije in komunalnih storitev, vendar je bil še vedno približno osemkrat večji pri tistih, ki živijo v gospodinjstvih s tveganjem revščine in socialne izključenosti (31,1 %), kot pri tistih v drugih gospodinjstvih (3,8 %). Stopnja prenatrpanosti stanovanja se je prvič doslej (razen leta 2020) poslabšala in dosegla 16,9 %. Nasprotno se je delež gospodinjstev, ki ne morejo ustrezno ogrevati svojega doma, zmanjšal na 9,2 %, k čemur je prispevalo znižanje stroškov, povezanih z energijo, vendar je ostal precej nad ravňjo iz leta 2021 (6,9 %). Poleg tega se v EU povečuje brezdomstvo, kar predstavlja vse večji socialni izziv.

⁶² Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024.

POGLAVJE 2: REFORME ZAPOSLOVANJA IN SOCIALNE REFORME – USPEŠNOST IN UKREPI DRŽAV ČLANIC

2.1 Smernica 5: spodbujanje povpraševanja po delovni sili

Ta oddelek je osredotočen na izvajanje smernice za zaposlovanje št. 5, v skladu s katero se državam članicam priporoča, naj zagotovijo pogoje, ki spodbujajo povpraševanje po delovni sili in ustvarjanje delovnih mest v skladu z načeloma stebra 4 (aktivna podpora zaposlovanju) in 6 (plače). Oddelek 2.1.1 se osredotoča na ključne dogodke na trgu dela, pri čemer se upoštevajo tudi njihove posledice za konkurenčnost in vpliv nedavnega povečanja gospodarske negotovosti. V oddelku 2.1.2 so predstavljeni ukrepi, ki jih države članice izvajajo na teh področjih, s posebnim poudarkom na politikah, namenjenih povečanju delovne aktivnosti in podpiranju ustvarjanja delovnih mest v razmerah pomanjkanja delovne sile in spretnosti.

2.1.1 Ključni kazalniki

Trg dela EU je v letu 2024 in na začetku leta 2025 ostal odporen, rast zaposlovanja pa se je sicer umirila, vendar je bila še vedno močna, pri čemer je bila v državah članicah dosežena določena stopnja navzgor usmerjene konvergence. V drugem četrletju leta 2025 je bilo v primerjavi z drugim četrletjem leta 2024 zaposlenih več kot 900 000 dodatnih delavcev, s čimer se je skupna zaposlenost povečala na 220,1 milijona. Stopnja delovne aktivnosti (starostna skupina 20–64 let) je v letu 2024 dosegla 75,8 % (za 0,5 odstotne točke več kot leta 2023) in rekordnih 76,2 % v drugem četrletju leta 2025. Zato je krovni cilj EU, tj. vsaj 78-odstotna zaposlenost do leta 2030, dosegljiv⁶³ – glej okvir s cilji 1. Čeprav se je rast zaposlovanja nadalje upočasnila (z 1,2 % v letu 2023 na 0,8 % v letu 2024), je ostala pozitivna, kar poudarja odpornost trga dela v zadnjih letih kljub povečani gospodarski in geopolitični negotovosti. Stopnja delovne aktivnosti se je zvišala v 21 državah članicah, najbolj na Hrvaškem, v Grčiji in na Malti – glej sliko 2.1.1. Nasprotno je bilo njeno zmanjšanje zabeleženo na Finskem, Švedskem, v Luksemburgu, Estoniji in Latviji. Italija, Romunija, Španija in Belgija so „države s kritičnimi razmerami“ z razmeroma nizkimi stopnjami delovne aktivnosti (pod 72,5 %) in podpovprečnimi izboljšavami (Belgija). Francija, Luksemburg in Finska so „države, ki jih je treba spremljati“, in sicer zaradi le nekoliko nadpovprečnih izboljšanj z razmeroma nizkih ravni (Francija) ali zmanjšanj z že podpovprečnih ravni (Luksemburg) in zmanjšanj na podpovprečne ravni (Finska). Nasprotno pa so Nizozemska, Malta in Češka „najuspešnejše države“ s stopnjo delovne aktivnosti nad 82 %. Na splošno je mogoče opaziti postopno konvergenco stopenj delovne aktivnosti med državami članicami. Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je med letoma 2023 in 2024 nadalje zmanjšala za 0,2 odstotne točke, saj se je stopnja delovne aktivnosti žensk zviševala nekoliko hitreje kot stopnja delovne aktivnosti moških (s 70,2 % na 70,8 % v primerjavi z 80,4 % na 80,8 %).

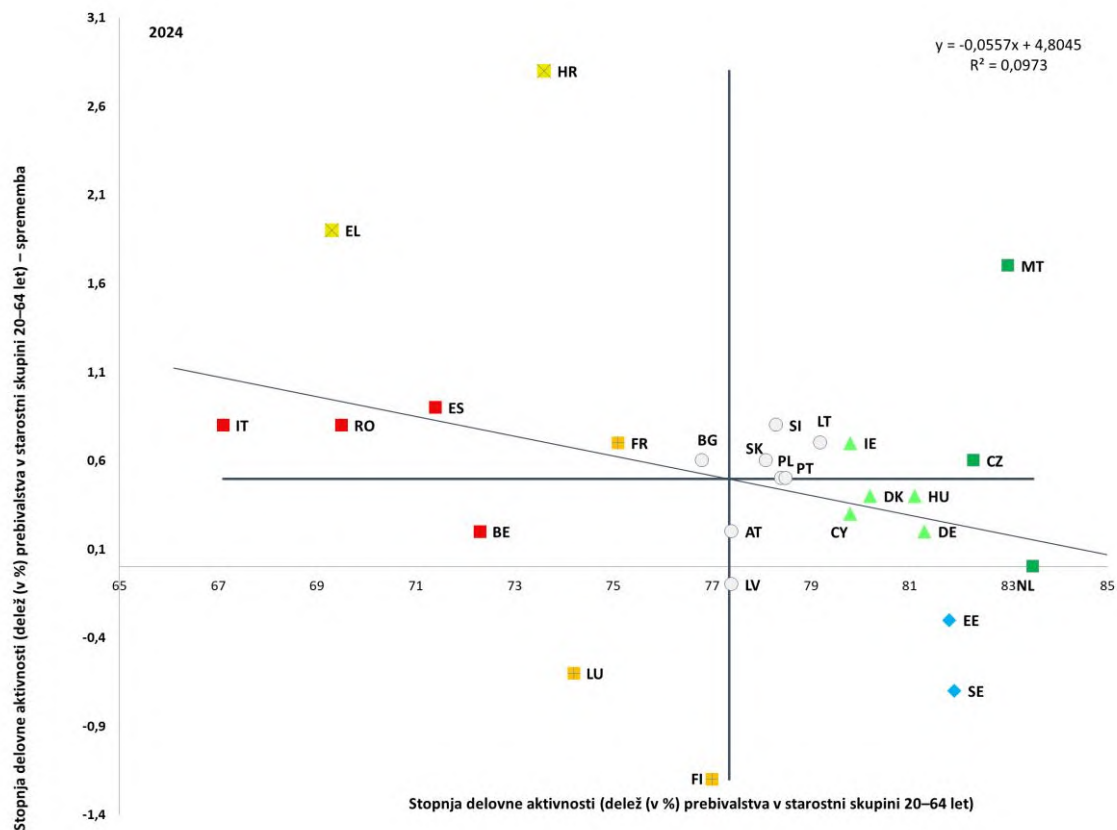
Rast zaposlovanja je bila posledica vse večje udeležbe na trgu dela in zmanjšanja brezposelnosti, pri čemer je bilo ustvarjanje delovnih mest osredotočeno na storitve in javni sektor. Leta 2024 je bilo v EU 259,8 milijona delovno sposobnega prebivalstva (20–64 let), kar je praktično enako kot leta 2023. Glede na podatke iz ankete o delovni sili se je stopnja udeležbe na trgu dela (starostna skupina 20–64 let) v letu 2024 zvišala na 81,5 % (z 81,1 % v letu 2023). Po podatkih iz nacionalnih računov je bilo v letu 2024 v zasebnem

⁶³ Glej Evropska komisija, [Izjava in cilji iz Porta](#), 2021.

sektorju ustvarjenih 0,94 milijona delovnih mest, večinoma v veleprodajnem, maloprodajnem, nastanitvenem, prometnem in informacijskem sektorju⁶⁴. K temu je pomembno prispeval tudi javni sektor.

Slika 2.1.1: Zaposlenost se je v letu 2024 v večini držav članic še naprej povečevala

Stopnja delovne aktivnosti (starostna skupina 20–64 let), ravni leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Med državami članicami in tudi znotraj njih, vključno z najbolj oddaljenimi regijami, so še vedno velike regionalne razlike. Na ravni NUTS 2 sta bili leta 2024 najvišji stopnji delovne aktivnosti zabeleženi v finski regiji Ålandski otoki (86,4 %) in poljski regiji glavnega mesta Varšavska prestolnična (86,2 %), najnižji stopnji pa v južnoitalijanskih regijah Kampanija (49,4 %) in Kalabrija (48,5 %). Številne regije z razmeroma nizkimi stopnjami delovne aktivnosti so podeželske, redko poseljene ali obrobne regije, zlasti v južni Španiji in Italiji, večjem delu Grčije, delih Romunije in najbolj oddaljenih francoskih regijah. Ta območja imajo običajno omejene zaposlitvene možnosti, zlasti za osebe s srednjo in visoko ravno spretnosti⁶⁵. Rezultati na področju zaposlovanja se razlikujejo tudi med državami članicami. Razlike so največje v baltskih in srednjeevropskih državah, najmanjše pa na jugu EU (razen Bolgarije, Cipra in Malte) (glej sliko 5 v Prilogi 5). Leta 2024 so vse vzhodne

⁶⁴ Evropska komisija (2025), [European economic forecast: spring 2025](#) (Evropska gospodarska napoved: Pomlad 2025), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

⁶⁵ [Labour market statistics at regional level - Statistics Explained – Eurostat](#) (Statistični podatki o trgu dela na regionalni ravni – Pojasnjeni statistični podatki – Eurostat).

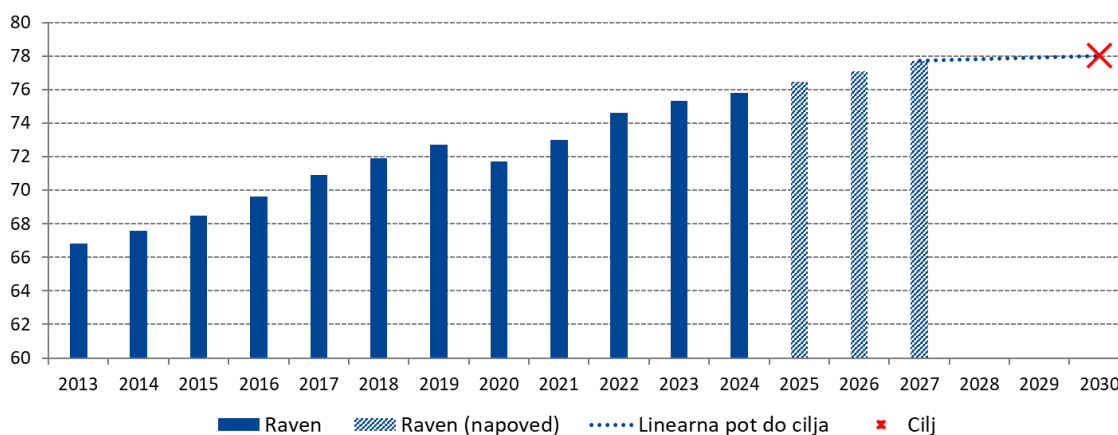
države ter Litva, Danska, Irska, Portugalska in Španija poročale o najvišjih stopnjah delovne aktivnosti v regiji glavnega mesta. Nasprotno pa so bile v Belgiji, Nemčiji in Avstriji v regiji glavnega mesta zabeležene nekatere najnižje stopnje delovne aktivnosti. V najbolj oddaljenih regijah Španije in Francije je stopnja delovne aktivnosti nižja od 67,3 %, v Gvajani pa je celo 51,1-odstotna. Nasprotno je stopnja delovne aktivnosti v najbolj oddaljenih portugalskih regijah približno enaka povprečju EU.

Okvir s cilji 1: Napredek pri doseganju cilja glede stopnje delovne aktivnosti do leta 2030

Rast zaposlovanja se je v letu 2024 umirila, vendar je EU trenutno na dobri poti, da do leta 2030 doseže svoj krovni cilj glede delovne aktivnosti. Stopnja delovni aktivnosti v EU se je v letu 2024 zviševala počasneje kot v letu 2023, in sicer se je zvišala za 0,5 odstotne točke na 75,8 %, kar pomeni, da do cilja 78 % ostaja le še 2,2 odstotne točke, pri čemer ima na voljo še šest let, da to doseže. Na podlagi najnovejših demografskih napovedi Eurostata bi za doseg tega cilja zadostovala povprečna letna stopnja rasti zaposlovanja v višini 0,35 % med letoma 2024 in 2030. Za primerjavo, zaposlenost se je v obdobju pred pandemijo (2013–2019) v povprečju povečevala za 1,1 % na leto; glej slike v nadaljevanju). Glede na jesensko napoved Komisije za leto 2025 naj bi se zaposlenost v obdobju, ki ga zajema napoved, povečevala nad potrebno hitrostjo, in sicer za 0,5 % v letih 2025 in 2026 ter za 0,4 % v letu 2027. Na splošno EU dobro napreduje pri doseganju svojega cilja glede zaposlovanja za leto 2030.

EU je na dobri poti, da do leta 2030 doseže svoj krovni cilj glede delovne aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti v EU27 in s tem povezani krovni cilj EU za leto 2030 (starostna skupina 20–64 let, v % prebivalstva)

Opomba: vrednosti za leta 2024, 2026 in 2027 temeljijo na predvideni rasti zaposlovanja iz jesenske napovedi Komisije za leto 2025 ter na predvideni rasti števila prebivalstva in števila delovno sposobnega prebivalstva iz projekcij Eurostata za prebivalstvo iz leta 2023.

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; napoved rasti zaposlovanja, [jesenska napoved Komisije za leto 2025](#); [projekcije Eurostata za prebivalstvo, Europop 2023](#).

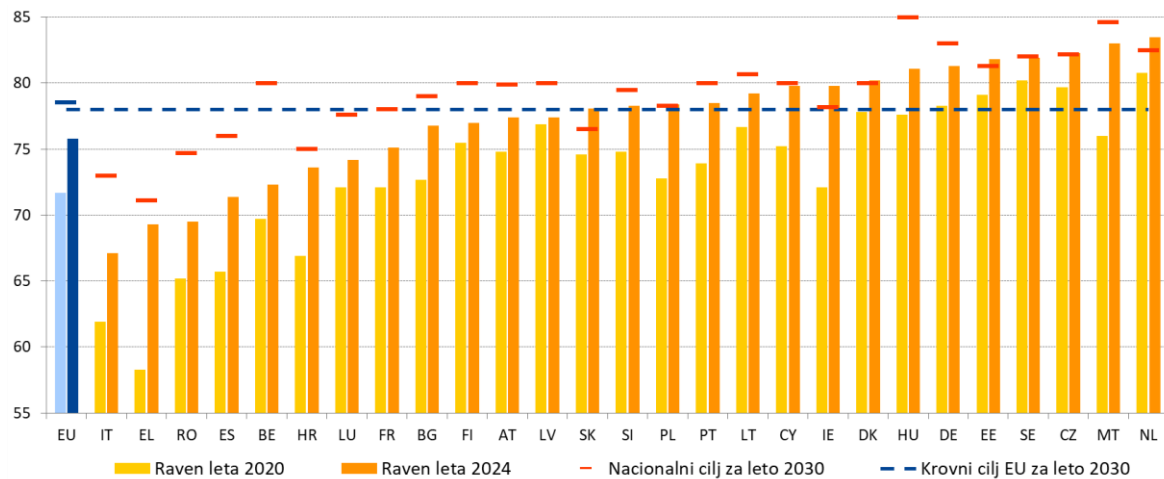
Večina držav članic je v letu 2024 dosegla nadaljnji napredek pri doseganju svojih nacionalnih ciljev glede zaposlovanja⁶⁶. V sedmih državah – na Slovaškem, Irskem,

⁶⁶ Skupina za kazalnike Odbora za zaposlovanje se je oktobra 2022 dogovorila o metodološkem pristopu k spremljanju napredka pri doseganju nacionalnih ciljev na področju zaposlovanja v okviru evropskega semestra. Ta oddelek je bil pripravljen na podlagi dogovorjene metodologije. Glej [letno poročilo Odbora za zaposlovanje o uspešnosti zaposlovanja za leto 2025](#) in [prikaz uspešnosti zaposlovanja za leto 2025](#).

Nizozemskem, v Estoniji, na Danskem, Poljskem in Češkem – je bila stopnja delovne aktivnosti leta 2024 že višja od zadevnega cilja za leto 2030 (glej sliko zgoraj), medtem ko je Švedska nekoliko zaostala za svojim ciljem. Od 20 držav, ki se še vedno soočajo z vrzeli, jih je 16 v letu 2024 te vrzeli zmanjšalo, 14 pa jih je od svojega cilja oddaljenih manj kot 3 odstotne točke. Največje preostale vrzeli so v Belgiji (7,7 odstotne točke), Italiji (5,9 odstotne točke), Romuniji (5,2 odstotne točke) in Španiji (4,6 odstotne točke). V treh četrtinah držav članic je bila rast zaposlovanja pod povprečjem pred pandemijo (2013–2019; glej sliko v nadaljevanju)⁶⁷ zaradi višjih stopenj delovne aktivnosti in zmanjševanja delovno sposobnega prebivalstva. Kljub temu je v 19 državah članicah letna rast zaposlovanja ostala na ravni, potrebni za dosego nacionalnega cilja, ali nad njo⁶⁸. Samo Luksemburg, Finska, Švedska, Belgija, Bolgarija, Madžarska in Latvija so v letu 2024 zabeležili rast, ki je bila manjša od povprečja v obdobju pred pandemijo in nižja od stopnje, potrebne za dosego cilja, čeprav Švedska ostaja blizu svojega cilja.

Četrtnina držav članic je v letu 2024 preseгла svoje nacionalne cilje, polovica pa jih je od njih odstopala za največ 3 odstotne točke

Stopnja delovne aktivnosti (v letih 2020 in 2024, 20–64 let, v % prebivalstva); nacionalni cilji in cilji EU za leto 2030

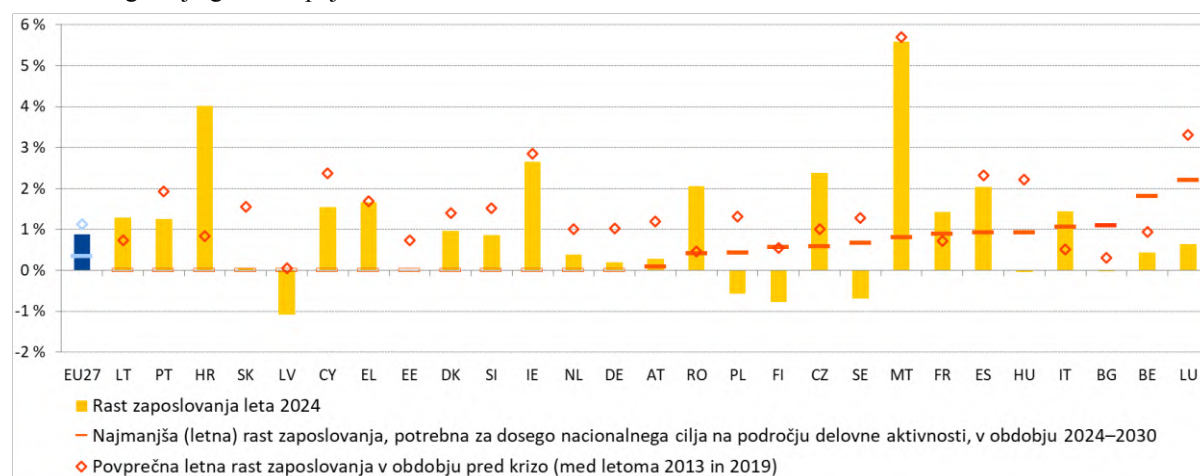
Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] in preglednica nacionalnih ciljev za leto 2030 iz Priloge 1.

⁶⁷ Ugotovljeno je bilo, da je zaradi upadanja prebivalstva v večini držav članic potrebna nižja najmanjša letna rast zaposlovanja kot v obdobju pred krizo, da bi dosegle svoje nacionalne cilje. Glej [letno poročilo Odbora za zaposlovanje o uspešnosti zaposlovanja za leto 2025](#).

⁶⁸ Taka najmanjša potrebna rast zaposlovanja je v nekaterih državah članicah negativna, kar odraža predvideno zmanjšanje delovno sposobnega prebivalstva in/ali dejstvo, da so bili njihovi nacionalni cilji že doseženi.

V več kot dveh tretjinah držav članic je bila rast zaposlovanja v letu 2024 na dobri poti, da doseže nacionalni cilj za leto 2030

Rast zaposlovanja v letu 2024 (20–64 let, letna sprememba v %) v primerjavi s povprečno letno rastjo zaposlovanja v obdobju 2013–2019 in najmanjšo letno rastjo zaposlovanja, ki je potrebna za doseg nacionalnega cilja glede stopnje delovne aktivnosti za leto 2030

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024. Države članice, ki so že dosegle ali presegle svoje nacionalne cilje ali ki naj bi jih dosegle (po scenariju nespremenjene politike) predvsem zaradi upada delovno sposobnega prebivalstva, so označene z ničelno potrebno minimalno letno rastjo zaposlovanja.

Vir: izračuni GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje na podlagi podatkov Eurostata [[lfsi_emp_a](#)] in [Europop 2023](#).

Skupno število opravljenih ur se je v letu 2024 povečevalo skoraj enako hitro kot zaposlenost, pri čemer se povprečno število opravljenih ur na zaposlenega dolgoročno zmanjšuje. V letu 2024 je število opravljenih ur preseglo raven iz leta 2019 (raven pred pandemijo COVID-19) v vseh državah članicah, razen v Nemčiji, Latviji, na Madžarskem, v Avstriji in na Slovaškem. Ker pa se je zaposlenost v zadnjih letih povečala brez ustreznega povečanja skupnega števila opravljenih ur, je povprečno število ur na zaposlenega v večini držav še vedno pod ravno iz leta 2019 (raven pred pandemijo COVID-19). V letu 2024 se je število ur dela s polnim delovnim časom zmanjšalo za 0,2 ure (38,8 ure), število ur dela s krajšim delovnim časom pa se je povečalo za 0,1 ure (21,8 ure)⁶⁹. V letu 2024 je 6,6 % zaposlenih imelo dolg delovnik (> 49 ur na teden), kar je 0,5 odstotne točke manj kot leta 2023 in odraža strukturne spremembe, kot je naraščajoči delež žensk med zaposlenimi, pri katerih je manjša verjetnost, da imajo dolg delovnik⁷⁰. Pomembno vlogo lahko imajo tudi vse večji pomisleki glede kakovosti delovnih mest (glej oddelek 2.3.1), vključno s psihosocialnimi tveganji, dobrim počutjem, usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja, digitalizacijo in intenzivnejšim delom.

Nizka stopnja rasti produktivnosti dela je srednjeročno še vedno izziv. V letu 2024 se je produktivnost dela na opravljeno uro povečala za 0,3 % (v primerjavi z 0,7-odstotno rastjo BDP na prebivalca), potem ko se je v letu 2023 zmanjšala za 0,7 %⁷¹. V zadnjih petindvajsetih letih se je rast produktivnosti dela stalno upočasnjevala, pri čemer je v obdobju 2000–2007 znašala povprečno 1,5 % na leto, v obdobju 2010–2019 1,2 %, v

⁶⁹ Glej Evropska komisija, [Employment and Social Developments in Europe 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

⁷⁰ Eurostat [[lfsa_qoe_3a2](#)], anketa o delovni sili EU.

⁷¹ Eurostat [[nama_10_pl_ulc](#)], nacionalni računi.

obdobju 2021–2024 pa 0,1 %. Napovedi za leta 2025, 2026 in 2027 kažejo na izboljšave, na podlagi katerih bi se lahko v večini držav članic izravnale izgube od leta 2023. Vendar strukturno nizka stopnja produktivnosti dela ogroža konkurenčnost, zlasti glede na staranje prebivalstva, kar vpliva na rast, ustvarjanje delovnih mest in življenjski standard⁷². Od leta 2018 se je delež dodane vrednosti predelovalnega sektorja zmanjševal hitreje kot njegov delež v zaposlenosti, zato je bila stopnja rasti produktivnosti nižja v primerjavi s preostalim gospodarstvom. To je opazna sprememba glede na pretekle vzorce, zaradi česar se je povečala odvisnost od storitvenega sektorja za ohranjanje rasti produktivnosti. Za spoprijemanje z nizko stopnjo rasti produktivnosti sta potrebna hitrejša uvajanje tehnologije in večji poudarek na inovacijah in dejavnostih, ki temeljijo na znanju⁷³. Kot je poudarjeno v Draghijevem poročilu, sta prilagajanje sistemov izobraževanja in usposabljanja spreminjajočim se potrebam po spretnostih, zlasti za dvojni prehod, in dajanje prednosti izobraževanju odraslih ter poklicnemu izobraževanju in usposabljanju bistvena za spodbujanje konkurenčnosti. Zmanjšanje upravnih ovir, spodbujanje inovacij in podpiranje učinkovitih kolektivnih pogajanj lahko pomagajo zagotoviti povečanje produktivnosti, hkrati pa ohranjajo rast plač in konkurenčnost.

Pomanjkanje delovne sile se od najvišje ravni po pandemiji sicer zmanjšuje, vendar je še vedno veliko in še naprej omejuje delovanje podjetij v ključnih sektorjih. Stopnja prostih delovnih mest v EU se je znižala s 3,1 % v drugem četrtletju leta 2022 na 2,1 % v drugem četrtletju leta 2025. Čeprav je to pod 2,9-odstotnim četrtletnim povprečjem za obdobje 2022–2023, ostaja nad 1,7-odstotnim povprečjem iz obdobja pred pandemijo, zabeleženim med letoma 2013 in 2019. V drugem četrtletju 2025 so imele Nizozemska, Belgija in Avstrija najvišje stopnje prostih delovnih mest (nad 3,4 %), Španija, Poljska in Romunija pa najnižje (pod 0,8 %). Precejšen delež vodstvenih delavcev navaja, da pomanjkanje delovne sile še naprej omejuje proizvodnjo, pri čemer je v primerjavi z letom prej opazno le rahlo izboljšanje⁷⁴. Med sektorji, na katere pomanjkanje najbolj vpliva, so nastanitveni sektor, sektor upravnih in podpornih storitev, sektor strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, gradbeni sektor ter informacijski in komunikacijski sektor⁷⁵. Strukturni dejavniki, vključno z demografskimi spremembami ter potrebami po novih spretnostih zaradi zelenega in digitalnega prehoda, bodo verjetno še naprej prispevali k ohranjanju pomanjkanja v nekaterih sektorjih⁷⁶. Kljub upadu v začetku leta 2025 je kopičenje delovne sile – stanje, ko podjetja obdržijo več zaposlenih, kot jih v danem trenutku potrebujejo glede na obstoječe ravni proizvodnje – od leta 2023 še vedno povečano, kar bi lahko upočasnilo rast zaposlovanja v prihodnosti, čeprav stalno pomanjkanje v hitro rastočih sektorjih, vključno z IKT in oskrbo, kaže na nadaljnji potencial za ustvarjanje delovnih mest, če bodo zagotovljeni dobri delovni pogoji.

Okvir 1 stebra: Vmesni pregled akcijskega načrta za socialno gospodarstvo

⁷² Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

⁷³ Evropska komisija, [Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025](#) (Razvoj trga dela in plač v Evropi, Letni pregled za leto 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

⁷⁴ [Raziskava podjetij in potrošnikov](#), ki jo opravlja Evropska komisija. Deleži vodstvenih delavcev v gradbenem, storitvenem in industrijskem sektorju, ki navajajo pomanjkanje delovne sile kot oviro, so v drugem četrtletju leta 2025 znašali 27,4 %, 23 % oziroma 18,2 %.

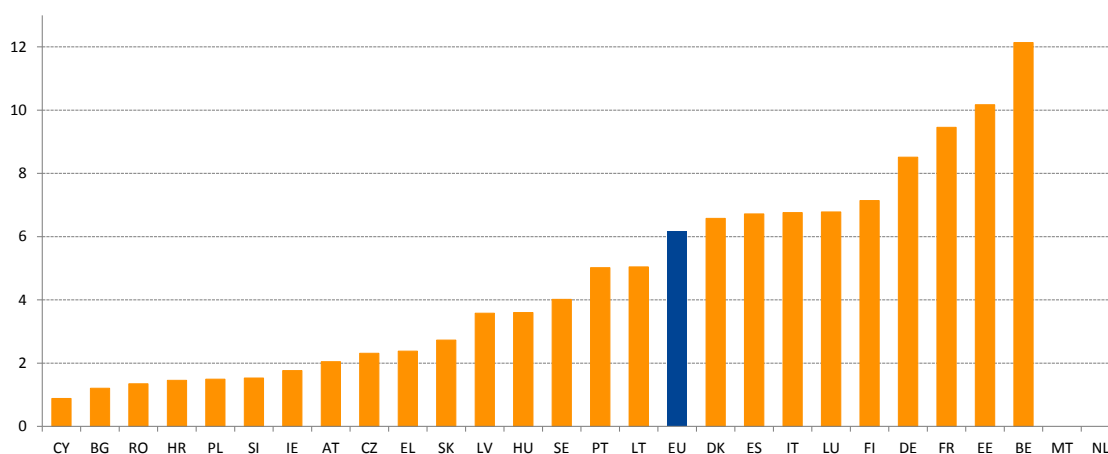
⁷⁵ Statistična klasifikacija NACE Rev. 2, kategorije B–S.

⁷⁶ Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

Socialno gospodarstvo pomembno prispeva k modelu socialnega tržnega gospodarstva EU in trajnostni blaginji. Glavni cilj socialnega gospodarstva je dajati prednost socialnim in okoljskim ciljem pred dobičkom. Zato večino dobička ponovno vlaga v dobre namene, ki služijo skupnemu interesu, in sledi demokratičnemu ali participativnemu upravljanju. Ekosistem socialnega gospodarstva v EU⁷⁷ sestavlja več kot 4,3 milijona subjektov. Subjekti socialnega gospodarstva imajo različne poslovne in organizacijske modele ter delujejo v raznovrstnih sektorjih, vključno s kmetijstvom, gradbeništvom, trgovino, energetiko, IKT, financami, zdravstvom, izobraževanjem, socialnimi storitvami in kulturo. Taki subjekti lahko pomagajo zapolniti vrzeli v storitvah ter ponujajo inovativne in prilagojene rešitve, na primer na področju zdravstvenega in socialnega varstva (kjer dela 3,3 milijona od 11,5 milijona ljudi, zaposlenih v socialnem gospodarstvu EU). Da bi Evropska komisija pomagala razviti ta ekosistem, je v letu 2021 sprejela akcijski načrt za socialno gospodarstvo s tremi glavnimi cilji: (i) ustvarjanje pravih okvirnih pogojev, (ii) odpiranje priložnosti (vključno z dostopom do financiranja) in podpora za krepitev zmogljivosti ter (iii) krepitev priznavanja socialnega gospodarstva in njegovega potenciala⁷⁸.

Delež oseb, zaposlenih v socialnem gospodarstvu, se med državami članicami EU razlikuje

Delež oseb, zaposlenih v subjektih socialnega gospodarstva v EU (% vseh zaposlenih), 2023

Opomba: podatki za MT in NL niso na voljo. Podatke bi bilo treba obravnavati kot minimalne vrednosti, saj le malo držav članic zagotavlja nacionalne statistične podatke v zvezi s socialnim gospodarstvom. Različne nacionalne opredelitve in ravni priznavanja socialnega gospodarstva otežujejo prepoznavanje vseh organizacij socialnega gospodarstva iz podatkov.

Vir: študija z naslovom [Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy](#) (Primerjalna analiza socialno-ekonomske uspešnosti socialnega gospodarstva EU).

Potrebna so dodatna prizadevanja za pomoč pri izkoriščanju celotnega potenciala socialnega gospodarstva. Raven priznavanja socialnega gospodarstva, okvirni pogoji za njegovo delovanje in dostop do financiranja se med državami članicami razlikujejo. Leta 2023 je v socialnem gospodarstvu delalo približno 6,3 % zaposlenega prebivalstva EU. Opaziti je mogoče znatne razlike v deležu oseb, zaposlenih v socialnem gospodarstvu. V Belgiji in Estoniji je ta delež presegel 10 %, v sedmih drugih državah članicah (na Cipru, v

⁷⁷ Glej Evropska komisija idr., [Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy – Improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem](#) (Primerjalna analiza socialno-ekonomske uspešnosti socialnega gospodarstva EU: izboljšanje socialno-ekonomskega poznavanja ekosistema bližine in socialnega gospodarstva), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

⁷⁸ Glej: [akcijski načrt za socialno gospodarstvo](#).

Bolgariji, Romuniji, na Hrvaškem, Poljskem, v Sloveniji in na Irskem) pa je bil nižji od 2 % (glej sliko zgoraj). To poudarja neenakomeren razvoj socialnega gospodarstva v EU, pa tudi njegov neizkoriščen potencial za rast in ustvarjanje delovnih mest v številnih državah članicah in regijah, ki bi ga bilo mogoče aktivirati, če bi ga podprli z ustreznimi ukrepi.

Evropska komisija bo v letu 2026 izvedla vmesni pregled akcijskega načrta za socialno gospodarstvo, da bi ocenila napredek in obravnavala nove izzive. Večina od 63 ukrepov na ravni EU, vključenih v akcijski načrt, je že bila izvedena ali se izvaja. Ključni mejnik je bilo priporočilo Sveta iz leta 2023 o okvirnih pogojih za socialno gospodarstvo, ki podpira države članice pri spodbujanju socialnega gospodarstva na vseh področjih politike. Vstopna točka EU za socialno gospodarstvo je bila vzpostavljena kot točka „vse na enem mestu“ za ustrezne informacije in vire. Od leta 2022 je bilo v okviru sklopa programa InvestEU za socialne naložbe in spretnosti uvedenih več finančnih produktov. Zaradi velikega povpraševanja (do konca leta 2024 so bila odobrena jamstva na podlagi sklopa za socialne naložbe in spretnosti v višini 1,54 milijarde EUR) se je jamstvo EU v letu 2025 okrepilo⁷⁹. V vmesnem pregledu bodo ocenjeni vsi dosežki, načrt pa bo prilagojen novim izzivom, pri čemer bo ohranjen časovni okvir do leta 2030.

Več držav članic je nedavno sprejelo ukrepe za sprejetje zakonodajnih okvirov ali strategij za socialno gospodarstvo. Na **Češkem** je zakon o socialnih podjetjih za vključevanje na trg dela začel veljati januarja 2025, vlada pa je julija 2025 odobrila strateški okvir za socialno podjetništvo za obdobje 2026–2030. **Irska** je julija 2024 sprejela nacionalno politiko socialnih podjetij za obdobje 2024–2027 z naslovom „Trading for Impact“ (poslovanje za družbeni učinek). V **Belgiji** Flandrija izvaja naložbe, ki bodo omogočile ustvarjanje 1 000 dodatnih subvencioniranih delovnih mest v socialnem gospodarstvu do konca zakonodajnega obdobja 2024–2029. **Španija** je spremenila svoj zakon o zadrugah, da bi jasneje opredelila vrste subjektov v sektorju in posodobila cilje za podporo v okviru ukrepov javne politike. Junija 2024 je poleg tega ustanovila sklad za socialni učinek v višini 400 milijonov EUR za podporo socialnim in okoljskim naložbam, med drugim v subjekte socialnega gospodarstva. **Poljska** je predlagala spremembo zakona o socialnem gospodarstvu, da bi razširila opredelitev socialnega gospodarstva, olajšala pravila za socialna podjetja, izboljšala podporna orodja ter okrepila prizadevanja za ponovno vključevanje in usklajevanje. **Romunija** je aprila 2025 začela izvajati projekt ESS+ o spodbujanju spremljanja in ocenjevanja razvoja socialnega gospodarstva in socialnega podjetništva, katerega cilj je razviti nacionalno strategijo za socialno gospodarstvo.

Sheme skrajšanega delovnega časa, ki jih podpira evropski instrument za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE), zagotavljajo izkušnje za obvladovanje prihodnjih gospodarskih pretresov. Glede na končno oceno začasnega instrumenta SURE⁸⁰ EU naj bi sheme za ohranjanje delovnih mest, vključno s tistimi, ki se financirajo iz instrumenta SURE, v letu 2020 v državah članicah upravičenkah ohranile med 1,03 milijona in 1,66 milijona delovnih mest. Ocene kažejo, da so take sheme v letu 2020 oziroma letu 2021 zaščitile 13,3 % oziroma 1,1 % delovnih mest⁸¹. V

⁷⁹ Glej [kazalnike za program InvestEU](#).

⁸⁰ Glej [SWD\(2025\) 47 final](#).

⁸¹ Evropska komisija, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021* (Razvoj trga dela in plač v Evropi – Letni pregled za leto 2021), Urad za publikacije Evropske unije, 2021 in Eurofound, *Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic* (Premostitev krize: kako je bilo s shemami za ohranjanje delovnih mest mogoče ohraniti zaposlenost in dohodke med pandemijo?), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

sedanjih razmerah povečane negotovosti, ki jo povzročajo geopolitične napetosti, in načrtovanega zmanjšanja števila delovnih mest v ključnih sektorjih se več držav članic bolj zanaša na sheme skrajšanega delovnega časa. Za izboljšanje zasnove in učinkovitosti takih programov v EU je bistveno, da se upoštevajo različne strategije, ki so bile uporabljene med pandemijo. Dokazi kažejo, da so sheme skrajšanega delovnega časa najučinkovitejše med začasnimi krizami, pri čemer dajejo prednost ranljivim podjetjem in delavcem, hkrati pa se izogibajo podpori za delovna mesta, ki dolgoročno niso perspektivna⁸².

Samozaposlovanje v EU se stalno zmanjšuje, pri čemer so med sektorji in državami razlike. Delež samozaposlenih v skupni zaposlenosti (20–64 let) je upadel s 13,2 % v letu 2010 na 10,6 % v letu 2024. Najbolj se je zmanjšal v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu ter trgovini na debelo in drobno, znatno pa se je povečal v javnem in pol javnem sektorju (vključno z javno upravo, izobraževanjem in zdravstvom) ter v sektorju IKT. Spremenil se je tudi profil spretnosti pri samozaposlenih, saj jih je imelo v letu 2024 40 % terciarno izobrazbo v primerjavi s samo 28 % v letu 2010. Vendar je tveganje revščine še vedno veliko: stopnja tveganja revščine (18–64 let) med samozaposlenimi (22,3 %) je več kot dvakrat višja od zadevne stopnje med zaposlenimi (9,2 %) (glej oddelek 2.3.1). Razlike med državami glede deleža samozaposlenih so precejšnje in segajo od približno 20 % v Italiji in Grčiji do manj kot 9 % na Danskem, v Nemčiji, na Cipru, v Luksemburgu in na Švedskem. Med letoma 2014 in 2024 se je delež samozaposlenih oseb brez zaposlenih (približno 70 % samozaposlenih v večini držav članic) v skupni zaposlenosti zmanjšal z 10,0 % na 8,9 %, saj se je samozaposlilo manj mladih, kar ni zadostovalo za nadomestitev starejših delavcev, ki so samozaposlitev zapustili.

Brezposelnost, ki je že bila na rekordno nizki ravni, se je v letu 2024 in na začetku leta 2025 še zmanjšala ter v državah članicah kaže znake navzgor usmerjene konvergence. Stopnja brezposelnosti v EU (15–74 let) se je v letu 2024 znižala na 5,9 %, potem ko je v letu 2023 znašala 6,1 %, kar je najnižja zabeležena raven. Septembra 2025 je bila stopnja brezposelnosti v EU 6-odstotna. Največje letno znižanje (za 1 odstotno točko ali več) je bilo zabeleženo v Italiji, na Hrvaškem in v Grčiji, medtem ko je bilo na Danskem, v Estoniji, na Finskem, v Luksemburgu in na Švedskem zabeleženo zvišanje za več kot 0,7 odstotne točke – glej sliko 2.1.2. Finska in Švedska sta „državi s kritičnimi razmerami“ zaradi visoke stopnje brezposelnosti in njenega znatnega zvišanja od leta 2023, medtem ko so Francija, Litva, Latvija, Danska, Luksemburg in Estonija „države, ki jih je treba spremljati“, kar odraža visoko stopnjo in podpovprečni napredek. Španija (11,4 %) in Grčija (10,1 %) ostajata „državi s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“, saj sta dosegli nadpovprečno izboljšanje, vendar je stopnja brezposelnosti še vedno visoka. Češka, Poljska, Nemčija in Malta so „najuspešnejše države“ s stopnjami brezposelnosti med 2,6 % in 3,4 %. Razlike med državami so sicer še vedno velike, vendar se zmanjšujejo, saj države z visoko stopnjo brezposelnosti, kot sta Španija in Grčija, beležijo večje izboljšave.

Stopnje brezposelnosti se znatno razlikujejo glede na spol in na regionalni ravni⁸³. Brezposelnost je še vedno večja pri ženskah (6,2 % v letu 2024) kot pri moških (5,7 %). Še vedno so prisotne regionalne razlike: v letu 2024 so najnižjo stopnjo imela podeželska območja (5,1 %), sledila so jim manjša mesta/predmestja (5,6 %) in mesta (6,7 %). Razlike med regijami NUTS 2 odražajo razlike v stopnji delovne aktivnosti (glej zgoraj), razen

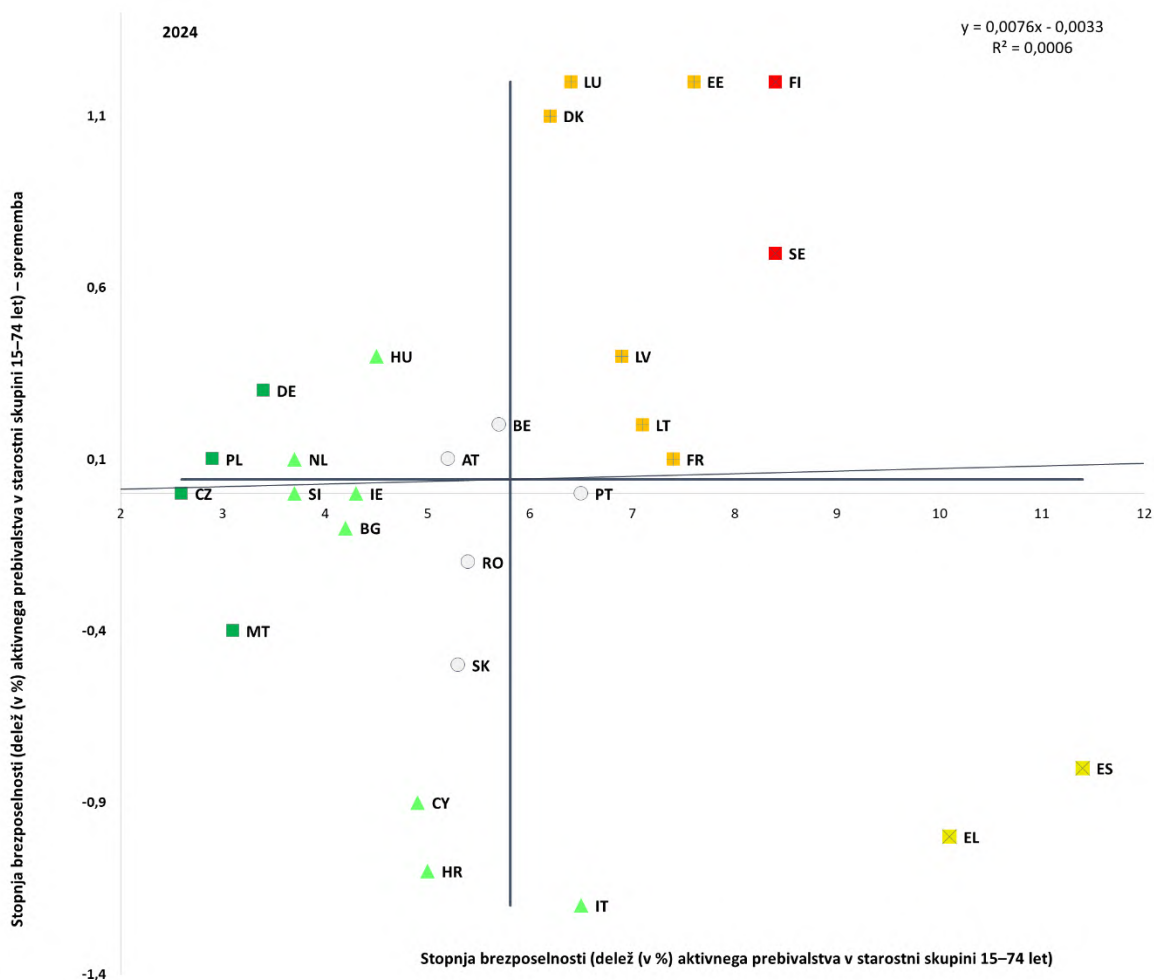
⁸² Evropska komisija, *Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2025* (Razvoj trga dela in plač v Evropi, Letni pregled za leto 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

⁸³ Podrobnejša analiza razlik med spoloma pri zaposlovanju in drugih razsežnostih na regionalni ravni je na voljo v [regionalnem orodju JRC EU za spremljanje enakosti spolov](#).

Švedske, ki je manj uspešna v smislu brezposelnosti (glej sliko 6 v Prilogi 5). Nekatere najbolj oddaljene regije – Gvadelup, Martinik, Gvajana, Réunion, Mayotte in Kanarski otoki – imajo eno najvišjih stopenj brezposelnosti v EU.

Slika 2.1.2: Brezposelnost se je v letu 2024 zmanjšala v skoraj polovici držav članic

Stopnja brezposelnosti (starostna skupina 15–74 let), stopnje leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [une_rt_a], anketa o delovni sili EU.

Delež zelenih poklicev se po vsej EU povečuje, pri čemer se nekateri od teh poklicev soočajo s pomanjkanjem delovne sile zaradi potreb po novih spretnostih. Zaposlenost v sektorju okoljskega blaga in storitev se je povečala z 2,2 % v letu 2015 na 3,1 % v letu 2022, pri čemer so bile v letu 2022 med državami velike razlike v deležu zaposlenosti v tem sektorju (z 1 % na Madžarskem na 5,7 % v Luksemburgu)⁸⁴. Alternativne ocene kažejo, da bi lahko zelena delovna mesta predstavljala do 11,3 % delovne sile v EU⁸⁵. Hkrati je v

⁸⁴ Eurostat [env_ac_egss1], [nama_10_a10_e].

⁸⁵ Na podlagi izračunov Skupnega raziskovalnega središča, opravljenih v okviru projekta GreenJobs, po operacionalizaciji pristopa ONET na podlagi nalog, ki so ga predlagali Gili, Verdolini in Vona (2020) za merjenje zaposlovanja na zelenih delovnih mestih v EU.

emisijsko intenzivnih sektorjih⁸⁶ še vedno zaposlenih 3,1 % delavcev EU (od 0,9 % na Cipru do 7,1 % na Češkem). V nedavni analizi⁸⁷ je bilo opredeljenih 24 poklicev, ki so pomembni za zeleni prehod in za katere v več državah članicah primanjkuje delovne sile. Poklici, ki so pomembni za zeleni prehod in pri katerih je pomanjkanje delovne sile v državah članicah najbolj razširjeno, vključujejo monterje in serviserje vodovodnih, plinskih inštalacij in naprav (20 držav članic), izolaterje, gradbene inženirje ter monterje in serviserje klimatskih in hladilnih naprav (14), gradbene tehnike (12) in krovce (11). Za te poklice je potrebno visoko tehnično in ročno strokovno znanje, ki je bistveno za zeleni prehod.

Politike pravičnega in vključujočega prehoda, ki so usmerjene v tiste, ki jih bo zeleni prehod še posebej prizadel, lahko podprejo mobilnost delavcev, ublažijo pomanjkanje delovne sile in zagotovijo široko porazdelitev koristi zelenega prehoda. Za prehod na krožno nizkoogljično gospodarstvo je potrebno preusposabljanje delavcev iz industrije fosilnih goriv v rastoče sektorje, kot so neto ničelne industrije, proizvodnja energije iz obnovljivih virov, gradbeništvo, ravnanje z odpadki in predelovalna industrija, pri čemer elektrifikacija in naraščajoče povpraševanje po surovinah pa spodbujata tudi zaposlovanje v elektointenzivnih in energetsko intenzivnih sektorjih. V letu 2023 je bilo v sektorjih v preoblikovanju zaposlenih približno 30 % vseh delavcev v EU (vključno s 30 milijoni v predelovalnem sektorju, 15 milijoni v gradbeništvu ter desetimi milijoni v prometu in skladiščenju)⁸⁸. Vendar je sektorska mobilnost še vedno omejena, saj letno le 1,8–3,9 % delavcev zamenja sektor, ta stopnja pa je pretežno nespremenjena od leta 2016. Zaradi vztrajnega pomanjkanja delovne sile v poklicih, pomembnih za podnebje, so potrebne politike, ki delavcem pomagajo, da se prilagajajo spreminjajočim se potrebam po spretnostih ali sektorjem v prehodu. Zeleni prehod zagotavlja tudi priložnosti za izboljšanje kakovosti delovnih mest, saj novi in nastajajoči zeleni poklici (npr. inženirji za energijo iz obnovljivih virov in vodje načrtovanja zelenih politik) običajno ponujajo višje plače in stabilnejše pogodbe⁸⁹. Vendar so koristi neenakomerno porazdeljene in večinoma veljajo za visoko kvalificirana delovna mesta⁹⁰. Povečano povpraševanje po tehničnih in fizičnih poklicih⁹¹ (npr. inženirjih elektrotehnike in strojništva, monterjih in serviserjih električnega omrežja) je lahko povezano z večjimi fizičnimi tveganji ter slabšim dostopom do virov in manjšo avtonomijo na delovnem mestu. Da bi ta delovna mesta postala privlačnejša, bi bilo treba s politikami obravnavati vprašanja njihove kakovosti, zlasti v zvezi z delovnimi pogoji,

⁸⁶ Emisijsko intenzivne panoge v tem okviru so rudarstvo in kamnolomstvo (oznaka NACE: B), proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (C20), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (C23), proizvodnja osnovnih kovin (C24) ter proizvodnja motornih vozil, priklopnikov in polpriklopnikov ter drugih vozil in plovil (C29).

⁸⁷ Poklic je uvrščen med poklice s „razširjenim pomanjkanjem“, če vsaj pet držav članic poroča, da v njem obstaja pomanjkanje delovne sile. To je ključni kazalnik uspešnosti dogovora o čisti industriji.

⁸⁸ Fulvimari, A., idr. *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach* (Ocena stroškov prehoda na trgu dela in potreb po socialnih naložbah v okviru zelenega prehoda – nov pristop), Urad za publikacije Evropske unije, 2025. Sektorji v preoblikovanju vključujejo izbor sektorjev, ki (i) so ključni za prehod na podnebno nevtralnost zaradi njihove vloge pri izvajanju podnebnih ciljev ali (ii) za katere se pričakuje, da bodo zaradi razogljčenja doživeli znatne spremembe, povezane z zaposlovanjem, ali (iii) oboje.

⁸⁹ OECD, *Employment Outlook 2024: The Net-Zero Transition and the Labour Market* (Obeti za zaposlovanje za leto 2024: Neto ničelni prehod in trg dela), Pariz, 2024.

⁹⁰ Eurofound, *Job quality side of climate change, Working conditions and sustainable work series* (Vidik kakovosti delovnih mest pri podnebnih spremembah, serija Delovni pogoji in trajnostna delo), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024.

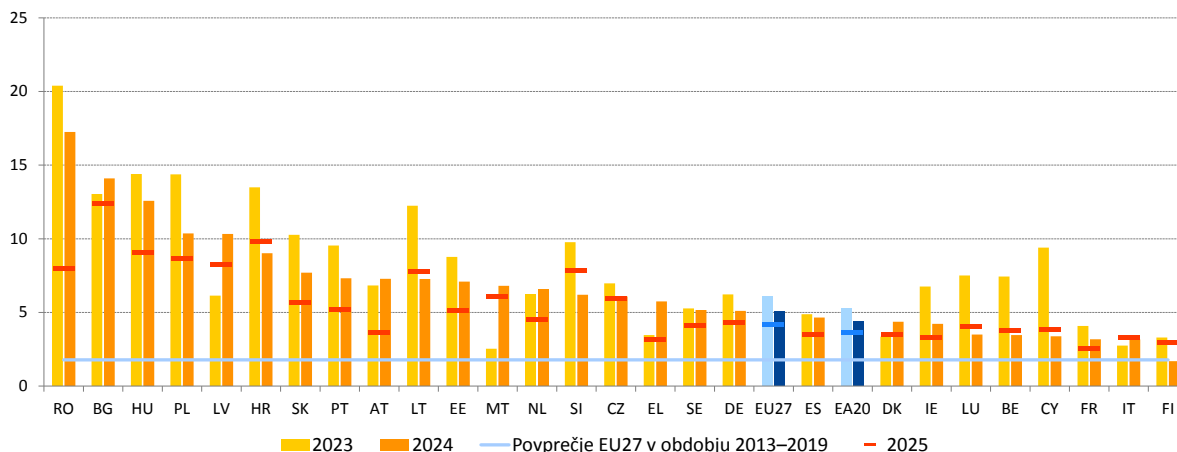
⁹¹ Delovna mesta, pri katerih se bodo zaradi povečanega povpraševanja po zelenih izdelkih in storitvah povečale potrebe po delovni sili, vendar se vsebina nalog ne bo nujno spremenila.

plačilom in dostopom do virov. Aktivne politike trga dela, vključno z razvojem spretnosti, spodbudami za zaposlovanje in podporo pri iskanju zaposlitve, imajo ključno vlogo pri podpiranju delavcev pri prehajanju med delovnimi mesti v času gospodarskih sprememb.

Digitalni prehod še naprej preoblikuje gospodarstva in trge dela ter ustvarja nove priložnosti, hkrati pa povečuje potrebo po izpopolnjevanju in preusposabljanju. Število strokovnjakov za IKT v EU se od leta 2013 stalno povečuje (za 59,3 %) in je leta 2024 doseglo več kot 10,3 milijona⁹². Kljub temu so ženske še vedno bistveno premalo zastopane, saj predstavljajo le 19,5 % strokovnjakov za IKT. Ob sedanji hitrosti in vse večji konkurenci za digitalne in usposobljene talente bo do leta 2030 število strokovnjakov za IKT doseglo približno 12 milijonov, kar je precej pod ciljem EU, ki znaša 20 milijonov (glej oddelek 2.2.1)⁹³. V nedavni raziskavi Eurobarometer⁹⁴ je večina anketirancev menila, da digitalne tehnologije, vključno z umetno inteligenco, pozitivno vplivajo na njihova delovna mesta, gospodarstvo, družbo in kakovost življenja. Poleg tega 62 % anketirancev robote in umetno inteligenco na delovnem mestu ocenjuje pozitivno, 70 % pa jih meni, da izboljšujejo produktivnost. Kljub temu so še vedno pomisleki: 84 % anketirancev meni, da je za zaščito zasebnosti in zagotavljanje preglednosti na delovnem mestu umetno inteligenco treba upravljati preudarno. Med letoma 2012 in 2023 se je zaposlenost izrazito preusmerila z delovnih mest z nizkimi plačami na delovna mesta z visokimi plačami, ob tem se je povečal delež zaposlenosti v sektorjih z nizko stopnjo rasti produktivnosti⁹⁵. Zdi se, da je ta premik predvsem posledica uvedbe novih tehnologij in avtomatizacije, saj sektorji z visoko stopnjo rasti produktivnosti potrebujejo manj delavcev, da ohranijo proizvodnjo, kar vodi k postopni prerazporeditvi zaposlovanja v sektorje z nizko stopnjo rasti produktivnosti. Razpoložljivi dokazi o vplivu umetne inteligence na trg dela še niso dokončni.

Slika 2.1.3: Plače so se v letu 2024 še naprej zviševale, pri čemer so bile med državami velike razlike

Nominalna sredstva na zaposlenega, letna sprememba v odstotkih

Opomba: EA20, tj. 20 držav, ki so sprejele euro. Nominalna sredstva na zaposlenega se izračunajo kot skupna sredstva za zaposlene, ki se delijo s skupnim številom zaposlenih. Poleg bruto plač nominalna sredstva

⁹² [Towards Digital Decade targets for Europe – Statistics Explained – Eurostat](#) (Na poti k ciljem digitalnega desetletja za Evropo – Pojasnjeni statistični podatki – Eurostat).

⁹³ [Evropsko digitalno desetletje: cilji za leto 2030 | Evropska komisija.](#)

⁹⁴ [Umetna inteligenca in prihodnost dela – februar 2025 – raziskava Eurobarometer.](#)

⁹⁵ Evropska komisija, [Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025](#) (Razvoj trga dela in plač v Evropi, Letni pregled za leto 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

vključujejo tudi prispevke delodajalcev. Podatki za leto 2025 odražajo projekcije, izračunane na podlagi evropskih jesenskih gospodarskih napovedi Komisije iz leta 2025.

Vir: Podatkovna zbirka AMECO [[HWCDW](#)] in Eurostat, nacionalni računi [[namq_10_gdp](#)], [[namq_10_a10_e](#)].

Rast plač v EU je v letu 2024 ostala močna, vendar so se razmere med državami članicami močno razlikovale. Letna rast nominalnih sredstev na zaposlenega je dosegla 5,1 %, potem ko je leta 2023 ob upadajoči inflaciji in tesnemu trgu dela, ki se je sicer rahljal, dosegla rekordno raven v višini 6,1 %⁹⁶. Najvišje stopnje rasti (medletno) so bile zabeležene v državah članicah srednje in vzhodne Evrope, pri čemer so v Bolgariji, Romuniji, na Madžarskem, Poljskem in v Latviji presegle 10 %, na Hrvaškem, Slovaškem, Portugalskem, v Avstriji, Litvi in Estoniji pa so se gibale med 7,0 % in 10,0 % – glej sliko 2.1.3. V številnih od teh držav članic je inflacija ostala razmeroma visoka, zlasti v Romuniji, na Hrvaškem, Poljskem in Madžarskem. Nasprotno je bila stopnja rasti plač zmernejša, med 3,0 % in 5,0 %, in sicer v Belgiji, na Cipru, Danskem, v Franciji, na Irskem, v Italiji, Luksemburgu in Španiji, kjer je bila inflacija nižja. Na Finskem je bila nižja od 2,0 %.

Rast dogovorjenih plač je od sredine leta 2023 močna, kar odraža prizadevanja za nadomestitev izgube realnega dohodka, vendar se pojavljajo znaki umirjanja⁹⁷. V euroobmočju je rast dogovorjenih plač v tretjem četrtletju leta 2024 dosegla najvišjo raven pri 5,4 % (medletno), kar je posledica okrepljene dejavnosti kolektivnih pogajanj, saj so si sindikati prizadevali izravnati predhodno zmanjšanje kupne moči od konca leta 2021⁹⁸. Rast dogovorjenih plač se je v letu 2025 začela umirjati, kar je v skladu z zmanjšanjem inflacijskega pritiska.

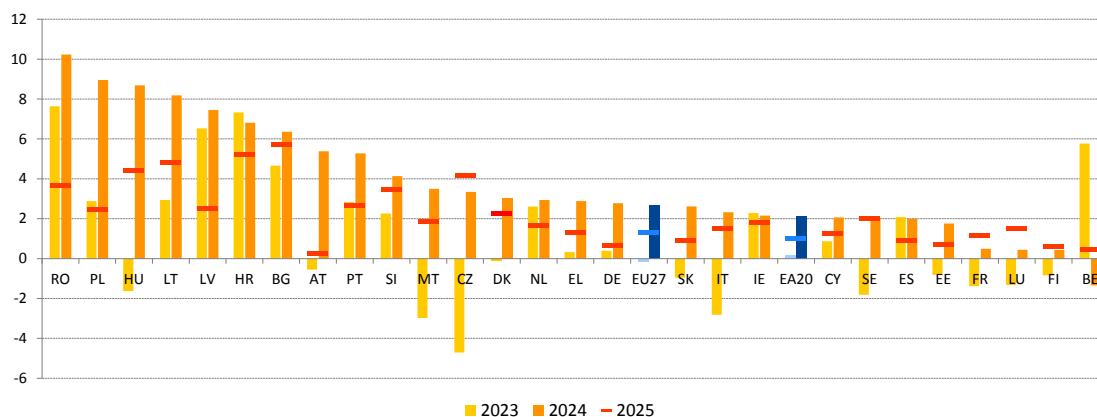
⁹⁶ Inflacija v EU se je znižala s 6,4 % v letu 2023 na 2,6 % v letu 2024, po napovedih pa naj bi bila v letu 2025 2,5-odstotna, v letu 2026 pa 2,1-odstotna. Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

⁹⁷ Rast dogovorjenih plač je neposreden rezultat pogajanj o plačah med socialnimi partnerji. Vključuje s pogajanj na novo dosežene in tudi prej dogovorjene plače. Praviloma izključuje dodatke, nadure in druga individualna nadomestila, ki niso povezana s kolektivnimi pogajanj. V primerjavi z izplačanimi plačami dogovorjene plače prav tako niso občutljive na število opravljenih ur (ker so določene za polni delovni čas) in v nekaterih sektorjih predstavljajo minimalno plačo.

⁹⁸ Evropska komisija, [Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021](#) (Razvoj trga dela in plač v Evropi – Letni pregled za leto 2021), Urad za publikacije Evropske unije, 2021, in Eurofound, [Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic](#) (Premostitev krize: kako je bilo s shemami za ohranjanje delovnih mest mogoče ohraniti zaposlenost in dohodke med pandemijo?), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

Slika 2.1.4: Realne plače so se v letu 2024 spet zvišale v večini držav članic

Realne bruto plače na zaposlenega, letna sprememba v odstotkih

Opomba: EA se nanaša na EA20, tj. 20 držav, ki so sprejele euro. Realne plače so bile izračunane z uporabo harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin kot deflatorja. Podatki za leto 2025 odražajo projekcije, izračunane na podlagi evropskih spomladanskih gospodarskih napovedi Komisije iz leta 2025.

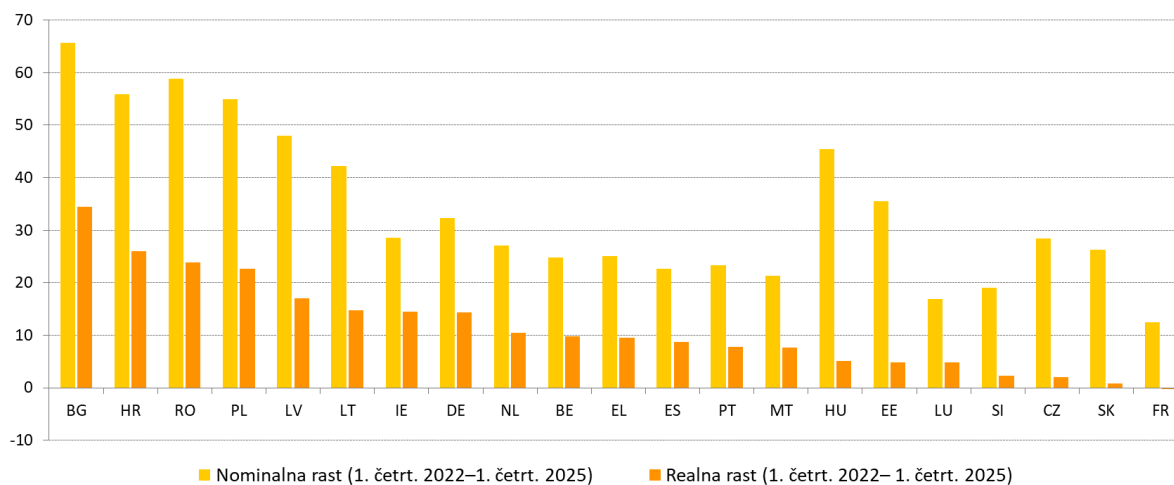
Vir: Evropska komisija, podatkovna zbirka AMECO, nominalne bruto plače na zaposlenega [hwwdw]; deflator: harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin [AMECO 5000 ZCPIH]. Skupna zaposlenost (domači koncept) [namq_10_a10_e]. Posodobitev bruto plač na zaposlenega [oznaka AMECO: hwwdw] z jesensko napovedjo ni bila na voljo 19. novembra, ko je bila mogoča zadnja posodobitev.

Realne plače se spet zvišujejo, k čemur prispevata zniževanje inflacije in trajna nominalna rast plač, vendar se hitrost okrevanja med državami članicami razlikuje. Po znatnem 3,7-odstotnem zmanjšanju v letu 2022 in skromnejšem 0,1-odstotnem zmanjšanju v letu 2023 so se realne plače v letu 2024 spet zvišale, in sicer za 2,7 %⁹⁹. To okrevanje je bilo predvsem posledica zniževanja inflacije in močnega zvišanja nominalnih plač. Zvišanje je bilo največje (za več kot 8 %) v Romuniji, na Poljskem, Madžarskem in v Litvi ter (za več kot 6 %) v Latviji, na Hrvaškem in v Bolgariji – glej sliko 2.1.4. V Belgiji so se realne plače v letu 2024 znižale za 1,3 %. V letu 2024 so realne plače v EU v povprečju ostale za 0,7 % pod ravnjo iz leta 2019, pri čemer so velike razlike med državami odražale različno dinamiko nominalnih plač in inflacije. V letu 2025 so realne plače v EU na splošno ponovno dosegle raven iz obdobja pred pandemijo, vendar so na Češkem, v Nemčiji, Italiji, na Finskem in v Franciji ostale pod njo.

⁹⁹ Realne plače so izračunane z uporabo harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin kot deflatorja.

Slika 2.1.5: Zvišanja zakonsko določenih minimalnih plač so prispevala k izravnavi izgube kupne moči zaposlenih z minimalno plačo

Gibanje minimalnih plač v državah članicah z zakonsko določenimi minimalnimi plačami (sprememba v %)

Opomba: CY je bil izvzet, saj je bila zakonsko določena minimalna plača uvedena leta 2023.

Vir: Eurofound in Eurostat [[earn_mw_cur_prc_hicp_midx](#)].

Nedavna zvišanja minimalne plače v EU so pomagala ublažiti vpliv inflacije na delavce z nizkimi dohodki. Zakonsko določene minimalne plače so se med januarjem 2022 in januarjem 2025 zvišale za več kot 20 % v vseh državah članicah, v katerih so uzakonjene¹⁰⁰, razen v Franciji, Luksemburgu in Sloveniji. Zvišanja so se gibala od 12,4 % v Franciji do 65,7 % v Bolgariji, v šestih drugih državah članicah (v Romuniji, na Hrvaškem, Poljskem, v Latviji, na Madžarskem in v Litvi) pa so preseгла 40 %¹⁰¹ – glej sliko 2.1.5. V realnem smislu so te države kljub višji inflaciji zabeležile tudi največje zvišanje. Nasprotno so se realne minimalne plače v Luksemburgu, na Češkem, Slovaškem, v Estoniji in Sloveniji zvišale za manj kot 5 %, v Franciji pa nekoliko znižale. Medtem je v državah, v katerih so minimalne plače določene s kolektivnimi pogodbami, rast realnih plač v letu 2024 spodbujala tudi kupno moč, zlasti v slabše plačanih sektorjih¹⁰². Iz nedavnih raziskav je razvidno, da zvišanje nacionalne minimalne plače spodbuja splošno rast plač, podpira kolektivna pogajanja in zvišuje minimalno plačo v slabše plačanih sektorjih¹⁰³.

¹⁰⁰ Zakonsko določene minimalne plače ima 22 držav članic: Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Estonija, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija in Španija.

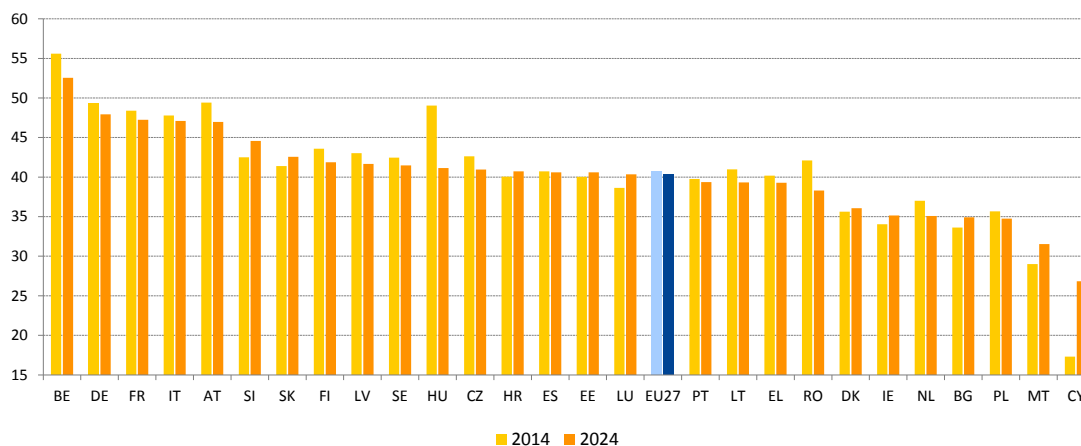
¹⁰¹ Minimalne plače se pogosto posodablajo vsako leto, in sicer na začetku leta. Med januarjem 2022 in januarjem 2025 so bila največja zvišanja zabeležena na Poljskem (49 %), v Bolgariji (44 %), Latviji (40 %) in na Hrvaškem (34 %). Med 20 % in 30 % so se zvišale v Belgiji, Nemčiji, Estoniji, na Irskem, v Litvi, na Madžarskem, Nizozemskem in v Romuniji.

¹⁰² Eurofound, Odnosi med delodajalci in delojemalci ter socialni dialog. [Minimum wages in 2025: Annual review](#) (Minimalne plače v letu 2025: letni pregled), 2025.

¹⁰³ Empirični rezultati kažejo, da se z 1-odstotnim zvišanjem minimalne plače plača za najnižjih 25 % zaposlenih zviša za 0,31 %. Glej: Eurofound, [Impact of national minimum wages on collective bargaining and wages for low-paid workers](#), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

Slika 2.1.6: Leta 2024 je bil davčni primež za samsko osebo, ki zasluži povprečno plačo, v večini držav članic nižji kot desetletje prej

Davčni primež za samsko osebo, ki zasluži povprečno plačo (v %)

Vir: Evropska komisija, GD za ekonomske in finančne zadeve, podatkovna zbirka o kazalnikih davkov in socialnih prejemkov na podlagi modela davkov in socialnih prejemkov OECD (posodobljeno maja 2025).

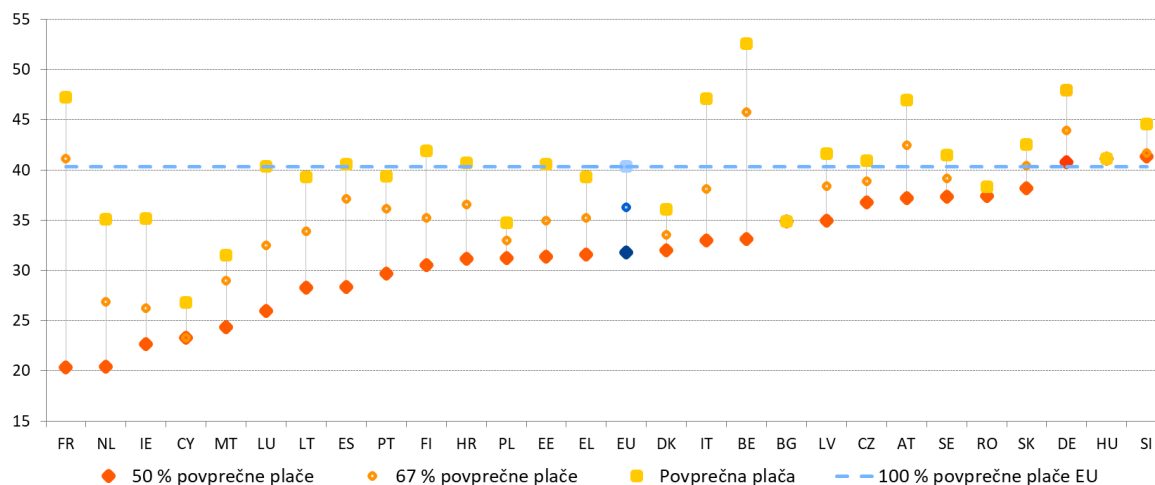
Obdavčitev dela še naprej vpliva na spodbude za delo in zaposlovanje po vsej EU. Davčni primež – ki je opredeljen kot razlika med stroški dela delodajalcev in neto plačo zaposlenih, izražena kot odstotek skupnih stroškov dela – vpliva na ponudbo delovne sile in povpraševanje po njej, zlasti za skupine, kot so prejemniki drugega dohodka v gospodinjstvu, pri katerih se ponudba delovne sile se bolj odziva na obdavčitev. Davčni primež za samsko osebo, ki zasluži povprečno plačo, se je od leta 2014 v EU zmanjšal za 0,4 odstotne točke in leta 2024 dosegel 40,3 %, kar je še vedno precej nad povprečjem OECD, ki znaša 34,9 % – glej sliko 2.1.6¹⁰⁴. V 11 državah članicah se je zmanjšal za več kot 1 odstotno točko, pri čemer se je najbolj zmanjšal na Madžarskem (-7,9 odstotne točke), v Romuniji (-3,8 odstotne točke) in Belgiji (-3,0 odstotne točke). Nasprotno se je v istem obdobju davčni primež pri zaposlenih s povprečnimi dohodki povečal v desetih državah, zlasti na Cipru (+9,5 odstotne točke), Malti (+2,5 odstotne točke) in v Luksemburgu (+1,7 odstotne točke) (za podrobnosti glej oddelek 2.2.1). Pri zaposlenih z nižjimi dohodki (50 % povprečne plače) je povprečni davčni primež v EU za samsko osebo v letu 2024 znašal 31,8 %, kar je za 0,3 odstotne točke več kot v letu 2023, vendar za 2,2 odstotne točke manj kot v letu 2014.

Sistemi dohodnine so na splošno progresivni, z nižjimi davčnimi primeži za osebe z nizkimi dohodki. Progresivnost je zlasti izrazita v Franciji, Belgiji, na Nizozemskem, v Luksemburgu in Italiji, medtem ko Bolgarija in Madžarska uporabljata sisteme s pavšalnimi stopnjami – glej sliko 2.1.7. Nižja davčna bremena za osebe z nizkimi dohodki zmanjšujejo izkrivljanje trga dela in podpirajo zaposlovanje nizko usposobljenih delavcev, vendar bi morali biti davčni sistemi zasnovani tako, da ne bi odvrčali od prehoda na boljše plačana delovna mesta.

¹⁰⁴ OECD, *Taxing Wages 2025: Decomposition of Personal Income Taxes and the Role of Tax Reliefs* (Razčlenitev dohodnine in vloga davčnih olajšav: Obdavčitev plač 2025), OECD Publishing, Pariz, 2025.

Slika 2.1.7: Davčni primež je manjši za nizko plačane delavce

Davčni primež za samskega zaposlenega z nizkimi dohodki (50 % in 67 % povprečne plače) v primerjavi s povprečno plačo v letu 2024 (v %)

Opomba: države članice so razvrščene v padajočem vrstnem redu glede na raven progresivnosti (davčni primež povprečne plače – davčni primež 50 % povprečne plače).

Vir: Evropska komisija, GD za ekonomske in finančne zadeve, podatkovna zbirka o kazalnikih davkov in socialnih prejemkov na podlagi modela davkov in socialnih prejemkov OECD (posodobljeno maja 2025).

Inflacija lahko povzroči izkrivljanje davčnih sistemov, kar vpliva na progresivnost in pravičnost. Naraščajoče cene lahko spodkopljejo fiksne nominalne pragove, kot so davčni razredi in dobropisi, kar v progresivnih sistemih pogosto privede do tako imenovanega hladnega napredovanja, pri čemer so davkoplačevalci potisnjeni v višje davčne razrede, dejanska vrednost odbitkov in dobropisov pa se znižuje. Takšni učinki lahko znižajo razpoložljivi dohodek in povečajo tveganje revščine. Ta izkrivljanja je mogoče ublažiti s prilagoditvami, in sicer s samodejno indeksacijo ali izrednimi posodobitvami. V obdobju 2024–2025 so številne države članice revidirale svoje sisteme dohodnine, da bi odpravile izkrivljanja, ki jih povzročata inflacija – glej oddelek 2.1.2.

Preusmeritev davčne obremenitve z dela na okoljske davke lahko spodbudi spodbude na trgu dela, pravičnost in podnebne cilje. V nedavnem akcijskem načrtu za cenovno dostopno energijo¹⁰⁵ se poziva k dokončanju revizije direktive o obdavčitvi energije (o kateri se razpravlja od leta 2021), da bi zagotovili najvišjo obdavčitev najbolj onesnažujočih goriv, hkrati pa pospešili razogljičenje. Podobno se z dogovorom o čisti industriji¹⁰⁶ spodbujajo davčne reforme, ki podpirajo elektrifikacijo in postopno ukinitvev subvencij za fosilna goriva. V priporočilu Sveta iz leta 2022 za pravičen prehod na podnebno nevtralnost¹⁰⁷ se zagovarja tudi zmanjšanje davčne obremenitve dela, zlasti za skupine z nizkimi in srednjimi dohodki, ter preusmeritev prihodkov v okoljsko trajnostne vire. Čeprav imajo lahko davki na ogljikov dioksid regresivne učinke, jih je mogoče ublažiti s skrbno zasnovanimi izravnalnimi ukrepi. Vendar okoljski davki predstavljajo le 5,2 % skupnih davčnih prihodkov v EU (2023) – 1,5 odstotne točke manj kot leta 2013 –, pri čemer je njihov delež nad 10 % le v Bolgariji (11,2 %) in Grčiji (10,6 %), v devetih državah pa je pod 5 %. Od leta 2013 so se deleži okoljskih davkov povečali le v Belgiji, Bolgariji in Romuniji. Ukrepi, kot so davčne

¹⁰⁵ [Akcijski načrt za cenovno dostopno energijo: Izkoriščanje dejanske vrednosti naše energetske unije za zagotovitev cenovno dostopne, učinkovite in čiste energije za vse Evropejce – Evropska komisija.](#)

¹⁰⁶ [Dogovor o čisti industriji – Evropska komisija.](#)

¹⁰⁷ Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost (2022/C 243/04).

spodbude za prihranke energije in zmanjšanje porabe fosilnih goriv, lahko prispevajo k uskladitvi podnebnih ciljev in ciljev pravičnosti.

2.1.2 Ukrepi držav članic

Več držav članic je uvedlo ali razširilo spodbude in subvencije za zaposlovanje, da bi spodbudile zaposlovanje, s poudarkom na premalo zastopanih skupinah. Na Poljskem so z novim zakonom, sprejetim marca 2025, zagotovljene subvencije za delodajalce, ki zaposlujejo starejše delavce, in sicer v višini do polovice minimalne plače na starejšega zaposlenega za 12 mesecev (za delavce, stare 50–65 let) ali en mesec (za starejše osebe upokojitvene starosti, z možnostjo podaljšanja). Po izteku obdobja subvencioniranja morajo delodajalci izplačevati polno plačo in osebo zaposliti še za šest mesecev oziroma en mesec. V Italiji je bila z zakonom o proračunu za leto 2025 davčna olajšava za podjetja in samozaposlene delavce, ki zaposlujejo osebe s pogodbami za nedoločen čas, podaljšana do let 2025 in 2026. Z njim je bila uvedena tudi začasna davčna oprostitvev za stanovanjske stroške (najemnina in vzdrževanje), ki jih plača delodajalec, v višini do 5 000 EUR letno v prvih dveh letih zaposlitve za delavce, zaposlene za nedoločen čas, ki zaslužijo do 35 000 EUR, pri čemer delodajalci ostajajo zavezani plačevanju prispevkov za socialno varnost. Program Portugalske „Zaposlovanje + talenti“ zagotavlja finančne spodbude delodajalcem, ki zaposlujejo brezposelne mlade (18–35 let) s terciarno izobrazbo, registrirane pri Inštitutu za zaposlovanje in poklicno usposabljanje (IEFP), ali tiste, ki se vračajo iz tujine po vsaj 12 mesecih, pri čemer minimalna plača znaša 1 442,57 EUR. V Grčiji program subvencioniranega zaposlovanja, ki se je začel izvajati konec leta 2024 in traja 18 mesecev, s podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost omogoča zaposlitev 1 000 invalidov v lokalni upravi, pri čemer krije do 75 % plače in prispevkov (do 13 500 EUR na osebo), da se spodbudi njihovo vključevanje na trg dela.

Sheme skrajšanega delovnega časa so bile nadalje razvite, da bi se povečala odpornost trga dela in zaščitila delovna mesta med gospodarskimi pretresi. Nizozemska je na primer januarja 2024 začela izvajati začasno shemo za ohranjanje delovnih mest (*Crisisregeling Personeelsbehoud*), ki bo veljala do decembra 2025. S shemo subvencionira skrajšan delovni čas za podjetja, ki se soočajo s šoki povpraševanja, da bi ohranila delovna mesta in podprla dohodke gospodinjstev. Slovenija je junija 2025 v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost sprejela zakonodajo, s katero je bila vzpostavljena stalna shema skrajšanega delovnega časa za uporabo v primeru izrednih nepredvidenih okoliščin, vključno s podporo začasnemu delavcu, zaposlenemu s krajšim delovnim časom, ter boljšim dostopom do izobraževanja in usposabljanja za povečanje zaposljivosti v okviru digitalizacije in avtomatizacije.

Po vsej EU se posodablja okviri minimalnih plač, da se zagotovi, da prilagoditve plač bolje odražajo gospodarske razmere. Grčija je decembra 2024 sprejela pravni okvir, da bi z letom 2028 uvedla novo metodologijo za določitev zakonsko določenih minimalnih plač z uporabo formule, ki temelji na spremembah letnega indeksa cen življenjskih potrebščin (CPI) za 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki in indeksa kupne moči plač¹⁰⁸. Posvetovalni odbori bodo lahko predlagali odstopanja od te samodejne indeksacije ob upoštevanju sklopa meril in referenčne vrednosti 60 % bruto mediane plače. V Latviji so z novo uredbo o

¹⁰⁸ Za obdobje 2025–2027, ki se šteje za prehodno, je določena nadaljnja uporaba istega sistema za določanje minimalne plače kot v letu 2024.

minimalni plači, ki velja od novembra 2024, letne prilagoditve minimalne plače povezane z dejavniki, ki vključujejo nacionalno povprečno plačo, makroekonomske napovedi, davčne spremembe, indekse stroškov dela in prage revščine. V **Romuniji** je mehanizem za okrevanje in odpornost podprl nov okvir za določanje minimalne plače, ki velja od februarja 2025 in s katerim je bila uvedena formula za letno prilagoditev na podlagi referenčne vrednosti za inflacijo, produktivnost in plače, skupaj z letnimi ocenami ustreznosti in tristranskimi posvetovanji. V **Luksemburgu** je namen osnutka zakona, predstavljenega decembra 2024, okrepiti okvir zakonsko določene minimalne plače z jasnejšimi merili ustreznosti, polletnimi pregledi in posvetovalnim organom, sestavljenim iz socialnih partnerjev, za svetovanje o letnih prilagoditvah. Na **Portugalskem** tristranski sporazum, ki zajema obdobje 2025–2028, določa cilje za zvišanje minimalnih in povprečnih plač ter predvideva dodatke za produktivnost in uspešnost za delavce, udeležbo pri dobičku in podporne ukrepe za mlade delavce. Poleg tega podjetjem ponuja davčne spodbude za zvišanje plač in pokojninsko varčevanje delavcev.

Več držav članic je uvedlo ukrepe za revizijo okvira kolektivnih pogodb, da bi izboljšale pokritost, prožnost in preglednost. V **Italiji** zakon o proračunu za leto 2025 vključuje določbe za obnovitev kolektivnih pogodb v javnih upravah s ciljno usmerjenimi zvišanji plač in spodbudami za posamezne sektorje, na primer v zdravstvu in izobraževanju. **Poljska** je v začetku leta 2025 predlagala osnutek zakona o kolektivnih pogodbah, ki delodajalcem z več kot 50 zaposlenimi nalaga, da se vsaki dve leti pogajajo s sindikati, razširja kolektivne pogodbe na vprašanja v zvezi s sodobnimi delovnimi mesti ter uvaja digitalne postopke in nacionalni register kolektivnih pogodb. Na **Finskem** je namen nove zakonodaje, ki velja od januarja 2025, povečati priložnosti za pogajanja na ravni podjetja, tudi za podjetja, ki niso povezana z združenji delodajalcev, ali podjetja brez sindikalnega predstavnika. Po reformi bodo odstopanja od splošno veljavnih kolektivnih pogodb mogoča za vsa podjetja, z nekaterimi preverjanji, da se zagotovijo reprezentativna lokalna pogajanja.

Uvajajo se reforme obdavčitve dela za povečanje progresivnosti in pravičnosti. **Litva** je reformirala svoj sistem davka na dohodek, da bi postal bolj progresiven, tako da je enotno stopnjo dohodnine v višini 15 % nadomestila s tremi stopnjami v višini 20 %, 25 % in 32 %, pri čemer se višje stopnje uporabljajo za višje dohodke, ki se uporabljajo tudi za nekatere samozaposlene delavce. Na **Irskem** je vlada v okviru proračuna za leto 2025 revidirala dohodninske olajšave in razrede. Standardna davčna stopnja za davčni razred se je zvišala za 2 000 EUR na 44 000 EUR za samsko osebo, pri čemer se je sorazmerno zvišala tudi za poročene pare in registrirane partnerje. Stopnja splošne socialne dajatve v višini 4 % se je od januarja 2025 znižala na 3 %, skupaj z višjimi davčnimi dobropisi za prikrajšane skupine.

Parametri za dohodnino so bili prilagojeni v več državah članicah, da bi se ublažilo „hladno napredovanje“, ki ga povzroča inflacija, in dodatno povečala pravičnost¹⁰⁹. V **Latviji** se je znesek neobdavčljivega dohodka zvišal na 510 EUR na mesec (6 120 EUR na leto) in na 1 000 EUR na mesec (12 000 EUR na leto) za upokojene. Povečali so se tudi odbitki za izobraževanje, zdravstvene stroške in donacije, uvedena pa je bila tudi nova 3-odstotna davčna stopnja na dividende in druge dohodke iz kapitala v višini več kot 200 000 EUR na leto. **Finska** je zvišala osnovno davčno olajšavo, **Irska** pa je zvišala osebno davčno olajšavo, davčno olajšavo za dohodek, davčno olajšavo za zaposlene ter davčno olajšavo za najemnine za samske osebe in skupaj obdavčene pare. Da bi se zoperstavili inflaciji in izboljšali davčno pravičnost, sta **Luksemburg** in **Nizozemska** prilagodila svoje

¹⁰⁹ Glej: Evropska komisija, [Letno poročilo o obdavčitvi za leto 2024](#), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

dohodninske razrede. **Madžarska** je podvojila družinske davčne olajšave (za 50 % od julija 2025 in za dodatnih 50 % od januarja 2026).

2.2 Smernica 6: Krepitev ponudbe delovne sile in izboljšanje dostopa do zaposlitve ter vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kompetenc

V tem oddelku je obravnavano izvajanje smernice za zaposlovanje št. 6, v kateri se državam članicam priporoča, naj ustvarijo pogoje, ki spodbujajo ponudbo delovne sile, spodbujajo pridobivanje spretnosti in kompetenc v celotnem življenju ljudi, spodbujajo enake možnosti za vse, odpravijo ovire za udeležbo na trgu dela in zagotovijo spodbude zanjo v skladu z načeli 1 (izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje), 2 (enakost spolov), 3 (enake možnosti), 4 (aktivna podpora zaposlovanju), 9 (ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem), 11 (otroško varstvo in podpora za otroke) in 17 (vključevanje invalidov) evropskega stebra socialnih pravic. V oddelku 2.2.1 je analiziran razvoj na področju izobraževanja, od vzgoje in varstva predšolskih otrok, uspešnosti učencev ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja do terciarnega izobraževanja in zgodnjega opuščanja šolanja. Poglavje obravnava pomanjkanje delovne sile in spretnosti, neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih ter razvoj spretnosti med odraslimi, vključno z digitalnimi kompetencami. Poleg tega vsebuje analizo razmer na trgu dela za mlade, starejše delavce, migrante in invalide. V oddelku 2.2.2 so predstavljeni ukrepi politik držav članic na teh področjih politike.

2.2.1 Ključni kazalniki

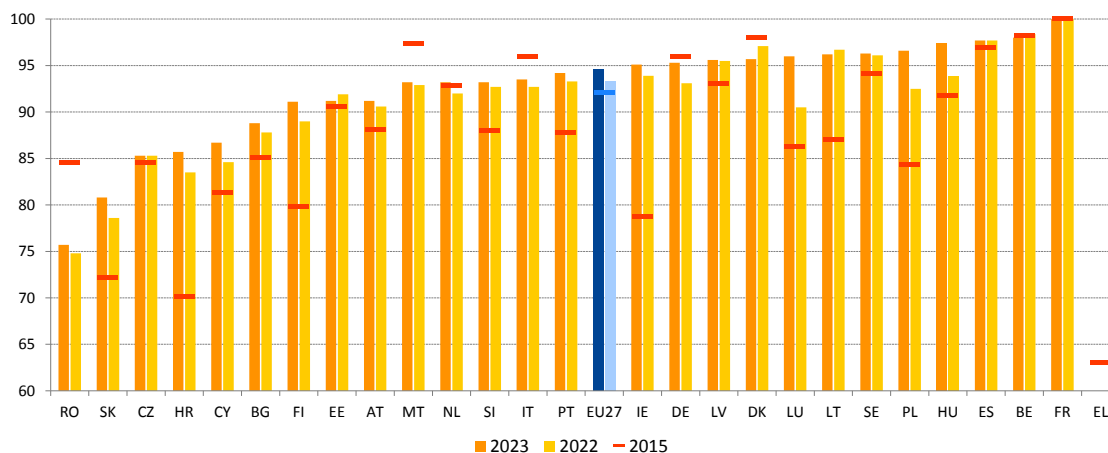
Udeležba v vzgoji in varstvu predšolskih otrok med tretjim letom starosti in začetkom osnovnošolskega izobraževanja se v EU še naprej povečuje, pri čemer med državami članicami ostajajo velike razlike. V letu 2023 je bila udeležba 94,6-odstotna, kar je le 1,4 odstotne točke pod ciljem na ravni EU za leto 2030, določenim na 96 %. Doslej je ta cilj doseglo osem držav članic, večina pa jih presega 90 %. Najuspešnejše države so Francija (100 %), Belgija (98 %) in Španija (97,7 %). Na dnu lestvice so Romunija (75,7 %), Slovaška (80,8 %) in Češka (85,3 %) – glej sliko 2.2.1. Povprečje EU se je v primerjavi s prejšnjim letom zvišalo za 1,3 odstotne točke, čeprav se je med letoma 2022 in 2023 znižalo v štirih državah, zlasti med državami članicami s precej visoko stopnjo udeležbe. V skoraj vseh državah članicah je bil dosežen napredek pri povečanju udeležbe zlasti med 3-letniki, ta stopnja pa je leta 2023 dosegla 90,6 % (+5,4 odstotne točke od leta 2015)¹¹⁰. Vendar je povečanje udeležbe 3-letnikov v nekaterih od njih še vedno izziv, pri čemer je stopnja še posebej nizka v Romuniji (68,1 %) in na Slovaškem (68,9 %). Slaba cenovna dostopnost in pomanjkanje zmogljivosti, vključno s kadrovskega zmogljivostmi, sta še vedno oviri za dostop, zlasti za mlajše otroke in otroke iz prikrajšanih okolij. Zlasti je le 53 % romskih otrok udeleženih v vzgojo in varstvo predšolskih otrok, kar je še vedno precej pod povprečjem EU za vse otroke, čeprav se je njihova udeležba med letoma 2016 in 2023 izboljšala za približno 11 odstotnih točk¹¹¹.

¹¹⁰ Eurostat [[educ_uae_enrp07](#)].

¹¹¹ Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024.

Slika 2.2.1: Udeležba v vzgoji in varstvu predšolskih otrok na ravni EU se še naprej povečuje, vendar so med državami velike razlike

Udeležba otrok med tretjim letom starosti in šoloobvezno starostjo v vzgoji in varstvu predšolskih otrok (v %)

Opomba: začasni podatki za FR za leto 2023 in PL za leti 2022 in 2023. Prekinitev časovne vrste za HU v letu 2023. Podatki niso na voljo za EL za leti 2022 in 2023. Opredelitev se razlikuje za BE in EL v letu 2015, HU v letu 2023 ter PT v letih 2015, 2022 in 2023.

Vir: Eurostat [[educ_uoe_enra21](#)].

Zgodnje opuščanje izobraževanja in usposabljanja se po vsej EU zmanjšuje, vendar ostaja izziv. V letu 2024 je 9,4 % mladih, starih od 18 do 24 let, zgodaj opustilo izobraževanje ali usposabljanje, kar je 0,2 odstotne točke manj kot v letu 2023. To je 1,7 odstotne točke manj kot desetletje prej, pri čemer je pet držav (Italija, Grčija, Malta, Španija in Portugalska) v tem obdobju doseglo zmanjšanje za več kot 5 odstotnih točk. Vendar to še vedno pomeni, da je v EU približno 3,1 milijona oseb, starih od 18 do 24 let, ki ostajajo izključeni iz izobraževanja in usposabljanja, ne da bi dosegli vsaj višjo sekundarno izobrazbo¹¹². Čeprav je 17 držav članic že doseglo cilj evropskega izobraževalnega prostora glede zmanjšanja zgodnjega opuščanja šolanja na manj kot 9 % do leta 2030, je v nekaterih državah članicah potreben večji napredek. V Romuniji, Španiji in Nemčiji, kjer ta stopnja ostaja nad 12 odstotnimi točkami, je bil napredek v prejšnjem letu majhen ali ga sploh ni bilo, kar pomeni, da so vse tri države še vedno „države s kritičnimi razmerami“ – glej sliko 2.2.2. V letu 2024 je bilo največje poslabšanje zabeleženo v Litvi (za 2,0 odstotne točke), sledili so ji Slovaška, Luksemburg, Estonija in Ciper, kjer se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, povečal za vsaj 0,9 odstotne točke. To so „države, ki jih je treba spremljati“, skupaj z Dansko in Italijo, kjer so ravni še vedno previsoke, čeprav se niso spremenile ali pa so se znižale. Po drugi strani so bile najuspešnejše države Hrvaška, Irska, Grčija in Poljska. Kljub na splošno rahlo pozitivnemu trendu med državami članicami ni znakov navzgor usmerjene konvergence.

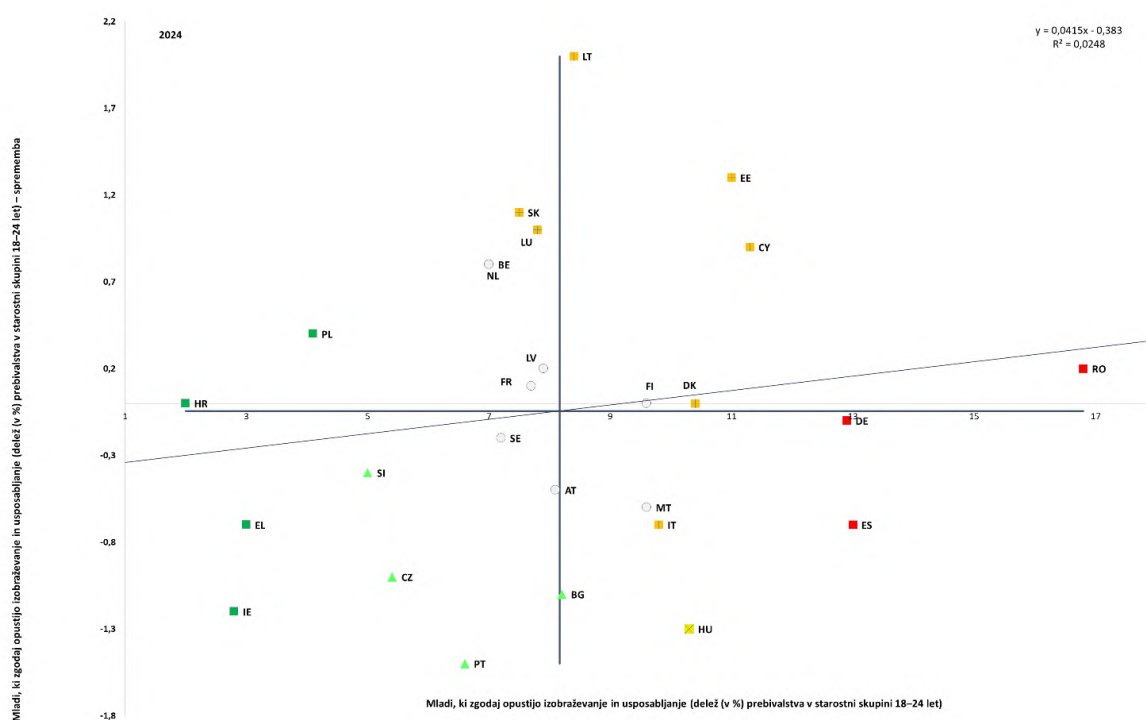
Stopnje zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja se med skupinami zelo razlikujejo, zlasti visoke pa so pri osebah, rojenih zunaj EU, Romih in invalidih. Medtem ko se je delež mladih žensk in mladih moških, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, v prejšnjem desetletju zmanjšal za 1,7 odstotne točke, je pri mladih moških še vedno veliko večja verjetnost, da zgodaj opustijo izobraževanje ali usposabljanje (11,0 %), kot pri mladih ženskah (7,7 %). Pri mladih, rojenih zunaj EU ali v drugi državi članici, je še vedno veliko večja verjetnost, da bodo zgodaj opustili izobraževanje in usposabljanje (20,1 % oziroma

¹¹² Izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo. Glej Evropska komisija, [Pregled izobraževanja in usposabljanja 2025](#). V nadaljevanju sklicevanja na „izračune GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo“.

18,6 %), kot pri mladih, rojenih v zadevni državi članici (8,2 %) ¹¹³. Razmere so zlasti zaskrbljujoče za mlade Rome (18–24 let), saj sta v letu 2024 skoraj dve tretjini (64 %) opustili izobraževanje in usposabljanje, preden bi dosegli višjo sekundarno raven ¹¹⁴. Zaskrbljujoč je tudi položaj mladih invalidov v isti starostni skupini, saj je pri njih stopnja zgodnjega opuščanja šolanja v letu 2023 znašala 19 % ¹¹⁵. Največje izzive je mogoče opaziti v Romuniji in na Madžarskem, ki sta zabeležili najvišjo stopnjo (33 % oziroma 46 %), v manjšem obsegu pa v Italiji (27 %).

Slika 2.2.2: Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se še naprej počasi zmanjšuje, pri čemer so med državami članicami precejšnje razlike

Mladi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (v starostni skupini 18–24 let), ravni leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za BE, BG, DE, EL in IE. Nizka zanesljivost podatkov za HR in LU.

Vir: Eurostat [edat_lfse_14], anketa o delovni sili EU.

Regionalne razlike v zgodnjem opuščanju izobraževanja in usposabljanja so velike med državami članicami in tudi znotraj njih. V EU se regionalna stopnja giblje od 1,2 % (v Osrednji Makedoniji v Grčiji) do 26,2 % (v regiji Jugovzhod v Romuniji), kar kaže na velike razlike, ki jih prikrivajo podatki na ravni držav članic. Razlike so velike tudi med regijami znotraj iste države članice, na primer v Bolgariji, Franciji, na Madžarskem, Portugalskem, v Romuniji in Španiji (glej sliko 1 v Prilogi 5), vključno z najbolj oddaljenimi regijami. Znotraj posamezne države članice je največji razpon med regijami od 5,0 % do 26,0 %. Nasprotno pa se na ravni držav članic razpon giblje od 2,0 % do 16,8 %. Majhno število držav članic ima stopnjo, nižjo od cilja na ravni EU, ki znaša 9 % v vseh regijah. Vendar so v državah

¹¹³ Eurostat [edat_lfse_02], anketa o delovni sili EU.

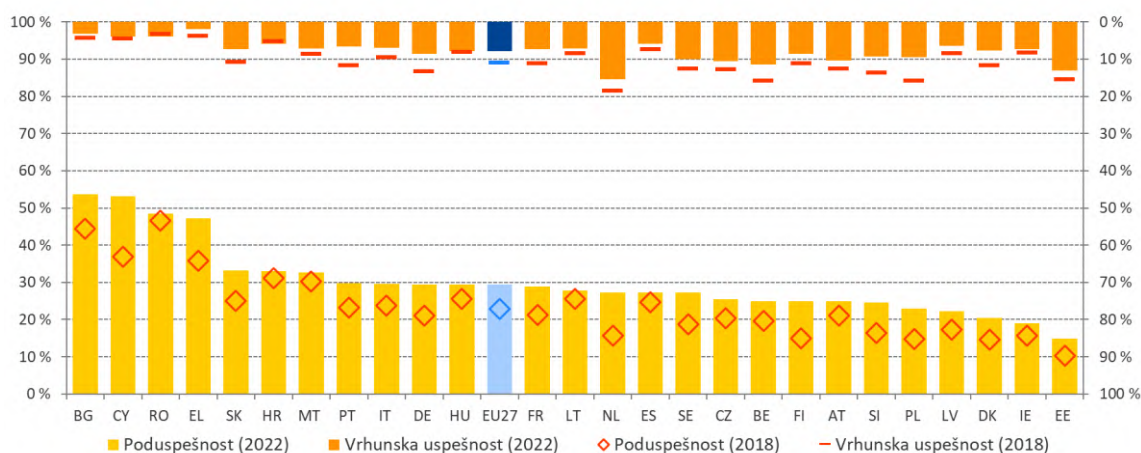
¹¹⁴ Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024.

¹¹⁵ Evropska komisija, [European Disability Expertise Statistical Report 2025](#) (Statistično poročilo Akademске mreže evropskih strokovnjakov s področja invalidnosti za leto 2025) (v pripravi).

članicah, ki so na splošno uspešne, še vedno možnosti za zmanjšanje regionalnih razlik. Pomembno vlogo ima tudi lokacija, saj je pri mladih, ki živijo v mestih, manjša verjetnost, da bodo zgodaj opustili izobraževanje in usposabljanje (8,3 %), kot pri mladih, ki živijo v manjših mestih in predmestjih (10,3 %) ter na podeželju (10,1 %).

Slika 2.2.3: Poduspešnost pri matematiki se je znatno povečala v vseh državah članicah, vrhunska uspešnost pa se je zmanjšala

Učenci, ki niso dosegli ravni 2 pri matematiki (leva os), in učenci, ki so v letih 2018 in 2022 dosegli vsaj raven 5 (desna os) (v %)

Opomba: pri razlagi podatkov za leto 2022 za DK, IE, LV in NL je potrebna previdnost, ker eden ali več standardov vzorčenja PISA ni bil izpolnjen.

Vir: OECD, PISA za leti 2018 in 2022; izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

Poduspešnost pri temeljnih spretnostih se je v EU povečala, skrb vzbujajoči pa so tudi trendi uspešnosti učencev pri matematiki. Glede na rezultate najnovejše raziskave v okviru programa OECD za mednarodno primerjavo dosežkov učencev (PISA) se je med letoma 2018 in 2022 delež petnajstletnikov z nizkimi dosežki pri matematiki povečal za 6,6 odstotne točke in dosegel rekordno raven 29,5 % – glej sliko 2.2.3. To je več od 26,2-odstotnega deleža, zabeleženega pri branju, in 24,2-odstotnega deleža pri znanosti, ki sta se povečala za 3,7 oziroma 2 odstotni točki. Vrzal v uspešnosti med državami članicami je velika. Pri matematiki ima več kot 45 % učencev v Bolgariji, na Cipru, v Romuniji in Grčiji nizke dosežke. Samo Estonija je že dosegla cilj na ravni EU za leto 2030, da se poduspešnost ohrani pod 15 %. Vrhunska uspešnost se je bolj zmanjšala pri matematiki kot pri branju ali naravoslovju. V letu 2018 je 11 % učencev v EU doseglo najvišje ravni PISA pri matematiki, vendar se je ta delež v letu 2022 zmanjšal na 7,9 %. Razpon zdaj sega od samo 2,0 % v Grčiji do 15,4 % na Nizozemskem. Pri branju upad ni bil tako velik (z 8,1 % na 6,5 %), medtem ko se je vrhunska uspešnost pri znanosti nekoliko povečala. Slabša uspešnost učencev vzbuja zaskrbljenost glede njihove zadostne pripravljenosti za nadaljnje izobraževanje in trg dela.

O stalnih izzivih se poroča pri bralni in računski pismenosti odraslih. Po podatkih, zbranih v 17 državah članicah, ki so v letih 2013 in 2023 sodelovale v raziskavi v okviru programa OECD za mednarodno ocenjevanje kompetenc odrasli (PIAAC), se je bralno razumevanje med odraslimi v zadnjem desetletju zmanjšalo. Čeprav so računske spretnosti ostale stabilne, je bil v letu 2023 skoraj vsak peti odrasel ocenjen kot manj uspešen tako pri bralni kot računski pismenosti. Matematične spretnosti so pomembne za prihodnjo konkurenčnost in inovacijsko zmogljivost Evrope. Uspešnost matematike na šolski ravni je pomemben korak k študiju predmetov s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike na višji ravni ter k odpravljanju pomanjkanja v ključnih sektorjih naravoslovja,

tehnologije, inženirstva in matematike – glej okvir 2 stebra. Ti rezultati poudarjajo potrebo po izboljšanju temeljnih spretnosti v vseh starostnih skupinah.

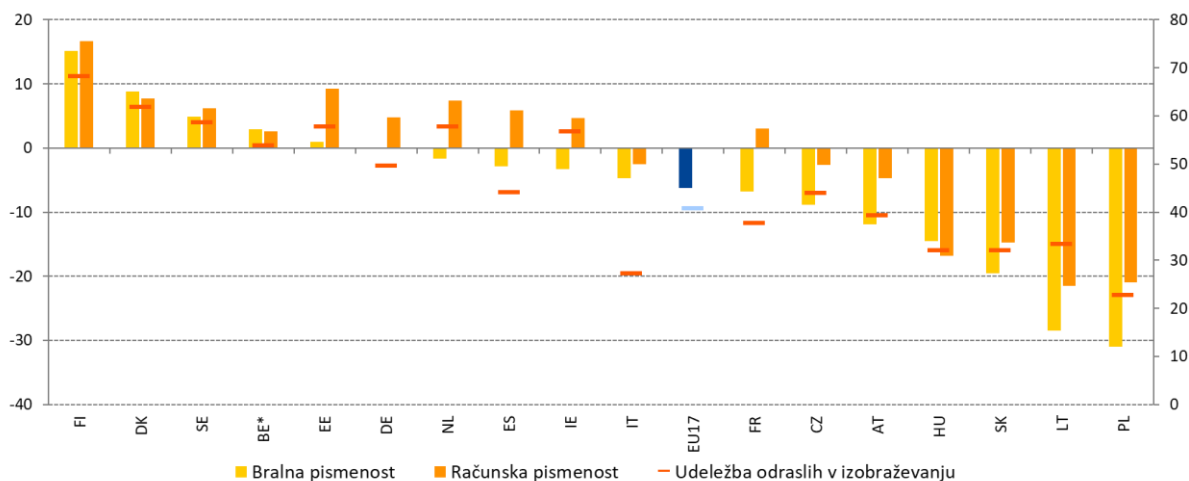
Okvir 2 stebra: Unija spretnosti v središču pozornosti – razvijanje spretnosti, izpopolnjevanje in preusposabljanje odraslih

Spretnosti so ključne za pripravo in opolnomočenje delovne sile ter so ključno gonilo produktivnosti, inovacij, konkurenčnosti in odpornosti, vendar se države članice soočajo s skupnimi izzivi pri iskanju oseb s potrebnimi spretnostmi. Pomanjkanje delovne sile in spretnosti je posledica različnih dejavnikov, vključno z demografskimi spremembami, potrebami po novih spretnostih, povezanimi s tehnološkim razvojem in razogljičenjem gospodarstva, ter slabimi delovnimi pogoji v nekaterih sektorjih in poklicih¹¹⁶. Poleg tega se pričakuje, da bodo sedanji geopolitični premiki, vključno s povečanimi obrambnimi in varnostnimi potrebami, ter industrijska preobrazba še povečali pritiske. Za reševanje teh izzivov se je Evropska komisija zavezala nadaljnjemu razvoju krovne strategije za znanja in spretnosti na ravni EU v okviru unije spretnosti. Eden od njenih ključnih stebrov je osredotočen na izpopolnjevanje in preusposabljanje. Poleg drugih ciljev je namenjen nadaljnji podpori individualnim učnim računom, tj. osebnim proračunom za usposabljanje za vse odrasle, razširitvi uporabe mikrodokazil ter pilotnemu izvajanju jamstva za spretnosti za pomoč delavcem pri prehodu iz nazadujočih v rastoče sektorje, tudi zaradi digitalnega in zelenega prehoda. En ukrep, in sicer dejavnosti vzajemnega učenja o inovativnih učnih prostorih, je neposredno usmerjen v razvoj temeljnih spretnosti kot temelja za nadaljnje učenje.

¹¹⁶ V letu 2024 so bili najbolj razširjeni deficitarni poklici v trgovini, zdravstvenem sektorju in gostinstvu. Glej Evropski organ za delo, [EURES Report on labour shortages and surpluses 2024](#) (Poročilo mreže EURES o pomanjkanju in presežkih delovne sile za leto 2024), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025, in povezani dokumenti.

Bralna pismenost odraslih se je zmanjšala, medtem ko je njihova računska pismenost ostala večinoma nespremenjena, z večjim upadom v državah z nizko stopnjo udeležbe v izobraževanju odraslih

Sprememba rezultatov bralne in računske pismenosti med odraslimi (16–65 let) med letoma 2013 in 2023 (v odstotnih točkah, leva os) ter udeležba v izobraževanju odraslih (v % odraslih, desna os)

Vir: raziskava OECD o znanjih in spretnostih odraslih (2023).

Opombe: podatki o udeležbi v izobraževanju in usposabljanju so poseben izvleček, usklajen z opredelitvijo iz ankete o izobraževanju odraslih in ankete o delovni sili EU; BE zajema samo Flandrijo.

Temeljne spretnosti odraslih se v EU zmanjšujejo, kar negativno vpliva na pomanjkanje spretnosti in sposobnost delavcev, da se z izpopolnjevanjem in preusposabljanjem prilagodijo potrebam trga dela. Udeležba odraslih v izobraževanju je ključna za zagotovitev, da lahko starajoče se prebivalstvo in delovna sila na splošno sledita hitro spreminjajočemu se trgu dela. Zato so se države članice EU zavezale, da bo do leta 2030 v izobraževanje vsako leto vključenih vsaj 60 % odraslih. To je zlasti pomembno, ker je iz dokazov razviden trend upadanja temeljnih spretnosti med odraslim prebivalstvom (glej sliko)¹¹⁷. V zadnjem desetletju se je bralna pismenost med odraslimi v 17 državah članicah EU, vključenih v raziskavo, zmanjšala, medtem ko je računska pismenost ostala večinoma nespremenjena. Zato je bil v letu 2023 približno vsak peti odrasel v EU ocenjen kot manj uspešen pri bralni in računski pismenosti. Ženske so dosegle višje rezultate pri bralni pismenosti, moški pa pri računski pismenosti in prilagodljivem reševanju problemov. Poleg tega je bila udeležba v izobraževanju odraslih nižja v državah, ki so zabeležile znatno zmanjšanje bralne in računske pismenosti¹¹⁸.

V pobudi unija spretnosti je poudarjeno, kako pomembno je, da se obravnava pomanjkanje spretnosti med odraslimi, v njej pa so določeni tudi ukrepi za podpiranje in spodbujanje izpopolnjevanja in preusposabljanja. Več držav članic pilotno izvaja individualne učne račune na podlagi pristopa k usposabljanju, ki temelji na povpraševanju. **Latvija** ponuja individualne učne račune, financirane v višini do 500 EUR, in enotni spletni portal za izboljšanje dostopa do usposabljanja. Mikrodokazila se uveljavljajo kot prožne

¹¹⁷ OECD, [Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023](#) (Ali imajo odrasli potrebne spretnosti za uspeh v spreminjajočem se svetu? Raziskava o spretnostih odraslih 2023), Študije OECD o spretnostih, OECD Publishing, Pariz, 2024.

¹¹⁸ Glej OECD, [Trends in Adult Learning: New Data from the 2023 Survey of Adult Skills, Getting Skills Right](#) (Trendi v izobraževanju odraslih: Novi podatki iz raziskave iz leta 2023 o spretnostih odraslih, Pravilno razumevanje znanj in spretnosti), OECD Publishing, Pariz, 2025.

možnosti za nadaljnje izobraževanje. **Luksemburg** v sodelovanju z nizozemsko-flamsko agencijo za akreditacijo poskusno izvaja nacionalni okvir za mikrookazila na univerzitetni ravni za nadaljnje izobraževanje. Za uskladitev spretnosti s potrebami trga dela več držav izboljšuje svoje postopke za ocenjevanje in priznavanje znanja in spretnosti ter zbiranje podatkov o spretnostih. **Bolgarija** je v okviru širše reforme poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki je del načrta za okrevanje in odpornost, posodobila svoj seznam poklicev s poudarkom na zelenih in digitalnih spretnostih, **Nemčija** pa zdaj omogoča certificiranje neformalno pridobljenih poklicnih spretnosti v skladu s svojim zakonom o poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

Kljub znatnim prizadevanjem držav članic se neenakosti v izobraževanju povečujejo, saj so se dosežki med socialno-ekonomsko prikrajšanimi učenci zmanjšali. Čeprav bi morali sistemi izobraževanja in usposabljanja z ločitvijo učnih dosežkov od socialno-ekonomskega okolja spodbujati medgeneracijsko socialno mobilnost, so rezultati raziskave PISA iz leta 2022 potrdili nekatere skrb vzbujajoče trende. Socialno-ekonomsko ozadje je še vedno pomemben pokazatelj učnih izidov v EU, pri čemer je poduspešnost veliko pogostejša med prikrajšanimi učenci kot med njihovimi privilegiranimi vrstniki¹¹⁹. Poleg tega je delež učencev iz prikrajšanih socialno-ekonomskih okolij, ki so uspešni pri temeljnih spretnostih (tj. dosegajo vsaj raven 4 na lestvici PISA na katerem koli od področij branja, matematike ali naravoslovja), v letu 2022 znašal le 16,3 %, kar je manj kot v letu 2018, ko je bil 20,8-odstoten, in v letu 2015, ko je bil 21,1-odstoten – glej sliko 2.2.4¹²⁰. Ta delež se je v tem obdobju zmanjšal v skoraj vseh državah članicah. V najuspešnejših državah, tj. v Estoniji, na Finskem in Irskem, delež uspešnih učencev iz prikrajšanih okolij v letu 2022 ni bil veliko večji od 25 %. Za primerjavo, v EU je bilo pri temeljnih spretnostih uspešnih 59,0 % učencev iz privilegiranih okolij. Za spremljanje napredka pri strukturnih neenakostih je Komisija predlagala nov kazalnik enakosti in cilj za leto 2030, ki temelji na dobrih dosežkih prikrajšanih učencev v testu PISA. Cilj na ravni EU je, da bi vsaj 25 % prikrajšanih učencev doseglo raven 4 ali višjo raven na enem področju¹²¹.

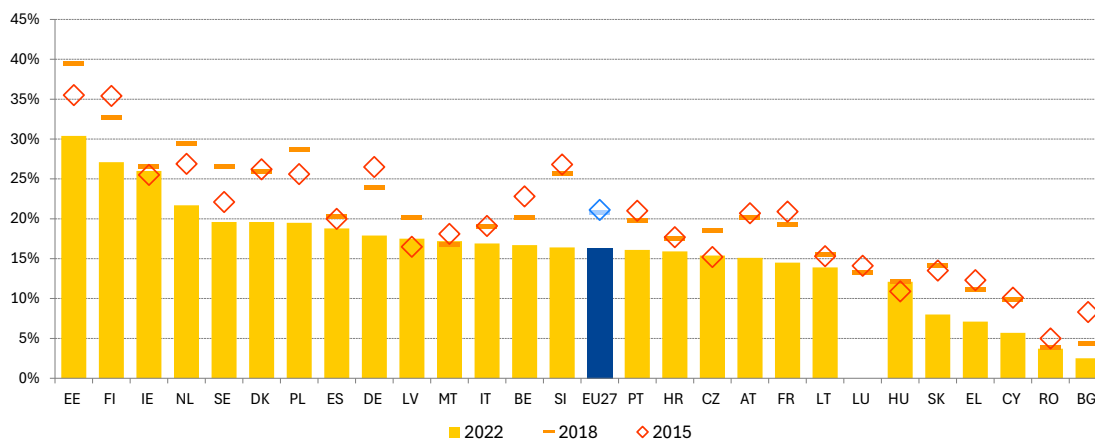
¹¹⁹ Evropska komisija, *The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU* (Dvojni izziv doseganja pravičnosti in odličnosti pri temeljnih spretnostih v EU), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

¹²⁰ V raziskavi PISA je to zajeto z indeksom ekonomskega, socialnega in kulturnega statusa (ESKS). Kategorija ugodnega socialno-ekonomskega okolja zajema 25 % vseh učencev z najvišjimi ocenami ESKS v zadevni državi, kategorija prikrajšanega socialno-ekonomskega okolja pa zajema 25 % vseh učencev z najnižjimi ocenami ESKS.

¹²¹ Evropska komisija, Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo, *Interim evaluation of the 2021-2030 European Education Area strategic framework – Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* (Vmesna ocena strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora za obdobje 2021–2030 – Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

Slika 2.2.4: Temeljne spretnosti prikrajšanih učencev so se v zadnjem desetletju poslabšale

Učenci iz prikrajšanih okolij, ki so dosegli raven 4 ali višjo raven pri branju, matematiki ali naravoslovju (v %)

Opomba: pri razlagi podatkov za leto 2022 za DK, IE, LV in NL je potrebna previdnost, ker eden ali več standardov vzorčenja PISA ni bil izpolnjen. LU je sodeloval le pri raziskavi PISA 2018.

Vir: OECD, PISA za leta 2015, 2018 in 2022; izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

Nizke ravni digitalne pismenosti in državljskih kompetenc med učenci so razlog za zaskrbljenost, zlasti v okviru širjenja dezinformacij. EU se je zavezala, da bo do leta 2030 zmanjšala delež poduspešnih osmošolk in osmošolcev (starih 13–14 let) na področju digitalnih kompetenc na manj kot 15 %. V 22 državah EU, ki so v letu 2023 sodelovale v mednarodni raziskavi računalniške in informacijske pismenosti (ICILS), 42,5 % učencev dosega rezultate pod pragom minimalnega znanja na področju računalniške in informacijske pismenosti. Nekatere države, kot sta Češka (28,0 %) in Danska (32,2 %), se približujejo cilju, medtem ko druge, kot sta Romunija (74,0 %) in Grčija (60,4 %), močno zaostajajo. Zaradi hitrega tehnološkega napredka, kot je generativna umetna inteligenca, ter naraščajoče polarizacije in širjenja dezinformacij in napačnih informacij je zgodnje pridobivanje državljskih spretnosti pomembnejše kot kdaj koli prej. V letu 2022 je 63,1 % osmošolk in osmošolcev v splošnem šolskem izobraževanju v povprečju pokazalo ustrezno raven državljske kompetence med državami članicami, ki so sodelovale v mednarodni raziskavi državljske vzgoje in izobraževanja (ICCS)¹²², pri čemer so nekatere države članice poročale, da je več kot 70 % učencev doseglo ustrezno raven državljske kompetence, druge pa, da manj kot 50 %. Učenci, ki imajo ustrezno raven te kompetence, razumejo demokratične institucije, sisteme, načela in prakse udeležbe. To jim omogoča, da razmišljajo o državljskih vprašanjih in se aktivno vključujejo v demokratično življenje.

Namen poklicnega izobraževanja in usposabljanja je učence pripraviti na trg dela, čeprav se je stopnja delovne aktivnosti novih diplomantov prvič po letu 2020 znižala. S poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem se zagotavlja usposabljanje za številne poklice, ki jih stalno primanjkuje ter so ključni za konkurenčnost in pripravljenost Evrope – glej tudi okvir 3 stebra. V letu 2024 sta skoraj dve tretjini (65,2 %) novih diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja na srednji ravni (starostna skupina 20–34 let) v EU v okviru svojega izobraževalnega programa izkusili učenje na delovnem mestu¹²³. Ta stopnja presega

¹²² Sodelovale so: BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, MT, NL, PL, RO, SI, SK in SE.

¹²³ Eurostat, [tps00215].

cilj na ravni EU za leto 2025, ki znaša vsaj 60 %¹²⁴. Vendar so med državami članicami velike in stalne razlike. Pri učenju na delovnem mestu sodelujejo skoraj vsi diplomanti (več kot 90 %) v Nemčiji, na Nizozemskem in v Španiji. Nasprotno pa zelo malo diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Romuniji, na Češkem ali v Grčiji v okviru svojega izobraževalnega programa poklicnega izobraževanja in usposabljanja izkusi učenje na delovnem mestu¹²⁵. Stopnja delovne aktivnosti novih diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja se je znižala z 80,9 % v letu 2023 na 80,0 % v letu 2024. To je nazadovanje glede na cilj, da se do leta 2025 doseže vsaj 82-odstotna stopnja njihove delovne aktivnosti¹²⁶. Znižanje je bilo večje pri diplomantih srednješolskega izobraževanja s splošno usmeritvijo (s 67,8 % na 62,8 %) in pri tistih, ki so izobraževanje opustili pred zaključkom višjega sekundarnega izobraževanja (z 61,9 % na 52,1 %), pri obeh skupinah pa so znatne razlike med državami članicami. Pri novih diplomantih poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki so se udeležili učenja na delovnem mestu, je veliko večja verjetnost, da so zaposleni (84,4 %), kot pri tistih, ki se učenja na delovnem mestu niso udeležili (67,9 %).

V Evropi se je močno povečalo število mladih s terciarno izobrazbo, kar je posledica širšega dostopa do univerz in vse večjega povpraševanja po spretnostih na visoki ravni na trgu dela. V zadnjem desetletju se je povprečni delež oseb, starih od 25 do 34 let, s terciarno izobrazbo znatno povečal, in sicer na 44,1 %, pri čemer se je samo v zadnjem letu povečal za 1 odstotno točko – glej sliko 2.2.5. Pričakovana stopnja donosnosti izobraževanja je ključni dejavnik pri odločitvi za nadaljevanje visokošolskega izobraževanja, ta dejavnik pa je v zadnjem desetletju ostal stabilen kljub znatnemu povečanju števila visoko izobraženih oseb¹²⁷. V letu 2024 je bila stopnja brezposelnosti pri osebah v starostni skupini 25–34 let s terciarno izobrazbo 5,2 %, v primerjavi s 6,7 % pri osebah z višjo sekundarno izobrazbo in 15,3 % pri osebah z nižjo stopnjo izobrazbe. Poleg tega delavci s terciarno izobrazbo zaslužijo 52 % več kot delavci z višjo sekundarno izobrazbo. Čeprav imajo osebe s terciarno izobrazbo višjo stopnjo delovne aktivnosti, so se stopnje delovne aktivnosti novih diplomantov s terciarno izobrazbo znižale, in sicer s 87,6 % v letu 2023 na 86,7 % v letu 2024. To znižanje je mogoče opaziti pri vseh ravneh izobrazbe in bi lahko kazalo na zmanjšanje zaposlovanja za delovna mesta na začetni ravni.

¹²⁴ Cilj je bil določen v Priporočilu Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

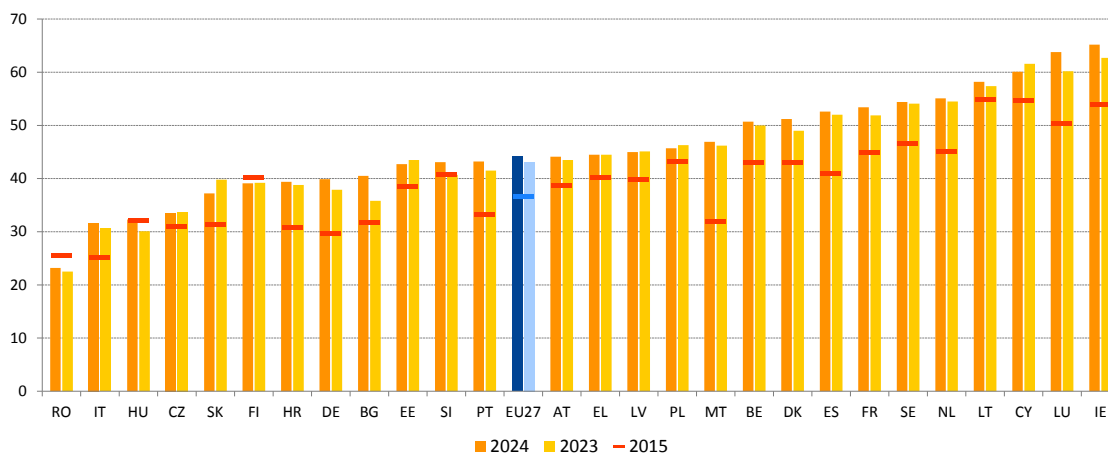
¹²⁵ Podatki za Nemčijo, Latvijo, Malto, Poljsko in Finsko so označeni kot „nizko zanesljivi“.

¹²⁶ Cilj je bil določen v Priporočilu Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost.

¹²⁷ Glej [Pregled izobraževanja in usposabljanja 2025](#), Urad za publikacije Evropske unije.

Slika 2.2.5: Delež mladih odraslih s terciarno izobrazbo se je v zadnjem desetletju povečal

Delež oseb (v starostni skupini 25–34 let) z diplomo terciarnega izobraževanja (ISCED 5–8, v %)

Opombe: prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024, za SI v letu 2023 in za LU v letu 2015.

Vir: Eurostat [[edat_lfse_03](#)].

Spodbujanje mobilnosti visokošolskih študentov in diplomantov ostaja ključna prednostna naloga za izboljšanje spretnosti ter razširitev obzorij, vendar se v zadnjih letih zmanjšuje. Stopnja izhodne mobilnosti¹²⁸ se je med letoma 2020 in 2023 znižala za 2,3 odstotne točke. V letu 2023 je v neki obliki učne mobilnosti sodelovalo samo 11,2 % od 4 milijonov diplomantov terciarnega izobraževanja iz držav EU, pri čemer jih je 4,5 % celoten študij opravilo v tujini, približno 6,6 % pa jih je v tujino šlo v okviru kreditne mobilnosti¹²⁹. Zato je povprečna izhodna mobilnost diplomantov v EU daleč pod 23-odstotnim ciljem, določenim za leto 2030. Vendar še vedno obstajajo številne omejitve glede podatkov, kar lahko privede do podcenjevanja napredka pri doseganju cilja, na primer nepopolno poročanje o mobilnosti, krajši od treh mesecev¹³⁰. Pilotna pobuda „Izberi Evropo za znanost“, ki je del unije spretnosti, s podpiranjem akademskih in neakademskih organizacij pri zaposlovanju podoktorskih raziskovalcev pomaga pri internacionalizaciji visokošolskih ustanov.

Vse večje pomanjkanje usposobljenih delavcev v Evropi se je izkazalo kot velika grožnja blaginji in konkurenčnosti. Pomanjkanje usposobljenega osebja je postalo ena od glavnih ovir za naložbe v letu 2024, saj ga je 77 % podjetij navedlo kot omejitev¹³¹. Težava je zlasti izrazita v gradbeništvu in predelovalnem sektorju, kjer ozka grla na trgu dela ogrožajo tako zmogljivost EU za pospešitev zelenega prehoda kot potencial rasti EU. Strateški pomen spretnosti za blaginjo in konkurenčnost Evrope je bil poudarjen v poročilu Enrica Lette o prihodnosti enotnega trga in poročilu Maria Draghija o konkurenčnosti EU¹³². Za reševanje tega izziva so potrebna obsežna prizadevanja za izpopolnjevanje in preusposabljanje celotne

¹²⁸ Stopnja izhodne mobilnosti države je število diplomantov iz te države, ki so bili mobilni za pridobitev diplome in v okviru kreditne mobilnosti, deljeno s številom diplomantov, ki izvirajo iz te države.

¹²⁹ Izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

¹³⁰ Glej stran 61 [Education and Training Monitor 2024](#) (Pregled izobraževanja in usposabljanja 2024), Urad za publikacije Evropske unije.

¹³¹ Na podlagi raziskave EIB o naložbah. Večji delež podjetij kot omejitev navaja le še „negotovost glede prihodnosti“ (79 %) ter „stroške energije“ (77 %).

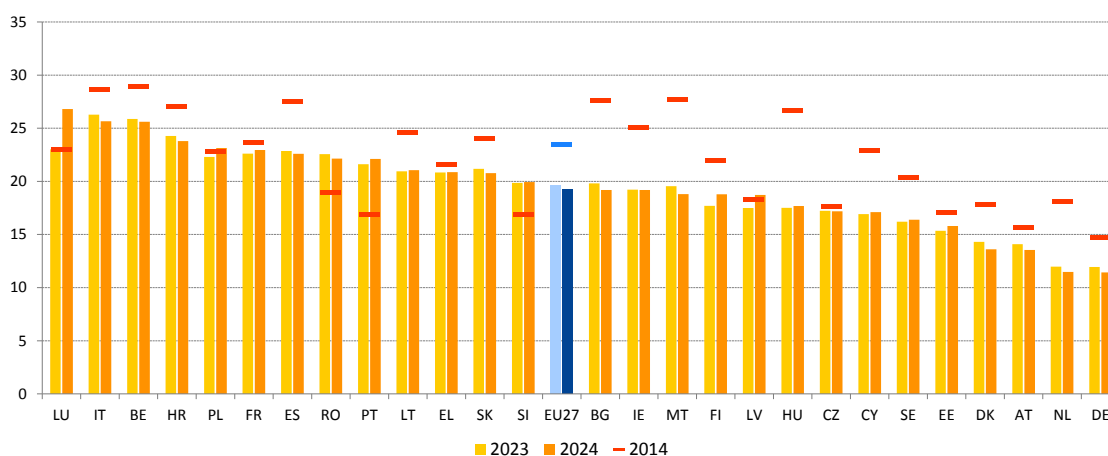
¹³² [More Than A Market](#) (Veliko več kot trg), Enrico Letta, april 2024; [The future of European competitiveness](#) (Prihodnost evropske konkurenčnosti), Mario Draghi, september 2024.

delovne sile EU. To je ključni element unije spretnosti, celovite strategije za spretnosti, sprejete marca 2025 v okviru kompasa EU za konkurenčnost.

Neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih na makroekonomski ravni se v EU še naprej zmanjšujejo, vendar so med državami članicami razlike. Kazalnik makroekonomskega neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanja po njih odraža stopnjo neskladja med povpraševanjem po spretnostih in njihovo ponudbo med delovno silo¹³³. Zlasti poudarja relativno težavnost vstopa na trg dela za osebe z različnimi stopnjami izobrazbe. Od leta 2014 se ta kazalnik v večini držav članic zmanjšuje, predvsem zaradi vse višjih stopenj izobrazbe. Vendar so makroekonomska neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih v letu 2024 v nekaterih državah, vključno z Italijo, Belgijo, Hrvaško in Poljsko, ostala velika (nad 23 %), kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 19,2 % – glej sliko 2.2.6. Nasprotno imajo Avstrija, Danska, Nemčija in Nizozemska najnižje stopnje, in sicer manj kot 15 %. Na splošno sta lahko pomanjkanje spretnosti ter neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih povezana z izzivi v zvezi s kakovostjo in pravičnostjo sistemov izobraževanja in usposabljanja ter njihovo ustreznostjo za potrebe trga dela, pa tudi z vztrajnim pomanjkanjem delovne sile. S spodbujanjem višje stopnje izobrazbe ter krepitvijo podpore za izpopolnjevanje in preusposabljanje bi lahko ponudbo spretnosti boljše uskladili s potrebami trga dela.

Slika 2.2.6: Neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih na makroekonomski ravni se v EU še naprej zmanjšujejo, vendar se med državami članicami razlikujejo

Relativna razpršenost stopenj delovne aktivnosti delavcev z različnimi stopnjami izobrazbe, utežena z deležem vsake skupine v skupnem številu delovno sposobnega prebivalstva (v starostni skupini 20–64 let)

Opomba: kazalnik poudarja razmeroma večje težave, ki jih imajo nizko ali srednje usposobljene osebe pri vstopu na trg dela v primerjavi z visoko usposobljenimi osebami.

Vir: izračuni GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje na podlagi podatkov Eurostata [[lfsq_egaed](#); [lfsq_pgaed](#); [lfsq_agaed](#)], anketa o delovni sili EU.

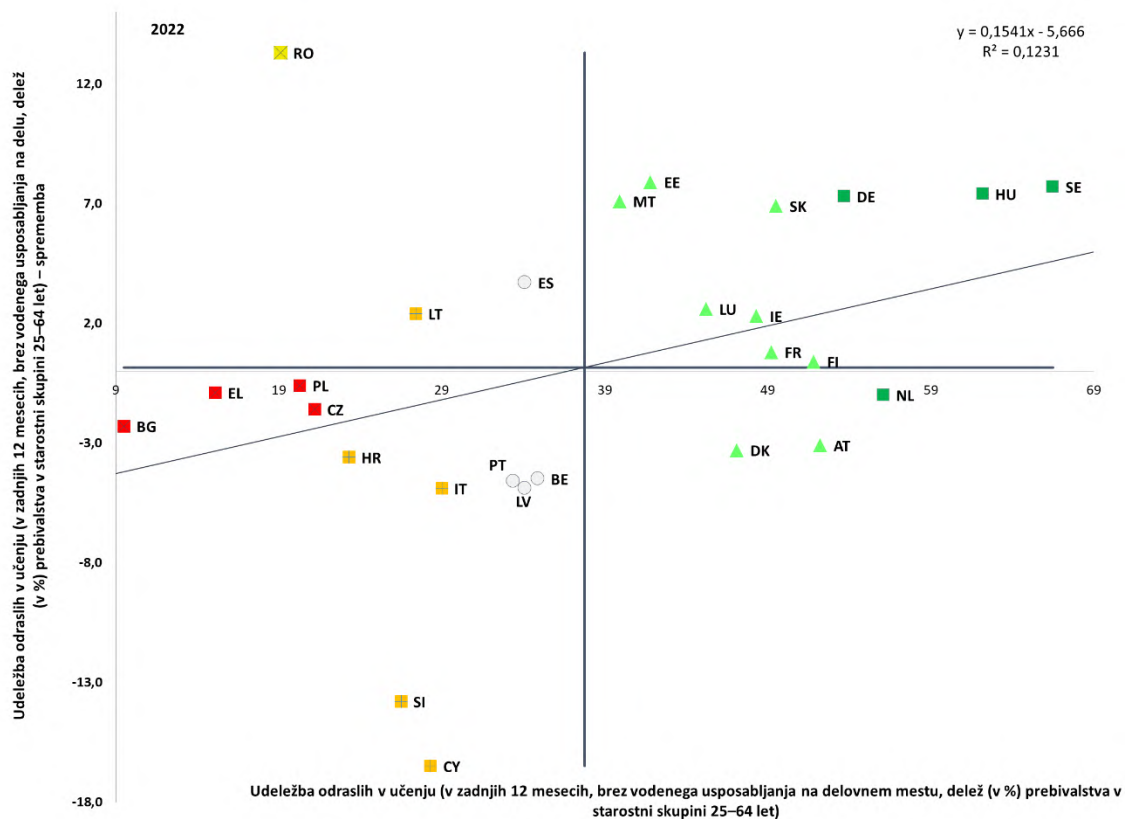
Raven udeležbe v izobraževanju odraslih je razmeroma nizka in se med državami članicami zelo razlikuje. Najnovejši podatki iz ankete o izobraževanju odraslih kažejo rahlo

¹³³ Kazalnik makroekonomskega neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanja po njih meri relativno razpršenost stopenj delovne aktivnosti delavcev z različno stopnjo izobrazbe (nizko, srednjo in visoko), uteženo z deležem vsake skupine v skupnem številu delovno sposobnega prebivalstva (v starostni skupini 20–64 let). Glej Evropska komisija, *Analytical web note – Measuring skills mismatch* (Analitični spletni dokument – Merjenje neskladja med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih). 7/2015, Urad za publikacije Evropske unije, 2015.

povečanje deleža odraslih, vključenih v izobraževanje v EU (brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu), in sicer s 37,4 % v letu 2016 na 39,5 % v letu 2022, kar je precej pod krovnim ciljem EU za leto 2030, ki znaša 60 % (glej okvir s cilji 2 o spretnostih), pri čemer so med državami članicami velike razlike. Najvišje stopnje udeležbe so bile sporočene na Švedskem, Madžarskem, Nizozemskem in v Nemčiji, zaradi česar so bile te države „najuspešnejše“ – glej sliko 2.2.7. V vseh teh državah je bilo med letoma 2016 in 2022 zabeleženo povečanje za več kot 6,8 odstotnih točk, razen na Nizozemskem, kjer se je udeležba zmanjšala za 1 odstotno točko. Nasprotno so bile zlasti nizke stopnje udeležbe, ki odražajo razlike v EU, ugotovljene v Bolgariji, Grčiji, Romuniji, na Poljskem in Češkem, ki so vse „države s kritičnimi razmerami“. Stopnje so pod 30 % in jih je „treba spremljati“ tudi na Hrvaškem, Cipru, v Litvi, Italiji in Sloveniji.

Slika 2.2.7: Izobraževanje odraslih se je od leta 2016 le nekoliko povečalo, pri čemer so med državami članicami velike razlike

Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih (starostna skupina 25–64 let), stopnje leta 2022 in spremembe glede na leto 2016 (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Skupina za kazalnike Odbora za zaposlovanje je septembra 2024 dosegla začasni dogovor o okviru za spremljanje cilja glede spretnosti, pri čemer je uporabila podatke iz ankete o izobraževanju odraslih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu. Glej tudi [letno poročilo o uspešnosti zaposlovanja za leto 2024](#). Sprememba glede na leto 2022 je izračunana glede na vrednost iz leta 2016, ki je bila zadnja na voljo pred letom 2022. Prekinitev časovne vrste v letu 2022 za FR, IT in RO.

Vir: [Eurostatov posebni izvleček iz ankete o izobraževanju odraslih o stopnji udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu](#).

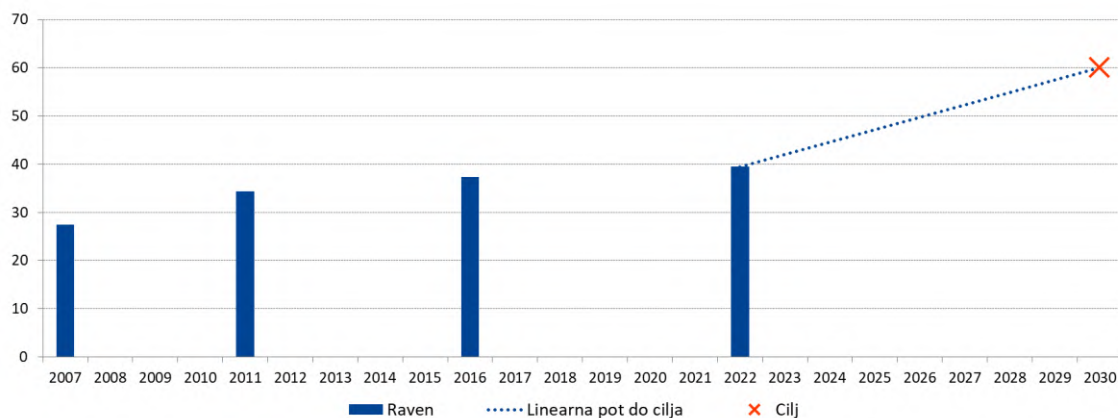
Okvir s cilji 2: Napredek pri doseganju cilja glede izobraževanja odraslih do leta 2030

Udeležba odraslih v izobraževanju se je povečala le neznatno, zato so za izpolnitev krovne cilja EU do leta 2030 potrebna znatna prizadevanja. Glede na anketo o izobraževanju odraslih

se je stopnja udeležbe v EU (brez vodenega usposabljanja na delovnem mestu) povečala s 37,4 % v letu 2016 na 39,5 % v letu 2022 (glej sliko v nadaljevanju)¹³⁴. Podatki iz ankete o delovni sili kažejo na splošno povečanje udeležbe odraslih v izobraževanju med letoma 2022 in 2024. Ta blagi trend ne zadostuje za doseg krovnega cilja EU, da se do leta 2030 vsako leto izobraževanja udeleži 60 % odraslih. Pospešen napredek je ključnega pomena za opremljanje delovne sile za spreminjajoče se potrebe po spretnostih, ublažitev pomanjkanja delovne sile in spretnosti ter ohranitev konkurenčnosti in vključenosti.

Napredek na področju izobraževanja odraslih ne zadostuje za izpolnitev krovnega cilja EU za leto 2030

Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih v EU27 in krovnii cilj EU za leto 2030 (25–64 let, v %)

Opomba: anketa o izobraževanju odraslih iz leta 2007 je bila obsežen vzorčni pilotni projekt, ki se je med letoma 2005 in 2008 prostovoljno izvajal v vseh državah članicah, razen na Irskem in v Luksemburgu. Na podlagi tega so bile v naslednjem valu izvedene prilagoditve. Od leta 2011 je anketa o izobraževanju odraslih podprta z evropskim pravnim aktom in se zato obvezno izvaja v vseh državah članicah¹³⁵. Prekinitve časovne vrste v letu 2011 za EU, FR, HU, v letu 2016 za IE, LU, SE in v letu 2022 za FR, IT, RO.

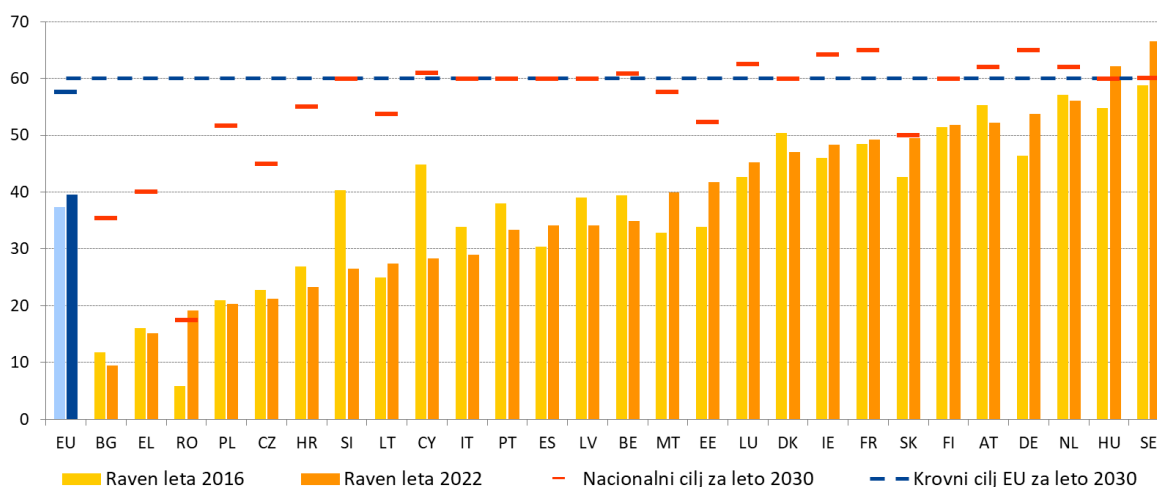
Vir: [Eurostatov posebni izvleček iz ankete o izobraževanju odraslih o stopnji udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu.](#)

¹³⁴ Skupina za kazalnike Odbora za zaposlovanje je septembra 2024 dosegla začasni dogovor o okviru za spremljanje cilja glede spretnosti, pri čemer je uporabila podatke iz ankete o izobraževanju odraslih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu. Glej tudi [letno poročilo o uspešnosti zaposlovanja za leto 2024](#).

¹³⁵ Uredba Komisije (EU) št. 823/2010 določa izvedbene ukrepe temeljnega pravnega akta (Uredba (ES) št. 452/2008 Evropskega parlamenta in Sveta) za anketo o izobraževanju odraslih za leto 2011.

Večina držav članic potrebuje znatna prizadevanja za doseg svojih nacionalnih ciljev do leta 2030

Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih v EU27 in nacionalni cilji držav članic za leto 2030 (25–64 let, v %)

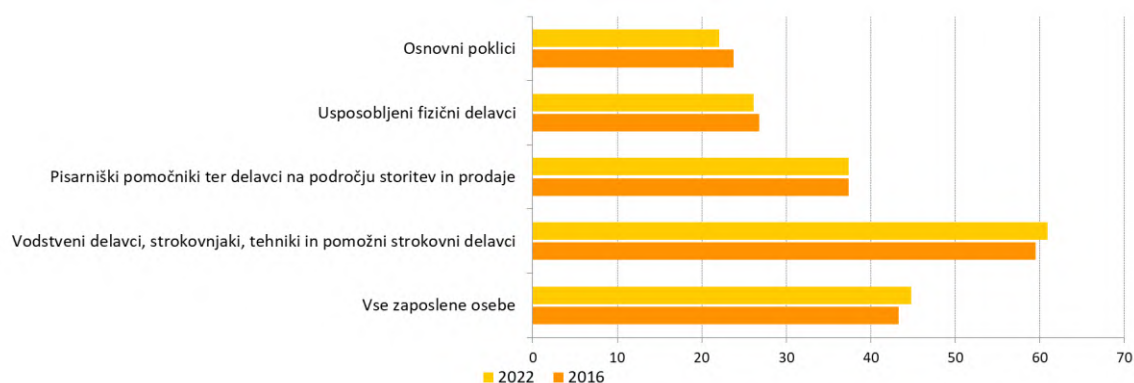
Opomba: prekinitve časovne vrste v letu 2016 za IE, LU in SE ter v letu 2022 za FR, IT in RO.

Vir: Eurostatov posebni izveček iz ankete o izobraževanju odraslih o stopnji udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu in preglednica nacionalnih ciljev za leto 2030 iz Priloge 1.

Večina držav članic kljub opaznemu napredku v nekaj primerih še vedno zaostaja za nacionalnimi cilji glede izobraževanja odraslih. Do leta 2022 so Švedska, Madžarska in Romunija svoj cilj presegle, Slovaška pa se mu je približala (glej sliko zgoraj). Romunija je zabeležila največje povečanje z relativno nizke izhodiščne vrednosti, čeprav so zaradi prekinitve časovne vrste primerjave otežene. Med 24 državami, ki cilja še vedno niso dosegle, je le nekaj držav zabeležilo pomemben napredek.

Slika 2.2.8: Delavci v poklicih, za katere se zahteva nizka usposobljenost, se veliko redkeje udeležujejo izobraževanja odraslih

Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih po razredu poklica (starostna skupina 25–64 let, v %)

Opomba: prekinitve časovne vrste v letu 2016 za IE, LU in SE ter v letu 2022 za FR, IT in RO.

Vir: Eurostatov posebni izveček iz ankete o izobraževanju odraslih o stopnji udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih, vključno z vodenim usposabljanjem na delu.

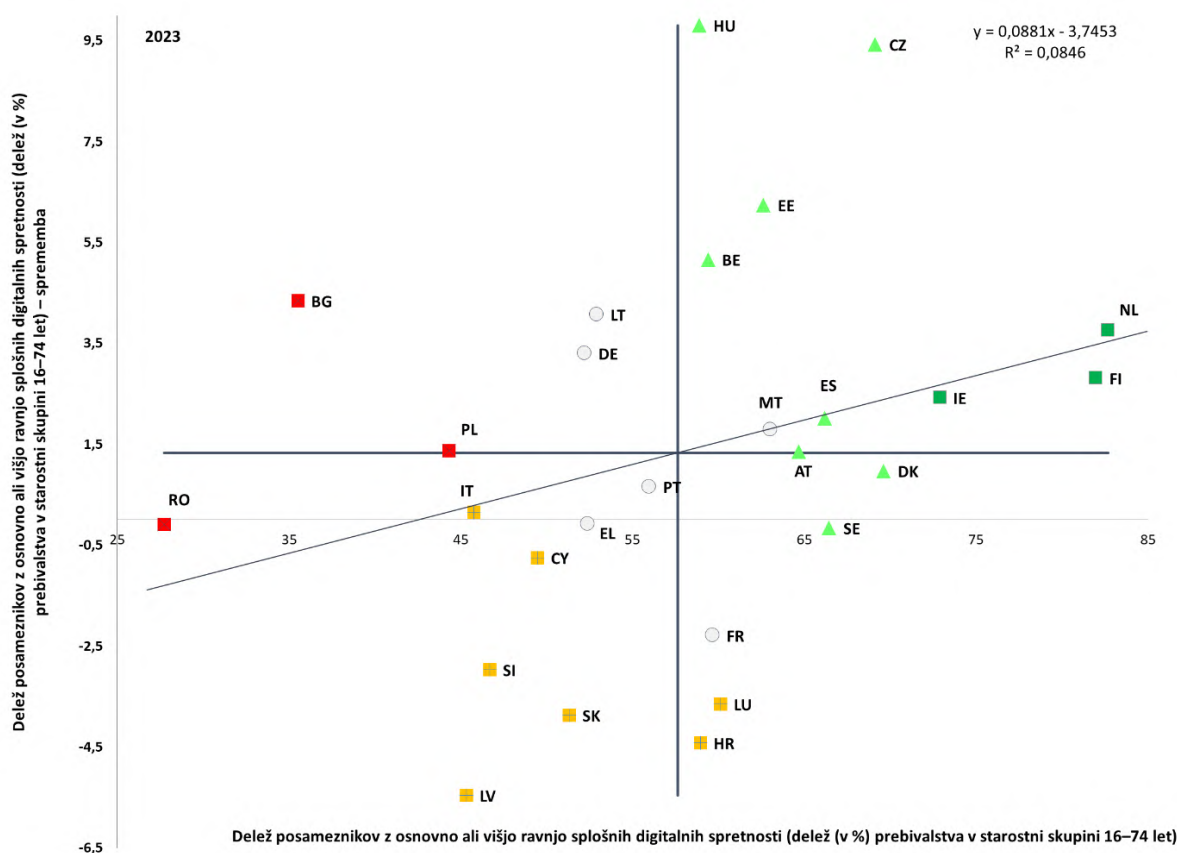
Veliko manj verjetno je, da so priložnosti za usposabljanje na voljo tistim, ki delajo na nizkokvalificiranih delovnih mestih, zaradi česar so bolj ranljivi za spremembe na trgu dela. Udeležba zaposlenih v izobraževanju odraslih se je med letoma 2016 in 2022 na splošno povečala. To je mogoče pripisati predvsem poklicni skupini „vodstveni delavci, strokovnjaki, tehniki in pomožni strokovni delavci“, saj so druge skupine zabeležile upad ali

stagnacijo. Ta vzorec udeležbe je mogoče opaziti v večini držav članic, razen na Slovaškem, Švedskem, Cipru, Madžarskem in Irskem. Slovaška in Švedska beležita zelo visoko stopnjo udeležbe med odraslimi v osnovnih poklicih. Na Cipru, Madžarskem in Irskem se „usposobljeni fizični delavci“ izobraževanja odraslih udeležujejo na podobni ali višji ravni kot „pisarniški pomočniki ter delavci na področju storitev in prodaje“. Ena od ključnih metod za povečanje udeležbe so osebni proračuni za usposabljanje, kot so individualni učni računi, ki spodbujajo povpraševanje med delavci. Nedavna raziskava Eurobarometer je pokazala, da bo tak proračun verjetno uporabila večina (56 %) anketirancev (starih 15 let ali več). Ta delež se poveča na skoraj tri četrtine (73 %), če upoštevamo osebe, ki so trenutno zaposlene ali bi lahko začele delati v naslednjih dveh letih¹³⁶. To zanimanje kaže na priznavanje vrednosti samostojno izbranih priložnosti za usposabljanje, čeprav različne stopnje verjetnosti med različnimi demografskimi skupinami kažejo na morebitne ovire za dostop in različno motivacijo za vključevanje v tovrstne programe. V okviru unije spretnosti nove pobude, kot sta pilotni projekt jamstva za spretnosti ter pilotna transnacionalnih partnerstev med univerzami in podjetji za sektorje z velikimi vrzeli v spretnostih, dopolnjujejo obstoječe pobude, kot so individualni učni računi in akademije EU za spretnosti na strateških področjih, razširitev mikrodokazil in inovativni skupnostni prostori za učenje. Cilj teh ukrepov je razširiti priložnosti za izobraževanje in okrepiti okvire EU za spretnosti z javno-zasebnim sodelovanjem, hkrati pa pomagati delavcem pri prehodu med sektorji in odpraviti vrzeli v spretnostih.

¹³⁶ Glej Evropska komisija, [posebna raziskava Eurobarometer 559 – Vlaganje v pravičnost \(januar–februar 2025\)](#).

Slika 2.2.9: Pri digitalnih spretnostih odraslih so bile zabeležene znatne razlike med državami

Delež prebivalstva z osnovno ali višjo ravno splošno digitalno pismenosti (starostna skupina 16–74 let), ravni leta 2023 in spremembe glede na leto 2021 (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. splošne digitalne spretnosti se nanašajo na pet področij: spretnosti na področjih informacijske in podatkovne pismenosti, komunikacije in sodelovanja, ustvarjanja digitalnih vsebin, varnosti ter reševanja problemov. Da bi osebe imele vsaj osnovno raven splošne digitalne pismenosti, morajo znati izvesti vsaj eno dejavnost, povezano z vsakim področjem. Za več informacij glej [Eurostat](#).
Vir: Eurostat [[tepsr_sp410](#)].

Raven digitalnih spretnosti je v EU nizka, pri čemer ima zelo malo držav članic raven, ki je blizu cilju na ravni EU za leto 2030 ali ga presega. V digitalno preoblikovani Evropi sta zaposlovanje in socialna vključenost odvisna od odraslih z osnovnimi digitalnimi spretnostmi, kar se odraža v cilju, da bo do leta 2030 vsaj 80 % odraslih (16–74 let) imelo osnovne digitalne spretnosti¹³⁷. Več kot 90 % ljudi v EU uporablja internet vsaj enkrat tedensko¹³⁸, vendar to ne pomeni nujno, da imajo ustrezno digitalno znanje in izkušnje. Leta 2023 je imelo vsaj osnovne digitalne spretnosti le 55,6 % odraslih, kar je nekoliko več kot leta 2021 (53,9 %). Ob tej hitrosti bi jih do konca desetletja le 59,8 % imelo vsaj osnovne digitalne spretnosti¹³⁹. Med državami članicami so velike vrzeli v uspešnosti. Romunija,

¹³⁷ Cilj je opredeljen v [akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic](#) in [digitalnem kompasu za digitalno desetletje](#).

¹³⁸ Glej Evropska komisija, [Digitalisation in Europe – 2025 edition](#) (Digitalizacija v Evropi – izdaja 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹³⁹ Za začrtano pot do cilja za leto 2030 glej Evropska komisija, [Poročilo o stanjudigitalnega desetletja za leto 2025](#), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

Bolgarija in Poljska so države z najmanjšim deležem odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi in se uvrščajo med „države s kritičnimi razmerami“ – glej sliko 2.2.9. Nasprotno pa Nizozemska (82,7 %) in Finska (82,0 %) že presegata cilj na ravni EU za leto 2030 in se skupaj z Irsko štejeta za „najuspešnejši državi“. Na Cipru, v Italiji, Latviji, na Slovaškem in v Sloveniji je raven nizka, in sicer med 45 % in 51,3 %. Te države so skupaj s Hrvaško in Luksemburgom, ki sta med letoma 2021 in 2023 zabeležila velik upad, „države, ki jih je treba spremljati“. Na splošno je iz najnovejših podatkov razvidno, da je večina držav članic (17) med letoma 2021 in 2023 napredovala pri izboljšanju digitalnih spretnosti.

Raven digitalnih spretnosti se med posameznimi skupinami prebivalstva in lokacijami znatno razlikuje. Delež mladih v starostni skupini 16–24 let z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi je razmeroma velik, čeprav se je nekoliko zmanjšal (z 71,2 % v letu 2021 na 70,0 % v letu 2023), kar je v nasprotju s prepričanjem, da so vsi mladi pripadniki „digitalne generacije“. Na splošno so ravni digitalnih spretnosti še zlasti nizke med osebami brez formalne izobrazbe ali z nizko formalno izobrazbo (33,6 % leta 2023), starejšim prebivalstvom (37,1 % v starostni skupini 55–74 let), tistimi, ki živijo na podeželju (47,5 %), in brezposelnimi (47,7 %).

Število strokovnjakov za IKT je bistveno manjše od predvidenih potreb. V letu 2024 je 10,3 milijona oseb delalo kot strokovnjaki za IKT, kar je 5,0 % vseh zaposlenih. Ob sedanji hitrosti bo ob čedalje večji konkurenci za digitalno usposobljene talente do leta 2030 število strokovnjakov za IKT doseglo le 12,4 milijonov, kar je precej pod ciljem digitalnega desetletja EU, ki znaša 20 milijonov¹⁴⁰. To bi lahko negativno vplivalo na prihodnjo konkurenčnost in inovacije EU. Število strokovnjakov za IKT bi bilo mogoče povečati z zmanjšanjem razlik med spoloma (samo 19,5 % strokovnjakov za IKT je žensk) in izboljšanjem geografske uravnovešenosti v EU (delež strokovnjakov za IKT kot odstotek skupne zaposlenosti se giblje od 2,5 % v Grčiji do 8,6 % na Švedskem).

Okvir 3 stebra: Unija spretnosti v središču pozornosti – spodbujanje naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike¹⁴¹

Nekatera najbolj razširjena pomanjkanja delovne sile v EU so na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, kar ovira konkurenčnost ter zeleni in digitalni prehod. Danes je zaradi vzpona umetne inteligence, tehnologij za energijo iz obnovljivih virov, biotehnologije, obrambnih in varnostnih tveganj ter kompleksne podatkovne analitike bistvena močna ponudba strokovnjakov s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Vendar obstaja splošno pomanjkanje delovne sile na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, večinoma v obrti, gradbeništvu in inženirstvu (glej tudi oddelek 2.1.1). Pomanjkanje je opazno tudi v več poklicih, povezanih z IKT¹⁴². V naslednjem desetletju naj bi se pomanjkanje znatno povečalo v nekaterih poklicih na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, in sicer zaradi upada delovno sposobnega prebivalstva in potrebe po nadomestitvi upokojenih delavcev, pa tudi zaradi zelenega in digitalnega prehoda. Sedanje število strokovnjakov s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike zato ne zadostuje za zadovoljitev potreb trga dela, zato bo za odziv na povečano povpraševanje potrebnih več strokovnjakov. V strateškem načrtu za izobraževanje na področju naravoslovja, tehnologije,

¹⁴⁰ Glej Prilogo I [poročila o stanju digitalnega desetletja za leto 2025](#).

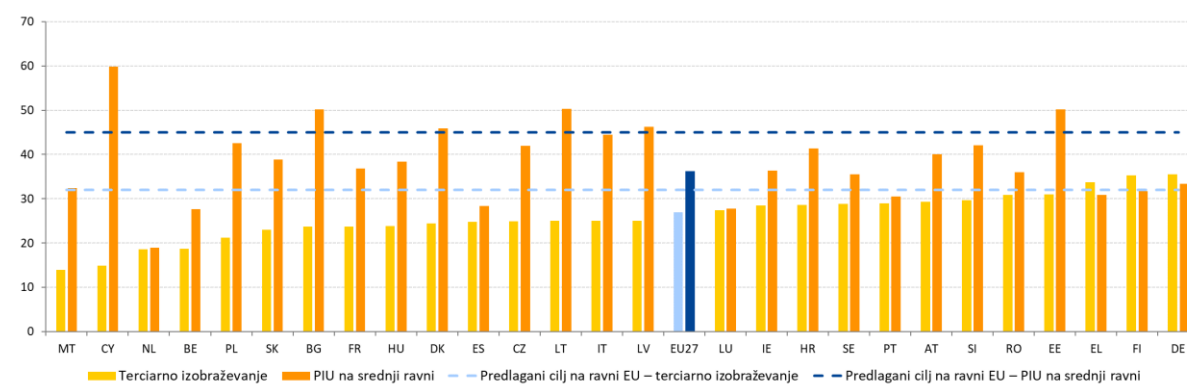
¹⁴¹ Evropska komisija (2025). Pregled izobraževanja in usposabljanja 2025 – primerjalno poročilo.

¹⁴² EURES (2025), [Labour shortages and surpluses in Europe 2024](#) (Pomanjkanje in presežki delovne sile v Evropi v letu 2024).

inženirstva in matematike, ki je pobuda v okviru unije spretnosti, so predlagani ambiciozni ukrepi za reševanje tega izziva v EU ter cilji glede vpisa v študijske programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Do leta 2030 bi morale biti na primer 45 % dijakov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter 32 % študentov terciarnega izobraževanja vpisanih na področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, 5 % doktorskih študentov pa v programe IKT. V zvezi s tem bo v prihodnji strategiji EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje določena v prihodnost usmerjena vizija, da bi poklicno izobraževanje in usposabljanje postalo privlačnejše in bolj vključujoče ter se bolj odzivalo na potrebe trga dela. Cilj strategije bo okrepiti prispevek poklicnega izobraževanja in usposabljanja k vseživljenjskemu učenju, konkurenčnosti in socialni pravičnosti, s poudarkom na kakovosti, inovacijah, zelenem in digitalnem prehodu ter mednarodni mobilnosti.

Vpis v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike se med državami članicami EU razlikuje

Delež dijakov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju na srednji ravni (ISCED 3–4) ter študentov terciarnega izobraževanja (ISCED 5–8) na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike v letu 2023 (v %)

Vir: Eurostat [[educ_uae_enra03](#)]; [[educ_uae_enrt03](#)].

Vpis v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike se v zadnjih letih ni bistveno povečal, pri čemer so možnosti za njegovo povečanje, vključno s privabljanjem večjega števila žensk. V okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja na srednji ravni je bilo v letu 2023 v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike vpisanih 36,3 % vseh dijakov v EU. Stopnja je za 2,3 odstotne točke višja kot v letu 2015 in od leta 2020 niha na ravni v višini približno 36 %. V okviru terciarnega izobraževanja je bilo 26,9 % študentov vpisanih v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, pri čemer se je povprečje EU v zadnjem desetletju zmanjšalo za 0,7 odstotne točke. Na sliki so prikazane velike razlike med stopnjami vpisa v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike v državah EU na obeh ravneh. Vpis v poklicno izobraževanje in usposabljanje se giblje od 19 % na Nizozemskem do 59,8 % na Cipru, vpis v programe na terciarni ravni pa od 13,9 % na Malti do 35,5 % v Nemčiji. Vpis se razlikuje tudi glede na podpodročje naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike¹⁴³. Inženirstvo, proizvodnja in gradbeništvo so največje podpodročje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter na terciarni ravni, medtem ko je udeležba na drugih dveh področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike

¹⁴³ Področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) so: „naravoslovje, matematika in statistika“, „informatične in komunikacijske tehnologije“ ter „inženirstvo, proizvodnja in gradbeništvo“, kot so opredeljena v [Unescovi klasifikaciji področij izobraževanja iz leta 2013](#).

(informacijske in komunikacijske tehnologije; naravoslovje, matematika in statistika) precej manjša. Študentke so pri vpisu v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike močno premalo zastopane: predstavljajo le 15,4 % dijakov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter 32,2 % študentov terciarnega izobraževanja. Te razlike med spoloma so posledica globoko zakoreninjenih družinskih, šolskih, socialnih in kulturnih dejavnikov, ki vplivajo na zanimanje žensk in njihovo spodbujanje k poklicni poti na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike že od zgodnjega otroštva¹⁴⁴. Na prihodnje stopnje vpisa lahko dodatno vplivata poslabšanje trendov uspešnosti učencev na področju matematike in naravoslovja, kot je razvidno iz raziskave v okviru programa PISA za leto 2022¹⁴⁵, ter pomanjkanje učiteljev, zlasti na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike.

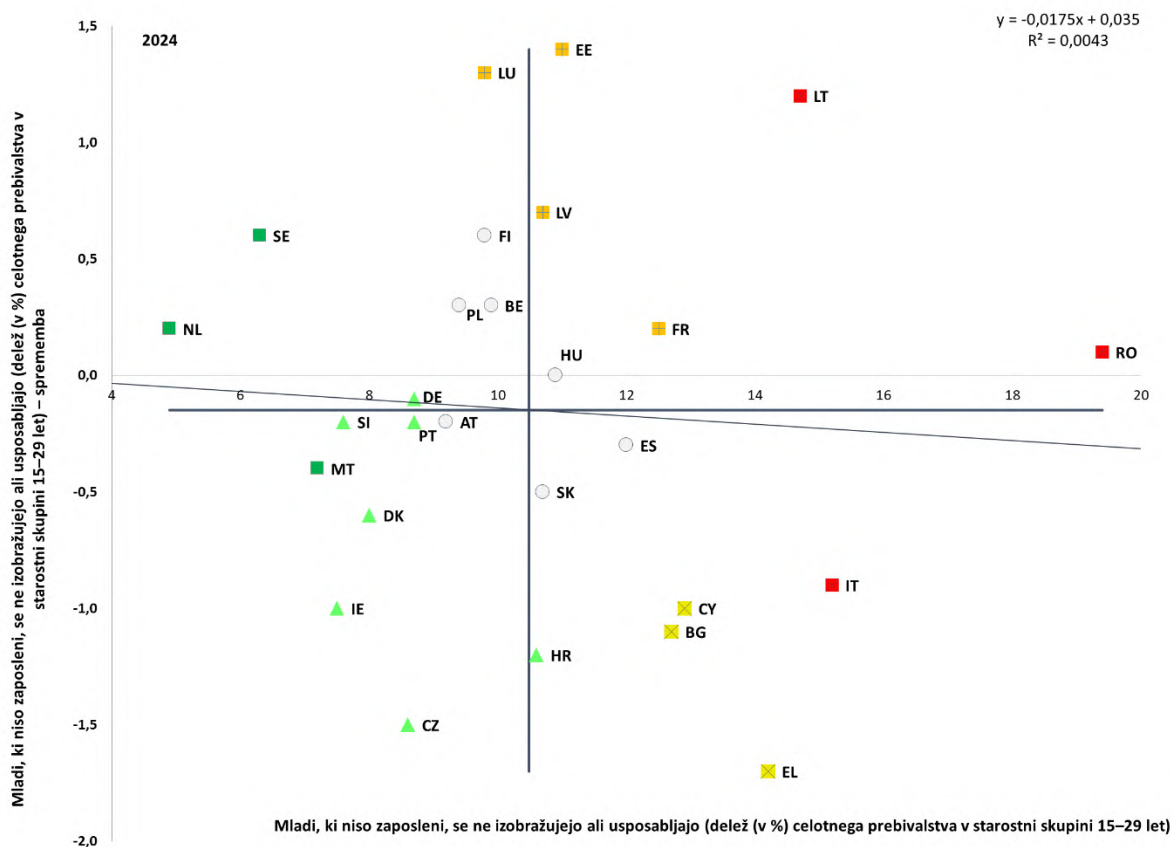
Države članice sprejemajo ukrepe za povečanje zanimanja za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko že od mladih let. Bistveno je zgodaj in učinkovito spodbujati zanimanje za poklicne poti na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, pri čemer imajo učitelji in pedagoški pristopi ključno vlogo. **Češka** poskusno izvaja inovativne metode poučevanja na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike v šolah, in sicer z vključevanjem strokovnjakov za tehnologijo v učilnico in tandemskim poučevanjem. **Bolgarija** s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost vzpostavlja laboratorije za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko v več kot 1 800 šolah, skupaj z nacionalnim centrom za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko ter tremi regionalnimi centri. **Estonija** in **Litva** sprejemata bolj integriran in projektno zasnovan učni načrt, v zvezi s katerim je bilo ugotovljeno, da povečuje zanimanje za naravoslovje, tehnologijo, inženirstvo in matematiko. **Danska** meni, da so naravoslovje, tehnologija, inženirstvo in matematika ključni za zeleni prehod in privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja, pri čemer znatno vlaga v posodobitev standardov in učnih načrtov ter financira usposabljanje učiteljev na delovnem mestu v vseh programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja. **Portugalska** s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost vzpostavlja 365 specializiranih tehnoloških centrov, ki so osredotočeni na sektorje z velikim potencialom in katerih cilj je izboljšati tehnološko infrastrukturo nižjega sekundarnega poklicnega izobraževanja ter oblikovati nove programe za zeleni in digitalni prehod. **Latvija** je uvedla model financiranja, ki temelji na dosežkih diplomantov, da bi univerze spodbudila k osredotočenosti na zagotavljanje ustrezno usposobljenih diplomantov, zlasti na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Uvedla je tudi večjo prožnost pri vpisu, ki izobraževalnim ustanovam omogoča, da svoje potrebe prilagodijo glede na povpraševanje po strokovnjakih s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike.

¹⁴⁴ Glej Evropska mreža strokovnjakov za ekonomijo izobraževanja (EENEE) (2020), [Gender differences in tertiary education: what explains STEM participation?](#) (Razlike med spoloma v terciarnem izobraževanju: Kaj pojasnjuje udeležbo na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike?). Odločitev za študij naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike je odvisna od številnih dejavnikov, od zgodnjega obdobja življenja in družinskega okolja do premislekov v zvezi s poklicno potjo in delovnih pogojev. Zelo pomembne so izkušnje v šoli, vključno z uspešnostjo pri matematiki.

¹⁴⁵ Glej Evropska komisija (2024), [The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU](#) (Dvojni izziv doseganja pravičnosti in odličnosti pri temeljnih spretnostih v EU).

Slika 2.2.10: Razlike v stopnjah mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, se zmanjšujejo, vendar ostajajo precejšnje

Delež mladih (starostna skupina 15–29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, stopnje leta 2024 in spremembe v primerjavi s prejšnjim letom (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], anketa o delovni sili EU.

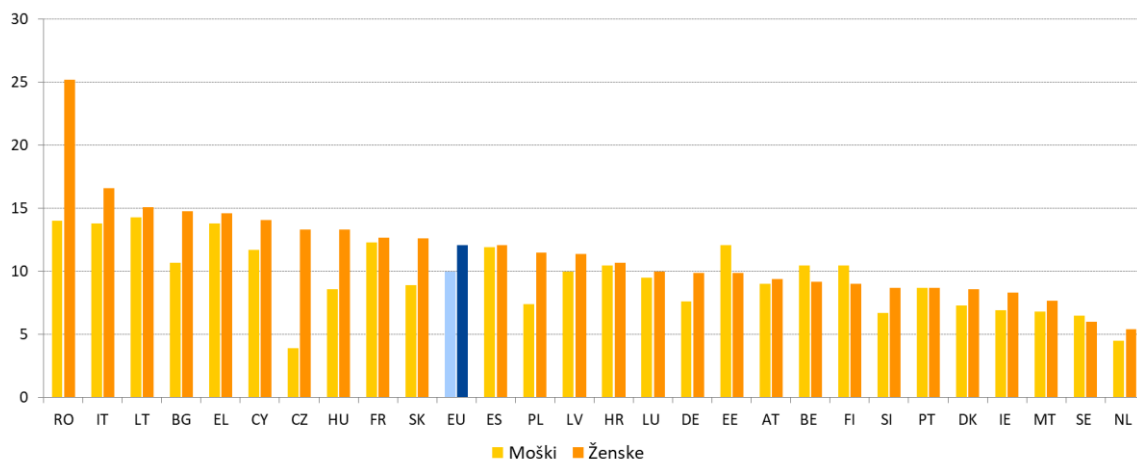
Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, se je nekoliko zmanjšal, vendar ni jasnih znakov konvergence. Stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (15–29 let), ki je v letu 2020 dosegla najvišjo vrednost, in sicer 14,0 %, se v EU postopno znižuje in je leta 2024 znašala 11,1 %. Kljub temu so med državami članicami opazne znatne razlike. Romunija, Italija in Litva so v letu 2024 zabeležile najvišjo stopnjo mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo in so „države s kritičnimi razmerami“ – glej sliko 2.2.10. „Najuspešnejše države“ in države z najnižjimi stopnjami so bile Nizozemska, Švedska in Malta. Razmere v Estoniji, Luksemburgu in Latviji, kjer se je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, v letu 2024 povečal, je „treba spremljati“, tako kot v Franciji, kjer je stopnja še vedno visoka. Kljub tem znižanjem in nekaterim, vendar ne jasnim znakom konvergence med državami članicami, je EU še vedno za 2,1 odstotne točke oddaljena od cilja 9,0 % za leto 2030. Stopnja brezposelnih mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, tj. tistih, ki aktivno iščejo zaposlitev in so na voljo za delo v tej starostni skupini, se je v letu 2024 znižala za 0,1 odstotne točke na 4,2 %. Ta stopnja je bila najvišja v Grčiji in Španiji, čeprav je v obeh prišlo do izboljšav glede na ravni iz leta 2023. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo in niso vključeni na trg dela se je nekoliko izboljšal (6,9 % v letu 2024 v primerjavi s 7,0 % v letu 2023), vendar ostaja velik v Romuniji, Italiji, Litvi in Bolgariji. Delež nemotiviranih mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali

usposabljuje, se na ravni EU nekoliko zmanjšuje (s 4,9 % na vrhuncu pandemije leta 2020 na 4,2 % v letu 2024). Glede na navedeno ostajata pomembni pobudi okrepljeno jamstvo za mlade¹⁴⁶, ki mlade, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, podpira z zagotavljanjem kakovostne zaposlitve, nadaljnega izobraževanja, vajeništva ali pripravništva, ter pobuda ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve), ki prikrajšanim mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, pomaga, da pridobijo poklicne izkušnje v tujini¹⁴⁷.

Razlike v stopnjah mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, obstajajo znotraj držav članic ter med celinskimi in najbolj oddaljenimi regijami. Najnižja regionalna stopnja je 4,4 % (v Utrechtu na Nizozemskem), najvišja celinska stopnja pa 29,9 % (v regiji Jugovzhod v Romuniji). Razlike med državami članicami so opazne v Franciji, Italiji, na Poljskem, Finskem in Madžarskem. Najvišja skupna stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, v EU je bila zabeležena v najbolj oddaljeni francoski regiji Gvajana, in sicer 34,4 %. Nasprotno pa imajo države članice, kot so Nizozemska, Švedska in Avstrija, na splošno nizko stopnjo in majhne razlike med regijami. V EU obstaja razlika med mesti in podeželjem. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, je v mestih znašal 10,1 %, v manjših mestih in predmestjih 11,5 %, na podeželju pa 12,3 %.

Slika 2.2.11: Stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, je v skoraj vseh državah članicah višja med ženskami

Stopnje mladih moških in žensk, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje (starostna skupina 15–29 let, v %, 2024)

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje; prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Stopnje mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, so še vedno višje med invalidi, ženskami in osebami, rojenimi zunaj EU. Položaj mladih invalidov se ni izboljšal (v letu 2023 jih je bilo 27,8 % mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljuje, v primerjavi s 27,3 % v letu 2022). V vseh državah članicah razen dveh je bila

¹⁴⁶ Glej [Priporočilo Sveta z dne 30. oktobra 2020 o Mostu do delovnih mest – okrepitev jamstva za mlade](#) in nadomestitvi Priporočila Sveta z dne 22. aprila 2013 o vzpostavitvi jamstva za mladino (2020/C 372/01) (UL C 372, 4.11.2020, str. 1).

¹⁴⁷ Več informacij je na voljo na: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) – Zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje – Evropska komisija \(europa.eu\)](#).

stopnja višja od 20 %, najvišja pa je bila v Bolgariji, na Hrvaškem, Slovaškem in Cipru¹⁴⁸. V letu 2024 se je stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, pri ženskah (12,1 %) še naprej zniževala (s 13,0 % v letu 2022 in 15,4 % v letu 2020), vendar je ostala višja od stopnje pri moških – glej sliko 2.2.11. Precej višja je bila v Romuniji in na Češkem (za 11,2 odstotne točke oziroma 9,4 odstotne točke višja kot pri moških). Nasprotno pa je bila stopnja pri moških nekoliko višja od stopnje pri ženskah v Belgiji, Estoniji, na Finskem in Švedskem. Med ženskami, ki niso zaposlene, se ne izobražujejo ali usposablajo, je dvakrat več takih, ki niso vključene na trg dela, kot pa brezposelnih (8,5 % proti 3,6 % v letu 2024 v primerjavi s 5,4 % proti 4,7 % pri moških). Stopnja mladih, rojenih zunaj EU, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je prav tako veliko višja od stopnje mladih, rojenih v zadevni državi članici, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (18,4 % v primerjavi z 10,2 %). Ta razlika med ženskami, rojenimi zunaj EU, znaša več kot 13,1 odstotne točke, med moškimi pa le 3,6 odstotne točke. Odprava teh razlik bi lahko imela velike gospodarske koristi. Eurofound ocenjuje, da je v letu 2023 letna gospodarska izguba zaradi enega mladega, ki ni zaposlen, se ne izobražuje ali usposablja, v povprečju znašala približno 14 600 EUR¹⁴⁹.

Brezposelnost mladih na ravni EU se je prvič po pandemiji COVID-19 nekoliko povečala, s čimer se je prekinil trend upadanja. Po stalnem zmanjševanju po vrhuncu krize zaradi COVID-19 (17,6 % v EU v letu 2020) je pri stopnji brezposelnosti mladih (15–24 let) opazno rahlo zvišanje za 0,3 odstotne točke, in sicer s 14,6 % v letu 2023 na 14,9 % v letu 2024¹⁵⁰. Na ravni EU je stopnja brezposelnosti mladih še vedno več kot dvakrat višja od stopnje brezposelnosti oseb v starostni skupini 15–74 let (5,9 %). Čeprav se obseg medletnih sprememb med državami članicami razlikuje, je v vseh razen sedmih opaziti stagnacijo ali povečanje. Razmeroma velika zvišanja je bilo opaziti v nekaterih državah članicah z visokimi stopnjami brezposelnosti mladih, in sicer na Švedskem, v Romuniji in Luksemburgu. Druge države v tej skupini so zabeležile podobno močna znižanja, vključno z Grčijo, Španijo in Italijo ter Latvijo in Hrvaško z nižjima stopnjama. Brezposelnost je še posebno razširjena med mladimi z nizkimi kvalifikacijami (20,6 %) in mladimi, rojenimi zunaj EU (19,3 %). Ta razvoj dogodkov poudarja potrebo po nadaljnjem ukrepanju za reševanje strukturnih izzivov, ki ovirajo vključevanje mladih na trg dela, zlasti glede na splošno pomanjkanje delovne sile in spretnosti ter dolgoročnejša tveganja za poklicne možnosti mladih.

Stopnja delovne aktivnosti starejših se še naprej zvišuje, kar je posledica desetletne rasti v vseh državah članicah. V letu 2024 se je stopnja delovne aktivnosti starejših (55–64 let) zvišala na 65,2 %, kar je 1,3 odstotne točke več kot leto prej. Kljub temu splošnemu izboljšanju so v EU še vedno velike razlike. Medtem ko je bila stopnja delovne aktivnosti starejših na Švedskem, Češkem, v Estoniji, na Nizozemskem, v Nemčiji in na Danskem višja od 75 %, je bila v Luksemburgu, Romuniji in na Hrvaškem nižja od 55 % – glej okvir 4 stebra.

Okvir 4 stebra Vključevanje starejših na trg dela v EU

¹⁴⁸ Statistično poročilo Akademске mreže evropskih strokovnjakov s področja invalidnosti za leto 2025, [poročila – Evropska komisija](#).

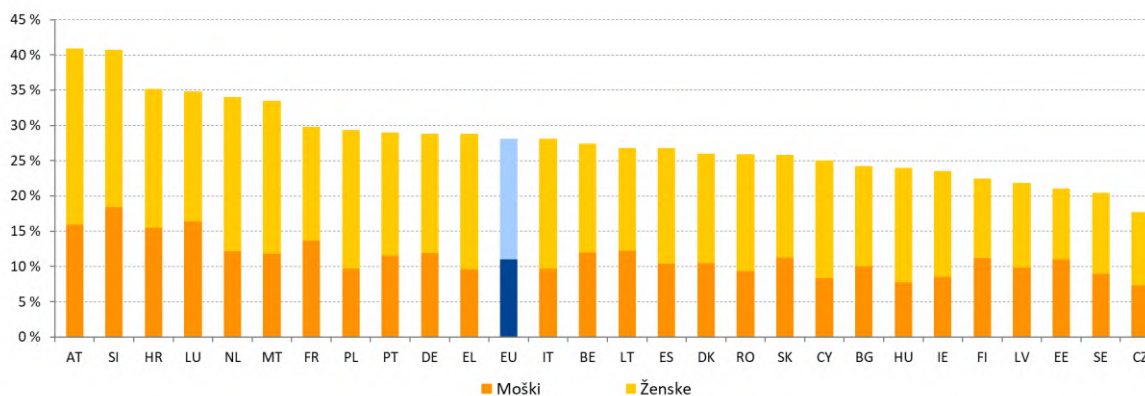
¹⁴⁹ Eurofoundova analiza, predstavljena v publikaciji Evropske komisije [Employment and social developments in Europe 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁵⁰ Eurostat [[tesem140](#)].

Podpora podaljšanju delovnega življenja lahko prispeva k ublažitvi pomanjkanja delovne sile in spretnosti ter vpliva staranja prebivalstva na delovno silo¹⁵¹. Delovno sposobno prebivalstvo EU naj bi se od leta 2030 zmanjšalo za 1,2 milijona ljudi na leto, koeficient starostne odvisnosti starejših¹⁵² pa naj bi se povečal s 36 % v letu 2022 na 55 % do leta 2050 in nato na 59 % do leta 2070¹⁵³. Brez nadaljnjih sprememb bi lahko staranje prebivalstva še zaostriло pomanjkanje delovne sile ter pomenilo velik izziv za gospodarsko rast in vzdržnost življenjskega standarda¹⁵⁴. Medtem ko bi lahko starejši (55–64 let), ki delajo dlje, znatno spodbudili zaposlovanje v EU¹⁵⁵, se je skoraj polovica tistih, ki so v letu 2023 izstopili s trga dela, upokojila. Razlogi za to vključujejo spodbude pokojninskih sistemov, dejavnike, povezane z zdravjem, kot so bolezni, invalidnost, pa tudi slabi delovni pogoji, pomanjkanje prožnosti na delovnem mestu in soočanje s predsodki zaradi starosti. Glede na to se zdi, da je za podporo udeležbi in zaposlovanju starejših delavcev potrebna kombinacija politik, ki med drugim zajemajo pokojninske sisteme ter prilagojene politike aktiviranja in usposabljanja. Direktiva EU 2000/78/ES o enakem obravnavanju in boju proti diskriminaciji pri zaposlovanju ter nabor orodij za demografijo, razvit leta 2023, zagotavljata koristne okvire za ukrepanje na tem področju politike¹⁵⁶. Svet je junija 2025 poleg tega odobril sklepe o podpori starejšim pri uresničevanju njihovega celotnega potenciala na trgu dela in v družbi. V njih so bile države članice in Komisija pozvane, naj sprejmejo ukrepe, kot je spodbujanje prostovoljnega podaljšanja poklicne dejavnosti.

Pri starejših ženskah je v skoraj vseh državah članicah EU verjetnost, da niso vključene na trg dela, precej večja kot pri starejših moških

Prebivalstvo v starostni skupini 55–64 let, ki ni vključeno na trg dela, kot delež celotnega prebivalstva v starostni skupini 15–64 let, ki ni vključeno na trg dela, in njegova sestava po spolu (v %, 2024)

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: izračuni GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje na podlagi podatkov Eurostata [lfsa_igan]

Kljub znatnemu izboljšanju v zadnjih desetletjih je pri starejših v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami še vedno večja verjetnost, da niso vključeni na trg dela, kar še

¹⁵¹ Glej Evropska komisija, [Employment and Social Developments in Europe 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁵² Razmerje med starejšim prebivalstvom in delovno sposobnim prebivalstvom.

¹⁵³ Glej Evropska komisija (2024), [2024 ageing report: economic & budgetary projections for the EU Member States \(2022-2070\)](#) (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2024. Ekonomske in proračunske projekcije za države članice EU (2022–2070)), Urad za publikacije Evropske unije, 2025, in Eurostat [[proj_23ndbi](#)].

¹⁵⁴ Glej Evropska komisija, [Employment and Social Developments in Europe 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁵⁵ Glej okvir 3 stebra v [skupnem poročilu o zaposlovanju za leto 2025](#).

¹⁵⁶ Glej [Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje, COM\(2023\) 577 final](#).

izraziteje velja za ženske. Udeležba starejših na trgu dela se je od leta 2009 povečala za več kot 20 odstotnih točk in v letu 2024 dosegla 68,2 %. Vendar so starejši (55–64 let) še vedno predstavljali znaten delež (28,1 %) odraslih (15–64 let), ki niso vključeni na trg dela, in sicer od 17,7 % na Češkem do več kot 35 % v Avstriji, Sloveniji in na Hrvaškem (glej sliko). Te razlike med drugim odražajo razlike v shemah in trendih upokojevanja. Te vključujejo zakonsko določeno upokojitveno starost, ki se giblje od 62,8 leta za moške na Slovaškem in 60 let za ženske na Poljskem do 67 let za moške in ženske v Italiji, Grčiji in na Danskem¹⁵⁷. Kljub institucionalnim reformam za podaljšanje delovnega življenja se je v letu 2023 skoraj petina upokojencev v EU v starostni skupini 50–74 let še vedno odločila za predčasno upokojitev z znižano pokojnino¹⁵⁸. To je bilo najpogostejše na Cipru (45,8 %), Portugalskem (28,3 %) in v Belgiji (38,2 %), najmanj pogosto pa v Bolgariji (1,8 %) in Sloveniji (4,6 %). Poleg tega je bil v skoraj vseh državah članicah večji delež starejših žensk zunaj trga dela. To je mogoče delno pojasniti z nagnjenostjo žensk k zgodnejši upokojitvi (24,7 % v primerjavi z 18,3 % pri moških), pa tudi z znatnim deležem starejših žensk, ki niso nikoli delale ali niso bile vključene na trg dela več kot 10 let (64,9 %), predvsem zaradi obveznosti oskrbe¹⁵⁹.

Več držav članic je začelo izvajati ali načrtuje izvajanje novih ukrepov za aktiviranje starejših. V **Avstriji** pobuda za zaposlovanje 50+ od leta 2018 spodbuja zaposlovanje oseb, starejših od 50 let, z dodatkom za vključevanje, kombiniranim subvencioniranjem plač, socialnimi podjetji in krepitvijo kvalifikacij, povezanih z delovnim mestom. V **Belgiji** je z novim programom od julija 2025 samozaposlenim, ki delajo po upokojitveni starosti, ne da bi uveljavljali pokojnino, omogočeno, da samodejno pridobijo nove pokojninske pravice, če še naprej plačujejo prispevke za socialno varnost. V **Bolgariji** načrt za izvajanje nacionalne strategije za aktivno življenje starejših za obdobje 2025–2026 podpira aktivno zaposlovanje, vključevanje v skupnost, zdravo in aktivno staranje ter oblikovanje pozitivne podobe starejših. Na **Cipru** prva nacionalna strategija (2025–2030) in akcijski načrt za aktivno staranje (2025–2027) spodbujata polno socialno vključenost starejših s preprečevanjem družbene izolacije, krepitvijo udeležbe v gospodarstvu, družbi in kulturi ter izboljšanjem finančne varnosti. V **Franciji** se z osnutkom zakona o prenosu nacionalnih medpanožnih sporazumov izvajata dva nacionalna sporazuma iz leta 2024 o zaposlitvi starejših in socialnem dialogu, zlasti z uvedbo nove pogodbe za starejše iskalce zaposlitve.

Neenakosti med spoloma na trgu dela so še vedno prisotne, pri čemer vrzeli stopnje delovne aktivnosti med moškimi in ženskami kažejo le malo znakov konvergence¹⁶⁰. Stopnja delovne aktivnosti moških je leta 2024 znašala 80,8 %, žensk pa 70,8 %, zaradi česar je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma znašala 10,0 odstotne točke. To je za 0,2 odstotne točke manj kot v letu 2023, kar pomeni, da se je vrzel v prejšnjem desetletju skupno zmanjšala le za 1,1 odstotne točke (z 11,1 odstotne točke v letu 2014). Ta manjša izboljšava prikriva različne trende v državah članicah. Vrzel je v tem obdobju ostala skoraj

¹⁵⁷ Glej Evropska komisija, [2024 ageing report \(Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2024\)](#).

¹⁵⁸ Čeprav so bili razgovori opravljeni v letu 2023, so se upokojenci, s katerimi so potekali razgovori, morda upokojili že prej.

¹⁵⁹ Glej Evropska komisija, *Labour Market and Wage Developments in Europe – Annual review 2024* (Razvoj trga dela in plač v Evropi – Letni pregled za leto 2024), Urad za publikacije Evropske unije, 2024, in Spasova, S., Deruelle, T., in Airoldi, F., *Flexible retirement pathways: an analysis of policies in 28 European countries* (Prožne poti upokojevanja: analiza politik v 28 evropskih državah), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

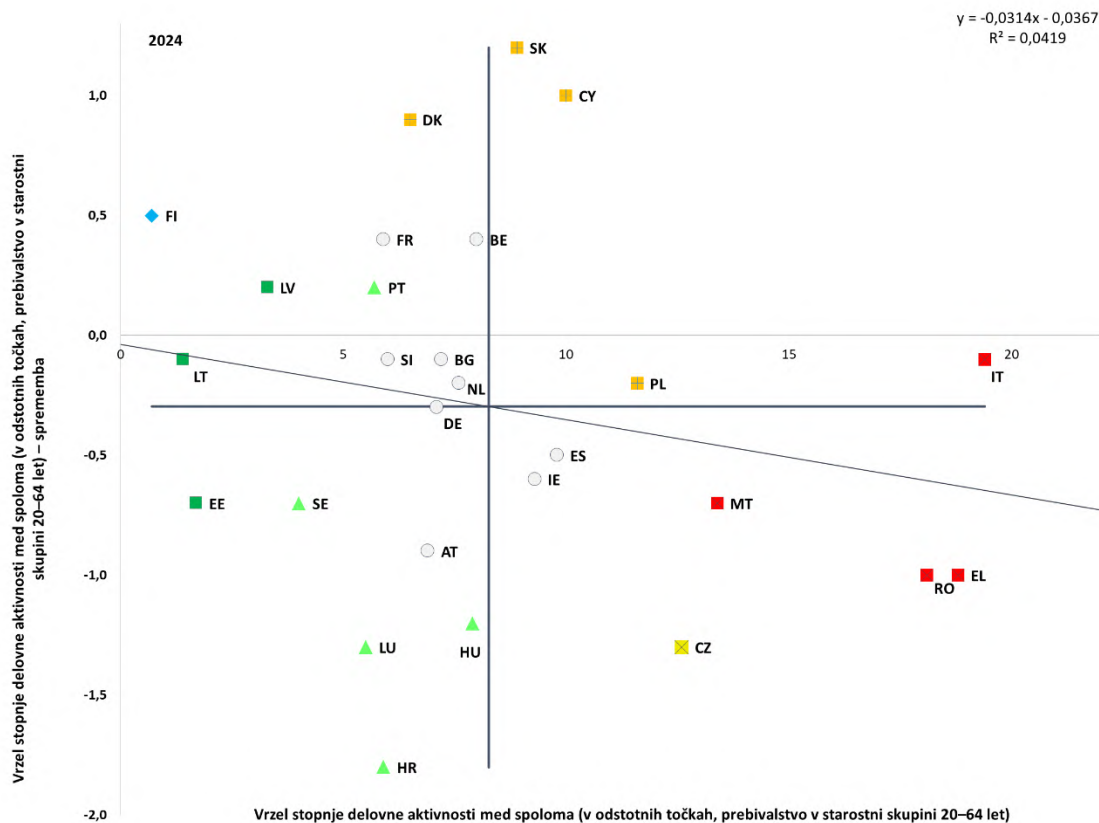
¹⁶⁰ Za dolgoročnejšo perspektivo glej Evropska komisija, [Employment and Social developments in Europe 2024](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2024), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

nespremenjena in je še naprej velika v Italiji, Grčiji in Romuniji, ki so kljub manjšim izboljšavam v nekaterih primerih lani vse še zmeraj „države s kritičnimi razmerami“, skupaj z Malto, kjer je vrzel še vedno velika, čeprav se je v zadnjem desetletju prepolovila. V letu 2024 se je povečala na Slovaškem, Cipru in Danskem, zaradi česar je te države članice „treba spremljati“, skupaj s Poljsko, ki ima kljub nekaterim izboljšavam razmeroma veliko vrzel. Na drugi strani lestvice je bila vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma razmeroma majhna na Finskem, v Litvi, Estoniji in Latviji. Te države, razen Finske, kjer se je vrzel v zadnjem času povečala, so bile med „najuspešnejšimi“. Poleg razlik med državami članicami obstajajo tudi velike regionalne razlike v vrzelih stopnje delovne aktivnosti med spoloma v nekaterih državah članicah, vključno s Francijo in Španijo (vključno z njunimi najbolj oddaljenimi regijami) ter Nemčijo, Madžarsko, Belgijo in Dansko (glej sliko 3 v Prilogi 5). Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma se močno razlikuje glede na stopnjo urbanizacije: vrzel se giblje od 8,3 odstotne točke v mestih do 10,9 odstotne točke na podeželskih območjih in 11,3 odstotne točke v manjših mestih in predmestjih. Trajni ukrepi politike lahko pripomorejo k odpravi ovir za udeležbo žensk na trgu dela v skladu s cilji iz strategije EU za enakost spolov za obdobje 2020–2025¹⁶¹. Taki ukrepi lahko prispevajo tudi k doseganju cilja prepolovitve vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma do leta 2030, kot je določen v akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic.

¹⁶¹ Za več informacij glej Evropska komisija, [Poročilo o enakosti spolov v EU za leto 2023](#), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.

Slika 2.2.12: Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je v večini držav zmanjšala, vendar kaže malo znakov navzgor usmerjene konvergence med državami članicami

Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma (starostna skupina 20–64 let), ravni leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (v odstotnih točkah, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitiv časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [tesem060], anketa o delovni sili EU.

Ženske pogosteje delajo s krajšim delovnim časom kot moški, kar povzroča večjo vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, kadar je upoštevana zaposlenost v ekvivalentu polnega delovnega časa (EPDČ). V letu 2024 je bila pri ženskah (20–64 let) v EU skoraj štirikrat večja verjetnost kot pri moških, da delajo s krajšim delovnim časom (27,8 % oziroma 7,7 %), zaradi česar je razlika med spoloma pri zaposlitvi s krajšim delovnim časom znašala 20,1 odstotne točke, kar je enako kot leta 2023. Največje razlike med spoloma pri delu s krajšim delovnim časom so bile zabeležene na Nizozemskem (41,9 odstotne točke), v Avstriji (38,9 odstotne točke) in Nemčiji (37,2 odstotne točke). Nasprotno pa razlik ni v Bolgariji in v Romuniji je pri moških še večja verjetnost kot pri ženskah, da bodo delali s krajšim delovnim časom (razlika v višini –0,7 odstotne točke). Glede na večjo razširjenost dela s krajšim delovnim časom med ženskami je mogoče z upoštevanjem delovne aktivnosti v ekvivalentu polnega delovnega časa¹⁶² zagotoviti bolj zaokroženo sliko zaposlitvenih možnosti žensk. Ta

¹⁶² Stopnja delovne aktivnosti v EPDČ primerja razlike med skupinami v povprečju opravljenih ur. Stopnja delovne aktivnosti v EPDČ se izračuna tako, da se skupno število opravljenih ur v gospodarstvu (prva zaposlitev, druga zaposlitev itd.) deli s povprečnim številom ur za polni delovni čas (približno 40) in številom ljudi v starostni skupini 20–64 let. Vir: skupni ocenjevalni okvir (JAF), izračun na podlagi podatkov Eurostata.

vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, prilagojena EPDČ, je leta 2024¹⁶³ znašala 15,4 odstotne točke, kar je več kot 50 % (ali 5,4 odstotne točke) več od neprilagojene vrzeli. Največji vrzeli, prilagojeni EPDČ, sta bili v Italiji (23,7 odstotne točke) in Grčiji (21,5 odstotne točke), ki imata obe veliki neprilagojeni vrzeli. Naslednje tri največje vrzeli pa so bile v Avstriji (18,7 odstotne točke), Nemčiji (18,7 odstotne točke) in na Nizozemskem (18,4 odstotne točke), tj. v treh državah članicah, ki imajo tudi največje vrzeli med spoloma pri zaposlitvi s krajšim delovnim časom. V vseh treh državah članicah se s prilagoditvijo vrzel poveča za vsaj 10 odstotnih točk, kar kaže, da je treba pri ocenjevanju udeležbe žensk na trgu dela upoštevati opravljene ure.

Vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma so še večje pri osebah z otroki, pri čemer starševstvo bolj vpliva na poklicno pot žensk kot moških. Stopnja delovne aktivnosti žensk z otroki v starostni skupini 25–54 let je leta 2024 znašala 75,4 % v primerjavi z 91,9 % pri moških, zaradi česar je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma znašala med starši 16,5 odstotnih točk¹⁶⁴. Nasprotno pa je med tistimi brez otrok vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma le 3,7 odstotne točke. Med zaposlenimi ženskami z otroki jih je 31,7 % delalo s krajšim delovnim časom v primerjavi s samo 5,1 % moških¹⁶⁵. V nekaterih državah članicah, vključno z Grčijo in Italijo, je učinek starševstva očiten v nižjih stopnjah delovne aktivnosti žensk in tudi v večjem številu žensk, ki delajo s krajšim delovnim časom. Razpoložljivost dolgotrajne oskrbe lahko poveča tudi enakost spolov pri zaposlovanju, saj podpira udeležbo neformalnih oskrbovalcev na trgu dela. Leta 2019 je 17,1 % celotnega prebivalstva vsaj enkrat tedensko zagotavljalo oskrbo ali pomoč, pri čemer so ženske pogosteje kot moški zagotavljale neformalno oskrbo, zlasti intenzivno oskrbo. Neformalno oskrbo je zagotavljalo 19,1 % žensk v primerjavi s 14,8 % moških¹⁶⁶. Ženske pogosto namenijo veliko časa neformalni oskrbi, manj pa uporabljajo formalno oskrbo: 72,5 % moških neformalnih oskrbovalcev prejema podporo formalnih storitev dolgotrajne oskrbe v primerjavi z 61,4 % žensk¹⁶⁷. Izboljšanje dostopa do dolgotrajne oskrbe lahko tako poveča udeležbo žensk na trgu dela. Vendar se razlike med spoloma pri dolgotrajni oskrbi odražajo tudi v formalni delovni sili. Ženske predstavljajo veliko večino delavcev na področju dolgotrajne oskrbe, saj predstavljajo več kot štiri petine teh delavcev. Za delovna mesta v tem sektorju so značilni nižja plača, višje stopnje dela s krajšim delovnim časom in veliki izzivi na področju duševnega zdravja¹⁶⁸. Izboljšanje teh neravnovesij med spoloma je bistveno ne le za spodbujanje enakosti spolov, temveč tudi za odpravo pomanjkanja delovne sile, kar ima pozitivne učinke na dostop do storitev dolgotrajne oskrbe in s tem podpira večjo udeležbo neformalnih oskrbovalcev na trgu dela.

Plačna vrzel med spoloma se še naprej zmanjšuje, čeprav je v večini držav članic še vedno znatna in povzroča večje razlike v pokojninah med spoloma. Leta 2023 je plačna vrzel med spoloma v EU znašala 12,0 %, pri čemer je v Latviji, Avstriji, na Češkem,

¹⁶³ Kazalnik skupnega ocenjevalnega okvira PA7.1.C4; glej [interaktivno nadzorno ploščo skupnega ocenjevalnega okvira](#).

¹⁶⁴ Eurostat [[lfst_hheredty](#)], anketa o delovni sili EU.

¹⁶⁵ Eurostat [[lfst_hhptety](#)], anketa o delovni sili EU.

¹⁶⁶ Eurostat [[hth_ehis_ic1u](#)], evropska anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu.

¹⁶⁷ Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE), [Survey of gender gaps in unpaid care, individual and social activities \(CARE\)](#) (Raziskava o razlikah med spoloma pri neplačani oskrbi ter individualnih in družbenih dejavnostih (CARE)) iz leta 2022.

¹⁶⁸ Glej Eurofound (2020), [Long-term care workforce: Employment and working conditions](#) (Delovna sila na področju dolgotrajne oskrbe: zaposlitev in delovni pogoji), Urad za publikacije Evropske unije.

Madžarskem, v Nemčiji, Estoniji, na Finskem in Slovaškem preseгла 15 %¹⁶⁹. Plačne vrzeli med spoloma so med drugim posledica razlik v gospodarskih dejavnostih in poklicih, premajhne zastopanosti žensk na višjih položajih, prevelike zastopanosti v oblikah zaposlitve s krajšim delovnim časom in nestalnih oblikah zaposlitve, težav pri usklajevanju delovnih obveznosti z obveznostmi oskrbe ter diskriminacije in nepreglednih plačnih struktur¹⁷⁰. Močno vplivajo na odločanje v družini, kar vpliva zlasti na matere, saj se spoprijemajo s kumulativnim učinkom prikrajšanosti, ki dodatno ovira njihove zaposlitvene možnosti. Plačna vrzel se sčasoma vse bolj povečuje ter skupaj s prekinitvami poklicne poti zaradi nege in varstva otroka povzroči znatne razlike v pokojninah med spoloma. Čeprav se je razlika nekoliko zmanjšala, so leta 2024 ženske v starostni skupini 65–79 let prejemale bruto pokojnine, ki so bile v povprečju za 24,8 % nižje od pokojnin moških v isti starostni skupini¹⁷¹. Ta razlika v pokojninah med spoloma se med državami zelo razlikuje, in sicer se giblje od več kot 35 % na Malti, Nizozemskem in v Avstriji do manj kot 6 % v Sloveniji in Estoniji. Poleg tega več žensk kot moških sploh ne prejema pokojnine (4,8-odstotna vrzel v pokojninskem kritju v EU je leta 2024)¹⁷². Ker starostne pokojnine v povprečju predstavljajo štiri petine skupnega dohodka za starejše, so v vseh državah članicah starejše ženske kljub nedavnim izboljšavam še vedno bolj izpostavljene tveganju revščine kot moški (glej oddelek 2.4.1).

¹⁶⁹ Eurostat [[sdg_05_20](#)]. To je neprilagojena plačna vrzel med spoloma, s katero se meri razlika med povprečno bruto plačo na uro za moške in ženske, izražena kot odstotek povprečne bruto plače na uro za moške.

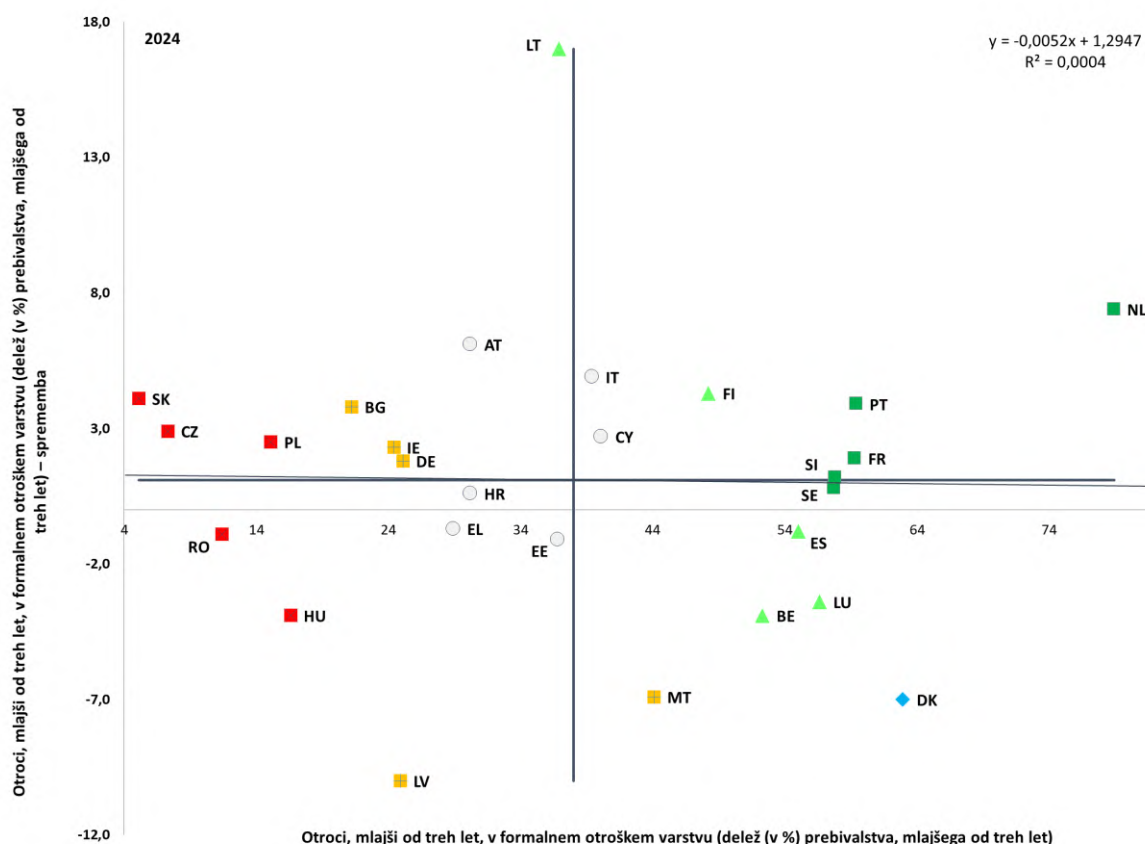
¹⁷⁰ Glej Evropska komisija, [Poročilo o enakosti spolov v EU za leto 2023](#), Urad za publikacije Evropske unije, 2023, in Eurostat, [Gender pay gaps in the European Union](#) (Plačna vrzel med spoloma v Evropski uniji), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁷¹ Eurostat [[ilc_pnp13](#)], EU-SILC.

¹⁷² Eurostat [[ilc_pnp14](#)], EU-SILC.

Slika 2.2.13: Stopnja udeležbe v vzgoji in varstvu predšolskih otrok ostaja v večini držav članic nizka

Delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu, stopnje leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Začasni podatki za LT.
Vir: Eurostat [tepsr_sp210], EU-SILC.

Izboljšanje zagotavljanja vzgoje in varstva predšolskih otrok lahko podpre enakost spolov in razvoj otrok, vendar je stopnja udeležbe v večini držav članic še vedno nizka. Leta 2024 je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu v EU znašal 39,2 %, kar je za 1,9 odstotne točke več kot leta 2023, saj se EU približuje revidiranemu barcelonskemu cilju 45 %¹⁷³. Samo devet držav članic je presežlo 50 %, med njimi pa so še vedno velike razlike – glej sliko 2.2.13. Slovaška kljub povečanju za 4,1 odstotne točke v letu 2024 še vedno poroča o najnižji stopnji udeležbe v EU. Ravni ostajajo nizke (pod 17 %) ali so se še znižale na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji in na Češkem. Vseh pet držav članic se uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. Čeprav so Bolgarija, Irska, Latvija in Nemčija poročale o nekoliko višjih ravneh (med 20 in 26 %), je bila udeležba v vzgoji in varstvu predšolskih otrok nizka tudi v teh državah, zato jih je „treba spremljati“, in sicer skupaj z Malto, ki je leta 2024 zabeležila zmanjšanje udeležbe za 6,9 odstotne točke.

¹⁷³ Glej [Priporočilo Sveta z dne 8. decembra 2022 o vzgoji in varstvu predšolskih otrok: barcelonska cilja za leto 2030 \(2022/C 484/01\)](#). V priporočilu so določeni novi cilji za vzgojo in varstvo predšolskih otrok, ki so usklajeni s cilji iz pobude za evropski izobraževalni prostor. Do leta 2030 bi morale biti vsaj 45 % otrok, mlajših od treh let, in 96 % otrok med tretjim letom in šoloobvezno starostjo, vključenih v vzgojo in varstvo predšolskih otrok. Udeležbo v tistih državah članicah, v katerih je bila povprečna udeležba v obdobju 2017–2021 manjša od 20 %, bo treba povečati za 90 %, v državah članicah s povprečno udeležbo v višini 20–33 % pa za 45 %, pri čemer 45 % pomeni mejno vrednost.

Nasprotno imajo Švedska, Slovenija, Francija, Portugalska, Danska in Nizozemska najvišje stopnje udeležbe (več kot 57 %) in so „najuspešnejše države“. Udeležbo v vzgoji in varstvu predšolskih otrok lahko ovirajo številne ovire – tudi v najuspešnejših državah –, vključno s finančnimi, kulturnimi in jezikovnimi ovirami, socialno-ekonomskim ozadjem ter razlikami v regionalnih in nacionalnih politikah v zvezi s starševskim dopustom in nadomestili ali zakonskimi pravicami do otroškega varstva. Leta 2024 je bila udeležba otrok, mlajših od treh let, ki so izpostavljeni tveganju revščine ali socialne izključenosti, za več kot 15 odstotnih točk manjša od udeležbe otrok, ki temu tveganju niso izpostavljeni. Z mehanizmom za okrevanje in odpornost se financirajo ciljno usmerjene reforme in naložbe, ki podpirajo razširitev storitev vzgoje in varstva predšolskih otrok, razvoj infrastrukture in usposabljanje delovne sile. Zaradi počasnega izboljševanja so potrebna okrepljena prizadevanja v skladu z evropskim jamstvom za otroke, evropsko strategijo oskrbe in priporočilom Sveta o vzgoji in varstvu predšolskih otrok.

Nekatere značilnosti dohodninskih sistemov prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu, zlasti ženske, odvrtaajo od polne udeležbe na trgu dela in prispevajo k neenakosti spolov pri zaposlovanju. Sistemi skupne obdavčitve, ki družinam omogočajo prijavo skupnega dohodka za potencialno nižje davke, zvišujejo mejno davčno stopnjo za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu, običajno ženske (leta 2022 je bilo 78 % prejemnikov drugega dohodka v gospodinjstvu žensk¹⁷⁴). To ženske odvrača od tega, da bi se zaposlile ali podaljšale svoj delovni čas¹⁷⁵, pri čemer so akademske raziskave pokazale, da lahko znižanje dejanskih davčnih stopenj za prejemnike drugega dohodka v zakonski zvezi prispeva k večji udeležbi žensk na trgu dela¹⁷⁶. Leta 2024 so bile največje „pasti neaktivnosti“ (kjer davki ali ukinitev nadomestil prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu znatno odvrtaajo od vstopa na trg dela) zabeležene v Litvi, Sloveniji, Latviji, Luksemburgu, na Danskem, v Belgiji, Nemčiji in Romuniji – glej sliko 2.2.14. V teh državah lahko prejemniki drugega dohodka v gospodinjstvu, ki vstopajo na trg dela, zaradi davkov in ukinjenih nadomestil izgubijo vsaj 40 % svojega zaslužka. Nasprotno pa države z manjšimi pastmi neaktivnosti, kjer je ta izguba lahko manjša od 20 %, vključujejo Avstrijo, Italijo, Ciper in Estonijo. Odprava teh strukturnih odvrtaailnih dejavnikov bi lahko zmanjšala vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma in vrzel stopnje delovne aktivnosti s krajšim delovnim časom ter zagotovila močno rast. Iz nedavnega poročila OECD je razvidno, da bi se lahko z odpravo vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma do leta 2060 BDP na prebivalca v državah OECD povečal za 3,9 %, medtem ko bi se lahko z odpravo vrzeli v številu opravljenih ur med moškimi in ženskami povečal za 4,3 %¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Glej Evropska komisija, [Poročilo o enakosti spolov v EU za leto 2023](#), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.

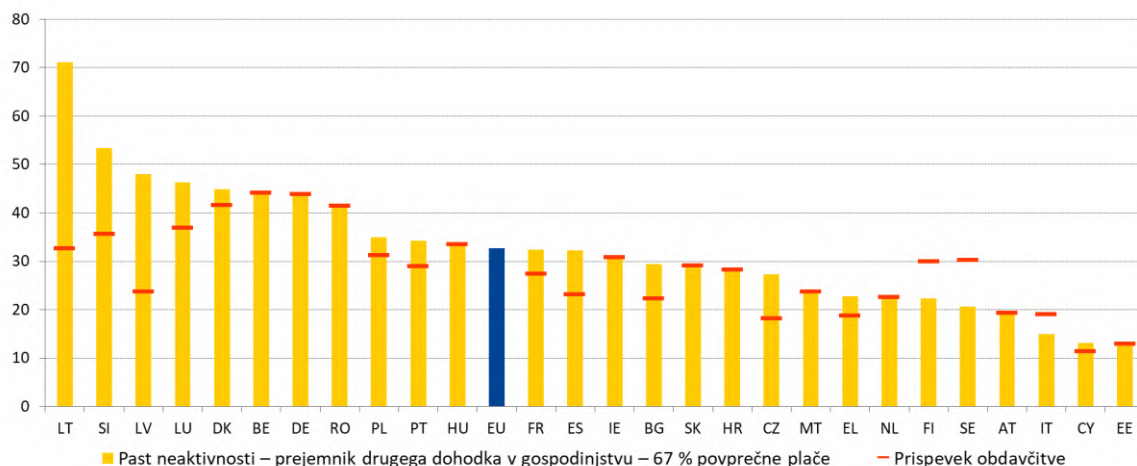
¹⁷⁵ Glej Coelho, M. idr., [Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality](#) (Davki, povezani s spolom: medsebojno vplivanje davčne politike in enakosti spolov). Mednarodni denarni sklad (MDS), 2022.

¹⁷⁶ Za razpravo o vplivu dohodnine na prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu glej oddelek 2.3.2 publikacije Evropske komisije [Annual Report on Taxation 2025](#) (Letno poročilo o obdavčitvi za leto 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁷⁷ Fluchtmann, J., Adema, W., in Keese, M. (ur.) (2024), [Gender equality and economic growth: Past progress and future potential](#) (Enakost spolov in gospodarska rast: pretekli napredek in prihodnji potencial), OECD Social, Employment and Migration Working Papers, št. 304, OECD Publishing, Pariz.

Slika 2.2.14: Obdavčitev znatno prispeva k pasti neaktivnosti za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu

Past neaktivnosti za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu (v %, 2024)

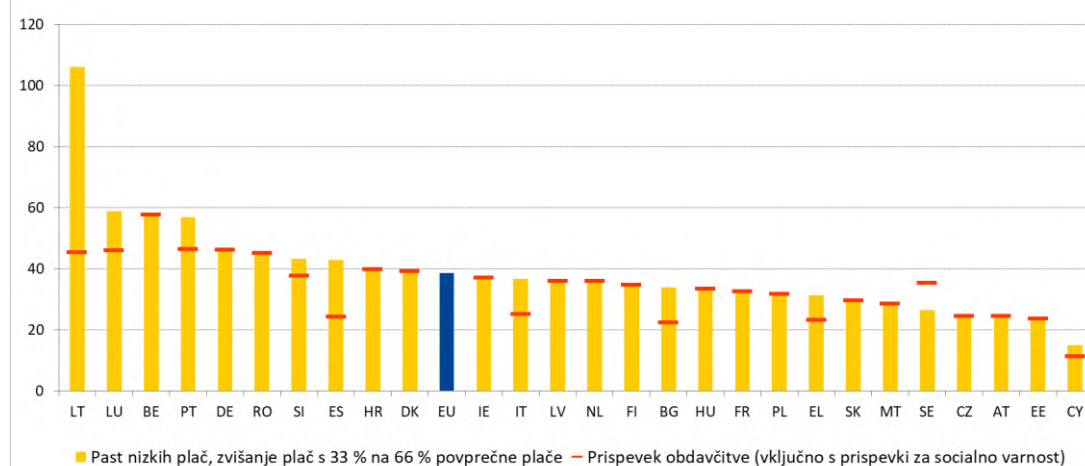

Opomba: podatki se nanašajo na prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu, ki prejme 67 % povprečne plače, v družini z dvema prejemnikoma dohodka in dvema otrokoma; glavni prejemnik dohodkov prejema povprečno plačo. Prispevek obdavčitve se nanaša na odstotek dodatnega bruto dohodka, ki je obdavčen zaradi obdavčitve in prispevkov za socialno varnost (drugi elementi, ki prispevajo k pasti neaktivnosti, so ukinjena nadomestila za brezposelnost, socialna pomoč in stanovanjski dodatki).

Vir: Evropska komisija, GD za ekonomske in finančne zadeve, [podatkovna zbirka o kazalnikih davkov in socialnih prejemkov](#), na podlagi modela davkov in socialnih prejemkov OECD (posodobljeno maja 2025); izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

Slika 2.2.15: V številnih državah članicah obdavčitev zaposlene z nizkimi dohodki odvrča od dela za daljši delovni čas

Past nizkih plač za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu (v %, 2024)

Opomba: past nizkih plač, kadar se plača prejemnika drugega dohodka v gospodinjstvu dvigne s 33 % na 66 %, prejemnik glavnega dohodka pa prejema 100 % povprečne plače, v gospodinjstvu z dvema otrokoma.

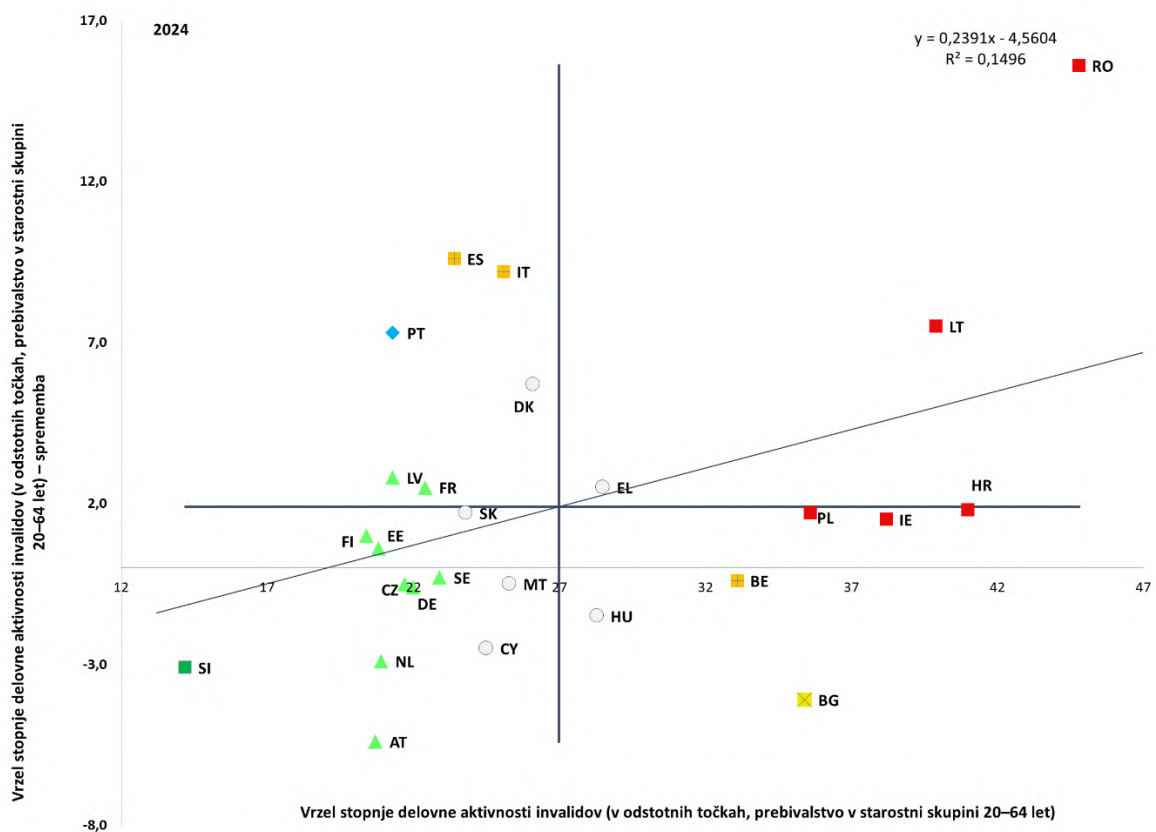
Vir: Evropska komisija, GD za ekonomske in finančne zadeve, [podatkovna zbirka o kazalnikih davkov in socialnih prejemkov](#), na podlagi modela davkov in socialnih prejemkov OECD (posodobljeno maja 2025); izračuni GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

Na ženske nesorazmerno vpliva „past nizkih plač“, pri kateri zvišanja davkov in znižanja nadomestil zmanjšujejo njihov dodatni dohodek, ki ga zaslužijo z zvišanjem plač. V večini držav članic ima davčna struktura ključno vlogo pri določanju ravni pasti nizkih plač za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu in s tem tudi števila ur, ki jih delajo. Na sliki 2.2.15 je prikazan delež dodatnega dohodka prejemnika drugega dohodka v

gospodinjstvu, ki je „obdavčen“, ko se njegovi dohodki zaradi povečanja števila opravljenih ur povečajo z ene tretjine na dve tretjini povprečne plače. Izguba zaslužka zaradi obdavčitve je lahko precejšnja: v EU je obdavčena približno tretjina (36,6 %) dodatnega zaslužka, pri čemer ta izguba v Litvi zaradi ukinitve stanovanjskega dodatka presega 105 %. Učinek je lahko znaten (več kot 50 %) tudi v Luksemburgu, Belgiji in na Portugalskem, medtem ko je najnižji na Cipru (14,9 %). Poleg zasnove davčnega sistema so razpoložljivost in dostop do cenovno dostopnih, visokokakovostnih storitev oskrbe ter dobro zasnovane politike za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja bistveni za spodbujanje prejemnikov drugega dohodka v gospodinjstvu k podaljšanju delovnega časa.

Slika 2.2.16: Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov je še vedno velika, pri čemer se trend med državami članicami močno razlikuje

Vrzel stopnje delovne aktivnosti med invalidi in neinvalidi (starostna skupina 20–64 let), ravni leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za DK, IT in PT. Začasni podatki za LT. Podatki za LU niso na voljo.

Vir: Eurostat [tepsr_sp200], EU-SILC.

Vključevanje invalidov na trg dela se je poslabšalo, pri čemer so med državami članicami znaki razhajanja. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov¹⁷⁸ (tj. razlika med stopnjo delovne aktivnosti invalidov in neinvalidov) se je leta 2024 povečala za 2,6 odstotne

¹⁷⁸ Kazalnik vrzeli stopnje delovne aktivnosti invalidov se trenutno izračunava na podlagi EU-SILC in statusa invalidnosti, kot je naveden v splošnem kazalniku omejitve dejavnosti (GALI). Za več podrobnosti glej Prilogo 2.

točke na 24,0 odstotne točke¹⁷⁹ (z 21,4 odstotne točke leta 2023), s čimer se je izničil napredek, dosežen od leta 2020. Leta 2024 je ta vrzel znašala več kot 20 odstotnih točk v vseh državah članicah, razen v eni (Sloveniji). V Litvi, na Irskem, Poljskem, v Bolgariji in Belgiji je vrzel preseгла 30 odstotnih točk, v Romuniji in na Hrvaškem pa več kot 40 odstotnih točk. Zmanjšala se je v 11 državah članicah, vključno z „najuspešnejšo državo“ Slovenijo, kjer se je zmanjšala za 3,1 odstotne točke na 14,2 %. Določen napredek sta dosegli tudi Avstrija in Nizozemska, ki se uvrščata med „nadpovprečne države“, skupaj s Češko, Estonijo, Nemčijo, Finsko, Francijo in Latvijo, kjer so ravni še vedno nižje od povprečja. Po drugi strani je bilo ugotovljeno znatno povečanje v Romuniji (15,6 odstotne točke) in Litvi (7,5 odstotne točke), kar ju uvršča med „države s kritičnimi razmerami“ skupaj s Hrvaško, Irsko in Poljsko, ki so zabeležile velike vrzeli v višini več kot 35 odstotnih točk. V Španiji in Italiji se je vrzel povečala za več kot 9 odstotnih točk. Ti dve državi je „treba spremljati“ skupaj z Belgijo, ki je zabeležila veliko vrzel v višini 33,1 odstotne točke. Iz najnovejših statističnih podatkov Evropske unije o dohodku in življenjskih pogojih (EU-SILC) je razvidna nizka stopnja aktivnosti invalidov v EU, in sicer 64 %, v primerjavi s 83-odstotno stopnjo pri neinvalidih. V šestih državah članicah je bila stopnja aktivnosti invalidov le približno 50-odstotna (Bolgarija, Hrvaška, Romunija, Belgija, Grčija in Luksemburg). Na splošno je še vedno veliko možnosti za izboljšanje sistema podpore za aktivacijo invalidov na trgu dela po vsej EU. Zato so tudi delovno sposobni invalidi izpostavljeni velikemu tveganju revščine in socialne izključenosti (33,6 % v primerjavi z 18,4 % neinvalidov).

Okvir 5 stebra: Vključevanje migrantov na trg dela EU

Krepitev vključevanja migrantov na trg dela prispeva k odpravljanju pomanjkanja delovne sile in spretnosti ter reševanju širših izzivov, povezanih z demografskimi spremembami, in spodbuja socialno kohezijo. Čeprav migranti¹⁸⁰ predstavljajo 11,2 % delovne sile EU, so med letoma 2023 in 2024 pomenili 76 % rasti zaposlovanja v Uniji. Med letoma 2019 in 2024 je bila relativna rast delovne aktivnosti delavcev, rojenih zunaj EU, največja v sektorjih, ki so se soočali z znatnim pomanjkanjem delovne sile. To je vključevalo sektorje, v katerih običajno niso potrebne visoke kvalifikacije, kot so gradbeništvo ter nastanitvene in gostinske storitve¹⁸¹. Hkrati sta stopnji udeležbe na trgu dela in delovne aktivnosti migrantov kljub pomanjkanju, s katerim se sooča Unija, še vedno nižji v primerjavi z vrstniki, rojenimi v zadevni državi, zaradi česar približno 7,4 milijona migrantov ni vključenih na trg dela EU¹⁸². To je posledica več ovir, povezanih z njihovim vključevanjem na trg dela in socialnim vključevanjem, ki se pogosto medsebojno krepita. Med njimi so nizka stopnja izobrazbe in jezikovnega znanja migrantov, diskriminacija ter slabo zdravstveno stanje in omejene možnosti za kakovostno delovno mesto¹⁸³. Težave v zvezi s

¹⁷⁹ Italija je poročala o prekinitvi časovne vrste in spremembi s 15,9 odstotne točke na 25,1 odstotne točke v letu 2024. To predstavlja približno polovico spremembe na ravni EU.

¹⁸⁰ V splošni politiki in statistični praksi se lahko migranti v dani državi štejejo za (1) osebe, rojene zunaj te države („rojene v tujini“), ali (2) osebe z državljanstvom druge države (tujci/tuji državljani ali državljani tretjih držav). Ocenjevanje vključevanja migrantov na trg dela prek koncepta države rojstva omogoča zajetje ovir in prikrajšanosti, ki so odvisne od kraja rojstva, kot je jezikovno znanje. V nadaljevanju se izraz „migranti“ uporablja kot ustreznica za izraz „osebe, rojene zunaj EU“.

¹⁸¹ Glej: [European economic forecast – Autumn 2025](#) (Evropska gospodarska napoved – jesen 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁸² Vir: Eurostatov posebni izvleček.

¹⁸³ Evropska komisija, [Employment and Social developments in Europe 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

priznavanjem kvalifikacij ostajajo ključna ovira za vključevanje migrantov. Povečanje vključevanja migrantov na trg dela lahko dodatno prispeva k zmanjšanju vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma, saj bi se s tem zapolnilo pomanjkanje delovne sile v sektorju oskrbe. Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027¹⁸⁴ zagotavlja skupni okvir politike za podporo državam članicam pri razvoju nacionalnih politik vključevanja migrantov.

Splošni rezultati migrantov na trgu dela so slabši kot pri državljanih in celo visoko usposobljeni se soočajo z izzivi zaradi delnega priznavanja ali nepriznavanja njihovih kvalifikacij, pridobljenih zunaj EU. Leta 2024 je bila stopnja udeležbe migrantov na trgu dela (15–64 let) nižja, in sicer je znašala 73,4 % v primerjavi s 75,4 % za osebe, rojene v zadevni državi (64,8 % za migrantke v primerjavi z 82,4 % za migrante). Tudi stopnja njihove delovne aktivnosti (20–64 let) je bila nižja (za 8,9 odstotne točke) od stopnje delovne aktivnosti oseb, rojenih v zadevni državi (68,0 % v primerjavi s 76,9 %; 58,9 % za migrantke v primerjavi s 77,5 % za migrante). Čeprav so bile stopnje udeležbe migrantov na trgu dela v 12 državah članicah višje kot stopnje oseb, rojenih v zadevnih državah, so le v štirih državah članicah (na Malti, Poljskem, v Romuniji in na Češkem) stopnje njihove delovne aktivnosti presegale stopnje delovne aktivnosti oseb, rojenih v zadevnih državah (glej sliko). Osebe s terciarno izobrazbo (kar velja za približno 30 % migrantov) so pogosteje zaposlene. Vendar je v letu 2021 več kot šestkrat toliko visoko usposobljenih migrantov (v starostni skupini 20–64 let) kot migrantov z manj kot osnovnošolsko izobrazbo navedlo, da je priznavanje kvalifikacij konkretna ovira pri iskanju zaposlitve. Visoko usposobljeni migranti so zaradi podcenjenih kvalifikacij pogosto prisiljeni, da delajo na delovnih mestih, za katera so potrebne nižje kvalifikacije¹⁸⁵. V vseh državah članicah so bile stopnje previsoke usposobljenosti med migranti višje kot med delavci, rojenimi v zadevnih državah članicah. Za EU kot celoto se je ta vrzel sčasoma le nekoliko zmanjšala¹⁸⁶ in ostaja precejšnja. Stopnje previsoke usposobljenosti migrantov so se gibale od približno polovice vseh delavcev migrantov v Italiji (51,5 %), Španiji (51,7 %), Grčiji (54,2 %), na Češkem (46,9 %) in Malti (44,8 %) do 18,4 % na Madžarskem¹⁸⁷.

¹⁸⁴ Glej [Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027](#).

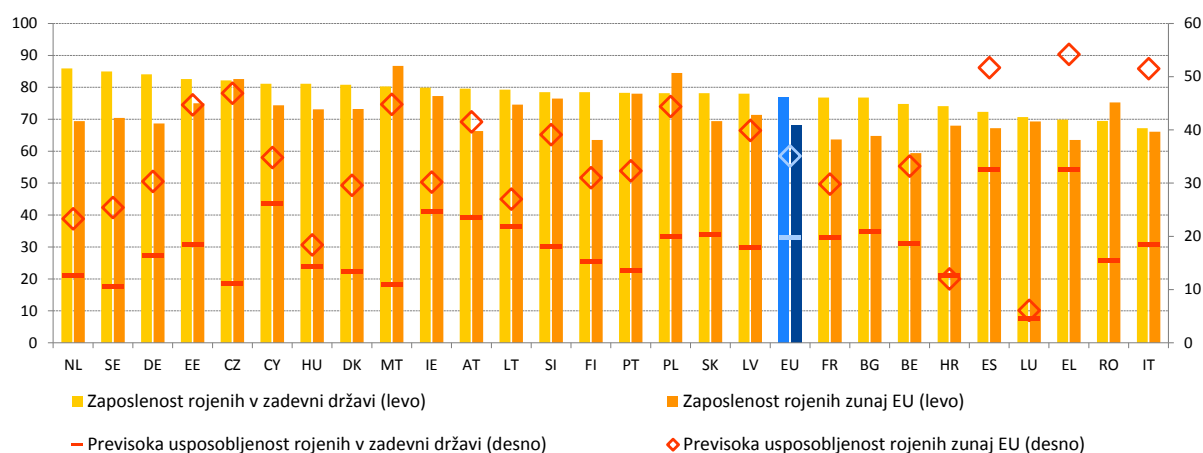
¹⁸⁵ Evropska komisija, [Employment and Social Developments in Europe 2023](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2023), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.

¹⁸⁶ Delež migrantov s terciarno izobrazbo, zaposlenih na delovnih mestih, za katere je potrebna nižja raven izobrazbe, se je zmanjšal z 38,7 % leta 2014 na 34,9 % leta 2023.

¹⁸⁷ Glej Evropska komisija, [Employment and social developments in Europe – Quarterly review. January 2025](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi – četrtletni pregled, januar 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025. Najnižji stopnji previsoke usposobljenosti sta zabeleženi na Hrvaškem (12 %) in v Luksemburgu (6,1 %), čeprav so podatki označeni kot nezanesljivi.

Migranti so v primerjavi z vrstniki, rojenimi v zadevni državi, v skoraj vseh državah članicah izpostavljeni nižji stopnji delovne aktivnosti in višji stopnji previsoke usposobljenosti

Stopnji delovne aktivnosti in previsoke usposobljenosti (20–64 let), ravni iz leta 2024 (v %)

Opomba: prekinitev časovne vrste za BG, opredelitev stopnje delovne aktivnosti se za ES in FR razlikuje. Manjkajoči podatki o stopnji previsoke usposobljenosti za BG, RO in SK.

Vir: Eurostat [[lfsa_ergacob](#)] in [[lfsa_eoqgac](#)], anketa o delovni sili EU.

V zadnjih letih je več držav članic podprlo vključevanje migrantov na trg dela s celostnimi pristopi politike. Pobuda Nemčije „My Turn“, ki se izvaja v obdobju 2022–2029, združuje usposabljanje na področju digitalnih spretnosti, jezikovno prakso, svetovanje o usklajevanju poklicnega in družinskega življenja, mreženje delodajalcev in neobvezno pomoč pri dostopu do otroškega varstva. Na Švedskem sistem „štirih kategorij“ za delovna dovoljenja od leta 2024 pospešuje obdelavo delovnih dovoljenj za visoko usposobljene delavce iz tretjih držav, in sicer z razvrščanjem vlog na podlagi poklica, izobrazbe in panoge. Program „Dispositivo Ampara“ v Španiji od leta 2018 podpira prosilce za mednarodno zaščito z začetnim ocenjevanjem spretnosti, predhodnim usposabljanjem, ki združuje državljansko vključevanje z razvojem spretnosti, ter finančno podporo, ki med drugim pokriva osnovne potrebe, otroško varstvo, prevoz, priznavanje kvalifikacij in tečaje usposabljanja. Slovenija je maja 2025 sprejela Zakon o priznavanju poklicnih kvalifikacij v zdravstveni dejavnosti, ki lajša, pospešuje in zagotavlja vstop tujih zdravstvenih delavcev na trg dela. Podobno je Slovaška leta 2025 sprejela zakon o spremembi postopka za priznavanje listin o izobraževanju in poklicnih kvalifikacij, pri čemer je z njim digitalizirala postopek, da bi ga poenostavila, ter odpravila čakalne dobe in pristojbine.

Državljan tretjih držav se še naprej spoprijemajo z velikimi ovirami na trgu dela. Državljan tretjih držav (20–64 let), ki se razlikujejo od migrantov, opredeljenih kot osebe, rojene zunaj EU, so leta 2024 pomenili 6 % delovne sile EU, vendar so med letoma 2023 in 2024 predstavljali 52,3 % rasti udeležbe na trgu dela. Stopnja njihove delovne aktivnosti, ki je leta 2024 znašala 64,3 %, je bila nižja od stopnje delovne aktivnosti oseb, rojenih zunaj EU, in državljanov EU (76,7 %) ¹⁸⁸. Stopnja brezposelnosti med državljani tretjih držav (15–74 let) je leta 2024 ostala stabilna pri 12,5 % ¹⁸⁹. Čeprav se je od leta 2014, ko je bila 21,7-odstotna, znižala, je še vedno skoraj dvainpolkrat višja kot pri državljanih EU (5,4 %), pri čemer so med državami članicami velike razlike. Državljan tretjih držav se pogosto zaposlujejo v poklicih, v katerih je presežek ali pomanjkanje delavcev, zlasti v poklicih, za

¹⁸⁸ Eurostat [[lfsa_ergan](#)], anketa o delovni sili EU.

¹⁸⁹ Eurostat [[lfsa_urgan](#)], anketa o delovni sili EU.

katere se zahteva nizka usposobljenost. To je lahko posledica manjših ovir za vstop v te sektorje in njihove odvisnosti od delavcev migrantov¹⁹⁰. Poleg tega kaže, da so državljani tretjih držav bolj izpostavljeni tveganju slabše kakovosti delovnih mest in slabših delovnih pogojev. Delež državljanov tretjih držav (20–64 let) s terciarno izobrazbo, zaposlenih na delovnih mestih, za katere je potrebna nižja raven izobrazbe, se je leta 2024 zmanjšal na 39,6 %, vendar še vedno obstajajo velike in trajne razlike v stopnjah previsoke usposobljenosti¹⁹¹. Ta trend je viden tudi med osebami, razseljenimi iz Ukrajine, ki sicer dosegajo višjo stopnjo delovne aktivnosti¹⁹². Nekatere skupine, kot so migrantke, osebe, ki zaprosijo za mednarodno zaščito, in migranti, ki prispejo v okviru združitve družine, imajo običajno slabše rezultate na trgu dela. To poudarja potrebo po ciljno usmerjeni podpori za odpravo edinstvenih ovir, s katerimi se srečujejo¹⁹³.

2.2.2 Ukrepi držav članic

Države članice si prizadevajo za nadaljnje povečanje udeležbe v vzgoji in varstvu predšolskih otrok, zlasti z izboljšanjem dostopnosti in odpravo pomanjkanja usposobljenega osebja. Irska je na primer uvedla nov program podpore „Equal Start“ (enakopraven začetek), ki zagotavlja univerzalne in ciljno usmerjene ukrepe za pomoč prikrajšanim družinam, da v celoti sodelujejo v vzgoji in varstvu predšolskih otrok ter otroškemu varstvu šoloobveznih otrok (npr. dodatna sredstva za storitev otroškega varstva za sodelovanje s starši in socialnimi službami, program brezplačnega kosila). Da bi **Ciper** spodbujal enake možnosti, malim in oddaljenim javnim vrtcem dodeljuje subvencije, ki se financirajo iz ESS+, za oskrbnino in stroške prevoza za izobraževalne obiske in občolske dejavnosti za otroke iz nižjih socialno-ekonomskih okolij. **Grčija** je uvedla ukrepe politike za podporo otrokom iz ranljivih skupin z dostopom do celodnevne vzgoje in varstva predšolskih otrok, učenci s posebnimi izobraževalnimi potrebami pa prejmejo ciljno usmerjeno vzporedno podporo v razredu s podporo iz ESS+. **Slovaška** sofinancira razvoj vrtcev ter krepí zmogljivost osebja in starševske spretnosti, zlasti za starše iz socialno-ekonomsko prikrajšanih okolij. Splošneje, več držav članic je napovedalo načrte za povečanje števila mest v vzgoji in varstvu predšolskih otrok, vključno z **Avstrijo** (50 000 dodatnih mest do leta 2030), **Belgijo** (naložba za 10 000 dodatnih mest v Flandriji, napovedana leta 2025, in ob podpori načrta za okrevanje in odpornost za 5 200 dodatnih mest v Valoniji in Bruslju do leta 2026), **Poljsko** (102 000 mest do leta 2029 ob podpori ESS+ ter mehanizma za okrevanje in odpornost) in **Portugalsko** (5 000 novih mest do leta 2027). Poleg tega je več držav sprejelo ukrepe za povečanje kakovosti storitev, zlasti z obravnavanjem pomanjkanja učiteljev, izboljšanjem usposabljanja učiteljev in razvojem pedagoških smernic. V **Belgiji** (Flandrija) se bodo spremembe poklicne poti v poklice na področju vzgoje in varstva predšolskih otrok spodbujale s plačanimi tečajmi usposabljanja ter z ocenjevanjem in reformo sedanje podporne mreže za otroško varstvo. **Nemčija** bo v letih 2025 in 2026 vložila 4 milijarde EUR v izboljšanje kakovosti in povečanje števila mest, povečanje števila

¹⁹⁰ Glej Evropski organ za delo (2025), *EURES Report on labour shortages and surpluses 2024* (Poročilo mreže EURES o pomanjkanju in presežkih delovne sile za leto 2024), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg.

¹⁹¹ Evropska komisija, *Employment and social developments in Europe – Quarterly review. January 2025* (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi – četrtletni pregled, januar 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

¹⁹² Eurofound (2024), *Social Impact of Migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees* (Družbeni vpliv migracij: Obravnavanje izzivov sprejemanja in vključevanja ukrajinskih beguncev), Urad za publikacije Evropske unije.

¹⁹³ SWD(2025) 162 final.

popolnoma usposobljenega osebja, izboljšanje razmerja med številom otrok in osebjem ter spodbujanje zgodnjega učenja jezikov. Nove zahteve za osebje v vzgoji in varstvu predšolskih otrok so načrtovane tudi na **Finskem** in **Nizozemskem**, medtem ko se razmerje med otroki in osebjem prilagaja v **Belgiji** (Flandrija), na **Danskem**, v **Luksemburgu** in na **Poljskem**. **Poljska** izvaja tudi nacionalni program usposabljanja (Podporna akademija) za izvajalce otroškega varstva ter regionalne in lokalne organe, da bi podprla uvedbo novih kakovostnih pedagoških standardov v vzgojo in varstvo predšolskih otrok za otroke, mlajše od treh let, od januarja 2026.

V zvezi s temeljnimi spretnostmi na področju matematike, branja in naravoslovja ter digitalnih in državljskih spretnosti je več držav članic EU uvedlo reforme. Romunija je ob podpori ESS+ nedavno začela izvajati nacionalni program za zmanjšanje funkcionalne nepismenosti in izboljšanje temeljnih spretnosti, ki vključuje ukrepe za analizo dejavnikov poduspešnosti, razvoj standardov za učenje in ocenjevanje funkcionalne pismenosti, usposabljanje in podporo učiteljem, ob tem pilotno izvaja ukrepe v šolah, da bi jih razširila na nacionalno raven. V **Italiji** je ukrep Agenda Sud osredotočen na bralno pismenost (pri čemer se razlikuje med italijanščino za domače in tuje govorce), računsko pismenost in znanje angleškega jezika. **Poljska** pripravlja reformo učnih načrtov, osredotočeno na krepitev kompetenc, vključno s temeljnimi spretnostmi ter spretnostmi na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, ki naj bi se izvedla septembra 2026, začeni na predšolski in osnovnošolski ravni. Skupnosti v **Belgiji** izvajajo obsežne reforme učnih načrtov, katerih cilj je okrepiti temeljne spretnosti, skupaj z ukrepi spremljanja. Medtem ko večina držav izvaja celostne strategije, nekatere uvajajo ciljno usmerjene ukrepe, ki so osredotočeni na posamezne discipline. **Litva** je v zvezi z matematiko pripravila načrt za izboljšanje poučevanja in učenja. Ta načrt je osredotočen na podporo učencem s slabšim učnim uspehom in posodabljanje kompetenc učiteljev. Na **Češkem** do 100 šol pilotno izvaja nove osnovnošolske učne načrte, ki zagotavljajo večjo prožnost in poudarjajo elemente, kot sta matematično sklepanje in projektno učenje. **Avstrija** je v podporo branju in jezikovnemu znanju uvedla nov znak kakovosti bralne pismenosti za osnovne šole. Na **Irskem** novi učni načrti na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike vsebujejo posodobljene specifikacije za biologijo, fiziko in kemijo ter nova predmeta podnebneга izobraževanja in trajnostnega razvoja. Več pobud je usmerjenih v izboljšanje računalniške in informacijske pismenosti. **Slovenija** bo v šolskem letu 2028/2029 v program sedmega razreda osnovne šole uvedla nov predmet informatika in digitalne tehnologije. **Poljska** in **Malta** sta prek mehanizma za okrevanje in odpornost ter ob podpori ESS+ povečali distribucijo tabličnih in prenosnih računalnikov, **Latvija** pa učence podpira z zagotavljanjem digitalnih naprav, dostopa do interneta in prilagojene pedagoške podpore. **Poljska** je uvedla nov predmet državljanska vzgoja na višji srednješolski ravni in zdravstveno vzgojo na vseh ravneh, pri čemer učiteljem zagotavlja tudi podporo s financiranjem ustreznih priročnikov za poučevanje in seminarjev za usposabljanje.

Krepitev učiteljskega poklica s poudarkom na privlačnosti in kakovosti ostaja ključna prednostna naloga za izboljšanje temeljnih spretnosti učencev. V **Avstriji** je bilo usposabljanje učiteljev racionalizirano in bo tesneje povezano z izzivi, s katerimi se srečujejo v praksi. Poleg tega je predvidena možnost dvojne poti, v okviru katere bodo študenti med študijem en semester poučevali na izbranih šolah. Več držav je zvišalo plače učiteljev, na primer **Bolgarija**, **Litva**, **Madžarska** in **Slovenija**. **Madžarska** je leta 2024 začela izvajati obsežno plačno reformo, ki se sofinancira iz ESS+, da bi do januarja 2025 zvišala plače učiteljev na vsaj 80 % povprečne plače drugih diplomantov terciarnega izobraževanja. **Irsko** in **Poljska** novim učiteljem ponujata pogodbe za nedoločen čas po enem letu poučevanja, s čimer sta skrajšali obdobje zahtevanih praktičnih izkušenj. Cilj sedanje reforme učiteljskega

poklica in učiteljskih poklicnih poti na **Švedskem** je povečati kakovost poučevanja in privlačnost učiteljskega poklica. Novi projekt, ki se financira iz Instrumenta EU za tehnično podporo, bo podpiral reforme v **Belgiji** (Flandrija) in na **Nizozemskem** za izboljšanje ustreznosti in učinkovitosti stalnega strokovnega razvoja učiteljev na področju digitalnega izobraževanja. Da bi države članice zagotovile visokokakovostno poučevanje predmetov s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, se osredotočajo tudi na pripravljenost učiteljev. **Nemčija** je začela izvajati več pobud, kot je usposabljanje učiteljev QuaMath, **Estonija** pa v okviru programa učiteljske akademije ponuja mikrodokazila, na primer o predmetih, povezanih z naravoslovjem, tehnologijo, inženirstvom in matematiko, da bi učiteljem omogočila nadaljnje usposabljanje ob delu.

Države članice se ob močni finančni podpori EU še naprej borijo proti zgodnjemu opuščanju šolanja in neenakostim v izobraževanju. Vsaj 2 700 šol v **Španiji** naj bi prek programa za usmerjanje, napredek in obogatitev izobraževanja, ki je del španskega načrta za okrevanje in odpornost, prejelo podporo za zmanjšanje osipa in zgodnjega opuščanja šolanja med učenci s slabšim učnim uspehom. Program je osredotočen na šole s posebnimi izobraževalnimi izzivi, v katerih je znaten delež ranljivih učencev vključen v redne razrede. V **Luksemburgu** se bo šoloobvezna starost s septembrom 2026 zvišala s 16 na 18 let, pri čemer nacionalna služba za mladino pa prepozna mlade, pri katerih obstaja tveganje, da bodo opustili šolanje, in stopi v stik z vsakim od njih posebej, da bi jim ponudila svetovanje. **Slovaška** načrtuje ureditev dvojnega opravičevanja odsotnosti, da bi povečala odgovornost šol.

Cilj tekočih prizadevanj je odzvati se na pojav in vse večjo uporabo umetne inteligence v izobraževanju in usposabljanju. **Estonija** načrtuje sistematično vključevanje umetno-inteligenčnih orodij in usposabljanja na področju umetne inteligence v izobraževanje z novim izobraževalnim programom za umetno inteligenco „AI Leap“ ([TI-Hüpe](#)), ki se je začel izvajati septembra 2025. Njegov cilj je vključiti umetno-inteligenčna orodja in spretnosti v izobraževalni sistem z zagotavljanjem dostopa do vodilnih umetno-inteligenčnih aplikacij in usposabljanja na področju umetne inteligence za učence in učitelje. **Španija** je vzpostavila nov program poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) na področju umetne inteligence in podatkov ter digitalne module vključila v vse obstoječe programe. Na **Finskem** odgovorno in učinkovito vključevanje umetne inteligence v učna okolja temelji na priporočilih o umetni inteligenci, ki obsegajo nacionalne pravne obveznosti ter splošne smernice za izvajalce izobraževanja in osebje. Podobno je **Francija** sprejela pravni in etični okvir za uporabo umetne inteligence v šolah ter bo omogočila uporabo umetno-inteligenčnih orodij pri prilagajanju učenja temeljnih spretnosti v osnovni in nižji srednji šoli. **Irska** si s smernicami o uporabi umetne inteligence pri poučevanju in učenju prizadeva tudi za podporo učiteljem in ohranjanje integritete pri ocenjevanju učencev. Razvija strategije in orodja za uporabo umetne inteligence v šolskem izobraževanju. Na **Hrvaškem** se razvija nov učni načrt s poudarkom na umetni inteligenci in nastajajočih digitalnih tehnologijah za izboljšanje digitalnih kompetenc učiteljev in učencev. Vključevanje umetne inteligence v učne načrte in ciljno usmerjeno usposabljanje učiteljev sta prav tako del strategije **Malte**, ki uvaja orodja IKT in umetne inteligence na vseh ravneh šolanja, njen cilj pa je izboljšati digitalno pismenost in pismenost na področju umetne inteligence.

Nadaljevalo se je posodabljanje sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja, na primer s strukturnimi reformami, nadgrajeno infrastrukturo in potmi vseživljenjskega učenja. Več držav je uvedlo ali posodobilo nacionalne strategije poklicnega izobraževanja in usposabljanja. **Ciper**, ki razvija novo strategijo poklicnega izobraževanja in usposabljanja, je začel izvajati velike infrastrukturne projekte, ki se financirajo na podlagi načrta za okrevanje in odpornost ter iz Sklada za pravični prehod, in pilotno uvedel tehnične srednje šole, da bi

zagotovil prožnejšo pot, ki bi združevala splošno in poklicno izobraževanje, financirano iz ESS+. Z valom zakonodajnih reform se podpirajo tudi nacionalna prizadevanja za izboljšanje odzivnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja. V **Španiji** je bil regulativni okvir za poklicno izobraževanje in usposabljanje dodatno konsolidiran, da bi se okrepil pristop k učenju na delovnem mestu in vajeništvu, pri čemer je bilo sprejetih več kraljevih odlokov, ki urejajo strukturo učnih načrtov, sestavne dele sistema in upravljanje, hkrati pa podpirajo vzpostavitev centrov odličnosti ter zeleni in digitalni prehod v usposabljanju. Da bi **Poljska** ponudbo usposabljanja bolje uskladila s potrebami na trgu dela, je začela ustanavljati industrijske centre za spretnosti, ki združujejo šole za poklicno izobraževanje in usposabljanje, visokošolske ustanove, delodajalce in druge deležnike. **Estonija** je nadaljevala reformo zakonodaje o poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter izobraževanju odraslih, da bi spodbudila prilagodljive učne poti in podprla razvoj mikrodokazil.

Širitev dostopa do visokokakovostnega učenja na delovnem mestu ostaja prednostna naloga. V **Bolgariji** je bil posodobljen pravni okvir za dualno poklicno izobraževanje in usposabljanje, dodeljena pa so bila tudi dodatna javna sredstva za kritje socialnih in zdravstvenih prispevkov učencev v dualnem izobraževanju, kar zagotavlja boljše sodelovanje z delodajalci in širšo uporabo usposabljanja na delovnem mestu. Druge države članice dajejo prednost odraslemu prebivalstvu in možnostim za izpopolnjevanje. **Švedska** je dodelila dodatnih 900 milijonov SEK (približno 80 milijonov EUR) za razširitev poklicnega izobraževanja odraslih, kar je omogočilo več celoletnih študijskih mest kot odziv na pomanjkanje spretnosti. Da bi več delovnih mest sprejelo vajence, so se podvojila tudi nepovratna sredstva za mentorje v vajeniškem izobraževanju, in sicer na 7 000 SEK (približno 624 EUR) na leto. Med prednostnimi nalogami je tudi spodbujanje digitalizacije in trajnostnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Naložbe **Španije** vključujejo preoblikovanje več kot 1 200 učilnic v uporabne tehnološke prostore, več kot 25 000 30-urnih ukrepov usposabljanja za učitelje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju na področju zelenih in digitalnih spretnosti ter razširitev dvojezičnih ciklov usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Ti ukrepi, ki so vključeni v načrt za okrevanje in odpornost, naj bi okrepili vključenost učečih se in njihovo ustreznost za trg dela.

Države članice podpirajo prizadevanja visokošolskih ustanov za posodobitev njihovih sistemov, krepitev povezav s trgom dela in spodbujanje internacionalizacije. Čeprav se število oseb s terciarno izobrazbo stalno povečuje, je vse večji poudarek na zagotavljanju visokokakovostnega izobraževanja in povečanju njegove ustreznosti za trg dela, da bi se odpravilo pomanjkanje spretnosti. **Bolgarija** s podporo ESS+ spodbuja učenje na podlagi kompetenc in internacionalizacijo svojih visokošolskih ustanov. Nacionalni načrt **Cipra** za izboljšanje in nadgradnjo visokošolskega izobraževanja je osredotočen na izboljšanje kakovosti in odličnosti, povezovanje izobraževanja s trgom dela in spodbujanje internacionalizacije. **Češka** namerava uvesti kratke terciarne programe na novih višjih poklicnih šolah, **Španija** pa je vzpostavila postopke za potrjevanje priložnostnega in neformalnega učenja. Nekatere države so nedavno oblikovale strategije internacionalizacije za povečanje mobilnosti in internacionalizacije v visokošolskem izobraževanju. V **Avstriji** se z nacionalno strategijo za mobilnost in internacionalizacijo v visokošolskem izobraževanju za obdobje 2020–2030 podpira mobilnost vseh skupin v visokošolskem izobraževanju, pri čemer je večji poudarek na spodbujanju visokokakovostne akademske mobilnosti. **Nemčija** si prizadeva povečati svojo privlačnost za mednarodne študente z olajšanjem pravnih zahtev (vizumi, vpisni pogoji) ter spodbujanjem dostopa do programov z večjim priznavanjem spretnosti in diplom, jezikovnimi tečaji, nastanitvijo in svetovanjem. **Poljska** ob podpori Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) pripravlja svojo prvo strategijo za internacionalizacijo visokošolskega izobraževanja, ki bo dokončana do konca leta 2025.

Države članice sprejemajo ukrepe za povečanje in izboljšanje izobraževanja odraslih v skladu s pobudami v okviru unije spretnosti. Več držav članic pilotno izvaja individualne učne račune na podlagi pristopa k usposabljanju, ki temelji na povpraševanju. Na **Slovaškem** je januarja 2025 začel veljati nov zakon o izobraževanju odraslih, katerega cilj je okrepiti sistem izobraževanja odraslih in spodbujati neformalno izobraževanje, zlasti s pilotnim izvajanjem individualnih učnih računov. Čeprav je namen teh računov omogočiti univerzalen dostop do usposabljanja, so nekateri pilotni projekti osredotočeni na specifične skupine. Na **Cipru** se na primer v okviru pilotnega projekta, ki se financira iz ESS+, v obdobju treh let zagotovi 2 400 EUR za dolgotrajno brezposelne in nizkokvalificirane odrasle. Za dobro zasnovan sistem izobraževanja odraslih je potrebno trajnostno financiranje. **Latvija** je ob podpori ESS+ julija 2025 sprejela predpise za vzpostavitev skladov za znanja in spretnosti, ki bodo prispevali k oblikovanju bolj trajnostnega in dobro financiranega sistema izobraževanja odraslih, v katerega bodo vključeni tudi delodajalci. Cilj pilotnega projekta je, da se do leta 2029 zagotovi usposabljanje za več kot 4 700 oseb. Izvajal se bo do leta 2029. Za uskladitev spretnosti s potrebami trga dela več držav izboljšuje strategije za spretnosti ter sisteme za predvidevanje potreb po spretnostih. **Španija** bo do konca leta 2025 izvajala raziskave v okviru načrta za okrevanje in odpornost za odkrivanje potreb po spretnostih z anketo, izvedeno v ključnih sektorjih, da bi pridobila informacije za učinkovite odzive na zahteve po usposabljanju in preusposabljanju. **Luksemburg** je junija 2025 uvedel proaktivni program za upravljanje zaposlovanja in preusposabljanja/izpopolnjevanja, imenovan „Skills-Plang“. Države članice še naprej sprejemajo ukrepe za izvajanje evropskega pristopa k mikrodokazilom, s čimer spodbujajo izpopolnjevanje in preusposabljanje, hkrati pa zagotavljajo prepoznavnost in enostavno primerljivost spretnosti v EU. **Madžarska** je septembra 2025 sprejela novo uredbo o programih usposabljanja, ki vodijo do mikrodokazil v izobraževanju odraslih, s katero omogoča priložnosti za krajše usposabljanje odraslih na podlagi akreditiranih učbenikov poklicnega izobraževanja in usposabljanja. **Španija** je v svoj načrt za okrevanje in odpornost vključila akcijski načrt za oblikovanje okvira za razvoj mikrodokazil. Prizadeva si tudi za zagotavljanje mikrodokazil v podporo specifičnemu znanju in spretnostim, po katerih se povprašuje na trgu dela. Priznavanje kompetenc, pridobljenih z delovnimi izkušnjami in neformalnim učenjem, ostaja ključna prednostna naloga v vseh državah članicah. **Hrvaška** je junija 2024 sprejela novo uredbo, ki omogoča priznavanje predhodnega učenja, s posebnim poudarkom na potrebah nizkokvalificiranih odraslih in iskalcev zaposlitve. Reforma, s katero se potrjevanje bolj usklajuje z zahtevami trga dela, podpira poti do certificiranih kvalifikacij. Na **Malti** so bile septembra 2024 objavljene posodobljene nacionalne smernice za revizijo okvira za potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja, ki spodbujajo skladnejši in ponudnikom prijaznejši pristop, podprt z boljšim zagotavljanjem kakovosti in usklajevanjem deležnikov.

Uvedene so bile pobude za krepitev digitalnih spretnosti v izobraževanju. V **Belgiji** sta na primer vladi Francoske skupnosti in Valonske regije odobrili nov sporazum o sodelovanju na področju digitalnega izobraževanja v obveznih šolah in izobraževanju odraslih, ki zagotavlja, da v skladu z evropskim okvirom digitalnih kompetenc vsi učenci in osebje pridobijo minimalni nabor digitalnih spretnosti. **Malta** je začela izvajati strategijo za digitalno izobraževanje za obdobje 2025–2030, katere cilj je učence opremiti z digitalnimi spretnostmi. **Finska** je v okviru načrta za okrevanje in odpornost začela izvajati program digitalizacije za stalno učenje, vključno s storitvami za podporo nemotenim prehodom v izobraževanju in poklicnem življenju. **Poljska** v okviru politike digitalne preobrazbe za izobraževanje (2025–2035), ki jo podpirajo skladi ESI ter mehanizem za okrevanje in odpornost, opremlja šole z opremo IKT, usposablja učitelje na področju digitalnih spretnosti ter razvija mrežo pedagoških koordinatorjev IKT v šolah (do leta 2028 bo za koordinatorje usposobljenih 25 000 učiteljev). Nekatere države se osredotočajo na izpopolnjevanje odraslih

in državljanov. **Bolgarija** ustanavlja 760 digitalnih klubov, ki bodo odraslim zagotovili brezplačen dostop do tečajev usposabljanja na področju digitalnih spretnosti (s proračunom v višini 116 milijonov EUR iz mehanizma za okrevanje in odpornost). **Španija** je v okviru načrta za okrevanje in odpornost začela izvajati modularno usposabljanje, namenjeno preusposabljanju in izpopolnjevanju zaposlenih in brezposelnih. Nekaterе države so uvedle tudi ukrepe za podporo naprednejšim digitalnim spretnostim in strokovnjakom za informacijsko tehnologijo. **Španija** je v okviru načrta za okrevanje in odpornost uvedla strokovne tečaje na področju digitalnih spretnosti, da bi usposobila več kot 10 000 strokovnjakov s specializiranimi tečaji, ki trajajo vsaj 250 ur. Na **Malti** je malteški organ za digitalne inovacije (MDIA) leta 2025 ponovno uvedel shemo štipendiranja Pathfinder Digital, katere cilj je spodbuditi študente, da se specializirajo za umetno inteligenco in druga digitalna področja na magistrski in doktorski ravni. **Švedska** bo leta 2025 vložila 28 milijonov SEK (približno 2,5 milijona EUR), da bi sedmim visokošolskim ustanovam omogočila razvoj kratkih tečajev za pridobivanje spretnosti, osredotočenih na umetno inteligenco za strokovnjake v različnih sektorjih. **Poljska** namerava do leta 2026 s podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost usposobiti vsaj 250 000 državljanov na področju digitalnih spretnosti, vključno s tistimi, ki jim grozi izključenost.

Države članice v skladu z agendo za dvojni prehod in priporočilom Sveta za pravičen prehod na podnebno nevtralnost širijo pobude za usposabljanje, s katerimi se obravnava povpraševanje po zelenih spretnostih v vseh sektorjih in poklicih. **Grčija** je septembra 2024 v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost začela izvajati več kot 600 programov usposabljanja, osredotočenih na zelene spretnosti, ki jih zagotavljajo nacionalni zavodi za zaposlovanje in so namenjeni 50 000 zaposlenim v zasebnem sektorju. Ti programi, ki so odprti za iskalce zaposlitve, zaposlene in podjetnike, vključujejo teme, kot so trajnostno kmetijstvo, zelene tehnologije in energija iz obnovljivih virov. V **Luksemburgu** se je kot del njegovega načrta za okrevanje in odpornost začela v šolskem letu 2024/2025 izvajati pobuda „Skillsbridges“, ki podpira izpopolnjevanje in preusposabljanje v skladu z nacionalnim zbiranjem podatkov o spretnostih ter potrebami trga dela, pri čemer je poseben poudarek na usposabljanju za sektorje, ki sta jih prizadela digitalni in zeleni prehod, vključno z gradbeništvo, prometom in predelovalnim sektorjem. **Malta** naj bi izvedla evidentiranje priložnosti za usposabljanje na področju trajnostnega razvoja in zelenih delovnih mest, da bi opredelila vrzeli v zmogljivostih in jih upoštevala v načrtu za zelene spretnosti, usklajenem z napovedmi glede trga dela.

Države članice izvajajo ukrepe za podporo zaposljivosti mladih v skladu z okrepljenim jamstvom za mlade. **Malta** je februarja 2025 začela izvajati jamstvo za mlade 3.0 s skupnim proračunom v višini 10 milijonov EUR iz sklada ESS+. Njegov cilj je okrepiti poti aktivacije mladih z zagotavljanjem prilagojene podpore, ciljno usmerjenega usposabljanja in delovnih praks. **Bolgarija** je uvedla ukrep „Pripravnštva za mlade“, ki se financira iz sklada ESS+ in zagotavlja spodbude delodajalcem, da mladim po končanem pripravništvu ponudijo pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. **Portugalska** je septembra 2024 ob podpori ESS+ odobrila program pripravništva INICIAR. Sofinancira 65 % stroškov štipendije za pripravnike, pri čemer se lahko sofinanciranje poveča na 80 % za poklice s premajhno zastopanostjo spolov, za invalide, v celinskih regijah z nizko gostoto prebivalstva ter v primeru, da se v 20 delovnih dneh po koncu pripravništva s pripravnikom podpiše pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas s polnim delovnim časom. **Portugalska** izvaja tudi ukrep, financiran iz ESS+, ki delodajalcem zagotavlja finančno podporo za zaposlovanje in ohranjanje kvalificiranih mladih, na primer s spodbujanjem kakovosti zaposlovanja in določitvijo plačila, ki ustreza kvalifikacijam. V **Grčiji** se izvaja ukrep, financiran iz ESS+, za pripravo 25 000 brezposelnih mladih (v

starostni skupini 18–29 let) na vključitev na trg dela. **Španija** je v svoj načrt za okrevanje in odpornost vključila tri programe, ki so namenjeni zaposlovanju mladih ter osredotočeni na doseganje strokovne usposobljenosti z usposabljanjem in zaposlovanjem, s posebnim poudarkom na spretnostih, povezanih s podnebjem in digitalnimi tehnologijami. Na **Švedskem** se ukrepi, namenjeni mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, izvajajo na občinski in regionalni ravni, da bi se olajšala ponovna vključitev na trg dela in v družbeno življenje, pri čemer se posebna pozornost namenja tudi duševnemu zdravju.

Trenutno potekajo prizadevanja za spodbujanje večje enakosti spolov pri zaposlovanju in plačah. V **Luksemburgu** je bil leta 2024 sprejet zakon o ustanovitvi opazovalne skupine za enakost spolov in višjega sveta za enakost spolov. Naloga opazovalne skupine je zbirati podatke, zagotavljati informacije ter spremljati in analizirati razvoj na področju enakosti spolov. Devetčlanski svet preučuje vsa vprašanja, povezana z enakostjo spolov, in svetuje o njih. **Francija** je direktivo o zastopanosti žensk v upravnih odborih (Direktiva (EU) 2022/2381) prenesla z zakonom Copé-Zimmermann, katerega cilj je izboljšati enako zastopanost spolov v velikih podjetjih. Na **Finskem** so se vlada in osrednje organizacije na trgu dela dogovorile o skupnih ukrepih za enako plačilo za obdobje 2024–2027. Cilj programa za enako plačilo je zmanjšati plačno vrzel med spoloma na manj kot 15 % do leta 2027. **Češka, Finska, Poljska in Slovaška** so sprejele ukrepe za prenos direktive o preglednosti plačil, s čimer so okrepile načelo enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske. Države članice so si poleg tega nadalje prizadevale za izboljšanje usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja za osebe s starševskimi odgovornostmi. Na **Danskem** je bila pravica staršev do odsotnosti z dela in dajatve za materinstvo podaljšana s skupno treh mesecev na 12 mesecev za vsakega starša v primeru hospitaliziranega novorojenčka. V **Belgiji** bodo starši z dolgoročnimi obveznostmi do otroka v rejništvu odslej lahko zaprosili tudi za starševski dopust. Druge države članice ženskam zagotavljajo večje spodbude za delo. **Italija** zaposlenim in samozaposlenim materam z vsaj dvema otrokoma ponuja delno oprostitev plačila prispevkov za socialno varnost. Ta socialnovarstveni prejemek, ki velja do desetega leta starosti najmlajšega otroka, od leta 2027 pa do osemnajstega leta starosti najmlajšega otroka za matere s tremi ali več otroki, je namenjena tistim z obdavčljivim dohodkom do 40 000 EUR na leto, ki niso vključene v pavšalni davčni režim. Letna omejitev izdatkov za ta ukrep znaša 300 milijonov EUR. S programom javnih zavodov za zaposlovanje v **Grčiji** se spodbuja podjetništvo, pri čemer je 5 880 brezposelnih v starostni skupini 30–59 let ustanovilo nova mala in srednja podjetja, poudarek pa je na brezposelnih ženskah. Znesek podpore za nova podjetja/upravičence znaša 17 000 EUR.

V številnih državah članicah potekajo prizadevanja za povečanje vključevanja invalidov na trg dela. Nekatere države se za izboljšanje enakega dostopa do trga dela obračajo na javni sektor. S programom subvencioniranega zaposlovanja v **Grčiji** se na primer pokrije do 75 % plače in prispevkov za 1 000 brezposelnih invalidov, ki bodo zaposleni v lokalni upravi. Program bo trajal 18 mesecev, namenjen pa je vključevanju udeležencev na trg dela. V **Španiji** bodo izbirni postopki v javni upravi z reformami postali bolj prilagojeni potrebam invalidov. **Luksemburg** spreminja statut o invalidih, pri čemer posodablja opredelitve, širi pravice ter izboljšuje podpirne mehanizme za večjo pravno, socialno in poklicno vključenost. **Švedska** si prizadeva povečati ozaveščenost delodajalcev o podpori, ki je na voljo za zaposlovanje invalidov, in je javnim zavodom za zaposlovanje naročila, naj izvajajo pobude za obveščanje.

2.3 Smernica 7: Izboljšanje delovanja trgov dela in učinkovitosti socialnega dialoga

Ta oddelek je osredotočen na izvajanje smernice za zaposlovanje 7, v skladu s katero se državam članicam priporoča, naj izboljšajo delovanje trgov dela in učinkovitost socialnega dialoga. Med drugim zajema uravnoteženje prožnosti in varnosti v politikah trga dela, preprečevanje segmentacije trga dela, prilagajanje novim delovnim metodam ter zagotavljanje učinkovitosti aktivnih politik trga dela in boj proti neprijavljenemu delu. Ti cilji so v skladu z: načeli 4 (aktivna podpora zaposlovanju), 5 (varna in prilagodljiva zaposlitev), 7 (informacije o pogojih za zaposlitev in zaščiti v primeru odpustitve), 8 (socialni dialog in udeležba delavcev), 10 (zdravo, varno in primerno delovno okolje) in 13 (nadomestila za brezposelnost) evropskega stebra socialnih pravic. Na podlagi obstoječih nacionalnih praks sta obravnavana tudi spodbujanje socialnega dialoga in sodelovanje z organizacijami civilne družbe. V oddelku 2.3.1 so obravnavani vidiki, povezani s kakovostjo delovnih mest in segmentacijo trga dela, prihodnostjo dela, med drugim v okviru digitalne preobrazbe. V okviru te smernice so nadalje analizirani dolgotrajna brezposelnost in aktivne politike trga dela. Nazadnje je v tem oddelku obravnavana vloga socialnih partnerjev ter pomen socialnega dialoga in ustreznega posvetovanja s civilno družbo za oblikovanje in izvajanje politik. V oddelku 2.3.2 so predstavljeni ukrepi politik držav članic na teh področjih.

2.3.1 Ključni kazalniki

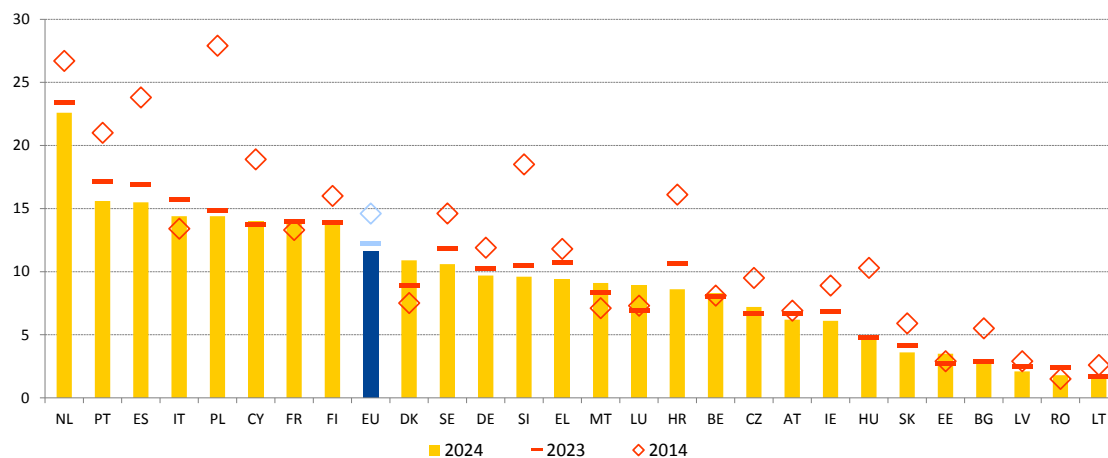
Prožna pogodbeni ureditev lahko pomaga zadovoljiti potrebe trga dela, lahko pa tudi prispeva k večji segmentaciji trga dela in negativno vpliva na kakovost delovnih mest. Nestandardne oblike dela, kot sta zaposlitev za določen čas in delo s krajšim delovnim časom, lahko delodajalcem in zaposlenim zagotovijo večjo prožnost ter so odskočna deska za stabilno zaposlitev in boljše delovne pogoje. V nekaterih primerih pa lahko omejujejo mobilnost navzgor, podaljšujejo nestabilnost in ustvarjajo slabe delovne pogoje. Pogosto so povezane z nižjimi dohodki ter omejenim dostopom do socialne zaščite, usposabljanja in zastopanosti¹⁹⁴. Poleg tega lahko zmanjšujejo privlačnost nekaterih sektorjev in poklicev, kar lahko še poveča pomanjkanje delovne sile, če so plače nizke, delovni pogoji pa slabi¹⁹⁵. Segmentacija trga dela bolj vpliva na mlade, ženske, migrante, starejše delavce in nizkokvalificirane delavce. Med drugim lahko aktivne politike trga dela, ki podpirajo prehod na kakovostnejša delovna mesta, spodbude za delodajalce, da zaposlujejo za nedoločen čas s polnim delovnim časom, ter ustrezen dostop do socialne zaščite in priložnosti za izobraževanje, prispevajo k zmanjšanju segmentacije trga dela in večji kakovosti delovnih mest.

¹⁹⁴ Eurofound, [Labour market segmentation](#) (Segmentacija trga dela), Slovar evropskih odnosov med delodajalci in delojemalci, 2019.

¹⁹⁵ Glej Evropska komisija, [Employment and Social developments in Europe 2024](#) (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2024), Urad za publikacije Evropske unije, 2024, in Eurofound, [Company practices to tackle labour shortages](#) (Prakse podjetij za odpravljanje pomanjkanja delovne sile), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

Slika 2.3.1: V zadnjem desetletju se je delež zaposlitev za določen čas zmanjševal, vendar so med državami članicami še vedno velike razlike

Delež zaposlenih za določen čas med vsemi zaposlenimi (20–64 let, v %, letni podatki)

Opomba: opredelitev se za ES in FR v letih 2023 in 2024 razlikuje. Prekinitev časovne vrste za DK za leto 2023 in BG za leto 2024.

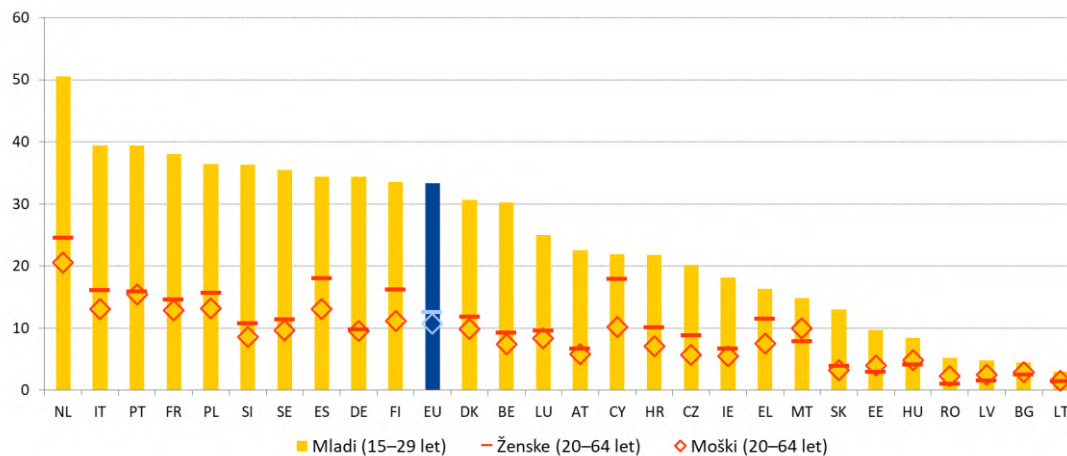
Vir: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa o delovni sili EU.

Delež začasnih delavcev v EU se je zaradi visokih in naraščajočih stopenj delovne aktivnosti še naprej zmanjševal, vendar so razlike med državami članicami še vedno velike¹⁹⁶. Delež začasnih delavcev med vsemi zaposlenimi (20–64 let) se je še naprej zmanjševal in leta 2024 dosegel 11,6 %. To je 0,6 odstotne točke manj kot prejšnje leto in 3 odstotne točke manj kot pred desetimi leti – glej sliko 2.3.1. Čeprav je bil razvoj dogodkov v večini držav članic podoben, je razlika med največjimi in najmanjšimi deleži zaposlitev za določen čas še vedno velika, in sicer 21,1 odstotne točke. Nizozemska (22,6 %) ter Portugalska, Španija, Italija in Poljska (nad ali približno 15 %) so tudi v letu 2024 beležile največje deleže v EU, medtem ko so bili ti v Bolgariji, Latviji, Romuniji in Litvi manjši od 3 %.

¹⁹⁶ Zaposleni s pogodbami o zaposlitvi za določen čas so opredeljeni kot zaposleni s pogodbo o zaposlitvi za določen čas, glavna zaposlitev katerih bo prenehala ob koncu vnaprej določenega obdobja ali po obdobju, ki ni znano vnaprej.

Slika 2.3.2: Deleži zaposlitev za določen čas med mladimi in ženskami se med državami članicami zelo razlikujejo

Delež zaposlenih za določen čas med mladimi (15–29 let) ter ženskami in moškimi (20–64 let) (v %, 2024)

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa o delovni sili EU.

Pogodbe o zaposlitvi za določen čas so skoraj trikrat pogostejše pri mladih in bolj razširjene med ženskami kot med moškimi, pri čemer so med državami članicami velike razlike. Leta 2024 je imelo 33,3 % mladih zaposlenih (15–29 let) v EU pogodbo o zaposlitvi za določen čas, pri čemer se je ta delež v primerjavi z letom 2023 zmanjšal za 1,0 odstotne točke, medtem ko je bil med vsemi zaposlenimi v starostni skupini 20–64 let delež zaposlenih s tako pogodbo le 11,6-odstoten. Najnižje stopnje (manj kot ali približno 5 %) so bile zabeležene v Bolgariji, Latviji, Litvi in Romuniji, stopnje v višini približno 40 % ali več pa so bile značilne za Nizozemsko, Italijo in Portugalsko – glej sliko 2.3.2. V večini držav članic (20) so imele ženske pogostejše pogodbo o zaposlitvi za določen čas kot moški, zaradi česar je razlika med spoloma v letu 2024 v EU v povprečju znašala 1,9 odstotne točke. Na Cipru, Finskem in v Španiji je bila ta razlika med 5 in 7 odstotnimi točkami, v Litvi, Nemčiji in Bolgariji pa med 0,1 in 0,3 odstotne točke.

Okvir 6 stebra: Razsežnosti kakovosti delovnih mest v državah članicah EU

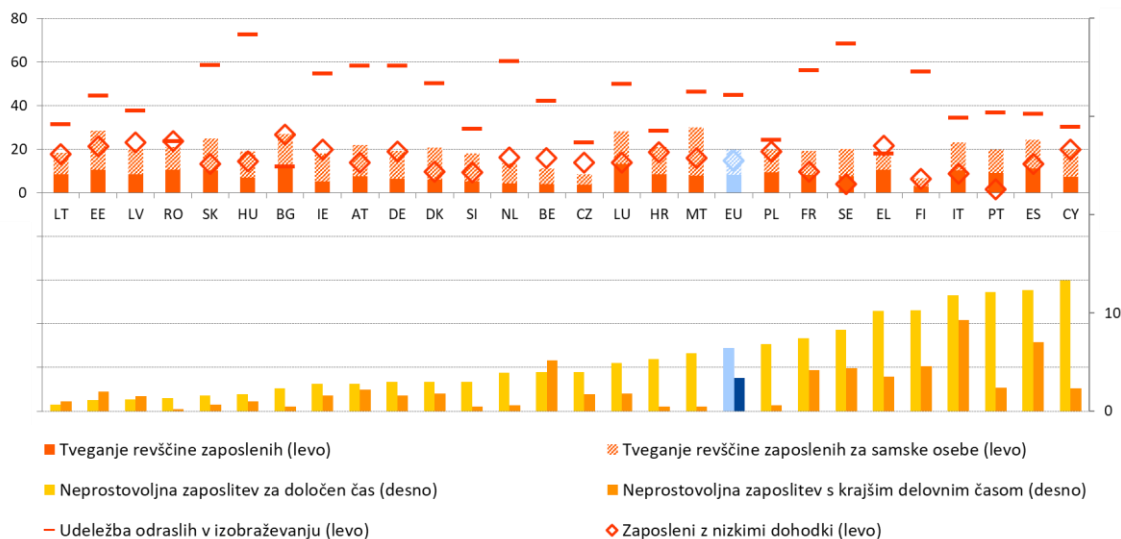
Spodbujanje kakovosti delovnih mest je ključno za konkurenčno socialno tržno gospodarstvo z visoko produktivnostjo in inovacijsko zmogljivostjo, visoko usposobljeno delovno silo in večjo socialno kohezijo. Kakovost delovnih mest zajema več razsežnosti, na katere vplivajo tudi strukturne spremembe na trgu dela. Med njimi so digitalna in zelena preobrazba, demografske spremembe, razvoj pogodb o zaposlitvi in oblik dela, razvijajoče se kulture na delovnem mestu ter širše družbene vrednote in cilji, kot so nediskriminacija in enake možnosti. Kot je obravnavano v Odboru za zaposlovanje (EMCO) in upoštevano v njegovem mnenju za sejo Sveta za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov (EPSCO)¹⁹⁷ junija 2025, kakovost delovnih mest zajema tradicionalne razsežnosti, kot so *ustrezni zaslužki in poštene plače, varnost delovnega mesta in poklicne poti* ter *razvoj spretnosti in poklicno napredovanje*. Vse to so medsebojno odvisni elementi, ki skupaj ustvarjajo pozitiven cikel osebnega opolnomočenja, rasti produktivnosti in

¹⁹⁷ Glej [mnenje Odbora za zaposlovanje o razsežnostih kakovosti delovnih mest](#), s katerim se je Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov seznanil na seji junija 2025.

gospodarske rasti. Hkrati, kot je poudarjeno v mnenju Odbora za zaposlovanje, lahko *varnost in zdravje pri delu* skupaj z *dobrim počutjem na delovnem mestu*, optimalno *ureditvijo delovnega časa*, *usklajevanjem poklicnega in zasebnega življenja* ter *delovno samostojnostjo* postavita temelje za osebni in poklicni razvoj ter uspeh organizacije. To je lahko na primer posledica večje ustvarjalnosti in odgovornosti, večje motivacije in produktivnosti ter zmanjšanja pojava izgorelosti. Poleg tega so *zastopanje in organizacija skupnih interesov*, *enakost spolov in enake možnosti* ter prizadevanja za spodbujanje *prehoda z neprijavljenega in premalo prijavljenega dela na formalno zaposlitev* ključni horizontalni dejavniki, ki omogočajo pravičen in vključujoč trg dela. Stopnja in vrsta *socialne zaščite*, ki je na voljo za različne oblike zaposlitve, sta sestavni del kakovosti delovnih mest. Prihodnji načrt za kakovostna delovna mesta, ki se razvija v sodelovanju s socialnimi partnerji EU, je obnovljena zaveza za spodbujanje kakovostnih delovnih mest, primernih za prihodnost, v konkurenčni EU. Predstavlja bo celovito strategijo za obravnavanje izzivov in priložnosti evropskih trgov dela v zvezi s kakovostnimi delovnimi mesti ter prispeval k pravičnemu zelenemu in digitalnemu prehodu, predvidevanju sprememb in hitrejšemu posredovanju v primeru grožnje prestrukturiranja. Načrt, v katerem so opisane pobude in orodja za uskladitev politike zaposlovanja s potrebami hitro razvijajočega se gospodarstva, ostaja zavezan načelom evropskega socialnega tržnega gospodarstva, socialnemu napredku in polni zaposlenosti. V njem so poudarjeni tudi ključni omogočitveni dejavniki, ki spodbujajo kakovostna delovna mesta v podjetjem prijaznem okolju, ter se poziva k uveljavljanju obstoječih socialnih pravic, kakovostnim storitvam za vse in med regijami, ustreznemu financiranju ter okrepljenemu socialnemu dialogu in kolektivnim pogajanjem.

Uspešnost glede kakovosti delovnih mest se med državami članicami in po razsežnostih razlikuje

Stopnja tveganja revščine zaposlenih (18–64 let), 2024, v % zaposlenih in % samskih zaposlenih; udeležba odraslih v izobraževanju (25–64 let) (v zadnjih 12 mesecih), 2022, v % zaposlenih; stopnja neprostoVOLjne zaposlitve za določen čas in s krajšim delovnim časom (15–64 let), 2024, v % zaposlenih, zaposleni z nizkimi dohodki, 2022, v % zaposlenih.

Opomba: podatki o neprostoVOLjnih začasnih zaposlitvah za LV so na voljo samo za razlog [JOB_TCTR] in za SK za razlog [NF_PJOB]. Prekinitev časovne vrste za Bolgarijo ter različna opredelitev za ES in FR za neprostoVOLjno zaposlitev za določen čas in s krajšim delovnim časom. Nizka zanesljivost podatkov za EE [JOB_TCTR] ter za MT, AT in SI za [NF_PJOB]. Prekinitev časovne vrste za HR in začasni podatki za LT za obe stopnji tveganja revščine zaposlenih. Prekinitev časovne vrste za udeležbo odraslih v izobraževanju za FR, IT in RO.

Vir: Eurostat [[tesem190](#)], [[lfsa_eetpgar](#)], [[tespm070](#)], [[filc_iw02](#)], [[earn_ses_pub1s](#)], [posebni izveleček o stopnji udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih brez upoštevanja vodenega usposabljanja na delu, ki je bil pripravljen na podlagi ankete o izobraževanju odraslih](#).

Uspešnost v zvezi z različnimi razsežnostmi kakovosti delovnih mest se med državami članicami EU in tudi med razsežnostmi znotraj iste države članice močno razlikuje. Bolgarija ima na primer sicer majhen delež neprostoVOLjnih zaposlitev za določen čas¹⁹⁸ in neprostoVOLjnih zaposlitev s krajšim delovnim časom¹⁹⁹ (2,3 % oziroma 0,5 % zaposlenih (15–64 let)), vendar ima eno najvišjih stopenj tveganja revščine zaposlenih (12,1 %) in eno najvišjih stopenj nezgod pri delu s smrtnim izidom (3,5 na 100 000 delavcev). Finska ima razmeroma velik delež neprostoVOLjnih zaposlitev za določen čas (10,3 %) in neprostoVOLjnih zaposlitev s krajšim delovnim časom (4,6 %). Hkrati je stopnja tveganja revščine zaposlenih razmeroma nizka (2,8 %), več kot polovica (55,5 %) zaposlenih se udeležuje usposabljanja, stopnja nezgod pri delu s smrtnim izidom pa je razmeroma nizka (1 na 100 000 delavcev). Slovaška beleži razmeroma visoko stopnjo tveganja revščine zaposlenih (10,3 %), vendar je uspešna pri vseh drugih zgoraj navedenih razsežnostih. Druge države članice, kot sta Italija in Španija, se soočajo z izzivi v zvezi s številnimi razsežnostmi kakovosti delovnih mest.

Države članice sprejemajo ukrepe za izboljšanje različnih razsežnosti kakovosti delovnih mest. Slovaška je na primer novembra 2024 dokončala prenos direktive o minimalni plači. To bo prispevalo k ustreznemu zaslužku v spodnjem delu porazdelitve dohodka. To je dosegla z uvedbo meril za ocenjevanje ustreznosti zakonsko določene minimalne plače, zvišanjem mehanizma samodejne indeksacije na 60 % povprečne mesečne plače v preteklem letu in ustanovitvijo komisije za minimalno plačo, v kateri sodelujejo socialni partnerji. Slovenija je junija 2025 v okviru širše reforme trga dela uvedla strožje zahteve za agencije za zaposlitev za določen čas in okrepljen regulativni nadzor nad takimi agencijami, da bi izboljšala zaščito začasnih delavcev. Grčija je junija 2024 uvedla digitalno delovno kartico kot pilotni projekt, katerega cilj je v celoti zaščititi pravice delavcev z zagotavljanjem spremljanja dejanskega delovnega časa in plačila zaposlenih. To je namenjeno boju proti nepoštenim politikam neprijavljenega nadurnega dela ter nezakonitim spremembam in nadurnemu delu. Italija je podaljšala davčne olajšave za zaposlovanje delavcev za nedoločen čas in uvedla oprostitve plačila socialnih prispevkov za obdobje 2025–2029 za delodajalce iz zasebnega sektorja, ki zaposlijo delavce za nedoločen čas v nekaterih sektorjih. Španija je s podporo mehanizma za okrevanje in odpornost uvedla akcijski načrt za oblikovanje okvira za razvoj mikrodokazil in si prizadeva zagotoviti mikrodokazila, ki zajemajo številne različne ukrepe usposabljanja, da bi delavce opremila s specifičnim znanjem in spretnostmi, po katerih se povprašuje na trgu dela. Poleg tega se je v letu 2025 s pogajanjem s socialnimi partnerji minimalna plača zvišala za 700 EUR letno, od česar ima koristi približno 2,4 milijona delavcev. Da bi Luksemburg okrepil varnost in zdravje pri delu, je marca 2025 sprejel odlok o posodobitvi zaščite na delovnem mestu pred rakotvornimi, mutagenimi in reprotoksičnimi snovmi, s čimer so se okrepile obveznosti delodajalcev pri spremljanju, iskanju nadomestnih snovi in nadzoru higiene.

Nekatere države članice imajo razmeroma velik delež zaposlitev za določen čas in nizko stopnjo prehajanja na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas. To lahko kaže na izzive pri vlogi pogodb o zaposlitvi za določen čas kot odskočnih desk za dolgoročnejšo zaposlitev za nedoločen čas. Med državami z največjim deležem začasnih delavcev sta Italija in Španija zabeležili stopnjo prehajanja pod ali približno 20 % (v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša

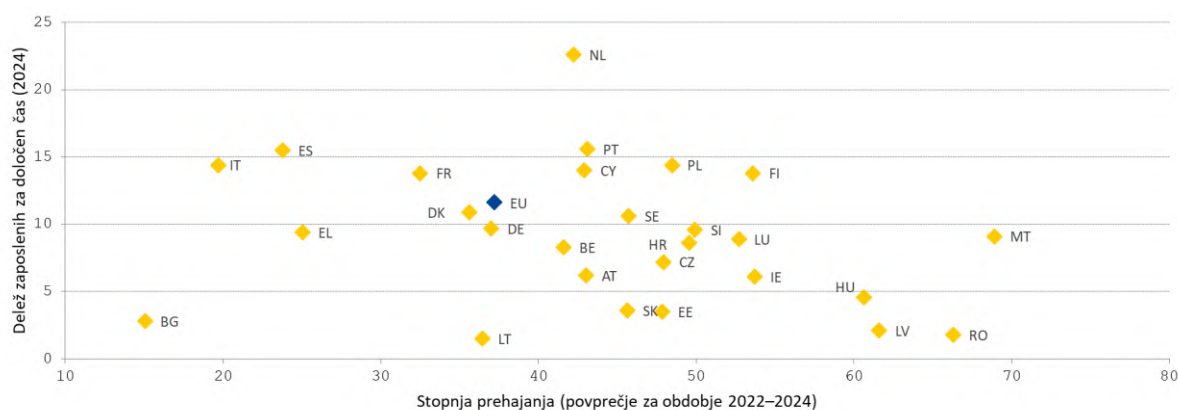
¹⁹⁸ NeprostoVOLjna zaposlitev za določen čas je tukaj opredeljena kot zaposlitev, do katere pride, ker „zaposlitve za nedoločen čas ni bilo mogoče najti“ [[lfsa_etgar](#)] ali „je bilo delovno mesto na voljo le na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas“ [[lfsa_etgar](#)].

¹⁹⁹ NeprostoVOLjna zaposlitev s krajšim delovnim časom je opredeljena kot zaposlitev, do katere pride, ker „zaposlitve s polnim delovnim časom ni bilo mogoče najti“ [[lfsa_cetpgar](#)].

37,2 %), medtem ko je ta stopnja na Nizozemskem in Portugalskem preseгла 40 % – glej sliko 2.3.3. Nasprotno pa je bil na Madžarskem, v Latviji in Romuniji delež začasnih delavcev manjši od 5 %, na Malti pa od 10 %, vendar je bila stopnja prehajanja na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas zelo visoka, in sicer med 60 in 70 %. Slednje kaže na učinkovite poti od zaposlitve za določen čas do zaposlitve za nedoločen čas.

Slika 2.3.3: Za stopnje prehajanja na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas v EU so značilne velike razlike med državami članicami

Delež zaposlenih za določen čas med vsemi zaposlenimi (20–64 let) v letu 2024 in stopnja prehajanja na zaposlitev za nedoločen čas (15–64 let) (povprečna vrednost za leta 2022, 2023 in 2024)

Opomba: širša starostna skupina od 15 do 64 let se upošteva za stopnje prehajanja s pogodb o zaposlitvi za določen čas na pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas. Manjkajoča stopnja prehajanja delovne sile za DE v letu 2022, za DK v letu 2024 in za LU v letu 2023. Prekinitev časovne vrste v letu 2023 za FR. Začasni podatki v letu 2024 za LT. Starostna skupina 20–64 let se uporablja za zaposlitev za določen čas v skladu z glavnim kazalnikom pregleda socialnih kazalnikov o zaposlovanju in s tem povezano analizo v oddelku. Opredelitev se za ES in FR v letu 2024 razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024.

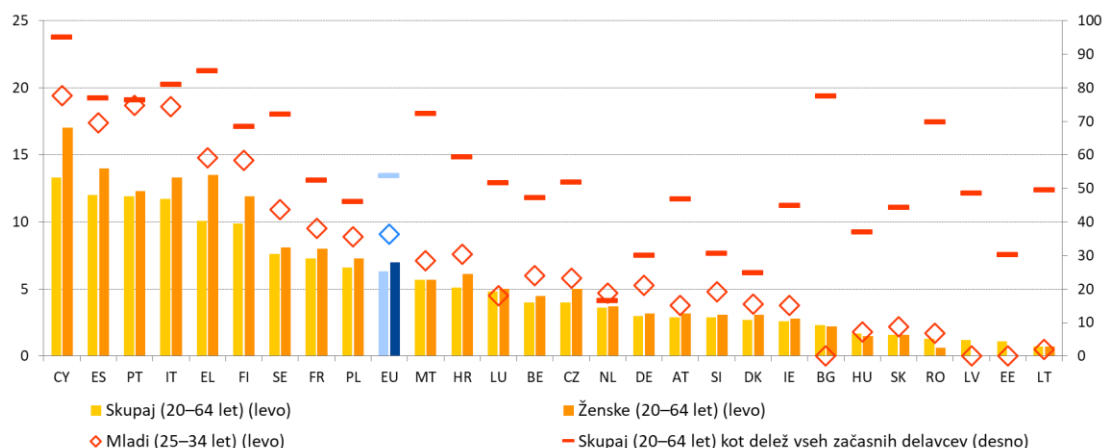
Vir: Eurostat, [lfsi_pt_a], anketa o delovni sili EU in [ilc_lvhl32], EU-SILC.

Neprostopvoljna zaposlitev za določen čas vpliva na znaten delež delovne sile, pri čemer so med državami članicami izrazite razlike, pogostejša pa je pri mladih in ženskah.

Neprostopvoljna zaposlitev za določen čas kaže na primere, v katerih pogodbeno ureditev ne odraža želje zaposlenih po prožnosti. V letu 2024 je imel vsak drugi zaposleni za določen čas (20–64 let) (53,7 %, približno 10,6 milijona delavcev) tovrstno pogodbeno ureditev neprostopvoljno, kar je skupaj predstavljalo 6,4 % vseh zaposlenih. Med vsemi zaposlenimi se je delež zaposlenih z neprostopvoljnimi pogodbami o zaposlitvi za določen čas gibal od 10 % ali več na Cipru, v Španiji, na Portugalskem, v Italiji in Grčiji do približno 1 % ali manj v Estoniji in Litvi – glej sliko 2.3.4. V skoraj vseh primerih je bil delež žensk večji od deleža moških, razen v Bolgariji, na Madžarskem in v Litvi. Med začasnimi delavci se je delež tistih z neprostopvoljno zaposlitvijo za določen čas gibal od približno 16–25 % na Nizozemskem in Danskem do 95,1 % na Cipru. Medtem ko imata Nizozemska in Španija visoko stopnjo zaposlitve za določen čas, ima prva najnižji delež zaposlenih za določen čas, ki so v takem položaju neprostopvoljno, s povprečno stopnjo prehajanja, medtem ko so v Španiji trije od štirih zaposlenih za določen čas v takem položaju neprostopvoljno, stopnja prehajanja pa je razmeroma nizka. To poudarja dvojno naravo začasnega dela, ki je bodisi izbrana prožna oblika zaposlitve in možna pot do stabilne zaposlitve bodisi posledica omejenih alternativnih možnosti in nizke stopnje prehajanja na stabilna delovna mesta za delavce.

Slika 2.3.4: Neprostopvoljna zaposlitev za določen čas prizadene vsakega drugega začasnega delavca, zlasti ženske in mlade

Število neprostopvoljno zaposlenih za določen čas kot odstotek skupnega števila zaposlenih glede na starost (20–64 let) (v %, 2024)

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG. Nizka zanesljivost podatkov za LV, MT, AT, SI, EE in SK. Skupni podatki in skupno število kot delež vseh začasnih delavcev veljajo le za „Delo, na voljo samo s pogodbo o zaposlitvi za določen čas“ za LV in le za „Stalne zaposlitve ni bilo mogoče najti“ za SK. Manjkajoči podatki za ženske in mlade za LV in EE ter le za „Stalne zaposlitve ni bilo mogoče najti“ za SK in RO.

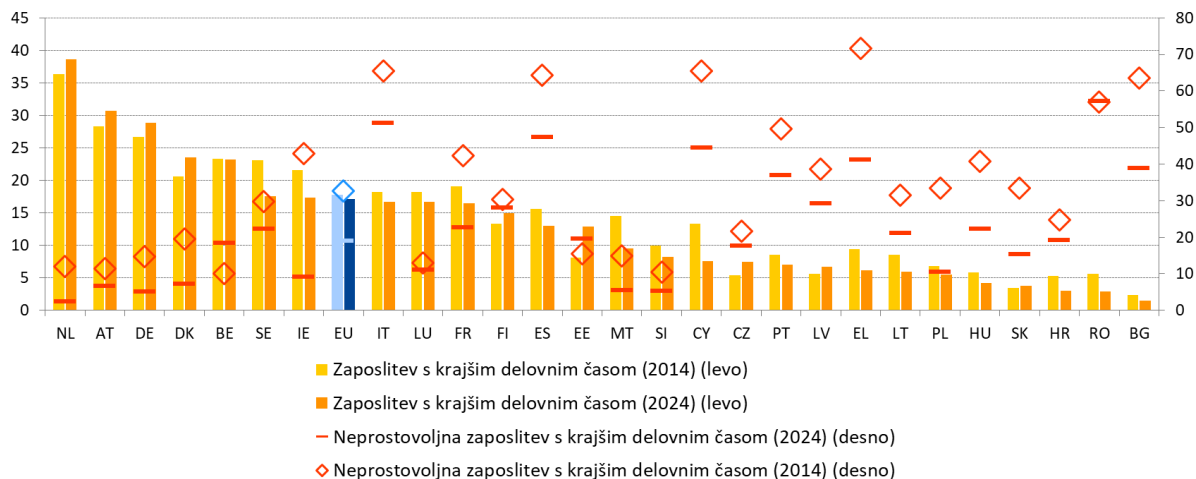
Vir: Eurostat, [[lfsa_etgar](#)], anketa o delovni sili EU.

Število zaposlitev s krajšim delovnim časom v EU se je v zadnjem desetletju zmanjšalo, kar velja tudi za njihov neprostopvoljni delež, ki pa je v nekaterih državah članicah še vedno precejšen. Od leta 2014 se je delež zaposlitev s krajšim delovnim časom glede na skupno zaposlenost (20–64 let) zmanjšal za 0,7 odstotne točke in v letu 2024 dosegel 17,1 %. V treh državah članicah (na Nizozemskem, v Avstriji in Nemčiji) je bilo približno 30 % ali več vseh zaposlitev s krajšim delovnim časom, pet držav članic pa je poročalo o deležu pod 5 % (Madžarska, Slovaška, Hrvaška, Romunija in Bolgarija). Ženske še naprej predstavljajo največjo skupino delavcev s krajšim delovnim časom (glej oddelek 2.2). Ker so se stopnje delovne aktivnosti v zadnjem desetletju zvišale in so trgi dela postajali vse bolj tesni, se je neprostopvoljna zaposlitev s krajšim delovnim časom stalno zmanjševala, saj delodajalci težko zapolnjujejo prosta delovna mesta za polni delovni čas²⁰⁰. Zato je bilo v letu 2024 18,9 % vseh zaposlitev s krajšim delovnim časom (15–64 let) neprostopvoljnih v primerjavi z 32,7 % pred desetimi leti. Tudi v zvezi s tem so med državami članicami velike razlike. Medtem ko je v Španiji, Italiji in Romuniji približno vsak drugi delavec s krajšim delovnim časom tako zaposlen neprostopvoljno, je na Malti, v Sloveniji, Nemčiji in na Nizozemskem približno 5 % delavcev s krajšim delovnim časom v takšnem položaju neprostopvoljno.

²⁰⁰ OECD, [OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch?](#) (Obeti za zaposlovanje OECD v letu 2023: Ali lahko premagamo demografsko krizo?), OECD Publishing, Pariz.

Slika 2.3.5: Delež zaposlitev s krajšim delovnim časom se je nekoliko zmanjšal, med državami članicami pa so še vedno velike razlike pri neprostoVOLJNI zaposlitvi za določen čas

Delež zaposlitev s krajšim delovnim časom glede na skupno zaposlenost (20–64 let) in delež neprostoVOLJNIH zaposlitev s krajšim delovnim časom kot odstotek vseh zaposlitev s krajšim delovnim časom (20–64 let) (v %, letni podatki)

Opomba: opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024 za zaposlitev s krajšim delovnim časom. Prekinitev časovne vrste za zaposlitev s krajšim delovnim časom za FR v letu 2014 in BG v letu 2021 ter nizka zanesljivost podatkov za MT, HR in SI v letu 2024 ter NL v letu 2014.

Vir: Eurostat, [lfsi_pt_a] in [lfsa_eppgai], anketa o delovni sili EU.

Delež samozaposlenih oseb brez zaposlenih se je v EU nekoliko zmanjšal, vendar so med državami članicami opazne velike razlike. Takšno samozaposlenost brez zaposlenih, ki sicer kaže tudi na podjetniško pobudo, je mogoče razumeti tudi kot nadomestek za navidezno samozaposlitev, ki prikriva odvisna delovna razmerja²⁰¹. V letu 2024 je bilo 9,0 % vseh zaposlenih (20–64 let) v EU samozaposlenih oseb brez zaposlenih²⁰². Čeprav se je ta delež v primerjavi z letom 2023 zmanjšal za 0,1 odstotne točke, je v letu 2024 še vedno predstavljal 17,7 milijona delavcev. Največji delež samozaposlenih oseb brez zaposlenih glede na skupno zaposlenost je bil zabeležen na Češkem, v Italiji in na Nizozemskem, in sicer približno 13 %, ter na Poljskem (14,1 %) in v Grčiji (19,1 %). Najnižje vrednosti (manj kot 5 %) so bile zabeležene na Danskem, v Nemčiji in Luksemburgu. Na splošno je mogoče 15 % samozaposlenih oseb brez zaposlenih v EU šteti za ekonomsko odvisne²⁰³, pri čemer so največji deleži zabeleženi v kmetijstvu, finančnih storitvah ter zdravstvenih in drugih storitvah²⁰⁴. Med njimi jih približno 40 % navaja, da imajo vsaj nekaj težav pri shajanju iz meseca v mesec.

Revščina zaposlenih v EU se je v letu 2024 po obdobju postopnega zmanjševanja stabilizirala, vendar je še vedno prizadela skoraj vsakega dvanajstega delavca. Delež zaposlenih v starostni skupini 18–64 let s tveganjem revščine se je v Uniji v letu 2024

²⁰¹ Glej Evropska komisija, *Employment and Social developments in Europe 2023* (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2023), Urad za publikacije Evropske unije, 2023.

²⁰² Eurostat, [lfsa_egaps] in [lfsi_emp_a], anketa o delovni sili EU. Opredelitev se za ES in FR razlikuje (glej metapodatke).

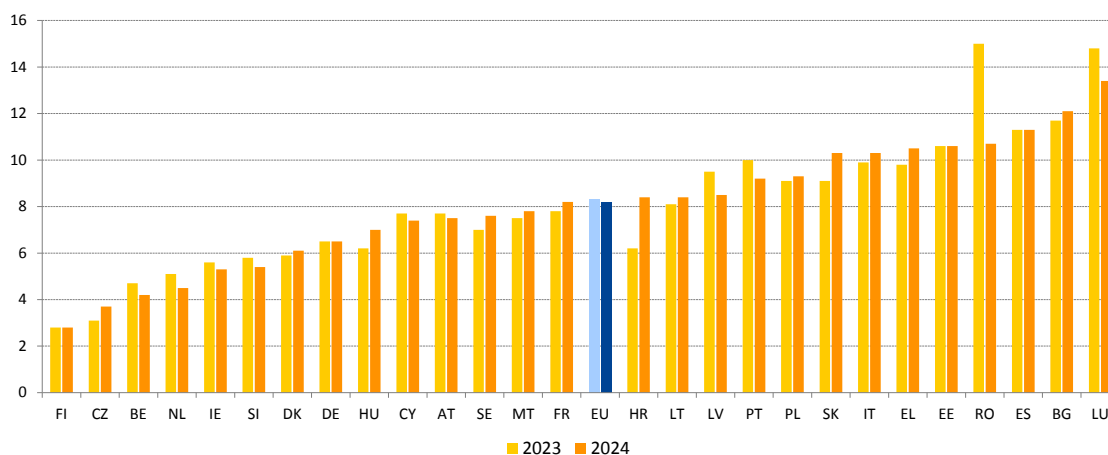
²⁰³ Ekonomsko odvisne samozaposlene osebe so opredeljene kot samozaposlene osebe brez zaposlenih, ki so v zadnjih 12 mesecih delale le za eno stranko ali za prevladujočo stranko, pri čemer je ta stranka odločala o njihovem delovnem času.

²⁰⁴ Glej Eurofound, *European Working Conditions Survey 2024: First findings* (Evropska raziskava o delovnih pogojih za leto 2024: prve ugotovitve), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

zmanjšal na 8,2 %, in sicer z 8,3 % v letu 2023²⁰⁵, kar je precej pod ravno pred pandemijo COVID-19 (zmanjšanje z 9,1 % v letu 2019 in 9,8 % v letu 2016). Delavci z nestandardnimi oblikami dela so razmeroma bolj prizadeti, saj imajo pogosto nižje letne dohodke in delovno intenzivnost. Med gospodinjstvi z visoko delovno intenzivnostjo je bila stopnja revščine zaposlenih v letu 2024 manjša od tretjine zadevne stopnje pri gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo²⁰⁶. Močnejša rast plač med delovno aktivnimi gospodinjstvi z nižjimi dohodki, h kateri je prispevalo tudi močno zvišanje minimalne plače od leta 2022, je v zadnjih letih prispevala k izboljšanju položaja gospodinjstev z nizkimi dohodki (glej oddelek 2.1.1)²⁰⁷. Leta 2024 se je revščina zaposlenih najbolj zmanjšala v Romuniji (za 4,3 odstotne točke, in sicer na 10,7 % leta 2024), čeprav je še vedno presegala povprečje EU, ki je znašalo 8,2 %. Znatno zmanjšanje so zabeležili tudi Luksemburg, Latvija in Portugalska (za 1,4 odstotne točke, 1 odstotno točko oziroma 0,8 odstotne točke), vendar so bile vse te države še vedno blizu povprečja EU ali nad njim (13,4 %, 8,5 % oziroma 9,2 %). Nasprotno se je revščina zaposlenih na Slovaškem povečala za 1,2 odstotne točke. Luksemburg, Bolgarija in Španija so zabeležili najvišje stopnje revščine zaposlenih (13,4 %, 12,1 % oziroma 11,3 %). Tako kot v prejšnjih letih je bila stopnje revščine zaposlenih višja med državljani tretjih držav, delavci z nizko stopnjo izobrazbe, zaposlenimi s krajšim delovnim časom, začasni delavci in gospodinjstvi z vzdrževanimi otroki²⁰⁸. Revščina zaposlenih je bila poleg tega večja pri moških kot pri ženskah.

Slika 2.3.6: Stopnja revščine zaposlenih v EU je bila leta 2024 na splošno nespremenjena, pri čemer so med državami članicami velike razlike

Stopnja tveganja revščine zaposlenih (18–64 let) (v %, letni podatki)

Opomba: prekinitev časovne vrste v letu 2023 za DE in HR. Prekinitev časovne vrste v letu 2024 za HR.

Začasni podatki za leto 2024 za LT.

Vir: Eurostat [[tespm070](#)], EU-SILC.

Zaradi pospešene digitalne preobrazbe se preoblikujejo evropski trgi dela, saj vsak deseti delavec v EU pri svojem delu uporablja generativno umetno inteligenco. Umetna inteligenca in algoritemsko upravljanje sta močni orodji za spodbujanje inovacij, povečanje produktivnosti, na primer z avtomatizacijo in dopolnjevanjem delavcev pri njihovih nalogah, ter krepitev svetovne konkurenčnosti Evrope. Če se umetnointeligenčni sistemi in sistemi

²⁰⁵ Eurostat, [[ilc iw01](#)], EU SILC. Stopnje revščine zaposlenih se nanašajo na dohodek iz prejšnjega leta.

²⁰⁶ Glej Eurostat, [[ilc iw03](#)], anketa o delovni sili EU.

²⁰⁷ Glej Evropska komisija, [Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025](#) (Razvoj trga dela in plač v Evropi, Letni pregled za leto 2025), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

²⁰⁸ Glej Eurostat, [[ilc iw15](#)], [[ilc iw04](#)], [[ilc iw07](#)], [[ilc iw05](#)], [[ilc iw02](#)], EU-SILC.

algoritemskega upravljanja na delovnem mestu oblikujejo in izvajajo odgovorno, se lahko z njimi poveča učinkovitost, racionalizira zaposlovanje, zmanjša pristranskost in izboljša kakovost delovnih mest (glej tudi oddelek 2.1.1). Vendar je treba ta orodja upravljati pravilno, da se ustrezno obravnavajo pomisleki glede povečanega delovnega pritiska, stalnega spremljanja, morebitnih pristranskosti in tveganj v zvezi z varstvom podatkov za delavce. Glede na raziskavo Eurobarometer iz leta 2025 večina Evropejcev meni, da umetna inteligenca in digitalne tehnologije na splošno pozitivno vplivajo na njihova delovna mesta, gospodarstvo in kakovost življenja²⁰⁹. Hkrati jih 84 % meni, da je treba umetno inteligenco upravljati preudarno, zlasti na delovnem mestu. Leta 2024 je 12 % delavcev v EU pri svojem delu uporabljalo različne oblike generativne umetne inteligence, da bi poenostavili zapletene miselne naloge ali prejeli priporočila o tem, kako naj delajo²¹⁰. Uporaba generativne umetne inteligence je bila zlasti velika med vodstvenimi delavci (23 %) in strokovnjaki (28 %) ter v finančnih storitvah (28 %). Uporaba se je razlikovala tudi med državami članicami. V Belgiji, na Danskem, Nizozemskem, Švedskem in v Luksemburgu taka orodja že uporablja med 20 in 25 % delavcev, v Italiji, Grčiji, Romuniji in na Portugalskem pa le 5 % ali manj. Poleg tega se zaradi uporabe digitalnega spremljanja na delovnem mestu in algoritemskega upravljanja delovnih procesov spreminja način organizacije, usklajevanja, spremljanja in upravljanja dela²¹¹. Digitalno spremljanje je najbolj razširjeno v srednje- in vzhodnoevropskih državah, vključno s Slovenijo, Češko, Poljsko, Romunijo, Bolgarijo, Latvijo ter Malto in Ciprom. Poleg dveh najpogostejših praks (spremljanje delovnih ur ter prihodov in odhodov) se v teh državah pogosto uporabljajo tudi spremljanje interneta, zaprti nadzorni sistemi (CCTV), sledenje klicem in spremljanje lokacije vozil. Vendar so se razširjenost in vrste digitalnega spremljanja med državami članicami na splošno zelo razlikovale. Kar zadeva algoritemsko upravljanje, je iz podatkov raziskave razvidno, da je delovni čas pri 24 % delavcev v EU razporejen samodejno. V aktu EU o umetni inteligenci je določen jasn niz pravil, ki temeljijo na tveganju, za razvijalce in uvajalce umetne inteligence v zvezi s posebnimi vrstami uporabe umetne inteligence, ki zagotavljajo varnost, spoštovanje temeljnih pravic in humanocentrično umetno inteligenco, hkrati pa krepijo uvajanje, naložbe in inovacije na področju umetne inteligence v EU²¹². Hkrati je v strategiji za uporabo umetne inteligence²¹³, s katero se spodbuja uvajanje umetne inteligence v desetih gospodarskih panogah in javnem sektorju EU, priznan pomen odgovorne in koristne uporabe umetne inteligence na delovnem mestu.

Direktiva o platformnem delu omogoča pravilno opredelitev zaposlitvenega statusa platformnih delavcev ter spodbuja preglednost, pravičnost, človeški nadzor, varnost in

²⁰⁹ Evropska komisija, [Special Eurobarometer 554 - Artificial Intelligence and the future of work](#) (Posebna raziskava Eurobarometer 554 – Umetna inteligenca in prihodnost dela), Urad za publikacije Evropske unije, 2025.

²¹⁰ Glej Eurofound, [European Working Conditions Survey 2024: First findings](#) (Evropska raziskava o delovnih pogojih za leto 2024: prve ugotovitve), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

²¹¹ Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S., in Villani, D., [Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe](#) (Digitalno spremljanje, algoritemsko upravljanje in platformizacija dela v Evropi), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025. Digitalno spremljanje je opredeljeno kot praksa zbiranja podatkov o proizvodnem procesu z digitalnimi napravami za spremljanje različnih vidikov dela in samih delavcev. Algoritemsko upravljanje je opredeljeno kot uporaba podatkovnih tehnologij, ki lahko vključujejo umetno inteligenco, za vsaj delno avtomatizacijo nekaterih vidikov upravljanja in usklajevanja delovne sile, kar je tesno povezano z zbiranjem podatkov in nadzorom delavcev.

²¹² Glej [Uredbo \(EU\) 2024/1689 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci](#).

²¹³ [Sporočilo Evropske komisije o strategiji za uporabo umetne inteligence](#), COM(2025) 723 z dne 8. oktobra 2025.

odgovornost pri algoritemskem upravljanju. Leta 2025 naj bi 43 milijonov delavcev v Evropski uniji delalo prek ene ali več digitalnih platform dela²¹⁴. Platformno delo lahko zagotovi prožnost in primarni ali dodatni dohodek, izboljša usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter hkrati zmanjšuje ovire za vstop mladih in ranljivih skupin, kot so migranti in invalidi, na trg dela. Vendar je povezano tudi s prekarnostjo, nizkimi dohodki, omejenim dostopom do socialne zaščite in izzivi, povezanimi z nepreglednim algoritemskim upravljanjem. Ker večina dela prek digitalnih platform poteka prek spleta, je čezmejne delovne tokove težko spremljati in so v številnih primerih skriti. Šteje se, da je večina oseb, ki delajo prek platform v EU, samozaposlenih, čeprav se ocenjuje, da jih do 5,5 milijona v resnici ni samozaposlenih. Približno 55 % platformnih delavcev zasluži manj, kot znaša minimalna plača²¹⁵. Da bi zagotovili dostojne delovne pogoje pri platformnem delu in hkrati podprli trajnostno rast digitalnih platform dela v EU, je bila oktobra 2024 sprejeta direktiva o platformnem delu²¹⁶. Direktiva obravnava vprašanja, povezana z napačno razvrstitvijo po zaposlitvenem statusu, algoritemskim upravljanjem in preglednostjo v zvezi s čezmejnim delom, ter dopolnjuje obstoječi pravni red Unije²¹⁷. Države članice jo morajo v nacionalno pravo v celoti prenesti do decembra 2026.

Digitalne inovacije omogočajo produktivnejša in kakovostnejša delovna mesta, vendar lahko povzročijo tudi intenzifikacijo dela in možnosti „dela kjer koli“ spremenijo v pričakovanja, s čimer se zabrišejo meje med poklicnim in zasebnim življenjem. Digitalne tehnologije so na primer omogočile rast dela na daljavo. Pred pandemijo COVID-19 je bila razširjenost dela na daljavo precej skromna, saj je leta 2019 od doma vsaj občasno delalo 11,3 % zaposlenih. Leta 2024 je tako delalo približno 20 % delavcev. Glede na raziskavo Eurofounda iz leta 2025²¹⁸ so se spremenile tudi preference glede dela na daljavo. Leta 2024 je več kot 50 % anketirancev izrazilo željo, da bi od doma delali večkrat na teden, medtem ko jih je 24 % želelo delati izključno od doma. Kljub temu se možnosti zmanjšujejo, saj se je delež povsem oddaljenih delovnih mest zmanjšal s 24 % v letu 2022 na 14 % v letu 2024. Na vzorce delovnega časa lahko vplivajo tudi tehnološki napredek ter s tem povezani modeli dela na daljavo in hibridni delovni modeli. Na splošno so se v EU nekoliko izboljšali razporedi delovnega časa, ki odstopajo od običajnega polnega delovnega časa in lahko negativno vplivajo na kakovost delovnih mest. Leta 2024 je imelo 6,6 % vseh zaposlenih (20–64 let) dolg delovnik v okviru svoje glavne zaposlitve, v primerjavi s 7,1 % leta 2023. Delež tistih z neobičajnim delovnim časom pa ostaja velik, in sicer 33,6 % vseh zaposlenih, kar odraža rahlo zmanjšanje za 0,3 odstotne točke od leta 2021. Po neuspešnih pogajanjih evropskih medpanožnih socialnih partnerjev o posodobitvi njihovega okvirnega sporazuma o delu na daljavo iz leta 2002 ter resoluciji Evropskega parlamenta iz leta 2021 o pravici do odklopa²¹⁹ je Evropska komisija izvedla formalno dvostopenjsko posvetovanje s socialnimi partnerji o pravici do odklopa in delu na daljavo. Druga faza posvetovanja se je končala 6. oktobra 2025.

²¹⁴ Evropski svet, [Pravila EU o platformnem delu](#), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

²¹⁵ Glej Evropski svet, [V žarišču: delavci na digitalnih platformah v EU – Consilium](#).

²¹⁶ Evropski svet, [Platformni delavci in delavke: Svet sprejel nova pravila za izboljšanje njihovih delovnih pogojev – Consilium](#), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2024.

²¹⁷ Direktiva bo izboljšala izvrševanje in sledljivost pri platformnem delu, tudi v čezmejnih situacijah. Od platform naj bi se zahtevalo, da prijavijo delo v državi, v kateri se delo opravlja, ter nacionalnim organom dajo na voljo nekatere informacije o osebah, ki delajo prek njih, in pogojih, ki zanje veljajo.

²¹⁸ Eurofound, [Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey](#) (Kakovost življenja v EU v letu 2024 – rezultati elektronske raziskave o življenju in delu v EU), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

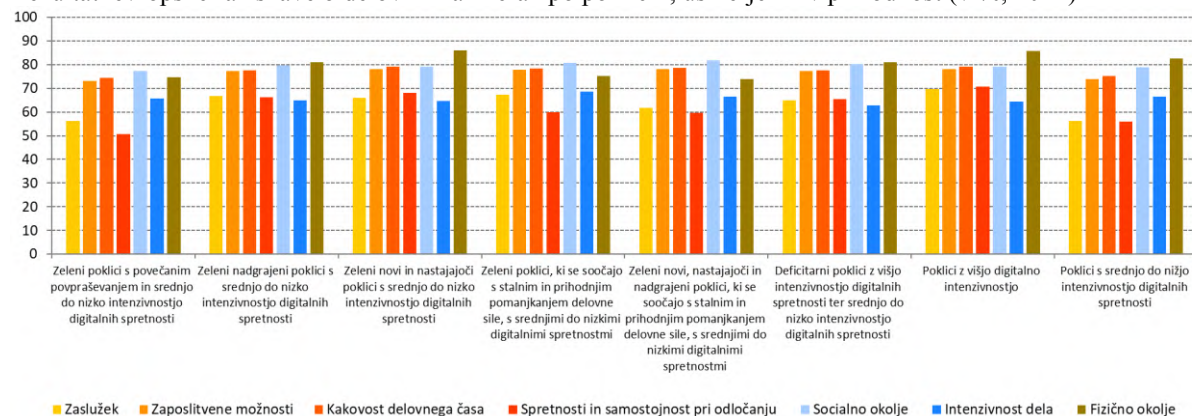
²¹⁹ Evropski parlament, [Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. januarja 2021 s priporočili Komisiji o pravici do odklopa](#), 2021.

Odzivi evropskih socialnih partnerjev bodo upoštevani pri nadaljnjem ukrepanju Komisije na podlagi resolucije.

Ker se zaradi sedanjega digitalnega in zelenega prehoda spreminjajo trgi dela, se zaposlitveni pogoji med z njima povezanimi poklici močno razlikujejo. „V prihodnost usmerjeni poklici“ in „poklici, ki so predmet zanimanja“ so opredeljeni kot delovna mesta, ki so pomembna za dve ali več digitalnih, zelenih in demografskih preobrazb²²⁰. Iz sedmih Eurofoundovih indeksov kakovosti delovnih mest, s katerimi se ocenjuje kakovost zaposlitve na ravni delovnega mesta, je razvidno, da imajo poklici z višjo intenzivnostjo digitalnih spretnosti najvišjo splošno kakovost delovnih mest (po lastni opredelitvi Eurofounda) – glej sliko 2.3.7²²¹. Ti delavci v primerjavi z večino drugih poklicnih skupin dosegajo še posebej visoko oceno glede zaslužka, zaposlitvenih možnosti, kakovosti delovnega časa, spretnosti in samostojnosti pri odločanju ter fizičnega okolja. Osebe v teh poklicih so tudi pogosteje poročale, da so se nedavno udeležile usposabljanja. Po drugi strani pa so imeli nekateri v prihodnost usmerjeni zeleni poklici, ki vključujejo fizična delovna mesta, na splošno najnižje ocene pri zgoraj navedenih indeksih.

Slika 2.3.7: V prihodnost usmerjeni poklici se razlikujejo glede na kakovost delovnih mest po opredelitvi Eurofounda

Rezultati evropske raziskave o delovnih razmerah po poklicih, usmerjenih v prihodnost (v %, 2024)

Opomba: predstavljeni so izbrani poklici, več informacij o skupinah poklicev pa je na voljo v izvorni publikaciji. *Vir:* lastni izračuni Eurofounda na podlagi [evropske raziskave o delovnih razmerah za leto 2024](#).

Neprijavljeno delo ter zdravje in varnost pri delu sta še vedno izziva, pri čemer so med državami članicami velike razlike v zmogljivostih in virih inšpektoratov za delo. Najnovejše ocene kažejo, da je bilo leta 2019 v zasebnem sektorju EU neprijavljenega 9,7 % celotnega vložka dela²²². Pozornost se vse bolj preusmerja od „preprostih“ oblik neprijavljenega dela, kot so zasebna gospodinjstva, ki naročajo storitve brez uradnega računa, k bolj zapletenim oblikam, kot je neprijavljeno delo, ki ga opravljajo državljani tretjih držav. Evropski organ za delo v okviru platforme za ukrepanje proti neprijavljenemu delu lajša

²²⁰ Ta analiza je delna posodobitev publikacije [Future-oriented occupations in the EU: main features, employment conditions, and job strain – Evropska komisija](#) (V prihodnost usmerjeni poklici v EU: glavne značilnosti, zaposlitveni pogoji in delovna obremenitev) na podlagi raziskave Eurofounda o delovnih pogojih za leto 2024.

²²¹ Ti indeksi temeljijo na sedmih razsežnostih, ki jih Eurofound uporablja za ocenjevanje kakovosti zaposlitve na ravni delovnega mesta: fizično in socialno okolje, delovne naloge, organizacijske značilnosti, ureditev delovnega časa, zaposlitvene možnosti in bistvene značilnosti delovnega mesta.

²²² Ocene dejanskega obsega sive ekonomije je treba obravnavati previdno. Glej Franic, J., [Extent of undeclared work in the European Union](#) (Obseg neprijavljenega dela v Evropski uniji).

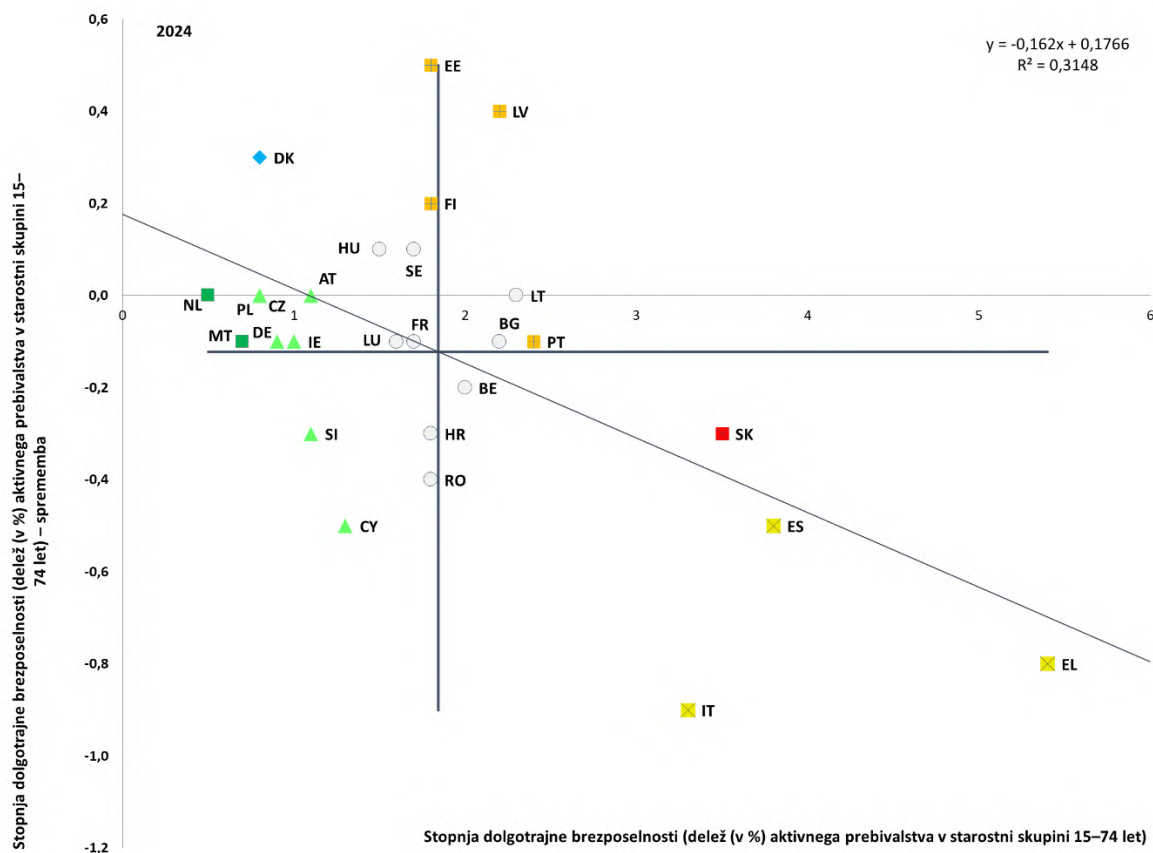
izmenjave med državami članicami o teh temah. Ukrepanje proti neprijavljenemu delu vse bolj temelji na analizi na podlagi tveganja, uporabi velepodatkov in umetni inteligenci. Kazalniki MOD o inšpektoratih za delo kažejo znatne razlike v zmogljivostih in virih med državami EU za odkrivanje neprijavljenega dela in ukrepanje proti njemu. Leta 2023 se je kazalnik MOD o številu inšpektorjev na 10 000 zaposlenih gibal od 0,23 na Irskem do 3,08 v Luksemburgu²²³. Inšpektorati za delo imajo poleg tega pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti in zdravja delavcev pri delu. Leta 2022 je bilo v EU 3 286 nezgod pri delu s smrtnim izidom, kar je 103 smrtnih primerov manj kot leto prej in pomeni 1,66 nezgode s smrtnim izidom na 100 000 delavcev. Skoraj četrtina (22,9 %) vseh nezgod pri delu s smrtnim izidom v EU se je zgodila v gradbenem sektorju, kar kaže na specifične izzive v tem sektorju.

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti v EU se je najbolj znižala v državah članicah z najvišjimi ravnmi, kar kaže neko stopnjo navzgor usmerjene konvergence v absolutnem smislu. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti v EU se je tretje leto zapored znižala, in sicer na 1,9 % leta 2024, kar je za 0,2 odstotne točke manj kot leta 2023. Najbolj se je znižala med državami članicami s posebno visokimi ravnmi, največje izboljšave pa so bile v Italiji, Grčiji in Španiji, ki so vse „države s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“ – glej sliko 2.3.8. Nekoliko se je znižala tudi na Slovaškem (za 0,3 odstotne točke), ki je še naprej „država s kritičnimi razmerami“ z eno najvišjih stopenj dolgotrajne brezposelnosti v EU, ki znaša 3,5 %. Estonija, Latvija in Finska so leta 2024 zabeležile povečanje, zdaj pa jih je „treba spremljati“, skupaj s Portugalsko, ki ima razmeroma visoko stopnjo 2,4 % z le manjšim izboljšanjem. Po drugi strani sta Malta in Nizozemska „najuspešnejši državi“ z najnižjimi stopnjami. V veliki večini držav članic je bila razlika med spoloma pri stopnji dolgotrajne brezposelnosti leta 2024 manjša od 0,5 odstotne točke, medtem ko je bila v Grčiji, Španiji in Latviji znatna.

²²³ Glej [MOD – pregledovalnik podatkov](#).

Slika 2.3.8: Stopnje dolgotrajne brezposelnosti so se v veliki večini držav članic še naprej zniževale, kar kaže na splošno navzgor usmerjeno konvergenco

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (v starostni skupini 15–74 let), stopnje iz leta 2024 in spremembe glede na leto 2023 (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitvev časovne vrste za BG.

Vir: Eurostat [tesem130], anketa o delovni sili EU.

Stopnje dolgotrajne brezposelnosti se med državami članicami razlikujejo, še bolj pa se razlikujejo med regijami in so še posebno visoke v najbolj oddaljenih regijah. V primerjavi s skupno stopnjo dolgotrajne brezposelnosti (15–74 let), ki se med državami članicami že precej razlikuje, so na regionalni ravni opazne bistveno večje razlike²²⁴. Leta 2024 so bile najnižje stopnje zabeležene v regijah Utrecht in Severni Brabant na Nizozemskem ter Praga in Osrednja Češka na Češkem (0,4 % v vseh štirih), najvišje stopnje pa v španskih regijah Mesto Melilla (16,3 %) in Mesto Ceuta (15,8 %) ter v francoski najbolj oddaljeni regiji Gvadelup (11,4 %). V nekaterih državah članicah, kot sta Danska in Nizozemska, so regionalne razlike v stopnjah dolgotrajne brezposelnosti manj izrazite (glej sliko 7 v Prilogi 5). Po drugi strani so bile razlike med regijami z najnižjo in najvišjo stopnjo

²²⁴ Podatki niso na voljo za dežele Bremen, Mecklenburg - Predpomorjanska in Posarje v Nemčiji, regiji Korzika in Mayotte v Franciji, avtonomni regiji Azori in Madeira na Portugalskem ter regijo Ålandski otoki na Finskem.

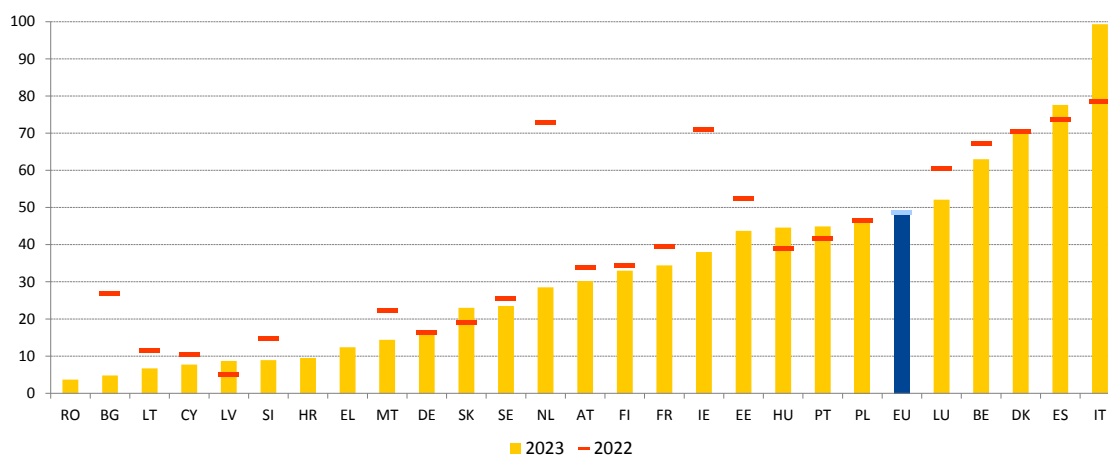
najbolj izrazite v Italiji, Franciji in Španiji, pri čemer so razlike znašale 9,2 odstotne točke, 10,6 odstotne točke oziroma 14,8 odstotne točke.

Stopnje udeležbe v aktivnih politikah trga dela se v EU še vedno močno razlikujejo.

Leta 2023 je delež brezposelnih oseb, ki so pripravljene delati in so bile udeležene v ukrepih aktivne politike trga dela, v večini držav članic ostal na splošno nespremenjen. Vendar je bilo v nekaterih mogoče opaziti tako znatno zmanjšanje kot tudi povečanje – glej sliko 2.3.9. Najnovejši podatki kažejo na posebno nizke stopnje udeležbe (pod 10 %) v Romuniji, Bolgariji, Litvi, na Cipru, v Latviji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Nasprotno je bila v Luksemburgu in Belgiji stopnja udeležbe višja od 50 %, na Danskem, v Španiji in Italiji pa celo bistveno višja. V nekaterih državah članicah je bilo mogoče opaziti opazno znižanje. V Sloveniji in na Malti se je stopnja znižala za približno tretjino. Na Nizozemskem se je udeležba več kot prepolovila, v Bolgariji pa je sodelovalo le 4,8 % brezposelnih v primerjavi s skoraj 27 % v prejšnjem letu.

Slika 2.3.9: Stopnje udeležbe v aktivnih politikah trga dela se med državami še vedno močno razlikujejo

Udeleženci rednih ukrepov politike trga dela (kategorije 2–7) na 100 brezposelnih oseb, ki želijo delati

Opomba: časovna vrsta ni na voljo za CZ. Najnovejši razpoložljivi podatki za RO (2020) in HR (2021). Časovne vrste so ocenjene za DK, NL in SE. Nizka zanesljivost podatkov za EL in IT. Zelo visoke številke ali številke nad 100 lahko kažejo, da se osebe v naboru podatkov o aktivni politiki trga dela registrirajo več kot enkrat.

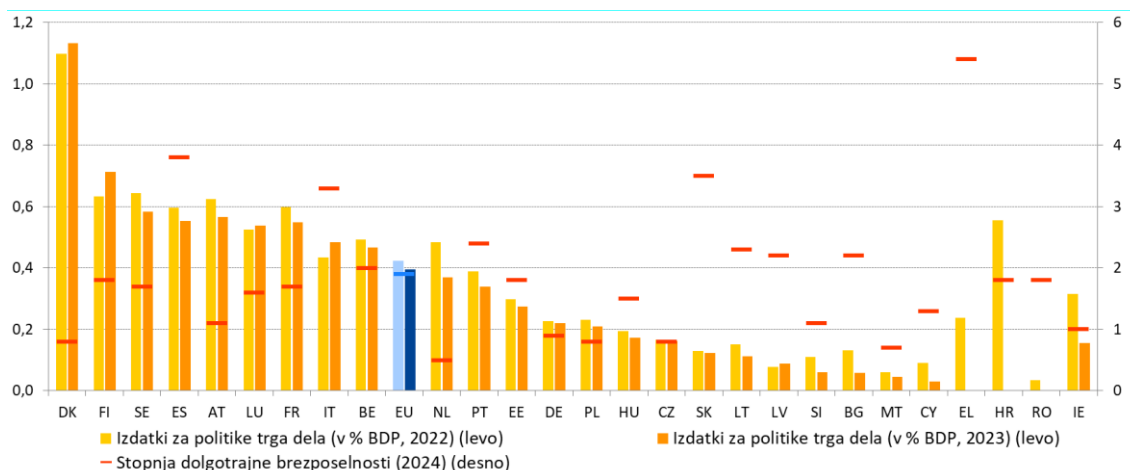
Vir: podatkovna zbirka o politiki trga dela [[lmp_ind_actsup](#)].

Sedem let po sprejetju priporočila Sveta o dolgotrajni brezposelnosti je vrzel pri izvajanju v EU še vedno velika. V drugem četrtletju leta 2025 je bilo v EU evidentiranih 4,2 milijona dolgotrajno brezposelnih (15–74 let, brezposelni 12 mesecev ali več), kar je nova rekordno nizka raven. Poleg tega se je delež dolgotrajno brezposelnih v skupni brezposelnosti zmanjšal z 48,6 % leta 2016 na 32,6 % leta 2024. Vendar znatno število držav članic (10) še ni izpolnilo prvega cilja priporočila, tj. zagotoviti dogovor o vključitvi v zaposlovanje ali enakovreden ukrep za vsaj 90 % dolgotrajno brezposelnih, ki so vsaj 18 mesecev prijavljeni kot brezposelni. Še vedno je pet držav članic (Belgija, Španija, Ciper, Portugalska in Slovaška), v katerih dve tretjini ali več dolgotrajno brezposelnih nima aktivnega dogovora o vključitvi v zaposlovanje. Leta 2023 se je med državami članicami, za katere so na voljo podatki, le 41 % obdobji brezposelnosti uporabnikov dogovora o vključitvi v zaposlovanje

končalo z zaposlitvijo²²⁵, v primerjavi s 43,6 % leta 2022. Večina (63 %) tistih, ki so bili v letu 2022 uspešno vključeni na trg dela, je 12 mesecev pozneje ostala zaposlena, kar pomeni povečanje za 2,3 odstotne točke v primerjavi z letom 2021. Hkrati se je delež uspešno vključenih uporabnikov dogovora o vključitvi v zaposlovanje, ki so ponovno postali brezposelni, zmanjšal s 15,7 % v letu 2022 na 14,4 % v letu 2023. Podatki dodatno poudarjajo višje stopnje uspešnosti individualnih akcijskih načrtov s poglobljeno oceno v primerjavi z resničnim dogovorom o vključitvi v zaposlovanje in zlasti z običajnimi individualnimi akcijskimi načrti.

Slika 2.3.10: Izdatki za aktivne politike trga dela se med državami članicami močno razlikujejo

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (v %, 15–74 let), poraba za ukrepe aktivne politike trga dela (kategorije 2–7, v % BDP)

Opomba: najnovejši razpoložljivi podatki o izdatkih za politiko trga dela za RO (2020) in HR (2021). Za leto 2023 za EL, HR in RO niso na voljo podatki o izdatkih za politiko trga dela, podatki za leto 2022 za IT pa se nanašajo na podatke za leto 2020. Podatki so ocenjeni za DE, NL in SE. Začasni podatki o politiki trga dela za EU. Prekinitev podatkov o politiki trga dela za FI v letu 2023. V zvezi s stopnjo dolgotrajne brezposelnosti se opredelitev za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024.

Vir: podatkovna zbirka o politiki trga dela [[Imp_expsumm](#)] in Eurostat [[une_ltu_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Učinkovite aktivne politike trga dela so ključne za podpiranje dobrih rezultatov na trgu dela; poraba za te politike se med državami članicami zelo razlikuje. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (15–74 let) se je v EU več kot prepolovila, in sicer s 5,4 % delovne sile v letu 2014 na 1,9 % v letu 2024, tudi zaradi izboljšanja sposobnosti držav članic za učinkovito ponovno vključevanje oseb na trg dela. Med državami EU so velike razlike v porabi za aktivne politike trga dela – glej sliko 2.3.10. Med državami članicami, ki so poročale o stopnjah dolgotrajne brezposelnosti, ki so bile blizu povprečja EU ali nad njim, so vse države razen Belgije, Italije in Španije za aktivne ukrepe na trgu dela porabile manj od povprečja EU. Najnižje ravni porabe v letu 2023 so bile ugotovljene v Sloveniji, na Malti in Cipru (s stopnjami dolgotrajne brezposelnosti pod povprečjem EU), pa tudi v Bolgariji in Latviji (obe s stopnjo dolgotrajne brezposelnosti nad povprečjem EU). Danska (1,1 % BDP) ter Finska, Švedska, Španija in Avstrija (približno 0,57 % BDP ali več) pa so bile države, ki so za tovrstne ukrepe porabile več.

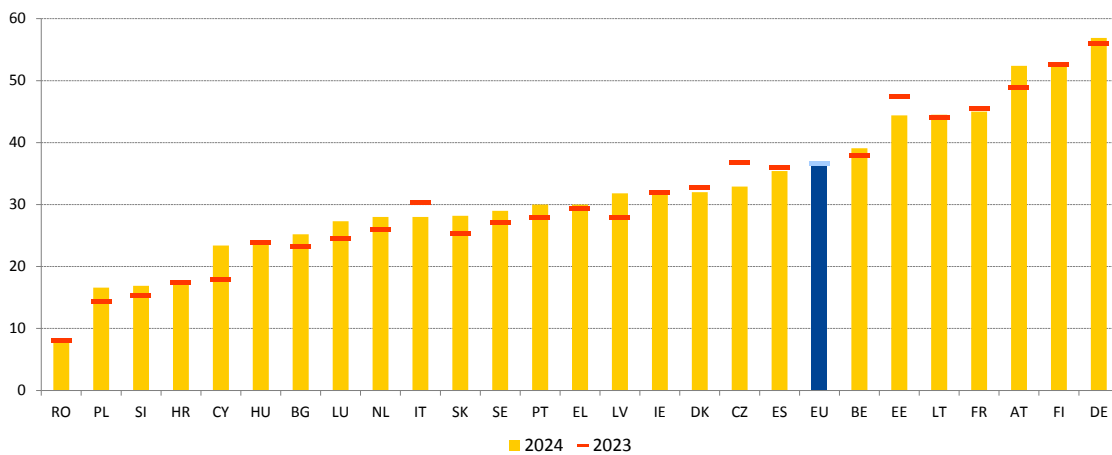
Zaradi zniževanja stopenj dolgotrajne brezposelnosti v EU se je zmanjšal delež dolgotrajno brezposelnih iskalcev zaposlitve, prijavljenih pri javnih zavodih za

²²⁵ Vir: Evropska komisija, podatkovna zbirka o spremljanju dolgotrajne brezposelnosti. Podatki niso na voljo za CZ, DE, EE, EL, FR, HU, LV, LU, NL, RO, FI.

zaposlovanje. Ta delež se je leta 2023 zmanjšal na 37,3 %, pri čemer je bil prvič od pandemije COVID-19 manjši od 40 %. Hkrati se je bistveno spremenila tudi sestava baze strank javnih zavodov za zaposlovanje. Delež žensk se je povečal s 47,0 % na 51,3 %, k čemur je prispevala naraščajoča stopnja udeležbe na trgu dela. Iskalci zaposlitve, starejši od 55 let, so leta 2023 predstavljali 22,6 % strank javnih zavodov za zaposlovanje, kar je povečanje s 13,1 % leta 2010, medtem ko se je delež iskalcev zaposlitve, mlajših od 30 let, zmanjšal z 28,5 % na 21,9 %. To je delno posledica staranja prebivalstva, delno pa odraža povečano udeležbo starejših od 55 let na trgu dela. Delež strank s terciarno izobrazbo se je povečal z 12,9 % leta 2010 na 19,9 % leta 2023²²⁶, kar je posledica splošnega povečanja deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo v državah članicah.

Slika 2.3.11: Stopnja pokritosti z nadomestili za brezposelnost za kratkotrajne iskalce zaposlitve je bila leta 2024 na splošno stabilna, pri čemer so bile med državami članicami razlike

Stopnje kratkotrajno brezposelnih (manj kot 12 mesecev), ki prejemajo nadomestila za brezposelnost (15–64 let, v %)

Opomba: podatki za leti 2023 in 2024 niso na voljo za MT. Opredelitev se za ES in FR razlikuje. Prekinitev časovne vrste za BG v letu 2024 in DK v letu 2023. Nizka zanesljivost podatkov za LU v letu 2023, SI v letih 2023 in 2024 ter HR v letu 2024.

Vir: Eurostat [[lfsa_ugadra](#)], anketa o delovni sili EU.

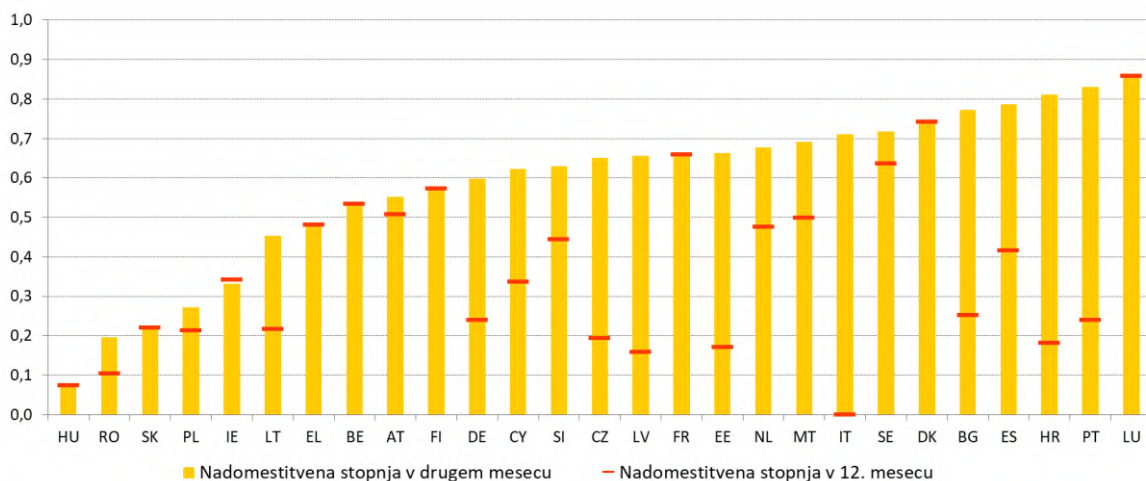
Leta 2024 je bila pokritost z nadomestili za brezposelnost za kratkotrajno brezposelne v EU na splošno stabilna, vendar z različnimi trendi po posameznih državah članicah. Delež kratkotrajno brezposelnih (15–64 let), ki prejemajo nadomestila za brezposelnost, je leta 2024 v EU znašal 37,1 %, kar je v primerjavi z letom 2023 (36,6 %) v glavnem stabilno. Največje zmanjšanje pokritosti je bilo ugotovljeno na Češkem, v Estoniji in Italiji – glej sliko 2.3.11. Nasprotno se je pokritost povečala v Luksemburgu, na Slovaškem, v Avstriji, Latviji in na Cipru. Leta 2024 so bile najvišje stopnje pokritosti ugotovljene v Nemčiji (56,9 %), na Finskem (52,9 %) in v Avstriji (52,4 %), sledile pa so jim Francija, Litva in Estonija s približno 45 %. Nasprotno so bile najnižje stopnje pokritosti – pod 20 % – zabeležene v Romuniji, na Poljskem, v Sloveniji in na Hrvaškem. Delež kratkotrajno brezposelnih, ki prejemajo nadomestila za brezposelnost, je običajno v pozitivni korelaciji z večjim številom prehodov v zaposlitev.

²²⁶ Zbiranje podatkov o primerjalnem učenju, ki ga izvajajo javni zavodi za zaposlovanje, poročilo mreže javnih zavodov za zaposlovanje o zmogljivosti javnih zavodov za zaposlovanje za leto 2025 (v pripravi). Podatki so prilagojeni za EU-27.

Dolžina upoštevne obdobja za nadomestila za brezposelnost in njihovo najdaljše trajanje sta leta 2025 ostala na splošno nespremenjena, vendar so bile med državami članicami velike razlike tako glede obeh navedenih vidikov kot glede nadomestitvenih stopenj. Dolžina obdobja plačevanja prispevkov, potrebnega za upravičenost do nadomestil za brezposelnost, in natančna pravila, ki urejajo upravičenost do njih, se med državami članicami zelo razlikujejo. Upoštevno obdobje traja od 13 tednov plačanih prispevkov za zavarovanje v Italiji, 39 tednov na Hrvaškem in Irskem, 52 tednov v več drugih državah, kot so Belgija, Estonija in Romunija, do 104 tedne na Slovaškem. Poleg tega je najdaljše trajanje nadomestil za brezposelnost za osebe z enoletno delovno dobo ostalo na splošno nespremenjeno. Od leta 2019 so najdaljše trajanje spremenile le tri države članice. Latvija je leta 2020 najdaljše trajanje skrajšala z 39 na 35 tednov. Francija je leta 2023 trajanje skrajšala s 104 na približno 78 tednov (z nekaterimi izjemami, npr. za starejše delavce), z možnostjo dodatnih 26 tednov v primeru poslabšanja gospodarskih razmer. Slovaška je od leta 2025 najdaljše trajanje nadomestil za brezposelnost določila na šest mesecev. Raven nadomestila dohodka je pogosto tesno povezana s trajanjem obdobja brezposelnosti. Na splošno so brezposelni z enoletno delovno dobo v 17 državah EU upravičeni do nadomestila za brezposelnost za največ šest mesecev²²⁷. Neto nadomestitvene stopnje za zaposlene z nizkimi dohodki s kratko delovno dobo se med državami članicami zelo razlikujejo – glej sliko 2.3.12. V drugem mesecu se neto nadomestitvena stopnja giblje od 7,4 % predhodnega (neto) dohodka na Madžarskem do 85,8 % v Luksemburgu. Leta 2024 je bila nadomestna stopnja v Belgiji, na Danskem, Finskem, v Franciji, Grčiji, na Madžarskem, v Luksemburgu in na Slovaškem v drugem in dvanajstem mesecu obdobja brezposelnosti enaka.

Slika 2.3.12: Med državami članicami so velike razlike pri nadomestitvenih stopnjah tako v začetnih kot v poznejših fazah brezposelnosti

Neto nadomestitvena stopnja nadomestil za brezposelnost pri osebah s 67 % povprečne plače v drugem in dvanajstem mesecu brezposelnosti (2024)

Opomba: kazalnik je izračunan za 20-letno samsko osebo brez otrok in s kratko delovno dobo (eno leto). Vključeni so različni elementi dohodka, nadomestila za brezposelnost in drugi prejemki (kot sta socialna pomoč in stanovanjski dodatek).

Vir: izračuni Evropske komisije na podlagi [modela davkov in socialnih prejemkov OECD](#).

²²⁷ Analiza se nanaša na nadomestila za brezposelnost, ki se načeloma dodelijo tistim, ki se registrirajo kot brezposelni brez lastne krivde, brez vključitve začasnih shem.

Preseljenci iz EU so na splošno dobro vključeni na trg dela držav gostiteljic, vendar se zdi, da se mobilnost zmanjšuje. Leta 2024 je približno 14 milijonov državljanov EU vseh starosti živelo v državi članici, ki ni država njihovega državljanstva. To odraža letno povečanje za približno 1,5 % v zadnjih petih letih. Preseljenci iz EU²²⁸ so predstavljali 3,8 % delovno sposobnega prebivalstva EU (20–64 let). Povprečna dolžina bivanja mobilnih delavcev v tujini se je v zadnjih desetih letih postopno podaljševala. To podaljšanje je povezano z uspešnim vključevanjem preseljencev iz EU na trg dela. Leta 2023 je bila stopnja njihove delovne aktivnosti 78-odstotna, stopnja delovne aktivnosti državljanov pa 76-odstotna. Med njimi je bilo 1,8 milijona čezmejnih delavcev, kar je 3 % več kot leta 2022²²⁹.

Socialni dialog trgom dela in gospodarstvom EU omogoča prilagodljivost, ki je potrebna za soočanje s prihodnjimi izzivi, hkrati pa zagotavlja gospodarsko konkurenčnost in socialno pravičnost. Ureditve in procesi socialnega dialoga se med državami članicami razlikujejo v smislu kolektivnih delovnih razmerij, vloge kolektivnih pogajanj pri določanju delovnih pogojev, zmogljivosti in članstva organizacij ter formalnih struktur za sodelovanje socialnih partnerjev pri oblikovanju in izvajanju politike. Sistemi kolektivnih pogajanj držav članic se nadalje razlikujejo po stopnji centralizacije. Vendar so v številnih državah članicah socialni dialog in kolektivna pogajanja vse bolj pod pritiskom. Medtem ko gostota delodajalcev ostaja razmeroma stabilna, čeprav se v več državah članicah zmanjšuje, se gostota sindikatov v povprečju zmanjšuje po vsej Uniji²³⁰. Poleg tega se je pokritost s kolektivnimi pogajanja zmanjšala za 11 odstotnih točk, in sicer s približno 77 % leta 2005 na 66 % leta 2024, pri čemer je bil upad še zlasti velik v srednji in vzhodni Evropi. V številnih državah članicah so možnosti za izboljšanje zmogljivosti socialnih partnerjev, da učinkovito sodelujejo v socialnem dialogu in prispevajo k oblikovanju politik.

Vključenost socialnih partnerjev se med posameznimi področji politike močno razlikuje. Podatki iz Eurofoundove podatkovne zbirke PolicyWatch pojasnjujejo vključenost socialnih partnerjev v oblikovanje politik in razkrivajo znatne razlike med področji politike – glej sliko 2.3.13. Med aprilom 2020 in majem 2025 je bila najvišja stopnja vključenosti socialnih partnerjev zabeležena v zvezi z odzivi politike, povezanimi s COVID-19, in ukrepi v okviru digitalne preobrazbe, pri čemer je bilo 40 % oziroma 39 % ukrepov dogovorjenih z njimi oziroma je bilo o teh ukrepih z njimi opravljeno posvetovanje. Poleg tega so bili socialni partnerji vključeni pri skoraj vsakem tretjem ukrepu, povezanim z zelenim prehodom (32 %) ali visokimi življenjskimi stroški (29 %). Sledili so jim ukrepi, povezani z instrumenti za podporo prestrukturiranju (26 %) in vojno v Ukrajini (22 %). Najnižja stopnja vključenosti je bila zabeležena pri ukrepih politike v odziv na ekstremne vremenske dogodke (12 %). Poleg tega nedavne ugotovitve Eurofounda²³¹ kažejo na različno zadovoljstvo s sodelovanjem socialnih partnerjev v evropskem semestru ter pri pripravi načrtov za okrevanje in odpornost na nacionalni ravni. Medtem ko v nekaj državah z močno tradicijo socialnega dialoga poročajo o zmernem zadovoljstvu, v številnih drugih primerih menijo, da je njihovo

²²⁸ Preseljenci iz EU so državljani EU, ki prebivajo v drugi državi članici EU, ki ni država njihovega državljanstva.

²²⁹ Evropska komisija, [Annual report on intra EU-labour mobility 2024](#) (Letno poročilo o mobilnosti delovne sile znotraj EU za leto 2024), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

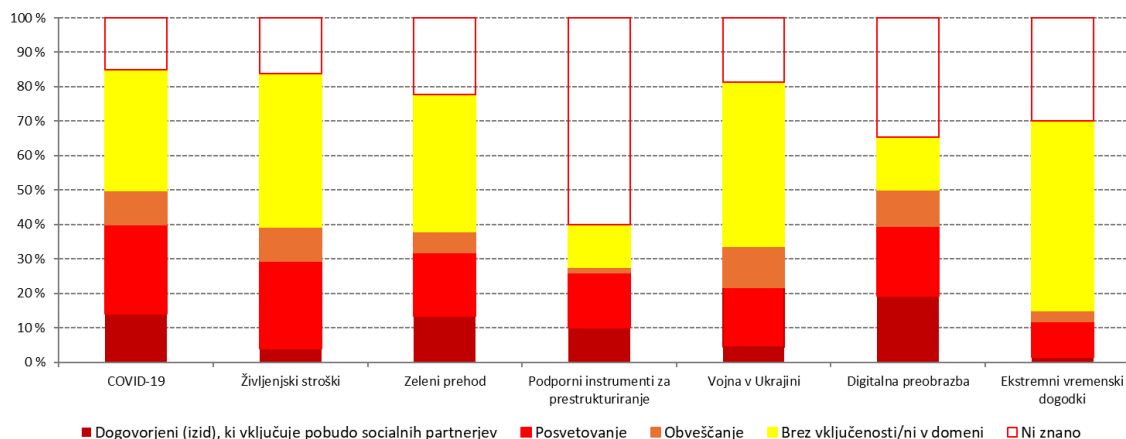
²³⁰ Glej [podatkovno zbirko OECD/AIAS o institucionalnih značilnostih sindikatov, določanju plač, posredovanju države in socialnih sporazumih](#) (ICTWSS).

²³¹ Eurofound, [National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility](#) (Socialno upravljanje evropskega semestra ter mehanizma za okrevanje in odpornost na nacionalni ravni), serija [National social partners and policymaking](#) (Nacionalni socialni partnerji in oblikovanje politik), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025.

sodelovanje formalnost. Mnogi opozarjajo na nezadosten čas za posvetovanje in neustrezne informacije.

Slika 2.3.13: Vključenost socialnih partnerjev se med posameznimi področji politike znatno razlikuje

Vključenost socialnih partnerjev v oblikovanje nacionalnih politik glede na okvir politike (v %)

Opomba: grafikon vključuje 3 375 politik (nekatero se štejejo dvojno, kadar se nanašajo na več kot en okvir), zbranih med aprilom 2020 in majem 2025. Politike vključujejo le zakonodajo ali druge zakonske predpise in tristranske sporazume. Vključenost socialnih partnerjev je predstavljena kot povprečje vključenosti delodajalcev in sindikatov v vsaki kategoriji. Razlike v stopnji vključenosti delodajalcev in sindikatov so majhne.

Vir: Eurofound, [podatkovna zbirka EU PolicyWatch](#).

Evropski socialni partnerji in Komisija so se dogovorili o obnovljeni zavezi za okrepitev socialnega dialoga v času globalnih sprememb. V Pogodbah je v celoti priznana ključna vloga socialnega dialoga v socialnem tržnem gospodarstvu EU, ki je zapisana tudi v evropskem stebru socialnih pravic in smernicah za zaposlovanje, pri čemer se v celoti spoštujeta neodvisnost socialnih partnerjev in raznolika narava nacionalnih odnosov med delodajalci in delojemalci. Komisija in evropski medpanožni socialni partnerji so na podlagi izjave socialnih partnerjev iz Val Duchessa iz leta 2024²³² marca 2025 podpisali pakt za evropski socialni dialog²³³. V paktu so opredeljeni ukrepi, ki jih morajo sprejeti Komisija in socialni partnerji, da bi spodbudili in ustvarili prave pogoje za izkoriščanje celotnega potenciala socialnega dialoga na vseh ravneh. V tem smislu je cilj pakta zagotoviti okvir za uspešen socialni dialog na vseh ravneh, vključno z nacionalno in evropsko ter medsektorsko in sektorsko. V priporočilu Sveta o krepitvi socialnega dialoga v EU so državam članicam prvič zagotovljene smernice o tem, kako najbolje spodbujati socialni dialog in okrepiti kolektivna pogajanja. Komisija med drugim sodeluje s socialnimi partnerji pri pripravi načrta za kakovostna delovna mesta in se je zavezala, da se bo z njimi posvetovala tudi o pobudah politike, ki ne spadajo na področje uporabe členov 153 in 154 PDEU, vendar so zanje posebno pomembne.

Vključevanje organizacij civilne družbe in posvetovanje z njimi sta ključna za oblikovanje politik ter spodbujanje trajnostnih in vključujočih sprememb. Na ravni EU organizacije civilne družbe dejavno sodelujejo v razpravah o prednostnih nalogah in predlogih politike, med drugim v okviru evropskega semestra, in pomembno sodelujejo pri izvajanju politik. Imajo ključno vlogo pri omogočanju dragocenega vpogleda oblikovalcem

²³² [Tristranska izjava za uspešen evropski socialni dialog](#).

²³³ [Pakt za evropski socialni dialog](#).

politik v sedanje in nastajajoče izzive, zagotavljanju informacij za nacionalne pobude politike in pobude politike EU na ključnih področjih ter ocenjevanju učinkovitosti politik na terenu.

Okvir 7 stebra: Dobro zasnovan trg dela, spretnosti ter socialne reforme in naložbe za gospodarsko rast, konkurenčnost in socialno kohezijo

Zaposlovanje, spretnosti ter socialne reforme in naložbe lahko prinesejo tako socialne kot gospodarske koristi, če so zasnovani na učinkovito in uspešno ter temeljijo na zanesljivih metodah ocenjevanja. Dobro zasnovane reforme in naložbe na področju trga dela, spretnosti in socialnih politik spodbujajo navzgor usmerjeno socialno konvergenco ter prispevajo k izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic in doseganju krovnih ciljev EU za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine. S svojim vplivom na človeški kapital in produktivnost, med drugim prek bolj usposobljene delovne sile, lahko spodbujajo inovacijsko zmogljivost, gospodarsko rast in konkurenčnost. Za čim večjo uspešnost in učinkovitost ukrepov politike so bistvenega pomena visokokakovostne ocene učinka in vrednotenja, ki se po možnosti izvedejo pred izvajanjem politike, med njim in po njem. Na podlagi dela Odbora za zaposlovanje (EMCO), Odbora za socialno zaščito (SPC) in neformalne delovne skupine za socialne naložbe med španskim in belgijskim predsedovanjem je Svet v sklepih iz junija 2024 države članice pozval, naj preučijo možnosti za okrepitev svojih zmogljivosti za ocenjevanje politik, Evropsko komisijo pa, naj jih pri tem podpre. To vključuje vzpostavitev vozlišča znanja za socialne naložbe za nadaljevanje dela, spodbujanje vzajemnega učenja ter izboljšanje dostopnosti in pravočasnosti socialno-ekonomskih podatkov²³⁴. Hkrati je Svet potrdil prostovoljna vodilna načela za države članice EU za ocenjevanje gospodarskih učinkov reform in naložb na področju trga dela, znanj in spretnosti ter socialne politike²³⁵.

Naložbe in reforme, ki učinkovito krepijo človeški kapital, lahko imajo velike gospodarske koristi. Naložbe v kakovostno in cenovno dostopno vzgojo in varstvo predšolskih otrok imajo lahko na primer znatne gospodarske koristi, saj zagotavljajo trdne temelje za učenje otrok in staršem, zlasti ženskam, omogočajo udeležbo na trgu dela. Iz nedavne študije izhaja, da bi lahko doseganje revidiranih barcelonskih ciljev EU glede pokritosti z otroškim varstvom privedlo do znatnega povečanja delovne aktivnosti mater. V državah, v katerih je udeležba majhna²³⁶, naj bi bilo to povečanje do 48-odstotno, kar bi pozitivno vplivalo na rast BDP²³⁷. Ugotovljeno je bilo, da naložbe v človeški kapital, vključno z izpopolnjevanjem in preusposabljanjem, spodbujajo produktivnost in rast. Tudi glede na navedeno Komisija v okviru jesenskega svežnja tega semestra predlaga priporočilo Sveta o človeškem kapitalu v Evropski uniji. V mikroekonomski analizi, ki jo je izvedel center Cedefop, je bilo na primer ocenjeno, da bi se lahko z zmanjšanjem deleža nizko usposobljenih odraslih s 23,5 % na 7,4 % v desetih letih (pri čemer bi se v primeru nespremenjene politike ta delež po ocenah zmanjšal na 14,7 %) letni BDP v EU povečal za

²³⁴ [Sklepi Sveta o vlogi politik trga dela in spretnosti ter socialnih politik za odporna gospodarstva, junij 2024.](#)

²³⁵ [Prostovoljna vodilna načela za države članice EU za ocenjevanje gospodarskih učinkov reform in naložb na področju politik trga dela in spretnosti ter socialnih politik, junij 2024.](#)

²³⁶ Nazareni, M., Caraianni, P., Janta, B., *EU Labour Supply-Demand Microsimulation Model (EUROLAB): The impact of increasing formal childcare on mothers' labour supply* (Mikrosimulacijski model ponudbe in povpraševanja po delovni sili v EU (EUROLAB): vpliv povečanja formalnega otroškega varstva na ponudbo delovne sile mater), delovni dokument JRC, 2022.

²³⁷ Darvas, Z., Welslau, L., Zettelmeyer, J., [Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework](#) (Vključevanje učinka socialnih naložb in reform v novi fiskalni okvir Evropske unije), delovni dokument Bruegel, 2024.

več kot 200 milijard EUR²³⁸. Poleg tega lahko dobro strukturirane in učinkovite aktivne politike trga dela prinašajo gospodarske in socialne koristi, in sicer tudi dolgo po koncu izvajanja ukrepov politike. Na primer, ukrepi aktivnih politik trga dela, ki se v programskem obdobju 2021–2027 financirajo iz ESS+, naj bi po ocenah izboljšali rezultate na področju zaposlovanja v 20 letih po prvotni naložbi, pri čemer naj bi se zaposlenost najbolj povečala v letu 2027, in sicer za 0,11 %²³⁹. Hkrati lahko dobro zasnovane socialne politike pomembno podpirajo makroekonomsko stabilizacijo, saj znatno zmanjšujejo socialna tveganja in prihodnje odhodke za socialno zaščito, povezane s stroški neukrepanja.

Nekatere države članice že sistematično izvajajo ocene učinka in vrednotenja, da bi oblikovale uspešne in učinkovite reforme in naložbe na področju zaposlovanja, spretnosti in socialnih zadev, prilagojene specifičnim ukrepom politike in razmeram v državi. Danski model socialno-ekonomskih naložb ali model *Socioøkonomisk Investeringer (SØM)* na primer zagotavlja okvir za analizo stroškov in koristi, ki vključuje podatkovno zbirko učinkovitih praks. Z njim je mogoče izračunati tudi neposredne stroške in potencialne izide socialnih politik na podlagi pobud politike, ki jih izberejo uporabniki, in ciljnih demografskih podatkov²⁴⁰. Poleg tega se v okviru danskega javnega sistema zaposlovanja z izvajanjem različnih naključnih kontroliranih preskušanj zaporedoma zbirajo dokazi o različnih vidikih aktivnih politik trga dela. Španski program „0–3 družine“ je namenjen podpori družinam z otroki, mlajšimi od treh let, zlasti iz okolij z nizkimi dohodki, in sicer z opolnomočenjem staršev prek delavnic za izboljšanje vzgoje predšolskih otrok. Ocena učinka in stalno vrednotenje prek naključnih kontroliranih preskušanj zagotavljata kakovost in učinkovitost programa, pri čemer podatki o sodelovanju in izidih spodbujajo izboljšave. To je podprto z nedavno špansko zakonodajo, ki vzpostavlja jasno in celovito strukturo o tem, kako bi bilo treba pristopiti k vrednotenju pri vseh vladnih politikah, da bi se izboljšali odgovornost in preglednost²⁴¹. Nemčija je leta 2019 začela izvajati programa „Udeležba na trgu dela“ in „Vključevanje dolgotrajno brezposelnih“, s katerima se delodajalcem, ki zaposlujejo dolgotrajno brezposelne, ponujajo subvencije za plače in mentorstvo. V oceni, ki jo je leta 2024 izvedel nemški inštitut za raziskave na področju zaposlovanja ter je združevala kvantitativne in kvalitativne metode, je bilo ugotovljeno, da so te pobude učinkovite pri zmanjševanju socialne izključenosti in spodbujanju zaposlovanja, saj je 51 % udeležencev po 26 mesecih prešlo na redno zaposlitev, pri čemer se prvi znaki podobnih trendov kažejo tudi med zelo dolgotrajno brezposelnimi²⁴². V Sloveniji se je z nedavnimi programi usposabljanja za iskalce zaposlitve povečala verjetnost zaposlitve udeležencev v primerjavi z neudeleženci s podobnimi značilnostmi, ob tem se je povečal tudi njihov zaslužek, kot je pokazala ocena

²³⁸ Cedefop (2017), *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU* (Vlaganje v znanje in spretnosti se obrestuje: ekonomski in družbeni strošek nizko usposobljenih odraslih v EU), Urad za publikacije Evropske unije.

²³⁹ Glej Evropska komisija, *Employment and Social Developments in Europe 2024* (Razvoj na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi v letu 2024), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

²⁴⁰ Kvist, J. (2018), *Inclusive growth and social investments over the life course* (Vključujoča rast in socialne naložbe skozi vse življenje), v: Deeming, C., in Smyth, P. (ur.), *Reframing global social policy: Social investment for sustainable and inclusive growth* (Preoblikovanje globalne socialne politike: Socialne naložbe za trajnostno in vključujočo rast) (str. 213–228), Policy Press.

²⁴¹ Vlada kraljevine Španije (2022), *Ley 27/2022, de 20 de diciembre, de institucionalización de la evaluación de políticas públicas en la Administración General del Estado* [Zakon 27/2022 z dne 20. decembra o institucionalizaciji vrednotenja javnih politik v splošni državni upravi].

²⁴² *Subsidised jobs for the long-term unemployed: An evaluation of the German Participation Opportunities Act - IAB-Forum* (Subvencionirana delovna mesta za dolgotrajno brezposelne: ovrednotenje nemškega zakona o možnostih za sodelovanje – IAB-Forum).

učinka na podlagi hipotetičnega scenarija, ki jo je v sodelovanju z Evropsko komisijo in OECD izvedel Zavod za zaposlovanje Slovenije²⁴³. Hkrati se številne države članice še vedno srečujejo z ovirami pri institucionalizaciji kulture rednega ocenjevanja politik. Te vključujejo zlasti nezadostno upravno in/ali analitično zmogljivost ter omejen dostop do visokokakovostnih in pravočasnih podatkov.

2.3.2 Ukrepi držav članic

Nekatere države članice so sprejele ukrepe za nadaljnje obravnavanje segmentacije trga dela in boj proti zlorabi nestandardnih pogodb. V skladu z zakonom o enakem plačilu za delo enake vrednosti, ki na **Malti** velja od januarja 2025, morajo delavci, zaposleni pri agencijah za zagotavljanje začasnega dela, prejeti enako plačilo in imeti enake pogoje zaposlitve (kot so plača, dopust, nadure in počitek) kot zaposleni v podjetjih uporabnikov, ki opravljajo enakovredne vloge. **Luksemburg** je julija 2024 prenesel zakonodajo EU o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih. V skladu z njo morajo delodajalci v pogodbe vključiti podrobne dodatne informacije ali to storiti kmalu po začetku veljavnosti pogodbe. Pri pogodbah o zaposlitvi za določen čas mora poskusna doba trajati najmanj dva tedna. Zaposleni, ki so po tem obdobju dopolnili šest mesecev delovne dobe, lahko enkrat letno zaprosijo za spremembo zaposlitvenega statusa, in sicer iz zaposlitve za določen čas v zaposlitev za nedoločen čas ali iz zaposlitve s krajšim delovnim časom v zaposlitev s polnim delovnim časom. Decembra 2024 je **Italija** podaljšala obstoječo najvišjo davčno olajšavo za podjetja in samozaposlene, ki v letih 2025 in 2026 zaposlijo delavce za nedoločen čas. **Madžarska** je z julijem 2025 omejila sezonsko delo v kmetijstvu in turizmu na 120 dni na leto, in sicer ne glede na število delodajalcev, da bi preprečila zlorabe. Od januarja 2026 lahko delavci v kmetijstvu to obdobje podaljšajo za 90 dni, če njihov delodajalec med podaljšanjem plačuje prispevke po stopnji, ki je za 50 % višja. Davčna uprava bo digitalno spremljala delovne dni, da bo zagotovila upoštevanje teh omejitev.

Več držav članic je sprejelo ukrepe za izboljšanje varstva delavcev. **Španija** je aprila 2025 spremenila statut delavcev, da bi uredila odpoved pogodbe v primerih trajne nezmožnosti za delo. Z reformo je bilo pojasnjeno, da je odpoved mogoča le, če je delavec razglašen za trajno nezmožnega za delo in ni mogoče izvesti razumnih prilagoditev, če ni ustreznega in razpoložljivega delovnega mesta ali če delavec zavrne ustrezno predlagano prerazporeditev. Z njo je uveden tudi obvezen postopek posvetovanja z delavcem pred sprejetjem kakršne koli odločitve in se krepí obveznost delodajalcev, da preučijo morebitne prerazporeditve ali prilagoditve, ki bi lahko preprečile odpoved. **Luksemburg** je marca 2025 sprejel spremembo delovnega zakonika, ki izboljšuje varstvo delavcev z določitvijo pravil o plačilu za nadurno delo, privolitvi in vodenju evidence. S to celovito posodobitvijo se strožji zaščitni ukrepi za zaposlene v zvezi z delovnimi pogoji, bolniškim dopustom in odpuščanjem usklajujejo z jasnejšimi in poenostavljenimi obveznostmi podjetij glede skladnosti. **Romunija** je marca 2025 uvedla nov spletni sistem za registracijo zaposlenih (REGES-ONLINE). Sistem zaposlenim omogoča, da preverijo, ali so pogoji, dogovorjeni z delodajalci, kot so plača in urniki, točno navedeni v njihovih pogodbah, in da prejmejo obvestilo, če bi se kateri od teh pogojev spremenil.

²⁴³ OECD/Evropska komisija (2025), [Impact Evaluation of Wage Subsidies and Training for the Unemployed in Slovenia](#) (Ocena učinka spodbud za zaposlovanje in usposabljanja za brezposelne osebe v Sloveniji), [Connecting People with Jobs](#) (Povezovanje ljudi z delovnimi mesti), OECD Publishing, Pariz.

Več držav članic je doseglo dodaten napredek pri krepitvi svojih okvirov za zdravje in varnost pri delu. Španija je septembra 2024 sprejela kraljevi odlok 893/2024, ki določa ukrepe za varovanje zdravja in varnosti delavcev v gospodinjstvu in oskrbovalcev na domu ter njihove pravice usklajuje s splošno zakonodajo o preprečevanju tveganj pri delu. Zagotavlja dostop do ocen tveganja, informacij, usposabljanja, varovalne opreme in spremljanja zdravja ter delodajalce zavezuje k izvajanju ocen tveganja ter zagotavljanju preventivnih ukrepov in varnih delovnih pogojev. **Luksemburg** je marca 2025 uvedel nova pravila o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem pri delu. S povezano uredbo Velikega vojvodstva je bila posodobljena zaščita na delovnem mestu pred rakotvornimi, mutagenimi in reprotoksičnimi snovmi. **Danska** je marca 2025 sprejela zakonodajo, ki danskemu organu za delovno okolje omogoča, da v izjemnih okoliščinah izvajalcem na gradbiščih odredi, da začasno prekinajo svoje dejavnosti. Poleg tega je z zakonom zvišala globe za podjetja, ki so bila spoznana za kriva hudih kršitev varnosti in zdravja pri delu. **Italija** je vzpostavila sklad v višini 500 000 EUR na leto, s katerim bo od leta 2026 financirala presejalne in preventivne programe za bolezni srca in ožilja ter onkološke bolezni, pa tudi zagotavljanje avtomatskih in polavtomatskih defibrilatorjev na delovnih mestih.

Več držav članic je uvedlo ukrepe za nadaljnjo pojasnitev predpisov v zvezi z novimi ureditvami dela, kot sta delo na daljavo in prožno delo. Novi [Telearbeitsgesetz](#) (zakon o delu na daljavo) v **Avstriji**, ki je začel veljati januarja 2025, razširja delo na daljavo zunaj domov zaposlenih na družinske domove, prostore za skupno delo, internetne kavarne in počitniške lokacije. Ohranja davčne ugodnosti, kot sta letni odbitek v višini 300 EUR za ergonomsko pohištvo in davčna olajšava v višini 3 EUR/dan za dneve dela na daljavo, vendar delodajalce zavezuje, da te dneve izrecno navedejo na plačilnih listah. **Francija** je februarja 2025 odobrila zakon o izvajanju sporazuma o davčni konvenciji z Luksemburgom, katerega cilj je preprečiti dvojno obdavčitev in davčne utaje čezmejnih delavcev, ki delajo na daljavo. Novi sporazum čezmejnemu delavcem, ki prebivajo v Franciji in so zaposleni v Luksemburgu, omogoča, da delajo od doma do 34 dni na leto, ne da bi morali plačati francoski davek na dohodek. V **Estoniji** zakon o pogodbah o zaposlitvi, ki je bil posodobljen v drugi polovici leta 2025, omogoča prožnejše dogovore o delovnem času, pri čemer imajo delodajalci in zaposleni več manevrskega prostora za sporazumno določanje dela na daljavo, gibljivega delovnega časa ali drugih netradicionalnih urnikov dela. **Francija** je novembra 2024 odobrila nadaljevanje poskusa delitve delovnega časa (angl. [time-sharing](#)) za naslednja štiri leta. Namen zakonodaje je izboljšati učinkovitost delitve delovnega časa za dolgotrajno brezposelne, osebe, ki prejemajo minimalne socialne prejemke, in invalide. Njen cilj je izboljšati zaposljivost teh skupin, tako da se jim ponudijo pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom za nedoločen čas.

Nekatere države članice so začele prenašati direktivo o platformnem delu, ki je začela veljati decembra 2024. **Italija** je junija 2025 sprejela zakon, v katerem so opredeljeni koraki za prenos. Ti vključujejo posodobitev opredelitve „digitalnih platform dela“, vzpostavitev postopkov za ocenjevanje delovnih razmerij in uvedbo omejitev za avtomatizirano obdelavo osebnih podatkov. Njihov cilj je tudi okrepiti socialno varnost, zahtevati pregledne prakse upravljanja podatkov ter okrepiti zdravstvene in varnostne ukrepe, vključno s politikami proti nadlegovanju in nasilju. V **Belgiji** bo januarja 2026 začel veljati nov zakon, s katerim bo nezgodno zavarovanje pri delu za samozaposlene delavce na platformah postalo obvezno, da bi se uskladila zaščita vseh zaposlenih.

Številne države članice sprejemajo ukrepe za boj proti neprijavljenemu delu, med drugim z uporabo digitalnih orodij, kot je umetna inteligenca. Danska je novembra 2024 sprejela zakon za okrepitev pravnih zaščitnih ukrepov proti uporabi nezakonite delovne sile. V Belgiji je flamska vlada uvedla strožja pravila za boj proti zlorabi pravil EU o napotitvi in izboljšanje nadzora v tveganih sektorjih. V skladu s tem so vse strani v podizvajalski verigi odgovorne, če podizvajalec nezakonito najame tuje delavce. V skladu s to reformo morajo podjetja v sektorjih z visokim tveganjem preveriti skladnost svojih podizvajalcev. V Grčiji se z digitalno delovno kartico preprečuje neprijavljeno delo, in sicer s spremljanjem dejanskih delovnih ur in zagotavljanjem ustreznega plačila, pri čemer je poudarek na zlorabi nadur in nezakonitih spremembah dela. Projekt je zajemal 750 000 delavcev v sektorjih, kot sta bančništvo in trgovina na drobno, s predvideno razširitvijo na živilski sektor in turizem v juniju 2025 pa bo zajemal 1,5 milijona delavcev. V Španiji organi uporabljajo orodja, ki temeljijo na umetni inteligenci, za boj proti neprijavljenemu delu in so sprejeli skupne ukrepe, v katere so vključeni državna davčna uprava, policija in civilna straža ter uprava za socialno varnost. Estonija preizkuša vizijo gospodarstva v realnem času, katere cilj je avtomatizacija poslovnega poročanja, zmanjšanje upravnih bremen in povečanje produktivnosti ter prehod od neformalnih k formalnim gospodarskim praksam in zmanjšanje neprijavljenih plačil.

Države članice se z namenskimi ukrepi politike še naprej borijo proti dolgotrajni brezposelnosti. V Sloveniji Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti trenutno pregleduje Smernice za izvajanje aktivnih politik zaposlovanja za obdobje 2021–2025, da bi jih posodobilo za obdobje 2026–2030, in sicer s ciljem zmanjšanja dolgotrajne brezposelnosti ter pospešitve aktivacije starejših in nizko usposobljenih oseb. Češka je januarja 2025 podaljšala pilotni projekt Integration Job (Delovna mesta za vključevanje), v katerem bo leta 2025 sodelovalo 240 udeležencev, leta 2026 pa 400. Projekt, ki je namenjen zmanjšanju dolgotrajne brezposelnosti, združuje subvencioniranje plač za zaposlovanje pripadnikov prikrajšanih skupin s posebnimi potrebami in dejavnosti vključevanja, ki podpirajo osebni razvoj. V Avstriji bo januarja 2026 začel veljati sveženj ukrepov za zaposlovanje „Aktion 55 plus“ za starejše dolgotrajno brezposelne delavce. Proračun za sveženj se bo s 50 milijonov EUR v letu 2025 povečal na 100 milijonov EUR do leta 2027.

V nekaterih državah članicah so bili sprejeti ukrepi za spodbujanje dela, podporo samozaposlovanju in podjetništvu ter ustanavljanje socialnih podjetij. Italija je uvedla delno oprostitvev plačila prispevkov za socialno varnost za obdobje 2025–2027 za zaposlene in samozaposlene matere z vsaj dvema otrokoma, razen za delavke v gospodinjstvu. Ta socialnovarstveni prejemek velja do desetega leta starosti najmlajšega otroka, od leta 2027 pa do osemnajstega leta starosti najmlajšega otroka za matere s tremi ali več otroki. Namenjena je upravičenkam z obdavčljivim dohodkom v višini do 40 000 EUR na leto, letna omejitev izdatkov za ta ukrep pa je 300 milijonov EUR. Poljska v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost in ob podpori ESS+ trenutno pripravlja spremembo zakona o socialnem gospodarstvu, da bi spodbudila socialno gospodarstvo in socialno podjetništvo. To bi se doseglo s krepitvijo pravnih in finančnih instrumentov za razvoj delovanja socialnih podjetij ter izboljšanje usklajevanja ukrepov vlade in lokalnih uprav. Ukrep, ki se bo izvajal od leta 2025 do leta 2028 in se financira iz ESS+, podpira podjetništvo v severni Bolgariji z zagotavljanjem pomoči od razvoja poslovne zamisli do njene izvedbe. S spodbujanjem samozaposlovanja in podjetniških spretnosti je njegov cilj ustvarjati nova delovna mesta ter tako prispevati k preprečevanju revščine in socialne izključenosti.

Številne države članice vse bolj dajejo prednost ukrepom za okrepitev sistema aktivnih politik trga dela. Valonska vlada v **Belgiji** je maja 2025 v prvi obravnavi odobrila dva predloga zakona za reformo vloge javnega zavoda za zaposlovanje Forem. Forem bo zahteval spletni življenjepis in po opredelitvi poklicne usmeritve delodajalcem omogočil vpogled v profile iskalcev zaposlitve, kar bo prispevalo k izboljšanju kakovosti povezovanja ponudbe delovnih mest in povpraševanja po njih. Iskalci zaposlitve bodo z nekaterimi izjemami (npr. iskalci zaposlitve, ki se usposablajo) vsake štiri mesece prejeli individualno svetovanje, ciljno usmerjene ponudbe in bodo mesečno v stiku z javnim zavodom za zaposlovanje. **Grčija** je aprila 2025 uvedla spremembe svoje digitalne platforme za upravljanje podatkov o delovni aktivnosti. Z novim sistemom ERGANI 2 je bil posodobljen predhodni sistem, med drugim s popolno digitalizacijo prijav zaposlitve, zmanjšanjem upravnega bremena z racionalizacijo postopkov za delodajalce, izboljšanjem orodij za spremljanje trga dela ter zagotavljanjem zanesljivejšega in preglednejšega registra zaposlitev in zavarovanj. **Španija** je decembra 2024 razširila upravičene subvencije v okviru skupnih programov za aktiviranje zaposlovanja, pri čemer je v nekaterih regijah dodala dodatke za bivanje in s tem povezane prispevke delodajalcev za socialno varnost. Z reformo se krepijo tudi aktivacijske politike, saj so v skupni okvir vključeni nekateri programi zaposlovanja mladih.

Številne države članice izvajajo obsežne reforme svojih javnih zavodov za zaposlovanje, vključno z institucionalnimi spremembami, povečanjem učinkovitosti in digitalizacijo storitev. **Romunija** s programom podpore ESS+ v višini 183 milijonov EUR posodablja javne zavode za zaposlovanje. Cilj programa je povečati število zaposlenih v javnih zavodih za zaposlovanje za 600, usposobiti 1 840 zaposlenih v javnih zavodih za zaposlovanje ter zagotoviti posodobljene storitve za 275 000 iskalcev zaposlitve in 21 750 delodajalcev. Pričakuje se tudi, da se bo v okviru programa s komunikacijsko kampanjo izboljšala prepoznavnost javnih zavodov za zaposlovanje, posodobili naj bi se tudi njihovi prostori. Projekt bo trajal 60 mesecev, in sicer od januarja 2025 do decembra 2029. Na **Finskem** je bila odgovornost za organizacijo javnih zavodov za zaposlovanje januarja 2025 prenesena na občine, da bi se z izboljšanjem storitev na področju zaposlovanja in podjetništva izboljšal enak dostop do storitev in pripomoglo k hitri zaposlitvi iskalcev zaposlitve. V zvezi s prenosom je bil oblikovan model financiranja za občine, da bi razvile dejavnosti za spodbujanje zaposlovanja. Koristi od neposrednega učinka reforme na zaposlovanje naj bi imelo med 7 000 in 10 000 oseb. **Ciper** je decembra 2024 ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost ter ESS+ sprejel obsežno reformo svojih javnih zavodov za zaposlovanje. Tekoča reforma bo vključevala izvajanje platform za digitalizacijo programov zaposlovanja ministrstva za delo, razvoj sistema upravljanja uspešnosti ter vzpostavitev sistema zgodnjega opozarjanja in sledenja za mlade, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo. **Francija** je januarja 2025 sprejela odlok za prilagoditev zakona o polni zaposlenosti svojim najbolj oddaljenim regijam. Spremembe, s katerimi je bila zakonodaja prilagojena institucionalnim posebnostim najbolj oddaljenih regij, se nanašajo na upravljanje in zadeve v zvezi z otroškim varstvom ter podaljšujejo rok za sklenitev pogodb med brezposelnimi in zavodi za zaposlovanje.

Več držav članic je izvedlo reforme za uskladitev svojih sistemov nadomestil za brezposelnost s trenutnimi razmerami na trgu dela. **Finska** je januarja 2025 ukinila dodatke k subvenciji za trg dela in osnovnemu nadomestilu za brezposelnost, ki se izplačujejo med udeležbo v ukrepih za spodbujanje zaposlovanja. **Češka** je junija 2025 uvedla spremembe sistema nadomestil za brezposelnost, da bi izboljšala finančno podporo in socialno zaščito za iskalce zaposlitve. Podpora v začetni fazi brezposelnosti se bo povečala na kar 80 % prejšnjega dohodka posameznika iz dela. Junija 2025 je tudi **Estonija** reformirala sistem zaščite za primer brezposelnosti, pri čemer je poenostavila postopke in uvedla model

univerzalne osnovne stopnje nadomestil, ki naj bi začel veljati januarja 2026. Z reformo je bil prejšnji dvotirni sistem nadomeščen z enotnim sistemom zavarovanja za primer brezposelnosti. **Belgija** je julija 2025 sprejela obsežno reformo sistema nadomestil za brezposelnost, ki bo začela veljati januarja 2026. S spremembami meril za upravičenost bo skupno trajanje prejemanja nadomestil z nekaterimi izjemami omejila na dve leti. **Litva** je oktobra 2025 spremenila zakon o socialnem zavarovanju za primer brezposelnosti, da bi zvišala minimalno nadomestilo za brezposelnost z 241,5 EUR na 350 EUR v letu 2025, podaljšala najdaljše trajanje izplačevanja nadomestil osebam, ki so blizu upokojitve, za štiri mesece in izboljšala splošno usmerjenost nadomestil, zlasti za gospodinjstva z nizkimi dohodki. **Švedska** je oktobra 2025 izvedla reformo sistema zavarovanja za primer brezposelnosti, da bi izplačevanje nadomestil dajatev boljše uskladila z dejansko izgubo dohodka prosilca.

Več držav članic je izvedlo ukrepe za privabljanje tujih talentov in ublažitev zaostrenih razmer na trgu dela. **Grčija** je maja 2025 s podporo iz ESS+ začela izvajati program HELIOS+, katerega cilj je podpreti vključevanje državljanov tretjih držav s celostnim pristopom, ki združuje njihov dostop do izobraževanja, trga dela in poklicnega usposabljanja. **Hrvaška** je s spremembami zakona o tujcih marca 2025 liberalizirala dostop za kvalificirane delavce (zlasti v sektorju IT), okrepila nadzor nad delodajalci in izboljšala varstvo pravic tujih delavcev. Poleg tega je država izvedla nove ukrepe za podporo vračanju in reintegraciji hrvaških izseljencev. **Malta** je leta 2025 reformirala svojo politiko na področju delovnih migracij s poudarkom na zadržanju delavcev, njihovih pravicah in potrebah trga dela. Ukrepi vključujejo nova merila za upravičenost delodajalcev, omejitve zaposlovanja v podjetjih z visoko stopnjo odpovedi pogodb (z izjemami za mikropodjetja) in izboljšane možnosti za državljane tretjih držav, da zamenjajo delodajalca. Da bi **Češka** pomagala ublažiti pomanjkanje delovne sile in privabiti visokokvalificirane tuje delavce, je sprejela vladni odlok, ki državljanom desetih držav, ki niso članice EU, omogoča prost dostop do trga dela. **Nemčija** je oktobra 2024 sprejela strategijo za usposobljeno delovno silo iz Indije, katere cilj je privabiti kvalificirane delavce iz Indije z izboljšanjem okvirnih pogojev za zaposlovanje, izdajo vizumov, jezikovne tečaje, priznavanje tujih poklicnih kvalifikacij in vključevanje.

Nekatere države članice so sprejele ukrepe za okrepitev socialnega dialoga in vloge socialnih partnerjev. **Romunija** je maja 2025 predstavila osnutek akcijskega načrta za spodbujanje kolektivnih pogajanj v obdobju 2025–2028 s spodbujanjem članstva v sindikatih in organizacijah delodajalcev, podpiranjem informirane udeležbe v pogajanjih ter lažanjem sporazumov na sektorski in nacionalni ravni. Njegov cilj je tudi okrepiti socialni dialog, uvesti odvračilne sankcije za neskladnost s predpisi ter okrepiti institucionalne zmogljivosti s tehnično pomočjo, inšpekcijskimi pregledi in učinkovitejšim izvajanjem. **Madžarska** vlada je oktobra 2024 sprejela odlok o vzpostavitvi pravnega okvira za stalni posvetovalni forum za zasebni sektor (VKF). Njegov cilj je zagotoviti vzpostavitev in neprekinjeno delovanje mehanizmov za določanje minimalne plače. **Poljska** je maja 2025 spremenila uredbo o reprezentativnosti organizacij delodajalcev. Z novo zakonodajo je prepovedano dvojno članstvo v takih organizacijah, da se omogoči pravilen izračun njihove reprezentativnosti in s tem uporaba enakega standarda kot za sindikate.

2.4 Smernica 8: Spodbujanje enakih možnosti za vse, krepitev socialne vključenosti in boj proti revščini

V tem oddelku je pregledano izvajanje smernice za zaposlovanje 8. V skladu z njo se državam članicam priporoča, naj spodbujajo enake možnosti za vse, krepijo socialno

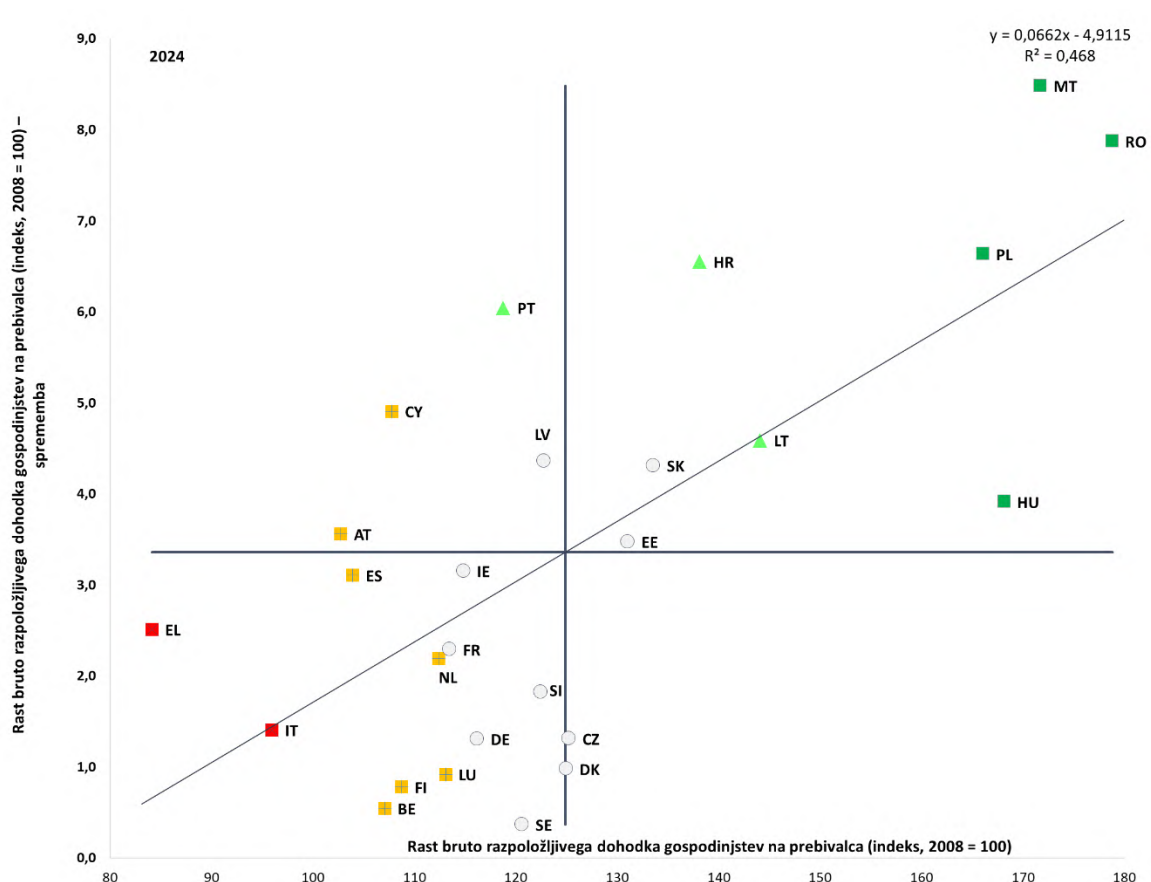
vključenost in se borijo proti revščini v skladu z načeli 2 (enakost spolov), 3 (enake možnosti), 11 (otroško varstvo in podpora za otroke), 12 (socialna zaščita), 14 (minimalni dohodek), 15 (dohodki in pokojnine za starejše), 16 (zdravstveno varstvo), 17 (vključevanje invalidov), 18 (dolgotrajna oskrba), 19 (stanovanja in pomoč za brezdomce) in 20 stebra (dostop do osnovnih storitev). Oddelek 2.4.1 vsebuje analizo ključnih kazalnikov. Najprej so obravnavani tveganja revščine ali socialne izključenosti ter dohodkovna neenakost. Temu sledi analiza minimalnega dohodka in sistemov socialne zaščite na splošno ter njihovega učinka na zmanjšanje revščine. V okviru smernice 8 so analizirana tudi socialna stanovanja in cenovna dostopnost stanovanj. V oddelku 2.4.2 so predstavljeni ukrepi politike, ki jih izvajajo države članice izvajajo.

2.4.1 Ključni kazalniki

Indeks rasti realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca se je leta 2024 na ravni EU-27 znatno povečal. Leta 2024 je znašal 141,3 (raven leta 2008 = 100), kar je 2,5 točke več kot leta 2023. Največje povečanje je bilo ugotovljeno na Malti, v Romuniji in na Poljskem, manjše, vendar še vedno znatno povečanje pa je bilo zabeleženo na Hrvaškem, Portugalskem in Cipru (glej sliko 2.4.1). Malta, Romunija, Poljska in Madžarska so bile leta 2024 „najuspešnejše države“ zaradi visokih ravni (več kot 160 % v primerjavi z letom 2008) in tudi zaradi velikega povečanja v prvih treh državah. V več državah članicah je bilo ugotovljeno manjše povečanje, nekatere od njih pa so ostale na povprečni ravni, na primer Švedska, Danska, Češka in Slovenija. Glede na to, kako sta se Grčija in Italija odrezali leta 2024, je bilo ugotovljeno, da sta zaradi vztrajno nizkih ravni, ki so sledile skromnemu izboljšanju, „državi s kritičnimi razmerami“. Leta 2024 je bilo „treba spremljati“ razmere v Belgiji, na Finskem in v Luksemburgu (kjer so bile ravni blizu povprečja EU, vendar po razmeroma majhnemu izboljšanju) ter na Cipru, v Avstriji, Španiji in na Nizozemskem (kjer so bile ravni kljub izboljšanju na ravni povprečja pod povprečjem EU).

Slika 2.4.1: Rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca se je leta 2024 v EU povečala, vendar so bile med državami članicami velike razlike

Indeks rasti realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca, ravni iz leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (2008 = 100, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

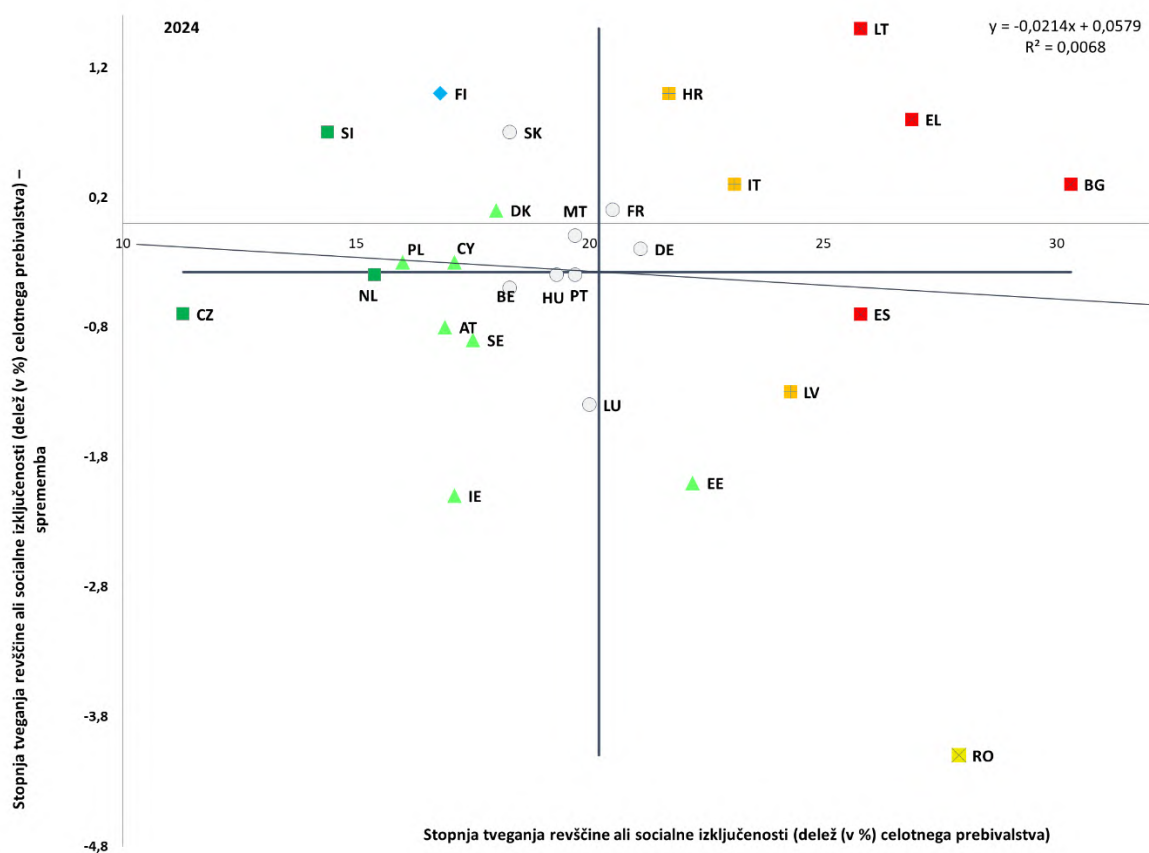

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Podatki za BG niso na voljo. Vir: Eurostat [tepsr_wc310], evropski sektorski računi.

V EU je bil v letu 2024 dosežen zelo skromen napredek pri zniževanju stopnje oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti, pri čemer ni bilo jasnih znakov navzgor usmerjene konvergence. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti se je z 21,3 % leta 2023 znižala na 21 %, pri čemer je bila razlika med moškimi in ženskami skoraj 2 odstotni točki (20 % v primerjavi z 21,9 %). Razmere v letu 2024 so bile „kritične“ v Bolgariji, Grčiji, Litvi in Španiji, kjer se razmeroma visoke ravni (30,3 %, 26,9 %, 25,8 % oziroma 25,8 %) niso bistveno izboljšale (Španija), so se nekoliko zvišale (Bolgarija in Grčija) ali celo znatno zvišale (za 1,5 odstotne točke v Litvi) – glej sliko 2.4.2. Hrvaško, Italijo in Latvijo je bilo „treba spremljati“, bodisi zaradi razmeroma visoke ravni (24,3 % v Latviji) bodisi zaradi zvišanja (+1 odstotna točka oziroma +0,3 odstotne točke za Hrvaško oziroma Italijo). Hkrati se je Romunija znašla v „šibkem položaju, ki pa se izboljšuje“, saj je po največjem upadu (−4,1 odstotne točke) zabeležila eno najvišjih ravni v EU (27,9 %), kar odraža stalna prizadevanja za zmanjšanje revščine. Nasprotno so bile Češka, Slovenija in Nizozemska „najuspešnejše države“ (s stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti 11,3 %, 14,4 % oziroma 15,4 %). Irska in Estonija sta kljub že dobri ali povprečni ravni zabeležili velik upad (−2,1 odstotne točke oziroma −2 odstotni točki). Med državami članicami ni jasnih znakov navzgor usmerjene konvergence.

Slika 2.4.2: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti se je leta 2024 v EU le nekoliko znižala

Delež prebivalstva s tveganjem revščine ali socialne izključenosti, ravni leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za HR in začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Regionalne in mestne/podeželske razlike v tveganju revščine ali socialne izključenosti v EU so velike, kar je v skladu z ugotovitvami v državah članicah. V letu 2024 so bile razlike med regijami EU (NUTS 2) velike, tudi znotraj držav članic, zlasti v Italiji, na Poljskem, Madžarskem in Slovaškem (glej sliko 8 v Prilogi 5). Stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti so se gibale od 59,5 % v Gvajani, 48,8 % v Kalabriji in 44,5 % v Mestu Melilla do 8,8 % v regiji Jugozahod, 8,6 % v pokrajini Bratislava in 6,6 % v avtonomni pokrajini Bolzano. V najbolj oddaljenih regijah so bile stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti nad povprečjem EU, in sicer od 59,5 % v Gvajani do 22,9 % na Madeiri. Manjša mesta in predmestja so v EU zabeležila nekoliko nižje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti kot mesta in podeželska območja (20,3 % oziroma 21,3 %). Vendar so bile razlike med državami članicami precejšnje. Stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti so se gibale od 27,8 % v Belgiji do 12,2 % na Poljskem, kar zadeva mesta; od 32 % v Bolgariji do 11,7 % na Češkem za manjša mesta in predmestja ter od 41,7 % v Romuniji do 8,6 % na Malti za podeželska območja. Medtem ko se razmeroma visoke stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti v mestih ujemajo z razmeroma nizkimi stopnjami na podeželskih območjih v zahodnem delu Unije, pa nasprotno velja v številnih sredozemskih in baltskih državah ter v vzhodnem delu Unije.

Dejavnikov tveganja revščine je več. Izvirajo iz neenakih možnosti, ki so na primer posledica teritorialnih in regionalnih razlik²⁴⁴ ali diskriminacije²⁴⁵. Nanašajo se na razlike v uspešnosti in učinkovitosti aktivnih politik trga dela ter politik socialne zaščite in vključevanja. Medgeneracijski prenos prikrajšanosti²⁴⁶ negativno vpliva na otroke. Osrednjo vlogo v boju proti tveganjem revščine in njihovem preprečevanju imajo politike aktivnega vključevanja, zasnova in učinkovitost sistemov obdavčitve in sistemov socialnih prejemkov ter dostop do podpornih storitev (vključno z izobraževalnimi, zdravstvenimi, socialnimi in osnovnimi storitvami). Da bi EU pri tem pomagala državam članicam, je sprejela najrazličnejše pobude, ki lahko prispevajo k zmanjšanju revščine, če se ustrezno izvajajo²⁴⁷. Na podlagi tega bo prihodnja strategija EU za boj proti revščini namenjena pomoči osebam pri dostopu do osnovne zaščite in storitev, ki jih potrebujejo, hkrati pa bo odpravljala temeljne vzroke revščine. Glavni cilj je prispevati k izkoreninjenju revščine v EU do leta 2050.

Okvir s cilji 3: Napredek pri doseganju cilja glede zmanjšanja revščine do leta 2030

Delež prebivalstva s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v letu 2024 nadalje zmanjšal, vendar napredek še vedno ni zadosten za doseg krovnega cilja EU do leta 2030. Število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v letu 2024 zmanjšalo za 1,1 milijona na 93,3 milijona. Če upoštevamo prekinitve časovne vrste v Nemčiji in Franciji, znaša zmanjšanje 2,9 milijona v primerjavi z izhodiščnim letom 2019, kar pomeni vrzel v višini 12,1 milijona do cilja v višini 15 milijonov. Iz tega izhaja, da bi bilo za doseg cilja do leta 2030 potrebno povprečno letno zmanjšanje za več kot 2 milijona (glej sliko v nadaljevanju). Za doseg cilja bo zato treba znatno pospešiti prizadevanja v preostanku desetletja. V letu 2024 se je v EU zmanjšala tudi revščina otrok, saj je bilo približno 0,4 milijona manj otrok (0–17 let) izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti. Kljub temu je to število še vedno za 0,25 milijona višje od izhodiščne vrednosti iz leta 2019 in za 5,25 milijona višje od združenih nacionalnih ciljev za zmanjšanje revščine otrok.

²⁴⁴ Glej Evropska komisija, Durán Laguna idr., [Ninth report on economic, social and territorial cohesion](#) (Deveto poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

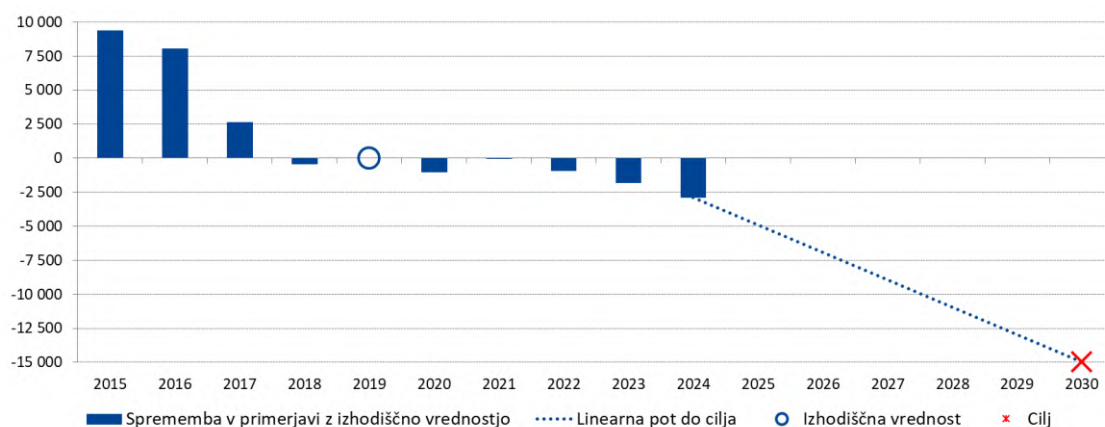
²⁴⁵ Najnovejši podatki iz leta 2024 na primer kažejo, da je bilo 70 % Romov izpostavljenih tveganju revščine, pri čemer je bil med letoma 2016 in 2024 dosežen napredek. Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024.

²⁴⁶ Glej UNICEF Innocenti – Global Office of Research and Foresight (Svetovni urad za raziskave in predvidevanje), [Innocenti Report Card 18: Child poverty in the midst of wealth](#) (18. poročilo Innocenti: Revščina otrok sredi bogastva), UNICEF Innocenti, Firenze, december 2023.

²⁴⁷ Te vključujejo [evropsko jamstvo za otroke](#), Priporočilo Sveta (EU) 2021/1004 z dne 14. junija 2021; [direktivo o ustreznih minimalnih plačah](#), Direktiva (EU) 2022/2041; [priporočilo Sveta o dostopu do socialne zaščite](#), Priporočilo Sveta (2019/C 387/01) z dne 8. novembra 2019; [priporočilo Sveta o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje](#), Priporočilo Sveta (2023/C 41/01) z dne 30. januarja 2023; evropska platforma za boj proti brezdomstvu, [Lizbonska deklaracija o evropski platformi za boj proti brezdomstvu](#) z dne 21. junija 2021, in [sporočilo Komisije o boljšem ocenjevanju porazdelitvenega učinka politik držav članic](#), COM(2022) 494.

Število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v zadnjih letih zmanjšalo, vendar napredek še vedno ni zadosten za doseg cilja EU za leto 2030

Sprememba stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti v EU27 glede na izhodiščno leto 2019 in s tem povezan krovni cilj EU za leto 2030 (celotno prebivalstvo, v tisočih)

Opomba: časovne vrste so bile prilagojene zaradi prekinitev zaradi temeljnih večjih prekinitev v DE leta 2020 (prekinitev je bila prilagojena nazaj do leta 2019) in FR leta 2022 (agregat EU uporablja podatke za „matično Francijo“ namesto za „Francijo“, da je v skladu s podatkom za Francijo iz leta 2019).

Vir: Eurostat [[ilc_pecs01](#)] in izračuni GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje.

Napredek pri doseganju nacionalnih ciljev glede zmanjšanja revščine je po državah članicah še vedno neenakomeren. Leta 2024 se je število oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti zmanjšalo le v 14 državah članicah, od leta 2019 pa jih je le 16 doseglo napredek pri doseganju svojih ciljev za leto 2030 (glej sliko v nadaljevanju)²⁴⁸. Sedem od teh držav (Romunija, Češka, Latvija, Nizozemska, Poljska, Belgija in Bolgarija) na splošno dobro napreduje, pri čemer je Romunija v letu 2024 dosegla znatno zmanjšanje (za 739 000). Švedska in Irska sta postali prvi državi, ki sta leta 2024 dosegli svoje cilje, največje relativne razlike²⁴⁹ pa ostajajo v Luksemburgu, na Slovaškem, v Sloveniji, na Danskem, Finskem in v Franciji. Od 21 držav, ki so določile dopolnilne cilje glede zmanjšanja revščine otrok²⁵⁰, jih je 13 v letu 2024 zabeležilo izboljšave, 11 pa jih je od leta 2019 napredovalo, medtem ko so Irska, Ciper in Švedska svoje cilje že dosegle. Po drugi strani pa Češka, Nemčija, Španija, Francija, Luksemburg, Malta, Avstrija, Slovenija, Slovaška in Finska še niso dosegle napredka v primerjavi z letom 2019.

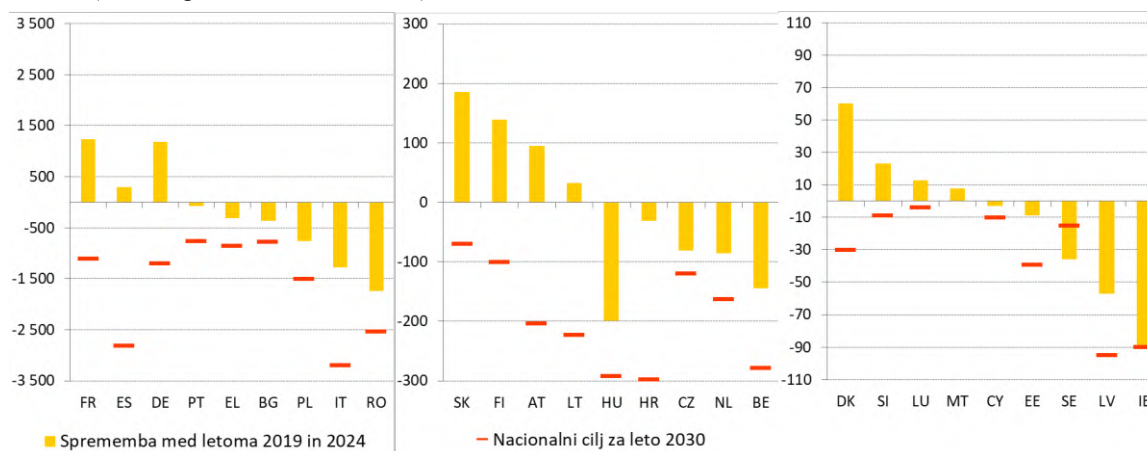
²⁴⁸ Za spremljanje ciljev EU in nacionalnih ciljev glede zmanjšanja revščine ter razlago prekinitev časovne vrste in s tem povezanih prilagoditev podatkov glej tudi [letno poročilo Odbora za socialno zaščito za leto 2025](#).

²⁴⁹ Zaradi primerljivosti med državami se vrzeli ne merijo v absolutnem smislu, temveč v odstotkih ciljnega zmanjšanja med letoma 2019 in 2030. Na primer: $(10 \text{ [cilj]} - 4 \text{ [doseđani napredek]}) / 10 \text{ [cilj]} = 60 \% \text{ [vrzel]}$.

²⁵⁰ Cilj glede zmanjšanja revščine otrok so določile Belgija, Bolgarija, Češka, Nemčija, Estonija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Hrvaška, Ciper, Luksemburg, Malta, Avstrija, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovenija, Slovaška, Finska in Švedska. Za spremljanje teh ciljev glej [letno poročilo Odbora za socialno zaščito za leto 2025](#).

Le približno polovica držav članic je od leta 2019 dosegla napredek, le tretjina pa jih dobro napreduje ali pa je svoje cilje že preseгла

Spremembe stopenj tveganja revščine ali socialne izključenosti v obdobju 2019–2024 in nacionalni cilji za leto 2030 (celotno prebivalstvo, v tisočih)

Opomba: prekinitev časovne vrste leta 2020 za FR, IE, DK, LU, leta 2021 za LU, leta 2022 za FR, FI in LU ter v letih 2023 in 2024 za HR. Začasni podatki za LT za leto 2024. DK in DE sta svoje nacionalne cilje glede zmanjšanja revščine navedli kot zmanjšanje števila oseb, ki živijo v gospodinjstvih (skoraj) brez delovno aktivnih članov (tj. gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo), kar naj bi v tem desetletju pomenilo zmanjšanje števila oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti. DE navaja svoj nacionalni cilj v primerjavi z letom 2020 kot referenčnim letom. FR je svoj nacionalni cilj določila glede na matično Francijo, spremljanje pa je usklajeno s tem geografskim področjem uporabe. HU navaja svoj nacionalni cilj zmanjšanja revščine kot znižanje stopnje materialne in socialne prikrajšanosti pri družinah z otroki [kar lahko pomeni zmanjšanje tveganja revščine ali socialne izključenosti, če bodo trenutne okoliščine ostale nespremenjene]. MT navaja svoj nacionalni cilj zmanjšanja revščine kot znižanje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti v odstotnih točkah (tj. -3,1 odstotne točke).

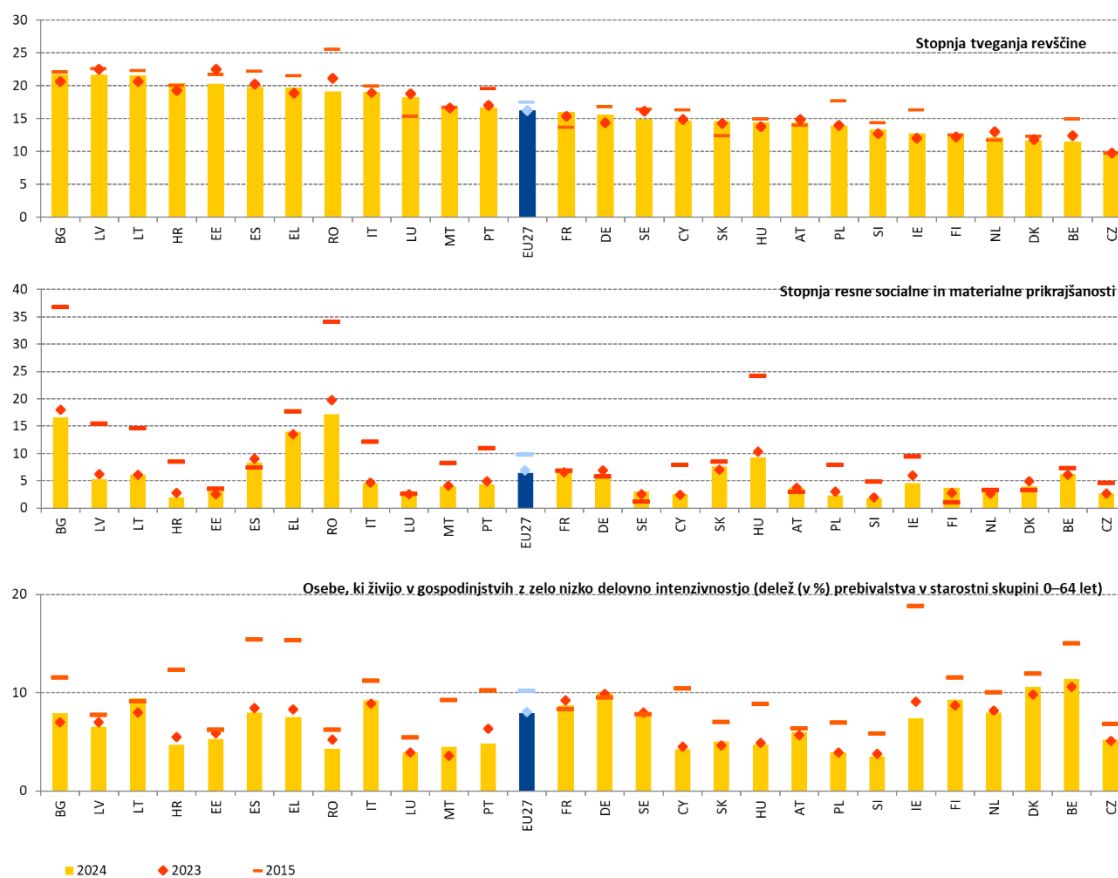
Vir: Eurostat [[jlc_pecs01](#)] in preglednica nacionalnih ciljev za leto 2030 iz Priloge 1.

Resna materialna in socialna prikrajšanost se je nekoliko zmanjšala, medtem ko sta dohodkovna revščina in delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, v EU leta 2024 ostala nespremenjena. Zelo skromno izboljšanje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti se odraža v njenih komponentah. Češka in Nizozemska sta imeli eno najnižjih stopenj tveganja revščine (glede na ravni dohodkov v letu 2023, in sicer 9,5 % oziroma 12,1 %), potem ko sta zabeležili znižanje – glej zgornji grafikon na sliki 2.4.3. Nasprotno so imele Bolgarija, Latvija in Litva eno najvišjih stopenj (21,7 %, 21,6 % oziroma 21,5 %), nekatere po zvišanju. Romunija je zabeležila znižanje za 2,1 odstotne točke, kar je znatno prispevalo k znižanju njene stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti. Hitre ocene Eurostata, ki se nanašajo na dohodke v letu 2024, kažejo, da naj bi bile stopnje tveganja revščine v EU v povprečju in v večini držav članic stabilne tudi v letu 2024, pri čemer naj bi se na Finskem, Portugalskem, v Grčiji in Sloveniji zvišale, v Estoniji pa znižale²⁵¹. Delež oseb, ki živijo v resni materialni in socialni prikrajšanosti, se je v EU na splošno nekoliko zmanjšal – glej sredinski grafikon na sliki 2.4.3. Delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, je v letu 2024 ostal nespremenjen (na podlagi aktivnosti v letu 2023) – glej spodnji grafikon na sliki 2.4.3.

²⁵¹ Samo pomembne spremembe. Glej Eurostat, [Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 \(FE 2024\), Experimental results](#) (Hitre ocene dohodkovnih neenakosti in kazalnikov revščine za leto 2023 (hitre ocene za leto 2023), eksperimentalni rezultati), različica 1 – junij 2025.

Slika 2.4.3: Resna materialna in socialna prikrajšanost se je nekoliko zmanjšala, medtem ko sta stopnja tveganja revščine in delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, ostala stabilna

Elementi glavnega kazalnika stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti (v %, 2015, 2023, 2024)

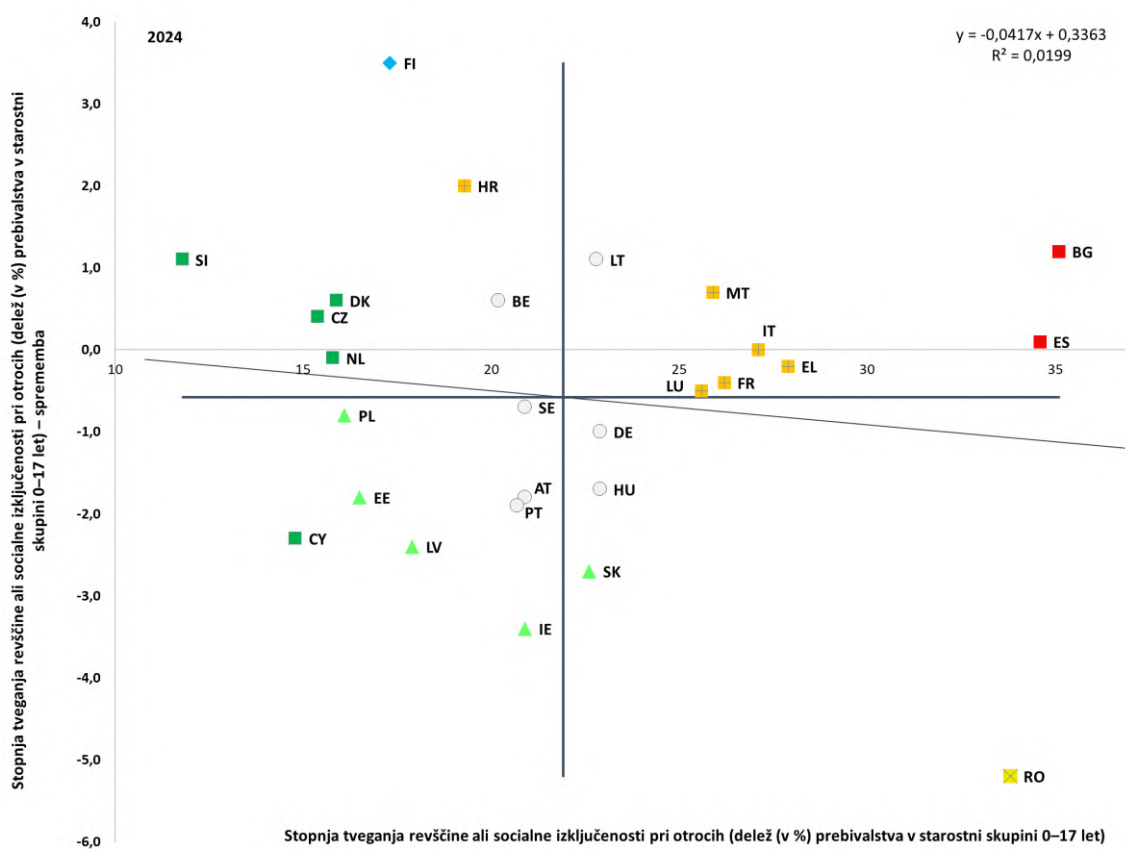
Opomba: kazalniki so v letu 2024 razvrščeni po stopnjah tveganja revščine ali socialne izključenosti. Prekinitev časovne vrste za HR za stopnjo tveganja revščine. Začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

Revščina otrok se je nekoliko zmanjšala, vendar ostaja na višji ravni kot pri celotnem prebivalstvu, brez jasnih znakov navzgor usmerjene konvergence. Število otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je zmanjšalo z 19,96 milijona v letu 2023 na 19,52 milijona v letu 2024, njihov delež v EU pa se je v povprečju zmanjšal s 24,9 % na 24,2 %. Čeprav je leto 2024 drugo zaporedno leto, v katerem je zabeleženo zmanjšanje absolutnega števila, je pojavnost revščine otrok še vedno za 3,2 odstotne točke višja kot pri celotnem prebivalstvu. Slovenija, Ciper, Češka in Nizozemska so med „najuspešnejšimi državami“, saj je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih nižja od 16 % in se v primerjavi z letom 2023 ni bistveno spremenila, razen na Cipru (–2,3 odstotne točke) in v Sloveniji (+1,1 odstotne točke). Po drugi strani sta Bolgarija in Španija „državi s kritičnimi razmerami“, saj njuna stopnja dosega 35,1 % oziroma 34,6 %. Za razliko od Španije, kjer je stopnja ostala v glavnem nespremenjena, se je stopnja za Bolgarijo zvišala za 1,2 odstotne točke. Največje zvišanje v EU je bilo zabeleženo na Hrvaškem (2 odstotni točki) in Finskem (3,5 odstotne točke), največje znižanje pa na Irskem (3,4 odstotne točke), v Romuniji (5,2 odstotne točke) in na Slovaškem (2,7 odstotne točke). Med državami članicami ni vidnih znakov navzgor usmerjene konvergence. Da bi otroke rešili iz revščine in socialne izključenosti, jim je ključno pomagati, da uresničijo svoj potencial, ter prekiniti začarani krog medgeneracijske revščine. V zvezi s tem je izvajanje evropskega jamstva za otroke v vseh državah članicah ključnega pomena.

Slika 2.4.4: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih se je v EU nekoliko znižala

Delež otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti, ravni leta 2024 in sprememba glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

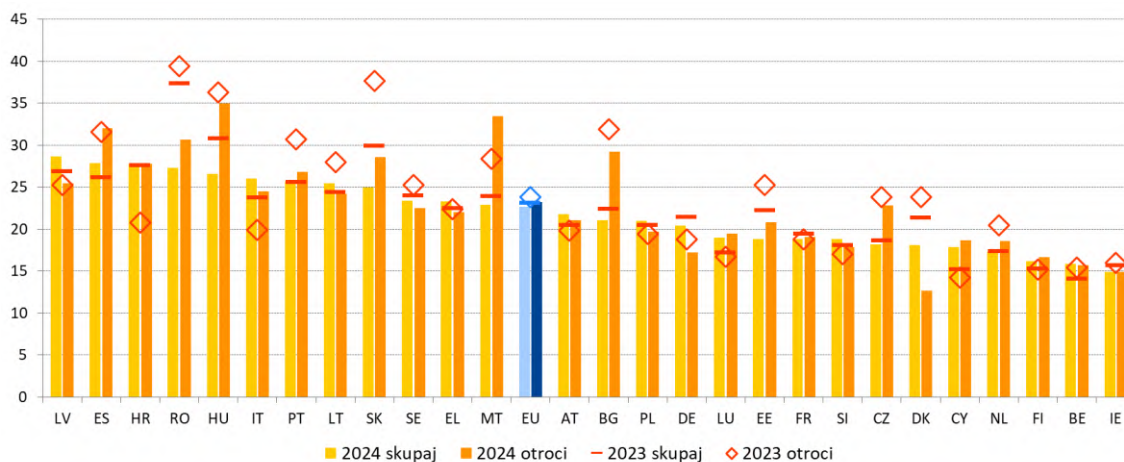
Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za HR in začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Komponente tveganja revščine ali stopnje socialne izključenosti pri otrocih so v EU ostale večinoma nespremenjene, z edino izjemo resne materialne in socialne prikrajšanosti, ki se je zmanjšala. Stopnja tveganja revščine se je v EU v povprečju nekoliko znižala, in sicer z 19,5 % v letu 2023 na 19,3 % v letu 2024. Največje zvišanje, in sicer za 2 odstotni točki, je bilo zabeleženo na Hrvaškem, v Litvi, na Malti in Finskem, največje znižanje, in sicer za 3 odstotne točke, pa na Portugalskem, v Romuniji in na Slovaškem. Tako kot leta 2023 je bila stopnja tveganja revščine najvišja v Španiji (29,2 %), Bolgariji (28,2 %) in Romuniji (26,2 %), najnižja pa na Danskem (10,1 %), v Sloveniji (10,7 %) in na Finskem (11,6 %). Glede na Eurostatove hitre ocene naj bi se pojavnost dohodkovne revščine pri otrocih v EU v letu 2024 v povprečju zmanjšala za 0,4 odstotne točke. Kar zadeva resno materialno in socialno prikrajšanost, se je stopnja EU pri otrocih v letu 2024 zmerno znižala in leta 2024 dosegla 7,9 %, potem ko je leta 2023 znašala 8,4 %. Na nacionalni ravni se je gibala od 1,2 % na Hrvaškem do 21,2 % v Romuniji. Na Nizozemskem in Finskem se je zvišala za 2 odstotni točki, medtem ko se je v Nemčiji, Grčiji, Latviji, Litvi in na Madžarskem znižala v enakem obsegu. Nazadnje, delež otrok, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, je leta 2024 v EU in večini držav članic ostal stabilen pri 7,4 % (v primerjavi s 7,5 % leta 2023), razen v Bolgariji (+2,1 odstotne točke), na Finskem (+2,3 odstotne točke) in Portugalskem (-2,6 odstotne točke).

Slika 2.4.5: Globina revščine se je v EU nekoliko zmanjšala, vendar je bila pri otrocih pogosto večja kot pri celotnem prebivalstvu

Relativna vrzel tveganja revščine (v %), celotno prebivalstvo in otroci (0–17 let)

Opomba: prekinitvev časovne vrste za HR in začasni podatki za LT v letu 2024.

Vir: Eurostat [ilc_li11], EU-SILC.

Globina revščine se je v EU nekoliko zmanjšala pri celotnem prebivalstvu, vendar je ostala večja pri osebah, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, in pri otrocih²⁵². Pri celotnem prebivalstvu se je v primerjavi z letom prej zmanjšala za 0,4 odstotne točke na 22,7 % v letu 2024 (glede na dohodke v letu 2023) – glej sliko 2.4.5. Globina revščine je bila največja v Latviji, Španiji in na Hrvaškem, potem ko se je povečala za 1,8, 1,7 oziroma 0,2 odstotne točke. Povečanje je bilo največje na Cipru (+2,7 odstotne točke), v Latviji in Luksemburgu (+1,8 odstotne točke za obe državi). Na ravni EU je bila globina revščine pri osebah v starostni skupini 18–64 let, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, znatno večja kot pri celotnem prebivalstvu, in sicer je leta 2024 znašala 35,5 %²⁵³. Pri otrocih se je leta 2024 zmanjšala na 23,2 %, kar je 0,6 odstotne točke manj kot leta 2023, vendar je bila še vedno večja kot pri celotnem prebivalstvu. Največje povečanje (za več kot 5 odstotnih točk) je bilo zabeleženo v Italiji in na Malti ter Hrvaškem (po prekinitvi časovne vrste), največje zmanjšanje (za več kot 9 odstotnih točk) pa na Danskem in Slovaškem.

Invalidi so še vedno izpostavljeni večjemu tveganju revščine ali socialne izključenosti kot preostalo prebivalstvo. Stopnja njihovega tveganja revščine ali socialne izključenosti je leta 2024 v EU znašala 28,7 % (po tem, ko se trdi leta ni spremenila), kar je 10,8 odstotne točke več kot pri preostalem prebivalstvu. Pri osebah s hudo obliko invalidnosti je ta stopnja še višja, in sicer 36,2 %, in narašča. V petih državah je razlika v primerjavi z neinvalidi leta 2024 preseгла 20 odstotnih točk²⁵⁴. Delovno sposobni invalidi so izpostavljeni večjemu tveganju revščine ali socialne izključenosti (34,5 %) kot druge starostne skupine, prav tako so ženske bolj izpostavljene kot moški (29,4 % v primerjavi s 27,8 %). Podpora pri dostopu

²⁵² Ta kazalnik, znan tudi kot relativna vrzel tveganja revščine, se izračuna kot razlika med mediano ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine, in pragom tveganja revščine, pri čemer je ta razlika izražena kot odstotek praga tveganja revščine. Ta prag je določen pri 60 % nacionalne mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka vseh ljudi v državi in ne za EU kot celoto.

²⁵³ Eurostat [ilc_li12]. Glej sliko 2.4.11 za stopnjo revščine oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo.

²⁵⁴ Velike razlike so bile ugotovljene v Litvi, na Hrvaškem, v Latviji, Estoniji in na Madžarskem, ki so tako kot Bolgarija in Romunija imele visoko stopnjo.

invalidov do vključujočega izobraževanja, usposabljanja in zaposlovanja ter zagotavljanje osebne asistencije in podpornih storitev sta bistvena za zmanjšanje razlike v tveganju revščine ali socialne izključenosti za invalide.

Kljub nadaljnemu rahlemu zmanjšanju je bila stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri osebah, rojenih zunaj EU, še vedno veliko višja kot pri osebah, rojenih v EU. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri osebah, rojenih zunaj EU, je bila višja od stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pri osebah, rojenih v EU, v vseh državah članicah in v povprečju več kot dvakrat višja, in sicer 38,2 % v primerjavi z 18 %. Razlika je bila največja v Romuniji, Avstriji, Španiji, Belgiji in na Švedskem (v vseh državah za več kot 23 odstotnih točk)²⁵⁵. Te razlike v veliki meri odražajo neugoden položaj te skupine na področju zaposlovanja (glej okvir 5 stebra v oddelku 2.2.1).

Veliko število Romov v EU je še vedno izpostavljenih večjemu tveganju revščine ali socialne izključenosti. Po najnovejših podatkih raziskave je bilo leta 2024 v državah, vključenih v raziskavo, tveganju revščine v povprečju izpostavljenih 70 % Romov²⁵⁶, pri čemer je bil med letoma 2016 in 2024 dosežen napredek. V povprečju je 77 % romskih otrok (mlajših od 18 let) živelo v gospodinjstvih s tveganjem revščine. Poleg tega se večji delež Romov (37 %) sooča z resno materialno prikrajšanostjo v primerjavi s splošnim prebivalstvom, zlasti mlajšimi in starejšimi. V strateškem okviru EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov za obdobje 2020–2030 so države članice pozvane, naj za vsaj polovico zmanjšajo vrzel revščine med Romi in splošnim prebivalstvom, tudi pri otrocih, ter zagotovijo, da bo do leta 2030 večina Romov ubežala revščini²⁵⁷. Države članice so se s Priporočilom Sveta o enakosti, vključevanju in udeležbi Romov zavezale, da se bodo borile proti izjemno visoki stopnji tveganja revščine ter materialni in socialni prikrajšanosti med Romi²⁵⁸. V oceni obnovljenih nacionalnih strateških okvirov za Rome so države članice pozvane, naj obravnavajo opredeljena področja za izboljšave ter obnovijo in spremenijo svoje okvire, tudi tako, da bodo ambicioznejši²⁵⁹. Svet je sprejel sklepe o zagotavljanju enakega dostopa do ustreznih in desegregiranih stanovanj za Rome ter obravnavanju segregiranih naselij²⁶⁰, v katerih je države članice pozval, naj opredelijo in uporabijo vsa sredstva, ki so na voljo v ta namen.

²⁵⁵ Kazalnik Eurostata [[ilc_peps06n](#)], s katerim se primerjajo osebe, rojene v državah, ki niso članice EU27, in osebe, rojene v državi poročevalki; osebe, stare 18 let ali več. Nizka zanesljivost podatkov za Romunijo.

²⁵⁶ Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024. Zadevna vrednost je v letih 2016 in 2021/2019 znašala 80 %, pri čemer so bile vključene različne države – glej sliko 4 na strani 30 povezanega poročila. Države, ki so bile leta 2024 vključene v raziskavo, so bile: BG, CZ, EL, ES, FR, HU, IE, IT, PT, RO.

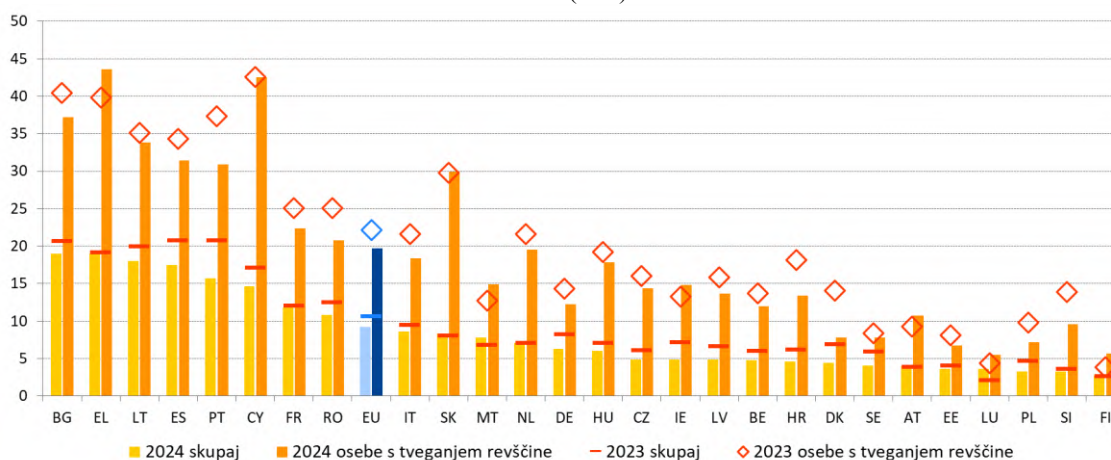
²⁵⁷ Glej: [The new EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation \(full package\)](#) (Novi strateški okvir EU za enakost, vključevanje in udeležbo Romov (celoten sveženj)).

²⁵⁸ Glej: [UL C 93, 19.3.2021, str. 1.](#)

²⁵⁹ Za oceno glej: [COM\(2023\) 7 final](#) v [celotnem svežnju](#).

²⁶⁰ [Sklepi Sveta o ukrepih za zagotovitev enakega dostopa do ustreznih in desegregiranih stanovanj za Rome ter za obravnavanje segregiranih naselij.](#)

Slika 2.4.6: Nezmožnost ustreznega ogrevanja doma se je v EU leta 2024 v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšala, pri čemer so bile razlike med državami članicami precejšnje
 Osebe, ki ne morejo ustrezno ogrevati doma, celotno prebivalstvo in prebivalstvo s tveganjem revščine, 2023 in 2024 (v %)

Opombe: začasni podatki za LT v letu 2024 in prekinitev časovne vrste za LT v letu 2023.

Vir: Eurostat [[ilc_md501](#)], EU-SILC.

Glavni kazalnik energetske revščine – nezmožnost ustreznega ogrevanja doma – se je v EU leta 2024 prvič po letu 2021 zmanjšal, vendar je še vedno precej višji pri osebah, ki se spoprijemajo s tveganji revščine ali socialne izključenosti. Delež oseb, ki ne morejo ustrezno ogrevati svojega doma, se je v Uniji leta 2024 zmanjšal na 9,2 %, kar je manj kot leto prej, ko je bil 10,6-odstoten. Zmanjšanje v letu 2024 je prvo po dveh zaporednih letih povečanja. Odraža padanje maloprodajnih cen plina in električne energije ter kombinacijo ukrepov za energijsko učinkovitost, ki se izvajajo v državah EU, in drugih podpornih ukrepov. Kljub temu ostaja raven v letu 2024 precej nad vrednostjo 6,9 % iz leta 2021. Poleg tega so energetske revščine bolj izpostavljeni starejši, starši samohranilci in ženske. V letu 2024 so se nekoliko zmanjšale tudi razlike med državami članicami, ki pa še vedno segajo od 2,7 % na Finskem do 19,0 % v Bolgariji. Tukaj analiziran kazalnik energetske revščine se je leta 2024 zmanjšal v večini držav članic, najbolj pa na Portugalskem (5,1 odstotne točke), v Španiji (3,3 odstotne točke), na Danskem in Cipru (v obeh 2,5 odstotne točke). Nasprotno pa so bila majhna povečanja opažena v Luksemburgu (+1,5 odstotne točke), na Malti (+1,0 odstotne točke), Slovaškem (+0,2 odstotne točke), v Avstriji in na Finskem (+0,1 odstotne točke), medtem ko so bile razmere na Nizozemskem stabilne. Pri osebah, ki se spoprijemajo s tveganjem revščine, je energetska revščina veliko večja, saj jih v EU v povprečju 19,7 % ne more ustrezno ogrevati svojega doma, v primerjavi s 7,1 % preostalega prebivalstva. Osebe s tveganjem revščine se soočajo z najvišjo stopnjo energetske revščine v Grčiji (43,6 %), najnižjo pa v Luksemburgu (5,5 %). Če se upošteva še en kazalnik energetske revščine, tj. zaostala plačila računov gospodinjstev za komunalne storitve, je iz podatkov razvidno, da je raven zaostalih plačil od leta 2022 ostala na isti ravni²⁶¹. Ker poleg tega temperature na svetovni ravni še naprej naraščajo, ima vse več oseb v Evropi težave pri ustreznem hlajenju svojega doma. Leta 2023 je 26 % gospodinjstev v EU navedlo, da poleti ne morejo ustrezno ohladiti svojega doma. Ta delež se poveča na skoraj

²⁶¹ Kazalnik Eurostata [[ilc_md507](#)] EU-SILC.

35 % med skupino z najnižjimi dohodki, pri čemer zgodnje ugotovitve kažejo, da bodo tisti, ki jih je že pozimi prizadela energetska revščina, verjetno imeli težave tudi poleti²⁶².

Prometna revščina se med državami članicami zelo razlikuje. Zajema tri razsežnosti, in sicer cenovno dostopnost, dostopnost in razpoložljivost²⁶³, ter medsektorsko razsežnost ustreznosti. Cenovna dostopnost zasebnega prevoza, merjena z deležem oseb, ki si ne morejo privoščiti osebnega avtomobila, je v EU ostala stabilna in je v letih 2023 in 2024 znašala 5,6 %, potem ko se je v obdobju 2015–2021 stalno zmanjševala, in sicer s 7,9 % na 5,7 %²⁶⁴. Med državami članicami se znatno razlikuje, in sicer se giblje od 1,8 % na Malti do 15,6 % v Romuniji. Razpoložljivost javnega prevoza ostaja izziv, zlasti na podeželju. Glede na navedeno so avtomobili še vedno prevladujoči način prevoza potnikov v EU, saj so leta 2023 predstavljali 83,1 % potniških kilometrov²⁶⁵.

²⁶² Na podlagi poročila JRC v pripravi, Koukoufikis, G., idr., *Addressing Residential Cooling Demand and Summer Energy Poverty in the EU – Towards a Cooler Future* (Obravnavanje povpraševanja po hlajenju stanovanj in poletne energetske revščine v EU – Za hladnejšo prihodnost), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, JRC143288. Kazalnik za ocenjevanje poletne energetske revščine v EU izhaja iz priložnostnega modula raziskave EU-SILC, zbranega leta 2023. Tam kazalnik z oznako HC070 meri „nezmožnost gospodinjstva, da poleti ustrezno ohladi svoje stanovanje zaradi neustreznih sistemov hlajenja ali slabe toplotne izolacije“.

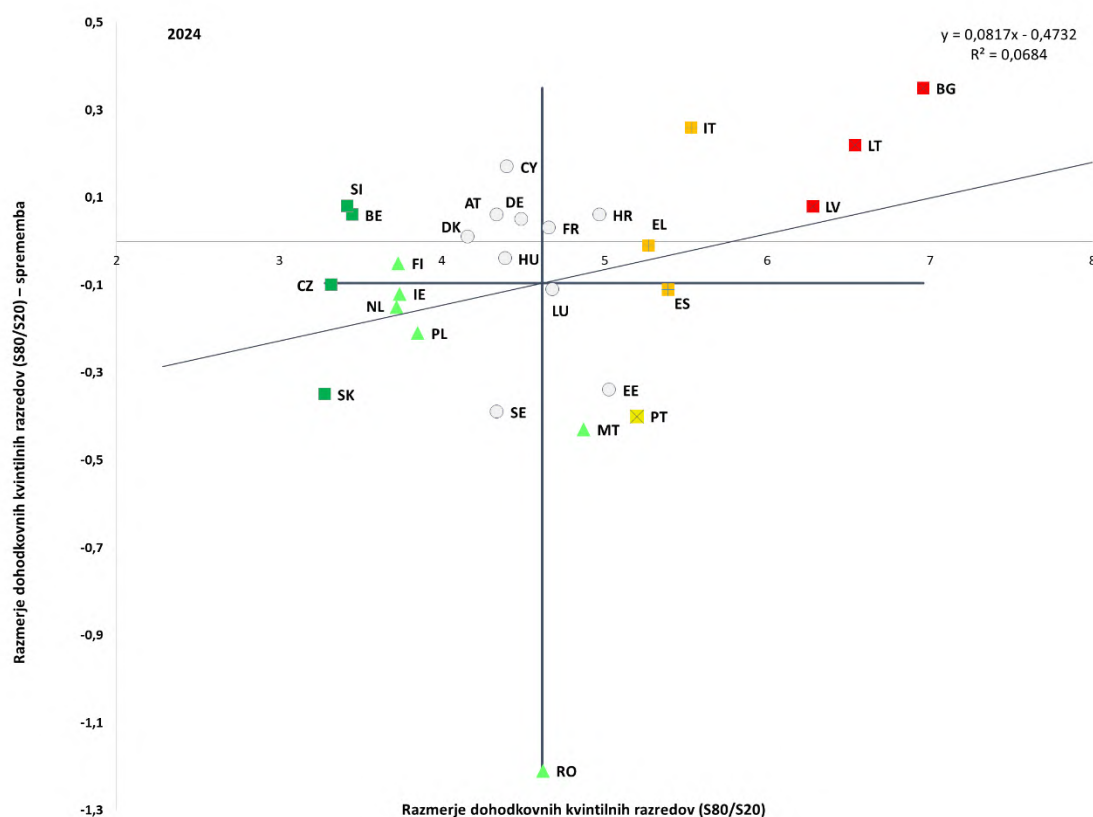
²⁶³ V skladu z uredbo o Socialnem skladu za podnebje prometna revščina pomeni, da posamezniki in gospodinjstva ne morejo kriti stroškov zasebnega ali javnega prevoza oziroma jih krijejo s težavo, ali da nimajo dostopa oziroma imajo le omejen dostop do prevoza, ki jim omogoča dostop do osnovnih socialno-ekonomskih storitev in dejavnosti, ob upoštevanju nacionalnega in prostorskega okvira – glej [Uredbo \(EU\) 2023/955 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o vzpostavitvi Socialnega sklada za podnebje](#). Zaradi tega večdimenzionalnega značaja in omejenih podatkov ni mogoče opredeliti enotnega trenda pri vseh razsežnostih, pri čemer se na ravni EU trenutno razvijajo kazalniki za vse tri razsežnosti. Glej [Transport poverty: definitions, indicators, determinants, and mitigation strategies - Final Report](#) (Prometna revščina: opredelitve, kazalniki, determinante in blažilne strategije – Končno poročilo), [Evropska komisija, november 2024](#).

²⁶⁴ Kazalnik Eurostata [[ilc_mddu05](#)]. To je edini kazalnik prometne revščine, ki se na ravni EU posodablja vsako leto.

²⁶⁵ Glej kazalnik Eurostata [[tran_hv_psm0d](#)].

Slika 2.4.7: Dohodkovna neenakost se je v EU v letu 2024 v povprečju še naprej rahlo zmanjševala, vendar z nekaterimi znaki razhajanja med državami članicami

Razmerje dohodkovnih kvintilnih razredov (S80/S20), stopnje leta 2024 in spremembe glede na predhodno leto (glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za HR, začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

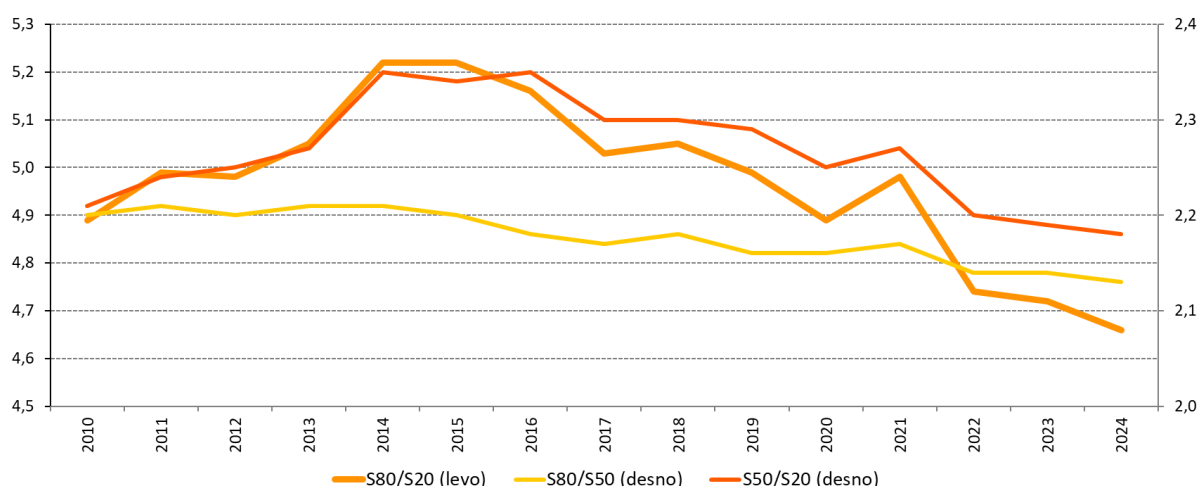
Dohodkovna neenakost se je v EU v letu 2024 v povprečju še naprej rahlo zmanjševala, vendar so se pojavili znaki razhajanja, ki so jih povzročile predvsem države članice z visoko stopnjo neenakosti. Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov (S80/S20), se je v EU nekoliko zmanjšala, in sicer s 4,72 v letu 2023 na 4,66 v letu 2024 (kar se nanaša na dohodke v letu 2022 oziroma 2023). Kljub temu so razlike med državami članicami velike. „Kritične razmere“ so bile zabeležene v Bolgariji, Litvi in Latviji, pri čemer so bile ravni dohodkovne neenakosti med najvišjimi v Uniji in so se leta 2024 še povečale – glej sliko 2.4.7. Tri države, za katere je značilna razmeroma visoka raven dohodkovne neenakosti (po zvišanju za Italijo ter znižanju za Grčijo in Španijo), je „treba spremljati“. Zmanjšanje dohodkovne neenakosti je bilo daleč največje v Romuniji (-1,2), kjer je raven zdaj v skladu s povprečjem EU. V letu 2024 so bile „najuspešnejše države“ Belgija, Slovenija, Češka in Slovaška. Na splošno je v EU mogoče opaziti različne trende. Po eni strani se je v nekaterih državah članicah z visoko stopnjo neenakosti stanje še poslabšalo. Po drugi strani pa so nekatere države članice z nizko stopnjo neenakosti zabeležile nadaljnje zmanjšanje. To kaže na razhajanje med državami članicami. Dohodkovne neenakosti se razlikujejo tudi po regijah EU. Razmeroma izrazite so tudi znotraj držav, kot so Italija, Romunija, Madžarska in Belgija (glej sliko 4 v Prilogi 5). Po hitrih

ocenah Eurostata naj bi se dohodkovne neenakosti v dohodkovnem letu 2024 v vseh državah stabilizirale²⁶⁶.

Dolgoročneje gledano se je dohodkovna neenakost v zadnjih desetih letih zmanjšala, čeprav z nihanji. V obdobju 2010–2019 so se dohodkovne neenakosti v EU, merjene z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov (S80/S20), z recesijo z dvojnim dnom močno povečale, nato pa so se zmanjšale na ravni, znane pred gospodarsko in finančno krizo, z nadaljnjim zmanjšanjem v zadnjih letih – glej sliko 2.4.8. Leta 2024 se je dohodkovna neenakost na dnu porazdelitve dohodka (merjena z razmerjem S50/S20) na splošno vrnila na raven iz obdobja pred finančno krizo, na vrhu porazdelitve dohodka pa je bila nekoliko nižja od prejšnjih ravni (S80/S50). To kaže na učinek hitrih in učinkovitih odzivov politike v EU v zadnjih letih, zlasti če se splošna stabilnost po pandemiji COVID-19 in višji življenjski stroški v obdobju 2020–2023 primerjajo z močnim povečanjem kmalu po letu 2010. Ocene porazdelitvenega učinka²⁶⁷ reform in naložb so še vedno posebno pomembne za upoštevanje njihovega učinka na dohodkovno neenakost ter za predhodno oblikovanje politik v zvezi s tem.

Slika 2.4.8: Dohodkovne neenakosti v EU so v zadnjih petnajstih letih nihale, vendar so se po letu 2015 v večini držav članic zmanjšale

Razmerja kvintilnih razredov S80/S20, S80/S50 in S50/S20 (2010–2024, dohodkovna leta 2009–2023)

Opomba: ocenjeni podatki za razmerje kvintilnih razredov S80/S20 v obdobju 2014–2018.

Vir: Eurostat [tessi180], [ilc di11d], [ilc di11e], EU-SILC.

Odhodki za socialnovarstvene prejemke so se v letu 2024 realno povečali v vseh državah članicah, vendar so med državami in po panogah še vedno velike razlike. Delež glede na BDP se je v EU povečal s 26,7 % v letu 2023 na 27,3 % v letu 2024, vendar je ostal precej pod najvišjo vrednostjo, ki je znašala približno 30 % in je bila dosežena med krizo zaradi COVID-19²⁶⁸. Konvergenca med državami članicami, ugotovljena v zadnjem desetletju, se je nekoliko upočasnila zaradi zmerne povečanja deleža glede na BDP v skoraj vseh državah

²⁶⁶ Glej Eurostat, [Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 \(FE 2024\). Experimental results](#) (Hitre ocene dohodkovnih neenakosti in kazalnikov revščine za leto 2024 (hitre ocene za leto 2024), eksperimentalni rezultati), različica 1 – junij 2025.

²⁶⁷ Glej [sporočilo Komisije o boljšem ocenjevanju porazdelitvenega učinka politik držav članic](#) (COM(2022) 494 final).

²⁶⁸ Eurostat, odhodki za socialnovarstvene prejemke ([spr exp func](#), pridobljeno 28. oktobra 2025). Podatki za leto 2024 so ocene, ki zajemajo vse države članice. Začasni podatki za Estonijo.

članicah²⁶⁹. Zato so razlike med državami članicami ostale velike, pri čemer je bil delež šestih držav članic večji od 28 %, delež drugih šestih pa manjši od 18 %²⁷⁰. Odhodki za socialnovarstvene prejemke v EU so se leta 2024 nominalno povečali za 6,9 %, realno pa za 3,8 %, kar je največje povečanje v zadnjem desetletju, razen leta 2020, ko je bila zaradi krize zaradi COVID-19 potrebna obsežna podpora. Realne spremembe so bile pozitivne v vseh državah članicah, in sicer od več kot 10-odstotnega povečanja v štirih državah članicah do približno 1-odstotnega povečanja v treh²⁷¹. Na ravni EU je bila realna rast v letu 2024 zabeležena za skoraj vse funkcije in je bila najizrazitejša pri nadomestilih za brezposelnost (+6,4 %) in družinskih dajatvah/dajatvah za otroke (+4,6 %), sledile pa so nadomestila za čas bolezni in nadomestila za zdravstveno varstvo (+4,1 %) ter starostne pokojnine in pokojnine za preživele družinske člane (+4,0 %). Nadomestila za socialno izključenost so bila edina funkcija, ki je zabeležila realni upad (-7,3 %).

Poraba za starostne pokojnine in pokojnine za preživele družinske člane je še naprej predstavljala skoraj polovico vseh odhodkov za socialnovarstvene prejemke v EU. Ta delež je znašal 47,0 %, sledila pa so mu nadomestila za zdravstveno varstvo in nadomestila za čas bolezni (29,7 %), družinske dajatve/dajatve za otroke (8,7 %), invalidnina (7,0 %), nadomestila za brezposelnost (4,0 %) in stanovanjski dodatki (1,4 %), katerih delež je bil v primerjavi z lanskim letom stabilen. Delež odhodkov za nadomestila za socialno izključenost se je zmanjšal z 2,5 % v letu 2023 na 2,2 % v letu 2024.

Kljub izboljšavam v zadnjih letih minimalna dohodkovna podpora v skoraj nobeni državi članici na splošno ne zadostuje za rešitev ljudi iz revščine. Sistemi minimalnega dohodka delujejo kot socialnovarstvena mreža v skrajni sili²⁷². Za enočlansko gospodinjstvo je bila raven podpore najbolj ugodna na Nizozemskem, kjer skoraj dosega prag tveganja revščine (60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva). Najnižja je bila v Romuniji, na Madžarskem in v Bolgariji, kjer znaša približno 10 % mediane dohodka ali manj – glej sliko 2.4.9²⁷³. V primerjavi z letom 2023 se je ustreznost podpore izboljšala na Portugalskem (+18 odstotnih točk), v Bolgariji (+10 odstotnih točk), Romuniji (+4 odstotne točke) in na Slovaškem (+2 odstotni točki), v drugih državah pa se je zmanjšala. Pri gospodinjstvih z dvema odraslima in dvema otrokoma je ustreznost podpore običajno podobna ali višja kot pri enočlanskem gospodinjstvu, predvsem zaradi pomembnejše vloge družinskih prejemkov. Kljub temu raven podpore za tovrstna gospodinjstva le v Litvi zadostuje za izhod iz revščine²⁷⁴. Nazadnje, v vseh državah članicah je neto dohodek, ki ga oseba, zaposlena s polnim delovnim časom, zasluži z minimalno plačo (ali ustrezno nizko plačo v državah, ki nimajo zakonsko določene minimalne plače), sistematično višji od dohodkovne podpore, prejete v okviru socialne pomoči, kadar je brezposelna.

²⁶⁹ Med letoma 2023 in 2024 se je delež odhodkov za socialnovarstvene prejemke v odstotkih BDP zmanjšal le na Danskem in v Grčiji, na Švedskem je bil stabilen, v vseh drugih 24 državah članicah se je povečal.

²⁷⁰ Te države so FI, FR, AT, DE, BE in IT oziroma EE, RO, LT, HU, MT in IE.

²⁷¹ Te države so EE, HR, PL in SK oziroma HU, EL in SE.

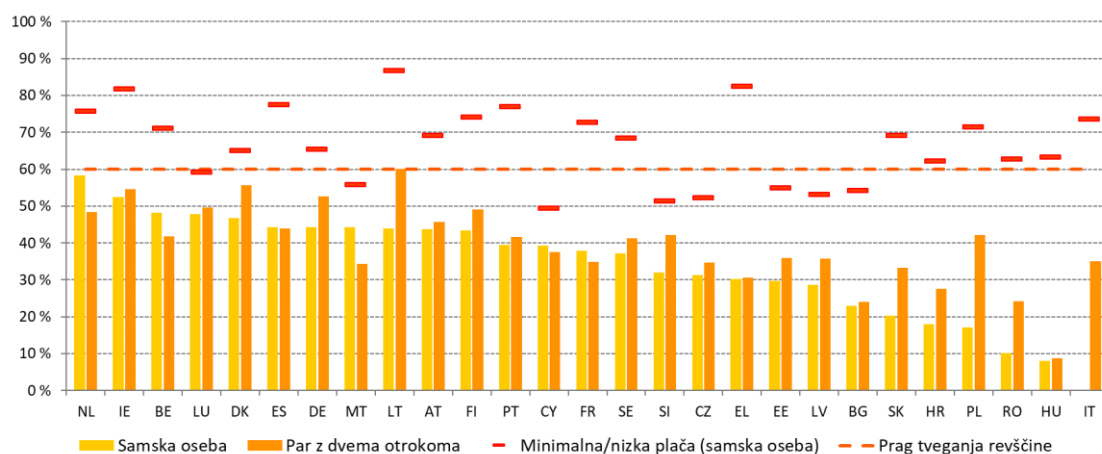
²⁷² [Priporočilo Sveta o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje \(2023/C 41/01\)](#).

²⁷³ Ustreznost podpore je mogoče oceniti s primerjavo razpoložljivega dohodka gospodinjstev, ki se zanašajo izključno na minimalni dohodek (in nimajo dohodka iz dela), s pragom tveganja revščine. Gospodinjstva so lahko poleg minimalnega dohodka upravičena tudi do prejemanja stanovanjskih in družinskih dodatkov.

²⁷⁴ V primerjavi z letom 2023 je bilo pri gospodinjstvih z dvema odraslima in dvema otrokoma, mlajšima od 14 let, izboljšanje ugotovljeno na Slovaškem (+6 odstotnih točk), v Bolgariji (+6 odstotnih točk), na Portugalskem (+4 odstotne točke), v Romuniji (+2 odstotni točki), na Nizozemskem (+1 odstotna točka) in Poljskem (+1 odstotna točka), medtem ko je bilo v drugih državah ugotovljeno zmanjšanje.

Slika 2.4.9: Ustreznost dohodkovne podpore gospodinjstvom z zelo nizko delovno intenzivnostjo, ki prejemajo minimalni dohodek, ostaja razmeroma nizka

Neto ekvivalentni razpoložljivi dohodek gospodinjstev (posameznik in dva odrasla z dvema otrokoma, mlajšima od 14 let), ki prejemajo socialno pomoč, kot odstotek mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka, 2024 (v %)

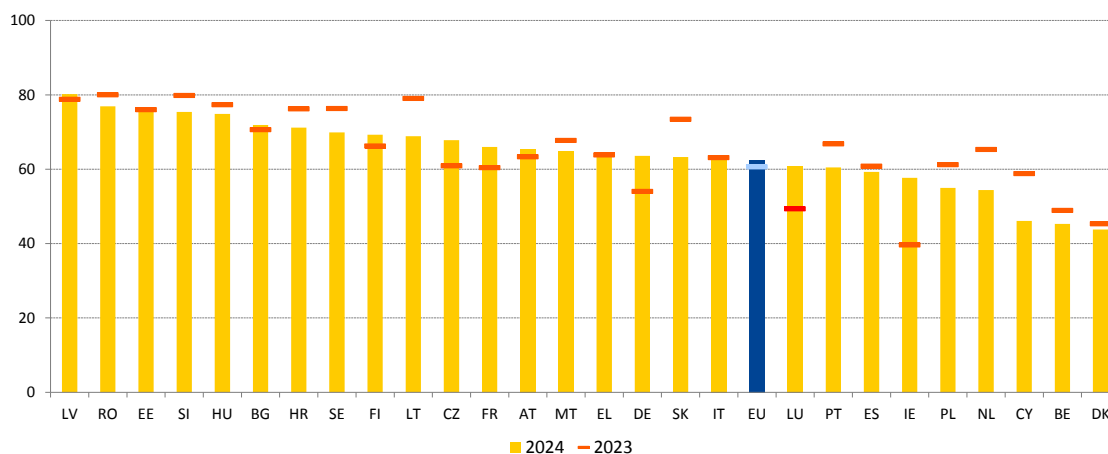

Opomba: odrasli člani gospodinjstva, ki niso zaposleni in ne prejemajo nadomestil za brezposelnost. Neto dohodki, vključno s socialno pomočjo, družinskimi in stanovanjskimi dodatki, po obdavčitvi in prispevkih za socialno varnost. Neto dohodek samske osebe, ki dela s polnim delovnim časom z zakonsko določeno minimalno plačo (ali 50 % povprečne plače za države, ki nimajo zakonsko določene minimalne plače: DK, IT, AT, FI in SE).

Vir: lastni izračuni na podlagi rezultatov [modela davčnih olajšav OECD](#), vzorčna verzija 2.6.3, in Eurostat [[ilc di03](#)], EU-SILC.

Slika 2.4.10: Tveganja revščine med gospodinjstvi z zelo nizko delovno intenzivnostjo ostajajo velika

Stopnja tveganja revščine pri osebah, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (v %)

Opomba: prekinitev časovne vrste v letih 2024 in 2023 za HR. Začasni podatki za leto 2024 za LT. Gospodinjstva z zelo nizko delovno intenzivnostjo so gospodinjstva, v katerih so delovno sposobni člani v prejšnjem letu delali 20 % svojega celotnega delovnega časa ali manj.

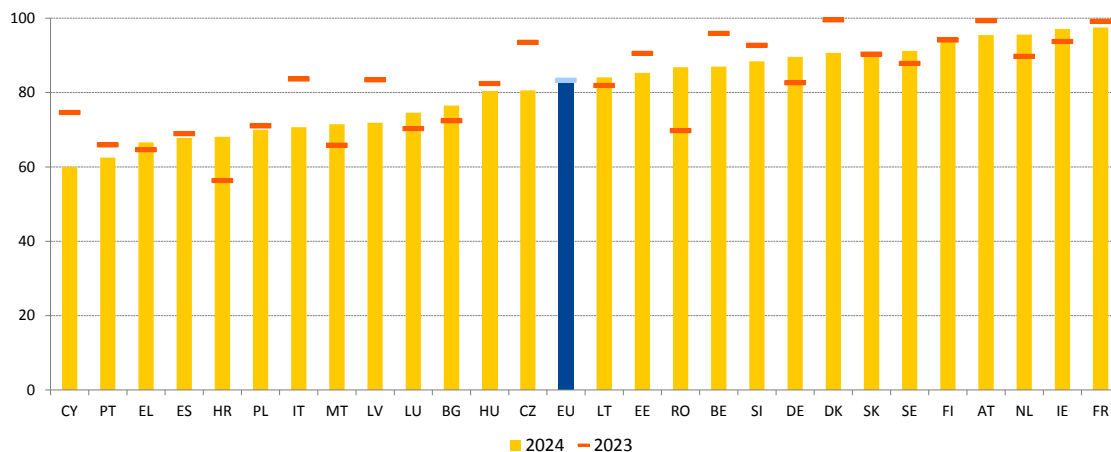
Vir: Eurostat [[ilc li06](#)], EU SILC.

Brezposelnost ostaja ključni dejavnik tveganja revščine, medtem ko socialnih prejemkov v EU v povprečju ne prejemajo vsa gospodinjstva v stiski. Leta 2024 je bilo 62,4 % oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (tj. ki so delale 20 % ali manj svojega celotnega potencialnega delovnega časa), izpostavljenih tveganju revščine – glej sliko 2.4.10. Ta delež se je v primerjavi s prejšnjim letom povečal (+1.8 odstotne točke), pri čemer so med državami članicami še vedno velike razlike. Stopnja

tveganja revščine gospodinjstev z zelo nizko delovno intenzivnostjo ali brez delovno aktivnih članov se je gibala od 80,2 % v Latviji (+1,4 odstotne točke od leta 2023) do 43,8 % na Danskem (-1,5 odstotne točke od leta 2023). Hkrati je delež oseb s tveganjem revščine, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo, ki so prejemale socialne prejemke, leta 2024 v EU ostal stabilen pri 83,1 % (v primerjavi s 83,3 % leto prej) – glej sliko 2.4.11²⁷⁵. V zvezi s tem so med državami članicami pomembne razlike, pri čemer se zadevna stopnja giblje od (skoraj) 100 % na Irskem in v Franciji do 60 % na Cipru.

Slika 2.4.11: Delež oseb s tveganjem revščine, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo in so upravičene do socialnih prejemkov, se med državami članicami zelo razlikuje

Stopnja prejemnikov nadomestil za osebe s tveganjem revščine v starostni skupini 18–64 let ter živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (v %)

Opomba: začasni podatki za LT v letu 2024.

Vir: Eurostat [ilc_li70], EU SILC.

Učinek socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine se je v EU v letu 2024 nekoliko zmanjšal, pri čemer je bilo v nekaterih državah članicah zmanjšanje izrazito. V Uniji se je zmanjšal (za 0,5 odstotne točke) na 34,2 %, kar je v skladu z zmanjšanjem realne porabe v letu 2023. Zmanjšanje je bilo predvsem posledica močnega upada v Nemčiji, na Irskem, v Litvi in Franciji – glej sliko 2.4.12²⁷⁶. Leta 2024 (glede na dohodke v letu 2023) so bile „kritične razmere“ zabeležene v Grčiji, Latviji, na Hrvaškem in Portugalskem, ki so imele zelo majhne učinke socialnih transferjev na zmanjšanje revščine (med 16,6 % in 22,4 %). Sedem držav članic je bilo „držav, ki jih je treba spremljati“. Med njimi so Nemčija, Litva, Madžarska in Luksemburg zabeležile zmanjšanje učinka, medtem ko se je stanje v Španiji in na Malti izboljšalo, vendar so imele vse te države skupaj z Bolgarijo (in razen Nemčije) razmeroma nizko raven učinkovitosti. Nasprotno so bile Belgija, Danska in Finska „najuspešnejše države“ (z učinki zmanjševanja revščine nad 45 %). Razlike v učinku socialnih transferjev na zmanjšanje revščine so bile velike tudi med regijami, vključno znotraj držav, zlasti v Belgiji, Nemčiji, na Švedskem, v Italiji, na Madžarskem, Slovaškem in Poljskem (glej sliko 9 v Prilogi 5), pa tudi v najbolj oddaljenih regijah. V EU je bil učinek transferjev na zmanjšanje revščine pri ženskah v povprečju nekoliko manjši kot pri moških (33,7 % v primerjavi s 34,6 %). Učinek socialnih transferjev na tveganje revščine med otroki je leta 2024 v EU ostal na splošno nespremenjen (41,4 % leta 2023 v primerjavi z 41,9 % leta 2024). Zmanjšal se je v 15 državah članicah (do -11,1 odstotne točke v Litvi,

²⁷⁵ To vključuje vse vrste socialnih prejemkov in ne le sistemov minimalnega dohodka.

²⁷⁶ Vrednost je še vedno višja kot pred pandemijo COVID-19.

-5,5 odstotne točke v Nemčiji in -4,8 odstotne točke v Luksemburgu), v preostalih državah članicah pa se je povečal (do 12,3 odstotne točke na Madžarskem, 8,7 odstotne točke na Poljskem in 7,7 odstotne točke v Estoniji)²⁷⁷.

Slika 2.4.12: Učinek socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine se je v nekaterih državah članicah močno zmanjšal

Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, stopnje leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Prekinitev časovne vrste za HR. Začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [[tespm050](#)], EU-SILC.

Socialni položaj delavcev z nestandardnimi oblikami zaposlitve je še vedno manj ugoden kot socialni položaj drugih delavcev, čeprav pri njih obstaja večja verjetnost, da bodo socialnovarstveni prejemki zmanjšali tveganje revščine. Učinek socialnih transferjev na zmanjšanje revščine v letu 2024 (glede na dohodke v letu 2023) v EU je bil znatno večji za delavce z nestandardnimi oblikami zaposlitve v primerjavi s povprečnimi delavci (11,8 %) ²⁷⁸. Pri zaposlenih s pogodbami o zaposlitvi za določen čas je znašal 22,8 %, pri zaposlenih za krajši delovni čas pa 22,9 %. Učinek pri samozaposlenih je bil 26,6-odstoten. Kljub temu je dohodkovna revščina pri njih v večini držav članic še vedno večja. V

²⁷⁷ To temelji na [okviru primerjalne analize za otroško varstvo in podporo za otroke](#), ki ga je vzpostavila Podskupina za kazalnike Odbora za socialno zaščito. Kazalnik se lahko izračuna na podlagi stopnje tveganja revščine otrok po transferjih in pred njimi (brez pokojnin). Socialni transferji v naravi, ki med drugim vključujejo brezplačno vzgojo in varstvo predšolskih otrok, izobraževanje in zdravstveno varstvo, v tej analizi niso upoštevani.

²⁷⁸ Eurostatov posebni izvleček iz EU-SILC, ki temelji na glavnih razčlenitvah ključnega kazalnika ustreznosti v okviru spremljanja dostopa do socialne zaščite. Glej: dostop delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite. Posodobitev okvira za spremljanje – 2025 (v pripravi).

EU kot celoti je stopnja tveganja revščine znašala 13,4 % pri začasnih delavcih v primerjavi s 5,2 % pri delavcih s pogodbami o zaposlitvi za nedoločen čas. Ta stopnja je bila 13,8 % pri zaposlenih za krajši delovni čas (v primerjavi s 7,1 % pri zaposlenih za polni delovni čas) in 20,9 % pri samozaposlenih (v primerjavi s 6,3 % med vsemi zaposlenimi)²⁷⁹. Dohodkovna revščina delavcev s pogodbami o zaposlitvi za določen čas je bila v osmih državah članicah višja od 15 %²⁸⁰, v treh od njih (Bolgarija, Danska in Ciper) pa celo višja od 25 %. Med samozaposlenimi je bila stopnja revščine v letu 2024 višja za približno 5 odstotnih točk ali več od povprečja EU v šestih državah članicah²⁸¹, pri čemer je bila skoraj 30-odstotna na Poljskem in v Estoniji ter kar 52,3-odstotna v Romuniji. Osebe z nestandardnimi oblikami zaposlitve so bile izpostavljene tudi višji stopnji materialne in socialne prikrajšanosti (13,8 % na ravni EU v letu 2024 pri začasnih delavcih v primerjavi s 7,6 % pri zaposlenih za nedoločen čas in 11,1 % pri zaposlenih za krajši delovni čas v primerjavi s 7,4 % pri zaposlenih za polni delovni čas).

Pokritost s socialnimi denarnimi prejemki se med državami članicami, kategorijami delavcev ter po zaposlitvenem statusu zelo razlikuje. Delež delovno sposobnih oseb (16–64 let) s tveganjem revščine pred socialnimi transferji, ki so prejemale socialne denarne prejemke²⁸², je bil leta 2024 (glede na dohodke v letu 2023) v EU po zmanjšanju v zadnjih nekaj letih blizu ravni pred pandemijo COVID-19. Večji je bil pri delavcih s pogodbami o zaposlitvi za določen čas (38,3 %) kot pri delavcih s pogodbami o zaposlitvi za nedoločen čas (23,3 %) in pri zaposlenih za krajši delovni čas (30,1 %) kot pri zaposlenih za polni delovni čas (23,7 %). Ti vzorci veljajo v večini držav članic. Vendar je bilo v petih državah članicah (Ciper, Slovenija, Švedska, Portugalska in Madžarska) manj verjetno, da zaposleni s pogodbo o zaposlitvi za določen čas prejema socialnovarstvene prejemke kot zaposleni s pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. V sedmih državah članicah (Slovenija, Latvija, Litva, Italija, Portugalska, Luksemburg in Bolgarija) je bilo manj verjetno, da delavci s krajšim delovnim časom prejema socialnovarstvene prejemke kot delavci s polnim delovnim časom. Leta 2024 je v treh državah (Grčija, Poljska in Romunija) socialne denarne prejemke prejelo manj kot 10 % zaposlenih in oseb s tveganjem revščine pred socialnimi transferji. Pri samozaposlenih, ki so bili (pred socialnimi transferji) izpostavljeni tveganju revščine, je bilo najmanj verjetno, da prejema socialne denarne prejemke, pri čemer je stopnja njihove pokritosti v EU v letu 2024 znašala 11,5 %. Leta 2024 je ta delež v sedmih državah članicah ostal pod 5 %²⁸³. Nekaj več kot polovica (52,8 %) brezposelnih s tveganjem revščine je leta 2024 v EU v povprečju prejela socialne prejemke. Pet držav članic (Belgija, Danska, Finska, Nemčija in Avstrija) je doseglo stopnjo pokritosti nad 80 %, medtem ko je bil ta delež v štirih drugih državah članicah (Poljska, Grčija, Slovaška in Nizozemska) precej nižji, in sicer približno 12–13 %. V zadnjih dveh letih se je stopnja tveganja revščine med brezposelnimi zvišala za skoraj 3 odstotne točke, in sicer s 46,1 % leta 2022 na 48,9 % leta 2024.

²⁷⁹ Vendar je stopnja materialne in socialne prikrajšanosti nižja pri samozaposlenih kot pri zaposlenih (6,9 % oziroma 8,1 % v EU leta 2024).

²⁸⁰ Te države so BG, DK, CY, SE, HU, IT, MT in AT.

²⁸¹ Te države so RO, PL, PT, LV, EE in ES. Glej Eurostat [[ilc_li04](#)], EU-SILC.

²⁸² Eurostatov posebni izvleček kazalnika stopnje prejemnikov za „dejanski dostop“ v okviru za spremljanje dostopa do socialne zaščite: dostop delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite. Posodobitev okvira za spremljanje – 2025 (v pripravi). Ciljna populacija so osebe s tveganjem revščine pred socialnimi transferji. Socialni denarni prejemki, ki jih zajema kazalnik, so prejemki, prejeti na individualni ravni, brez pokojnin.

²⁸³ Te države so PT, SI, PL, NL, CZ, RO in EL.

Na splošno se dostop do ustrezne socialne zaščite med državami članicami kljub nekaterim izboljšavam v zadnjih letih še vedno razlikuje²⁸⁴. Kar zadeva formalno kritje²⁸⁵, so od pomladi 2025 v 18 državah članicah²⁸⁶ še vedno obstajale vrzeli za vsaj eno skupino nestandardnih delavcev na vsaj enem področju socialne zaščite. Področja, na katera pomanjkanje dostopa najbolj vpliva, so: nadomestila za brezposelnost (17 držav članic), ki jim sledijo nadomestila za čas bolezni (13 držav članic) in dajatve za materinstvo/očetovstvo (13 držav članic). Skupine, na katere vpliva pomanjkanje pokritosti, vključujejo pripravnike in praktikante, delavce z nestandardnimi pogodbami, kot so civilnopravne pogodbe, delavce s kratkoročnimi pogodbami o zaposlitvi za določen čas (npr. enodnevnice delavce), delavce, ki zaslužijo manj od dohodkovnega praga, potrebnega za pokritost, sezonske delavce in delavce v gospodinjstvu. Poleg tega je bil dostop do vsaj enega področja socialne zaščite v enajstih državah članicah²⁸⁷ prostovoljen za vsaj eno skupino nestandardnih delavcev. Samozaposleni so se z vrzeli v formalnem kritju spoprijemali v 19 državah članicah²⁸⁸, najpogosteje v zvezi z nadomestili za brezposelnost (19 držav članic) in dajatvami za nezgode pri delu in poklicne bolezni (14 držav članic). V večini primerov so te vrzeli vplivale na vse samozaposlene, medtem ko so bile v približno tretjini držav članic specifične za nekatere skupine, kot so kmetje, obrtniki ali svobodni poklici. Poleg tega je bilo v 15 državah članicah kritje za samozaposlene osebe prostovoljno, najpogosteje v zvezi z nadomestili za čas bolezni in dajatvami za materinstvo, sledile pa so jim dajatve v zvezi z nezgodami pri delu in poklicnimi boleznimi. Razpoložljive nacionalne ocene kažejo na zelo različne ravni vključevanja samozaposlenih v prostovoljne sheme.

Rast cen stanovanjskih nepremičnin je v zadnjih desetih letih preseгла rast dohodkov, zaradi česar je cenovna dostopnost pod pritiskom. Zvišanja cen stanovanjskih nepremičnin sama po sebi niso skrb vzbujajoča, če so usklajena s finančno sposobnostjo gospodinjstev za nakup stanovanja. Vendar so cene stanovanjskih nepremičnin v EU v zadnjem desetletju v povprečju rasle za približno 10 % hitreje kot dohodki, kar je zmanjšalo cenovno dostopnost, čeprav so med državami velike razlike²⁸⁹. Razmerje med ceno stanovanjske nepremičnine in dohodkom se je v obdobju 2014–2024 na Portugalskem, Nizozemskem, Madžarskem, v Luksemburgu, na Irskem, Češkem in v Avstriji povečalo za 20 % ali več. Ob koncu tega obdobja so se obrestne mere zvišale, zato se je cenovna dostopnost stanovanj v večini držav še zmanjšala za tiste, ki morajo za nakup stanovanja najeti posojilo. Majhni in neučinkoviti najemniški trgi v številnih državah članicah ne ponujajo izvedljive alternative nakupu, saj so stroški najema v številnih prestolnicah visoki, število najemniških socialnih stanovanj pa se je v zadnjih desetletjih zmanjšalo. Medtem ko so se najemnine na podlagi obstoječih pogodb zviševale bistveno počasneje kot cene stanovanjskih nepremičnin, so najemnine na podlagi novih pogodb močno narasle. Razmere se med dohodkovnimi in starostnimi skupinami razlikujejo, pri čemer so najbolj prizadete osebe z nižjimi dohodki in mladi. Na ravni EU je delež skupnih stanovanjskih stroškov v

²⁸⁴ Glej poročilo Komisije o izvajanju Priporočila Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite, COM(2023) 43 final, in okvir spremljanja, potrjen leta 2020, ter prihajajočo posodobitev (2025).

²⁸⁵ Formalno kritje skupine pomeni, da na posameznem področju socialne zaščite (npr. starost, bolezen, brezposelnost, materinstvo) obstoječa zakonodaja ali kolektivna pogodba določa, da so posamezniki v skupini upravičeni do udeležbe v sistemu socialne zaščite, ki krije to področje.

²⁸⁶ AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK.

²⁸⁷ AT, CZ, DE, DK, HU, LU, NL, PL, RO, SI, SK.

²⁸⁸ AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK.

²⁸⁹ Glej Cousin, G., Frayne, C., Dias Martins, V., in Vašíček, B. (2025), *Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies* (Stanovanja v Evropski uniji: razvoj trga, osnovni dejavniki in politike), European Economy Discussion Paper 228, oktober 2025.

razpoložljivem dohodku gospodinjstev v povprečju znašal 19,2 %, pri osebah s tveganjem revščine pa je dosegel 36,9 %²⁹⁰. Po drugi strani pa je pri mladih večja verjetnost, da se pri prvem najemu soočajo z višjimi najemninami, imajo nižji dohodek in so manj kreditno sposobni.

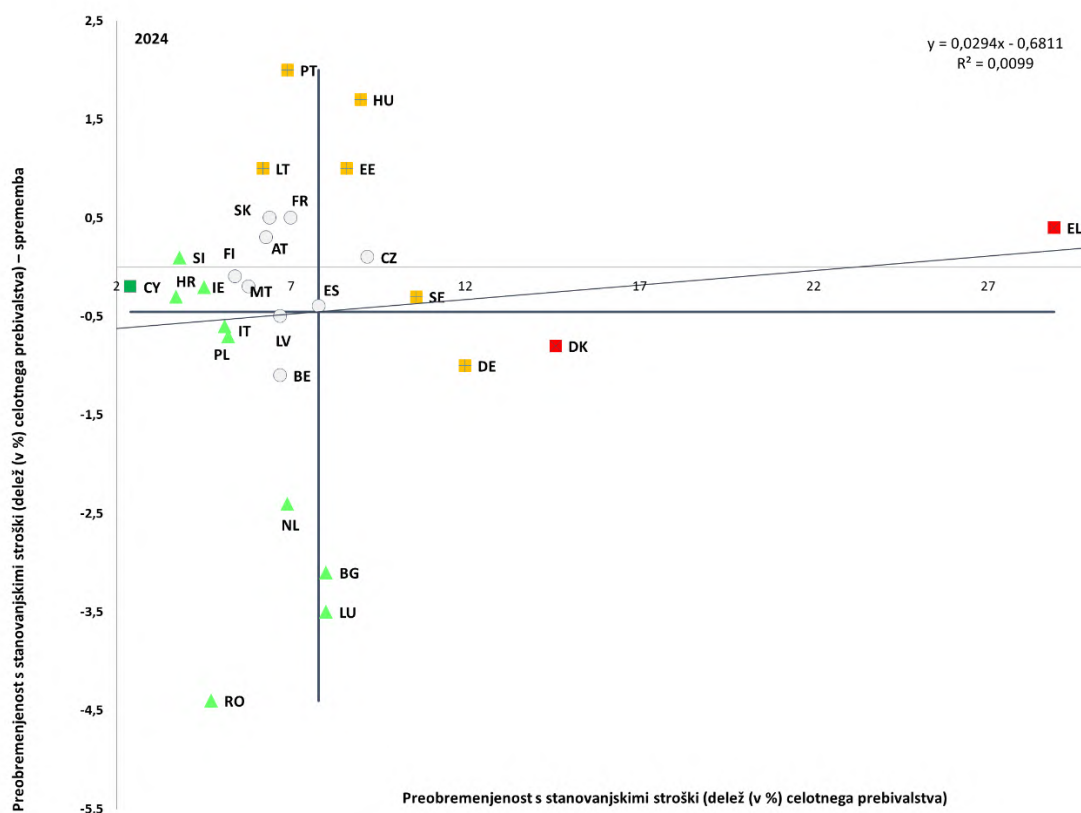
Delež oseb, ki se soočajo s preobremenjenostjo s stanovanjskimi stroški, se je v EU leta 2024 nekoliko zmanjšal, vendar je ostal znatno večji pri osebah, ki se spoprijemajo z revščino, in se je med državami članicami precej razlikoval. Leta 2024 se je delež prebivalstva, ki se sooča s preobremenjenostjo s stanovanjskimi stroški, zmanjšal z 8,8 % v leta 2023 na 8,2 %, vendar obstajajo znatne razlike – glej sliko 2.4.13²⁹¹. Grčija je zabeležila najvišjo stopnjo preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški v EU (28,9 %, po zvišanju za 0,4 odstotne točke), pri čemer je bila skupaj z Dansko (14,6 %, po znižanju za 0,8 odstotne točke) „država s kritičnimi razmerami“. Šest držav članic je „treba spremljati“ zaradi ravni, ki je po znižanju še vedno razmeroma visoka (Nemčija in Švedska), ali so doživele nekatera od največjih letnih povečanj, čeprav na nižjih ravneh (Portugalska, Madžarska, Estonija in Litva). Po drugi strani je bil Ciper „najuspešnejša država“ (2,4 %). Hrvaška (3,7 %) in Slovenija (3,8 %) sta bili „nadpovprečni državi“, skupaj z nekaterimi drugimi državami, ki so zabeležile veliko letno zmanjšanje (Romunija, Luksemburg, Bolgarija in Nizozemska). Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški za osebe s tveganjem revščine se je leta 2024 znižala za 2,1 odstotne točke, kar je več kot pri splošnem prebivalstvu. Vendar je ostala precej višja, in sicer 31,1 % v primerjavi s 3,8 % pri preostalem prebivalstvu. Tudi invalidi so v primerjavi z neinvalidi nesorazmerno preobremenjeni s stanovanjskimi stroški (10,4 % v primerjavi s 7,8 %). Najvišje stopnje preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški pri prebivalstvu s tveganjem revščine so bile leta 2024 v Grčiji (88,9 %, zvišanje za 2,6 odstotne točke) in na Danskem (65,6 %, znižanje za 6,7 odstotne točke), najnižje pa so bile zabeležene na Cipru (9,2 %), v Romuniji (16,3 %) in na Hrvaškem (16,8 %). Leta 2024 je 9,8 % prebivalstva EU v mestih živelo v gospodinjstvu, ki se je soočalo s preobremenjenostjo s stanovanjskimi stroški, v primerjavi s 6,3 % na podeželju. Preobremenjenost s stanovanjskimi stroški je bila večja v mestih kot na podeželju v vseh državah članicah, razen v Romuniji, Bolgariji, Litvi in na Hrvaškem. Poleg tega je splošna preobremenjenost s stanovanjskimi stroški v EU večja pri najemnikih na zasebnem najemniškem trgu (19,2 %) v primerjavi z najemniki, ki imajo znižano najemnino ali so v brezplačnem najemu (10 %). Pri lastnikih z neodplačanimi hipotekarnimi krediti ali posojili znaša 5 %.

²⁹⁰ Kazalnik Eurostata [[ilc_mdcd01](#)], EU-SILC.

²⁹¹ Za opredelitev kazalnika glej Prilogo 2.

Slika 2.4.13: Delež prebivalstva, ki se sooča s preobremenjenostjo s stanovanjskimi stroški, se med državami članicami zelo razlikuje

Delež oseb, ki živijo v gospodinjstvih, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški, stopnje leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Začasni podatki za LT.
Vir: Eurostat [tespm140], EU-SILC.

Prenatranost in neprimerna stanovanja še vedno vplivajo na znaten delež gospodinjstev v EU, med državami članicami pa obstajajo velike razlike pri zagotavljanju socialnih stanovanj. Leta 2024 je 16,9 % ljudi v EU živel v prenatranih gospodinjstvih, kar je delež, ki je v primerjavi z letom 2023 ostal v veliki meri nespremenjen²⁹². Stopnje prenatranosti nad 30 % so bile ugotovljene v Romuniji (40,7 %), Latviji (39,3 %), Bolgariji (33,8 %), na Poljskem (33,7 %) in Hrvaškem (31,7 %). Nasprotno so bile najnižje stopnje prenatranosti (pod 6 %) zabeležene na Cipru (2,4 %), Malti (4,4 %), Nizozemskem (4,6 %) in Irskem (5 %). Poleg tega se je leta 2023 15,6 % prebivalstva v EU soočalo s stanovanjsko prikrajšanostjo, ki je opredeljena kot bivališče s streho, ki pušča, vlažnimi stenami, tlemi oziroma temelji ali s plesnivimi okenskim okvirji oziroma tlemi²⁹³. Socialna stanovanja ne obstajajo v vseh državah članicah EU. Poleg tega se razlikujejo opredelitve in ponudniki ter mehanizmi za upravičenost in dodeljevanje (najpogostejše merilo so kljub temu pragovi, ki temeljijo na dohodku). Iz podatkov o velikosti fonda socialnih stanovanj so razvidne velike razlike med državami članicami. V številnih se je ta v zadnjem desetletju nekoliko zmanjšal – glej sliko 2.4.14. Kot izzivi pri zagotavljanju socialnih

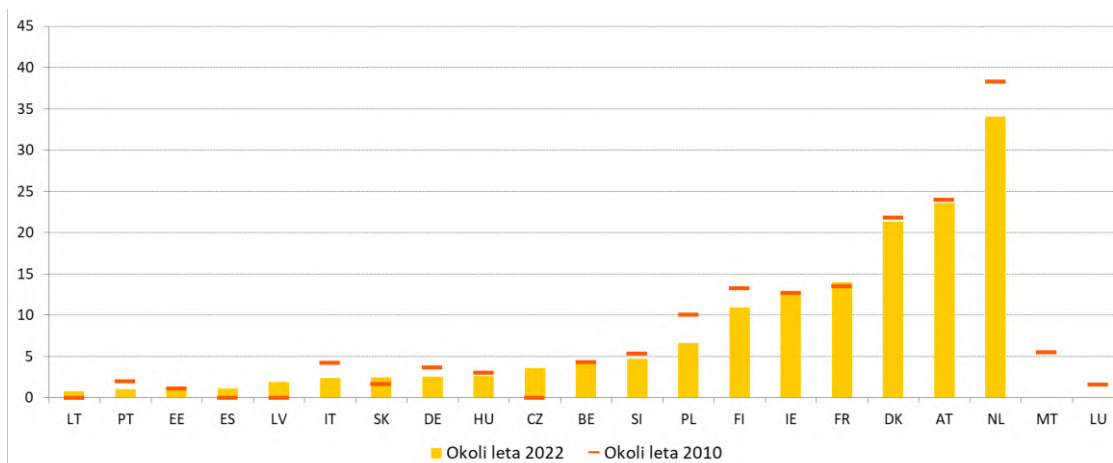
²⁹² Kazalnik Eurostata [ilc_lvho05a], EU-SILC.

²⁹³ Kazalnik Eurostata [ilc_mdho01], EU-SILC.

stanovanj se pogosto navajajo povečani stroški gradnje, zemljišč in financiranja²⁹⁴. Število odraslih invalidov, ki živijo v nastanitvenih ustanovah, se je v EU kot celoti še naprej povečevalo, pri čemer je proces deinstitutionalizacije med drugim oviran zaradi pomanjkanja dostopnih stanovanj.

Slika 2.4.14: Med državami članicami so velike razlike v deležu socialnih stanovanj v skupnem stanovanjskem fondu

Socialna najemniška stanovanja, v % skupnega stanovanjskega fonda v izbranih letih (2010, 2022)

Opomba: „okoli leta 2022“ se nanaša na obdobje 2016–2022, „okoli leta 2010“ pa na obdobje 2010–2013.

Vir: OECD (2024), podatkovna zbirka OECD o cenovno dostopnih stanovanjih – kazalnik PH4.2. Stanovanjski fond socialnih najemniških stanovanj.

Brezdomstvo je vse večji socialni izziv za vse države članice. Čeprav sta zaradi razlik v opredelitvah in metodah zbiranja podatkov primerjava med državami in količinska opredelitev brezdomstva na ravni EU oteženi, je v večini držav članic mogoče opaziti trend naraščanja, tudi v tistih, v katerih se je število brezdomcev v zadnjih letih zmanjševalo. Finska je leta 2024 prvič po več kot desetletju zabeležila 3 806 brezdomcev, kar je 11-odstotno medletno povečanje. Podobno je Danska leta 2024 naštel 5 989 brezdomcev, kar je 3 % več kot leta 2022 in 20 % več kot leta 2009²⁹⁵.

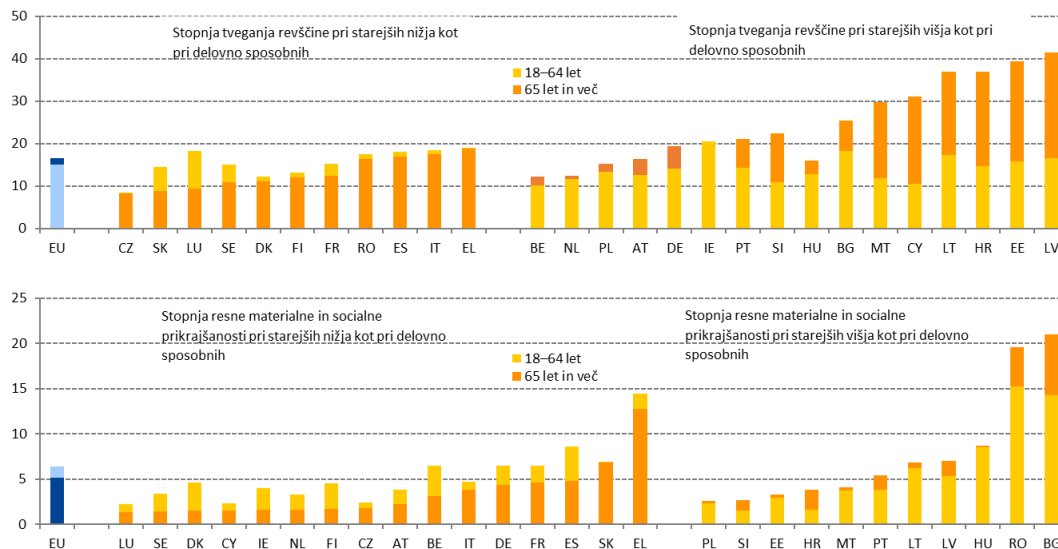
Delež starejših (65 let in več) s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je na ravni EU v letu 2024 še naprej zmanjševal. Zmanjšanje na 19,2 % v primerjavi z 19,7 % leta 2023 je bilo predvsem posledica izboljšanja stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pri ženskah (ki je kljub temu ostala bistveno višja kot pri moških, in sicer je znašala 21,5 % oziroma 16,3 %). Razmere so se zelo razlikovale tudi med državami članicami, pri čemer se so stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pri starejših gibale od 9,5 % na Češkem do 42,9 % v Latviji. Hkrati je dohodkovna neenakost za osebe, stare 65 let in več (merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, S80/S20), v letu 2024 stagnirala na ravni 4,11 v primerjavi s trendom zmanjševanja za delovno sposobno prebivalstvo. Kljub temu je ostala nižja kot pri celotnem prebivalstvu (4,66), kar odraža tudi prerazporeditveni učinek pokojninskih in davčnih sistemov.

²⁹⁴ Glej OECD, *Social Housing: A key part of past and future housing* (Socialna stanovanja: ključni del preteklosti in prihodnje stanovanjske politike), OECD Publishing, 2020, Pariz.

²⁹⁵ Glej: Fondation pour le Logement des Défavorisés – FEANTSA: *Tenth overview of housing exclusion in Europe – 2025* (Deseti pregled stanovanjske izključenosti v Evropi – 2025), 2025.

Slika 2.4.15: Starejši (65 let in več) se soočajo z večjim tveganjem revščine kot delovno sposobno prebivalstvo, vendar so na splošno manj izpostavljeni resni materialni in socialni prikrajšanosti

Stopnje tveganja revščine (zgornja preglednica) ter stopnje resne materialne in socialne prikrajšanosti (spodnja preglednica) po starostnih skupinah (v %, 2024)

Opomba: stolpci za vsako serijo se prekrivajo: na levi je stolpec za starostno skupino 18–64 višji in delno viden za stolpcem za starostno skupino 65 let in več, ki je viden v celoti; na desni je stolpec za starostno skupino 65 let in več višji in delno viden za stolpcem za starostno skupino 18–64, ki je viden v celoti.

Vir: Eurostat [[ilc_li02](#)] in [[ilc_mdsd11](#)], EU-SILC.

Znižanje stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti pri starejših v EU je povezano z zmanjšanjem njihove dohodkovne revščine ter znižanjem stopnje resne materialne ali socialne prikrajšanosti. Stopnja tveganja revščine za osebe, stare 65 let in več, se je znižala, in sicer s 17,3 % v letu 2022 na 16,6 % v letu 2024 (glede na dohodke v letu 2023). Kljub temu je stopnja tveganja revščine pri osebah, starih 65 let in več, v EU v povprečju ostala nekoliko višja kot pri mlajših osebah. Razmere v državah članicah so bile različne, pri čemer se je stopnja tveganja revščine gibala med 8,3 % in 41,4 % – glej sliko 2.4.15. Medtem ko so bile v več državah osebe, stare 65 let in več, manj izpostavljene dohodkovni revščini kot delovno sposobno prebivalstvo, je bilo v drugih državah tveganje revščine v starosti do dvakrat večje. Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti pri starejših se je v EU v letu 2024 znižala na 5,1 %, potem ko je od leta 2020 stagnirala na približno 5,5 %. V državah članicah se je gibala od približno 1 % do več kot 20 %. V nasprotju s stopnjo tveganja revščine je bila stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti pri starejših v EU in večini držav članic v povprečju nekoliko nižja kot pri delovno sposobnem prebivalstvu (6,4 %).

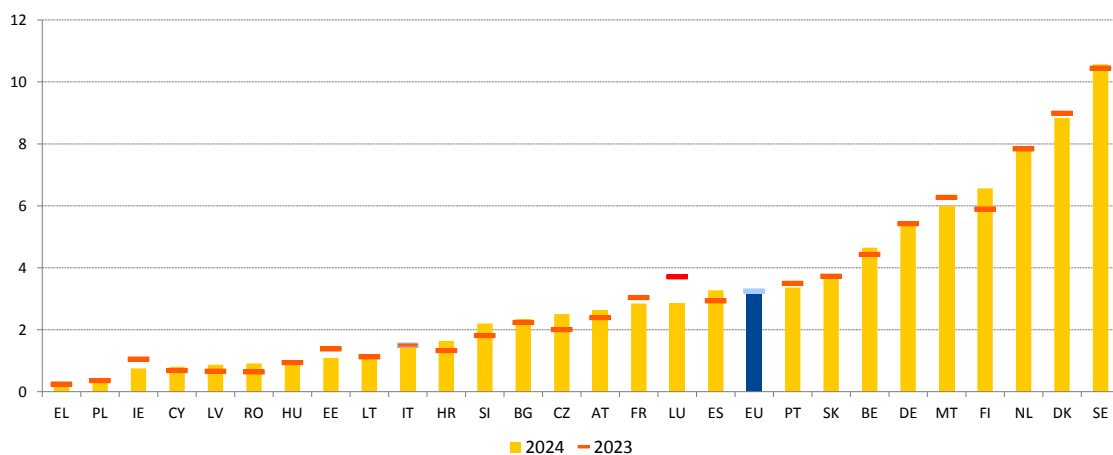
Skupno nadomestitveno razmerje za pokojnine je leta 2024 na ravni EU ostalo stabilno. Ta ukrep, s katerim se pokojninski prejemki oseb, starih 65–74 let, primerjajo z dohodki od dela oseb, starih 50–59 let, je leta 2024 v EU znašal 0,6 (v primerjavi z 0,59 leta 2023 in 0,58 leta pred tem). Gibal se je od 0,35 na Hrvaškem do 0,84 v Grčiji. V EU je bilo razmerje nekoliko nižje pri ženskah kot pri moških, in sicer 0,58 oziroma 0,62. To pomeni, da ženske, katerih dohodki iz dela so na začetku v povprečju nižji, ob upokojitvi utrpijo nadaljnje poslabšanje dohodkovnega položaja v primerjavi z moškimi.

Strukturni izzivi glede razpoložljivosti, cenovne dostopnosti in kakovosti dolgotrajne oskrbe naj bi se zaradi staranja prebivalstva še povečali. Število oseb, ki bi lahko

potrebovale dolgotrajno oskrbo, naj bi se v EU povečalo z 31,2 milijona leta 2022 na 33,2 milijona leta 2030 in na 37,8 milijona leta 2050²⁹⁶. Omejen dostop do formalnih storitev povzroča neizpolnjene potrebe ali preveliko breme za neformalne oskrbovalce, ki so večinoma ženske. Leta 2019 je 46,6 % oseb v EU, starih 65 let in več, ki so imele resne težave pri osebni skrbi ali gospodinjskih opravilih, poročalo, da njihove potrebe po pomoči niso bile izpolnjene. To je bilo precej izrazitejše pri osebah iz najnižjega dohodkovnega kvintilnega razreda (51,2 %) v primerjavi s tistimi iz najvišjega dohodkovnega kvintilnega razreda (39,9 %) ²⁹⁷. Poročajo že o pomanjkanju cenovne dostopnosti in razpoložljivosti, tudi zaradi pomanjkanja delovne sile, kar potrjuje, da je treba dodatno okrepiti zagotavljanje dolgotrajne oskrbe, še zlasti glede na predvidena demografska gibanja.

Slika 2.4.16: Delež delavcev na področju dolgotrajne oskrbe na 100 oseb, starih 65 let in več, se je v EU malenkostno izboljšal, pri čemer so med državami članicami velike razlike

Delavci na področju dolgotrajne oskrbe na 100 posameznikov v starostni skupini 65 let in več, 2024

Opomba: delavci na področju dolgotrajne oskrbe so izbrani s križanjem sektorskih oznak (NACE) 87.1, 87.3, 88.1 in oznak poklicev (mednarodna standardna klasifikacija poklicev) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322.

Vir: izračun GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje na podlagi Eurostatovega posebnega izvlečka, anketa o delovni sili EU za leto 2024

Kljub potencialu za ustvarjanje delovnih mest v sektorju dolgotrajne oskrbe pomanjkanje delovne sile in spretnosti (tudi zaradi majhne privlačnosti sektorja) stopnjuje izzive, povezane z dostopom, in negativno vpliva na kakovost zagotavljenih storitev. Leta 2024 je bilo v sektorju dolgotrajne oskrbe v EU zaposlenih 3,2 milijona delavcev, večinoma delavcev v osebni negi (65 %) in medicinskih sester (29 %), kar predstavlja približno 1,6 % delovne sile²⁹⁸. Ženske predstavljajo 87 % delovne sile v sektorju dolgotrajne oskrbe, hkrati pa nosijo tudi več neformalnih obveznosti oskrbe. Sektor ima velik potencial za ustvarjanje delovnih mest, pri čemer se pričakuje, da se bodo poklici, povezani z

²⁹⁶ V skladu z napovedmi iz izhodiščnega scenarija. Glej Evropska komisija, [2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States \(2022-2070\)](#) (Poročilo o staranju prebivalstva za leto 2024: ekonomske in proračunske napovedi za države članice EU (2022–2070)), Urad za publikacije Evropske unije, 2024.

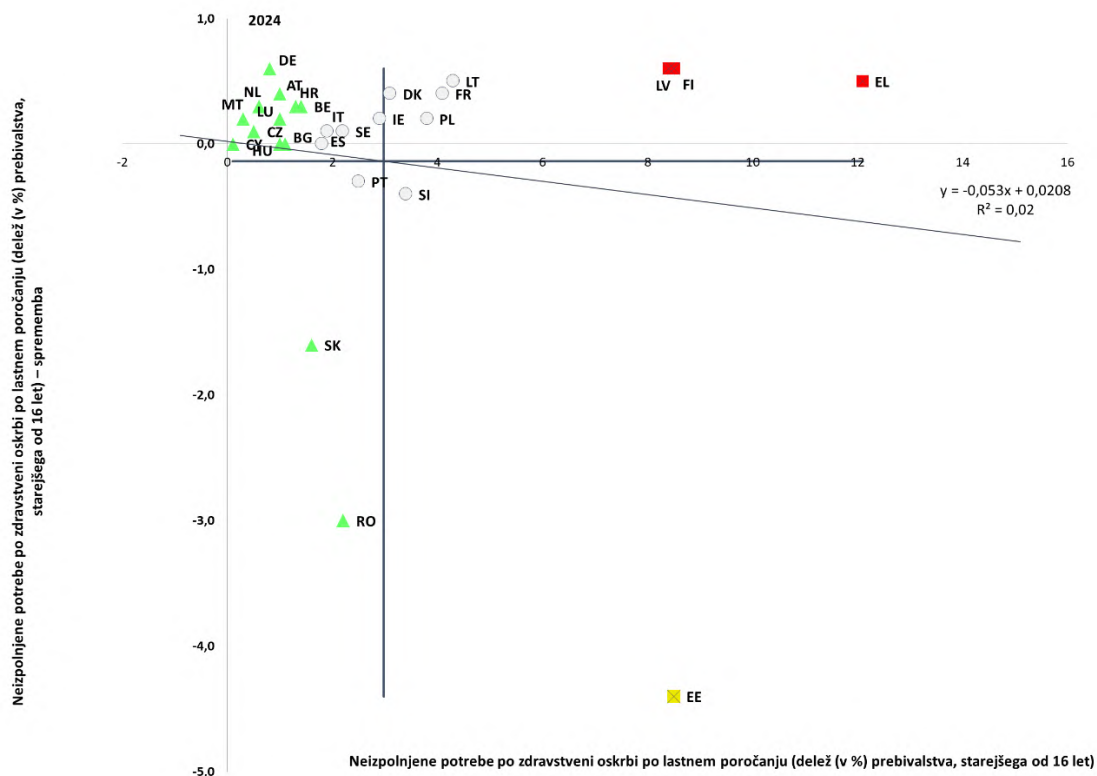
²⁹⁷ Kazalnik Eurostata [hlth_ehis_tadlh] in [hlth_ehis_tadlhi]. Tretji val evropske ankete o zdravju in zdravstvenem varstvu, marec 2019.

²⁹⁸ Vir: izračun Evropske komisije (GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje) na podlagi Eurostatovega posebnega izvlečka, anketa o delovni sili EU za leto 2024. Velikost sektorja dolgotrajne oskrbe je lahko kljub temu večja, saj je neprijavljeno delo zelo razširjeno.

zdravjem (npr. zdravstveni delavci, delavci v osebni negi), razširili v skladu z demografskimi trendi²⁹⁹. Kljub temu je bilo leta 2024 v EU v povprečju 3,3 delavca za dolgotrajno oskrbo na 100 posameznikov v starostni skupini 65 let in več, kar je zelo majhno izboljšanje v primerjavi z letom 2023. Vendar so bile med državami članicami velike razlike, in sicer od 0,3 v Grčiji do 10,4 na Švedskem – glej sliko 2.4.16. Pomanjkanje spretnosti in delovne sile je tudi posledica majhne privlačnosti sektorja, in sicer zaradi težkih delovnih pogojev, tudi v zvezi z zdravjem in varnostjo, ter razmeroma nizkih plač. Plače delavcev na področju dolgotrajne oskrbe znašajo približno 89 % povprečne bruto urne postavke, v Bolgariji, Italiji in Estoniji pa približno 65 %³⁰⁰. Poročajo tudi o nezadostnih možnostih poklicnega napredovanja in dostopu do priložnosti za izpopolnjevanje. Negovalci na domu in oskrbovalci, ki živijo z oskrbovanci, ki so pogosto mobilni delavci iz EU ali tretjih držav, se lahko v sektorju dolgotrajne oskrbe srečujejo s posebno težkimi delovnimi pogoji, tudi v smislu dostopa do socialne zaščite.

Slika 2.4.17: Razširjenost neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi je bila na ravni EU na splošno nespremenjena, pri čemer se je v večini držav članic nekoliko povečala, v manjšem številu držav pa znatno zmanjšala

Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju, stopnje leta 2024 in spremembe glede na prejšnje leto (v %, glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov)

Opomba: upoštevani so neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju zaradi finančnih razlogov, dolge čakalne dobe ali oddaljenosti. Presečišče osi je netehtano povprečje EU. Legenda je navedena v Prilogi. Začasni podatki za LT.

Vir: Eurostat [[tespm110](#)], EU-SILC.

²⁹⁹ Glej: *Cedefop skills forecast 2035: the twin transition and the demographic challenge drive demand for high-level skills* (Napoved centra Cedefop glede znanj in spretnosti za leto 2035: dvojni prehod in demografski izziv spodbujata povpraševanje po spretnostih na visoki ravni).

³⁰⁰ Izračun Evropske komisije (GD za zaposlovanje, socialne zadeve in vključevanje) na podlagi Eurostatovega posebnega izvlečka, anketa o strukturi plač, 2022.

Delež oseb, ki so poročale o neizpolnjenih potrebah po zdravstveni oskrbi, je leta 2024 v EU v povprečju ostal stabilen. Delež je v EU znašal 2,5 %, kar je le 0,1 odstotne točke več kot leta 2023. Med državami članicami z najvišjimi vrednostmi (nad 8 %), ki so torej „države s kritičnimi razmerami“, so Grčija, Finska in Latvija po zmernemu povečanju (0,6 odstotne točke), ki je bilo kljub temu med največjimi v EU, ostale blizu vrednosti iz prejšnjega leta – glej sliko 2.4.17. Hkrati je bilo največje zmanjšanje zabeleženo v Estoniji, Romuniji in na Slovaškem. Kljub letošnjemu znatnemu izboljšanju je delež neizpolnjenih zdravstvenih potreb v Estoniji ostal velik („država s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“), medtem ko sta Romunija in Slovaška postali „nadpovprečni državi“. Najnižje vrednosti so bile zabeležene na Cipru, Malti, Češkem, Nizozemskem, v Nemčiji, Avstriji, Luksemburgu in na Madžarskem, vse pod 1 %, pri čemer so nekatere od njih kljub temu zabeležile nekaj večjih povečanj. Evidentirane so bile tudi regionalne razlike v neizpolnjenih potrebah po zdravstveni oskrbi, pri čemer so bile največje v Italiji in Romuniji (glej sliko 10 v Prilogi 5). O neizpolnjenih potrebah se je poleg tega v povprečju pogosteje poročalo na podeželskih območjih kot v manjših mestih in predmestjih (2,8 % v primerjavi z 2,1 % v EU), pri čemer so bile med državami članicami velike razlike. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi so bile zlasti v nekaterih državah pri najrevnejši petini prebivalstva za približno 60 % večje (npr. 4,9 % v primerjavi z 2,2 % v Romuniji, 4,8 % v primerjavi z 2,5 % na Portugalskem, 4 % v primerjavi z 2,2 % na Švedskem in 14,4 % v primerjavi z 8,4 % v Latviji).

2.4.2 Ukrepi držav članic

Več držav članic je sprejelo reforme za izboljšanje ustreznosti svojih sistemov minimalnega dohodka v skladu s priporočilom Sveta iz leta 2023³⁰¹. Za izboljšanje ustreznosti je **Španija** januarja 2025 sprejela kraljevi odlok, s katerim je socialnovarstveni prejemek na podlagi minimalnega dohodka povečala za 9 %. **Hrvaška** je spremenila zakon o socialnem varstvu, da bi osnovni znesek za gospodinjstva z otroki povečala za vsaj 25 %. Povečanja so bila med drugim izvedena tudi v **Latviji**, **Litvi** in **Luksemburgu**. Da bi izboljšale ustreznost, nekatere države članice, kot je **Estonija**, razvijajo metodologijo za določitev ravni socialnovarstvenih prejemkov na podlagi minimalnega dohodka, **Latvija** pa je referenčno vrednost za prag zajamčenega minimalnega dohodka povečala z 20 % na 22 % mediane dohodkovne ravni.

Za izboljšanje pokritosti s sistemi minimalnega dohodka je več držav članic sprejelo ukrepe za olajšanje uveljavljanja pravic in zmanjšanje upravnih ovir. V **Estoniji** so predvidene spremembe zakona o socialnem varstvu, ki naj bi poenostavile postopek vlaganja zahtevkov s pridobivanjem podatkov iz nacionalnih registrov in uporabo standardiziranega pristopa po vsej državi. V **Luksemburgu** naj bi bila v novem nacionalnem načrtu za boj proti revščini, ki bo predvidoma sprejet do konca leta 2025, med drugim napovedana vzpostavitev točke „vse na enem mestu“ za socialne prejemke in s tem povezane poizvedbe, da bi se izboljšala njihova uporaba. **Romunija** je januarja 2024 začela izvajati program VMI (minimalni dohodek za vključevanje), da bi povečala pokritost in izboljšala ustreznost podpore, hkrati pa izboljšala dostop upravičencev do zavodov za zaposlovanje. **Hrvaška** je marca 2025 sprejela več sprememb za izboljšanje pokritosti s socialnimi prejemki ter njihove ustreznosti in ciljne usmerjenosti, s posebnim poudarkom na osebah, ki trpijo zaradi trajne revščine.

³⁰¹ Glej: [Priporočilo Sveta z dne 30. januarja 2023 o zadostnem minimalnem dohodku za aktivno vključevanje](#).

V skladu s pristopom aktivnega vključevanja potekajo prizadevanja za olajšanje vključevanja na trg dela, tudi za upravičence do minimalnega dohodka. Na Portugalskem bo nova shema spodbud za delo omogočila kombinacijo dohodka iz dela in socialne podpore. Več držav članic si je prizadevalo tudi za izboljšanje aktivacijskih ukrepov za upravičence do minimalnega dohodka. V Romuniji je bil v okviru načrta za okrevanje in odpornost izveden nov program minimalnega dohodka za vključevanje, ki določa, da bo do konca drugega četrletja 2025 vsaj 60 % upravičencev prejelo vsaj en ukrep za aktivacijo na trgu dela.

Države članice so še naprej izvajale pobude za izboljšanje dostopa do socialnih storitev ter cenovne dostopnosti energije in prevoznih storitev, zlasti za ranljive skupine. Španija je dodelila 198,7 milijona EUR za izboljšanje regionalnih in lokalnih storitev, ki koristijo otrokom in družinam v stiski. V Romuniji se je v 2 000 podeželskih skupnostih začel izvajati program integriranih storitev v skupnosti, ki vključuje vzpostavitev integriranih skupin in usposabljanje delovne sile s področja socialnih storitev, da bi se s podporo ESS+ zagotovile celovite storitve za vsaj 450 000 ranljivih oseb. Luksemburg je povečal podporo gospodinjstvom z nizkimi dohodki, tako da je leta 2025 potrojil energetske dodatek in (delno) upravičenost razširil na tiste, ki zaslužijo do 30 % nad dohodkovnim pragom. Nizozemska je uvedla začasno shemo pomoči s proračunom v višini 60 milijonov EUR, da bi gospodinjstvom z nizkimi dohodki pomagala pri plačevanju računov za energijo v letu 2025. Portugalska je razširila dostop do javnega prevoza z brezplačnimi vozovnicami za vse osebe, mlajše od 23 let, ne glede na to, ali so vpisani v izobraževalne ustanove.

V obdobju 2024–2025 so nekatere države članice sprejele ukrepe za okrepitev dostopa delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite v skladu s priporočilom Sveta³⁰² iz leta 2019, zlasti do nadomestila za brezposelnost. Francija je izboljšala dostop za delavce s prekinitvami v delovne aktivnosti, zlasti sezonske delavce in nekdanje zapornike, Italija pa je ublažila pogoje za dostop do nadomestila zaradi prekinitve zaposlitve za delavce v umetniškem sektorju. Pričakuje se, da bo reforma Estonije iz leta 2026 v smeri univerzalnega nadomestila po osnovni stopnji izboljšala dostop delavcev z neredno zaposlitvijo ali zaposlitvijo, vezano na projekt, s skrajšanjem upoštevne obdobja (na osem mesecev dela v treh letih). Poljska pripravlja zakon v podporo vključevanju (od sredine leta 2026) poklicnih umetnikov v sistem socialne varnosti, njena reforma iz leta 2025 pa je odpravila (20-odstotno) znižanje osnovnega nadomestila za iskalce zaposlitve z manj kot petimi leti prispevne dobe.

Države članice so se osredotočile na izboljšanje pokritosti s socialno zaščito za samozaposlene in delavce z nestandardnimi oblikami zaposlitve. Ciper je z letom 2025 na ti kategoriji razširil pravico do starševskega dopusta in nadomestila, povezana z nezgodami in poklicnimi boleznimi. Malta je samozaposlenim očetom odobrila plačan očetovski dopust. V Belgiji bodo morale digitalne platforme od leta 2026 svoje samozaposlene delavce zavarovati pred nezgodami na delovnem mestu. Izboljšave obstoječih shem za samozaposlene so bile izvedene ali se pričakujejo na Hrvaškem za nadomestila za čas bolezni ter v Italiji za nadomestila za čas bolezni in starševski dopust. Nizozemska pripravlja nov zakon, s katerim bo uvedla obvezno osnovno invalidsko zavarovanje za vse samozaposlene. Češka je z letom 2025 s prenovo pogodb o delu spremenila pragove zavarovanja in jih razširila na pravice do nadomestil za čas bolezni, pokojninskega

³⁰² Glej: [Priporočilo Sveta z dne 8. novembra 2019 o dostopu delavcev in samozaposlenih oseb do socialne zaščite](#).

zavarovanja in nekaterih vrst dopusta, **Bolgarija** pa je podaljšala obdobja nadomestil v primeručasne invalidnosti zaradi nezgod pri delu ali poklicnih boleznih za delavce v kmetijstvu, zaposlene za krajši čas. **Španija** je ponovno uvedla množitelj za „stalne sezonske delavce“, da bi prilagodila izračune socialnovarstvenih prejemkov ter izboljšala dostop do invalidskih in starostnih pokojnin, ter prilagodila pogodbe o zaposlitvi za določen čas na podlagi proizvodnih razlogov kmetijskemu in agroživilskemu sektorju. **Hrvaška** je razširila dajatve za materinstvo, starševsko nadomestilo in dajatve za očetovstvo z zvišanjem ravni nadomestil, omilitvijo pogojev in razširitvijo pokritosti na samozaposlene delavce, delavce s krajšim delovnim časom in druge izključene delavce.

Več držav članic je še naprej izboljševalo preglednost in poenostavljanje sistemov socialne zaščite, med drugim z digitalnimi orodji. **Španija** je na primer septembra 2024 uvedla novo mobilno aplikacijo za zagotavljanje najnovejših informacij, januarja 2025 pa novo spletišče, ki vključuje telematski dostop do postopkov, informacij in storitev v zvezi s pokojninami in socialnovarstvenimi prejemki. **Slovaška** je sredi leta 2024 še dodatno razširila spletno preglednost z izboljšanjem elektronskega računa zavarovanca, ki zdaj vključuje podatke v realnem času o nadomestilih za čas bolezni in dajatvah za materinstvo (poleg pokojnin in prispevkov). **Češka** je sredi leta 2025 sprejela tudi ukrepe za poenostavitev, s katerimi je racionalizirala postopke izplačevanja pokojnin upravičencem v tujini. **Nemčija** je v obdobju 2024–2025 ob podpori iz mehanizma za okrevanje in odpornost nadalje razvila svoj program *Digitale Rentenübersicht*, in sicer z razširitvijo povezav ponudnikov in izboljšanjem spletnega dostopa do celovitih informacij o pokojninah.

Več reform je bilo namenjenih zmanjšanju finančnega bremena staršev in odpravljanju revščine otrok s prejemki v denarju. **Bolgarija** bo ob podpori ESS+ pripravila popis otrok, ki živijo v skrajni revščini. Več drugih držav je zvišalo otroški dodatek (npr. **Ciper**, **Malta**) ali dodatek za otroško varstvo (npr. **Latvija** za invalidne otroke). **Španija** je leta 2024 začela izvajati shemo razdeljevanja kartic/kuponov in njihovega rednega polnjenja, ki ga financira ESS+ in izvaja španski Rdeči križ, da bi podprla družine z vzdrževanimi otroki, katerih dohodek je pod pragom revščine. **Irska** je uvedla dodatek za novorojenčke, ki staršem otrok, rojenih 1. januarja 2025 ali pozneje, poleg otroškega dodatka za prvi mesec zagotavlja enkratno izplačilo v višini 280 EUR. **Malta** je leta 2024 svoj bonus ob rojstvu otroka zvišala na 500 EUR za prvega otroka in na 1 000 EUR za vsakega naslednjega otroka v gospodinjstvu. Poleg dodatkov ob rojstvu otroka so bile uvedene tudi druge izboljšave, med drugim osnutek zakona v **Franciji**, katerega cilj je razširiti družinske dodatke na starše od rojstva prvega otroka in ne le od drugega otroka, s čimer se podpirajo družine z enim otrokom, ki so izpostavljene velikemu tveganju revščine. **Irska** je razširila tudi pokritost s plačilom za družino, v kateri sta starša zaposlena, s katerim se podpirajo delavci, ki imajo nizko plačo in otroke, in sicer z zvišanjem dohodkovnega praga za oceno materialnega položaja. Poleg tega je **Finska** predlagala reforme za spremembo zakona o otroškem dodatku, da bi ga okrepila kot vir dohodka za upravičena gospodinjstva z otroki.

V skladu z evropskim jamstvom za otroke so bile sprejete različne reforme za izboljšanje dostopa otrok do ključnih dobrin in storitev. **Portugalska** na primer izvaja program brezplačne predšolske vzgoje in izobraževanja za 5 000 otrok, ki je osredotočen na območja z omejenimi možnostmi javne in solidarnostne mreže. Pobuda vključuje sklepanje pogodb z zasebnimi, združenimi in socialnimi izobraževalnimi ustanovami za odprtje 200 novih predšolskih ustanov, pri čemer bodo v obdobju 2025–2028 izvedene znatne naložbe. **Ciper** je ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost začel reformo za razširitev brezplačne obvezne predšolske vzgoje in izobraževanja za otroke, starejše od štirih let. **Latvija** je zvišala dodatek za otroško varstvo za invalidne otroke s 313 EUR na 413 EUR na mesec, da bi družinam zagotovila dodatno finančno podporo za kritje stroškov, povezanih

z oskrbo. **Poljska** je sprejela standarde kakovosti za ustanove za varstvo otrok. Poleg vzgoje in varstva predšolskih otrok je **Ciper** v okviru pobude, ki jo sofinancira ESS+, uvedel zagotavljanje zajtrka ranljivim učencem v javnih šolah. V **Romuniji** je vlada ob podpori ESS+ začela izvajati program „Zdravi obrok“, s katerim se učencem v ranljivih šolah zagotavlja dnevni topli obrok ali paket hrane, kar prispeva k njihovemu dobremu počutju. Ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost vzpostavlja tudi mrežo 150 centrov za dnevno oskrbo, da bi preprečila ločitev otrok od njihovih družin, in sicer z zagotavljanjem posebnih dejavnosti za otroke in starše.

Države članice so sprejele ukrepe za izboljšanje zaposlitvenih možnosti invalidov in dostopnosti storitev. **Bolgarija** je okrepila financiranje ukrepov aktivne politike trga dela, vključno s subvencioniranimi priložnostmi za zaposlovanje in usposabljanje za invalide. **Grčija** spodbuja zaposlovanje invalidov v lokalnih vladnih organizacijah. **Romunija** je razvila celostne skupnostne storitve na podeželskih območjih, da bi izboljšala dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja in socialnih storitev. S podobnim ciljem je **Španija** sprejela ukrepe za okrepitev dostopa do ključnih podpornih storitev, kot so osebna asistenca, oskrba na domu in oskrba na daljavo. Nekatere države članice so še naprej vlagale v stanovanjske storitve za invalide, da bi povečale njihove zmogljivosti, kot na **Malti** in v **Španiji**, ali izboljšale njihovo kakovost, kot v **Romuniji**. **Španija** in **Estonija** sprejemata ukrepe za izboljšanje dostopnosti podpornih tehnologij, vključno z digitalnimi rešitvami.

Več držav članic je oblikovalo in sprejelo celostne, dolgoročne nacionalne strategije za obravnavanje brezdomstva. **Nemčija** je aprila 2024 prvič začela izvajati nacionalni akcijski načrt za odpravo brezdomstva, v katerem so določene nacionalne smernice za usklajeno ukrepanje zvezne vlade, zveznih dežel in občin. **Portugalska** je posodobila svojo večletno strategijo za vključevanje brezdomcev, ki vključuje integriran sistem opozarjanja na tvegane situacije, prilagojene ukrepe z vodji primerov na lokalni ravni ter povečanje števila rešitev „najprej stanovanje“ in skupnih stanovanj. **Slovenija** namerava prvič sprejeti strategijo za preprečevanje in končanje brezdomstva, v kateri bo opredelila pojma „brezdomstvo“ ter se osredotočila na primerno, stabilno, dostopno in varno nastanitev za vse.

Pokojnine in aktivno staranje ostajajo visoko na seznamu reform držav članic, pri čemer je večina ukrepov namenjena podpori daljšega delovnega življenja in odlogu upokojitve. Na **Irskem** bo zakon o zaposlovanju za leto 2025 ljudem omogočil, da se odločijo za nadaljevanje dela po upokojitveni starosti, razen če delodajalec predloži legitimne in sorazmerne razloge za obvezno upokojitev. Na **Malti** bodo tisti, ki so zbrali dovolj prispevkov za socialno varnost za upokojitev, prejeli višji dodatek k pokojnini za vsako dodatno leto, ko bodo ostali zaposleni do 65. leta starosti. V **Belgiji** lahko samozaposleni od oktobra 2025 pridobijo dodatne pokojninske pravice, če bodo nadaljevali z delom in plačevanjem prispevkov za socialno varnost po upokojitveni starosti. **Luksemburg** bo pri združevanju predčasne starostne ali invalidske pokojnine s poklicno dejavnostjo izenačil pravila o zbiranju pravic za zaposlene in samozaposlene. **Litva** je uvedla dodatne spodbude za delo starejših in invalidov ter razširila izplačevanje socialne pomoči za starostno in invalidsko pokojnino na zaposlene, ki pripadajo tem skupinam. **Italija** je uvedla spodbude za nadaljevanje dela za tiste, ki izpolnjujejo pogoje za nekatere sheme predčasnega upokojevanja. Zakonsko določena upokojitvena starost se je zvišala na **Češkem** in **Danskem**. V **Grčiji** je bil predstavljen obsežen program za aktivno staranje in demografijo, medtem ko je **Bolgarija** nadaljevala izvajanje svoje strategije aktivnega staranja, **Ciper** pa jo je razvil prvič. Na **Češkem** je bila razširjena možnost predčasne upokojitve za osebe v tveganih poklicih, na **Nizozemskem** pa je bil sistem predčasnega upokojevanja z oprostitev davkov za fizično zahtevna dela bolj ciljno usmerjen in podaljšan do leta 2029.

Več držav je sprejelo ukrepe za izboljšanje ustreznosti pokojnin in podporo osebam z nizkimi pokojninami. Na **Malti** so bili v ta namen sprejeti ukrepi, vključno z majhnim zvišanjem vseh starostnih pokojnin v letu 2025, postopnim zvišanjem vdovskih pokojnin, višjim dodatkom za starejše v starostni skupini 75–79 let in izboljšanimi davčnimi oprostitvami za upokojene, stare 61 let ali več. Uvedene so bile tudi prilagoditve dodatka za življenjske stroške. V **Italiji** je bilo za leti 2025 in 2026 sprejeto začasno zvišanje minimalnih pokojnin in uvedeni socialni dodatki za prikrajšane upokojence, **Portugalska** pa je uvedla izredni pokojninski dodatek za tiste z nizkimi pokojninami. V **Latviji** se je minimalna starostna pokojnina zvišala, ob tem se postopno ponovno uvajajo dodatki k starostni in invalidski pokojnini. **Litva** je indeksirala vse starostne in invalidske pokojnine ter pokojnine za preživele družinske člane, **Romunija** pa je leta 2025 začasno ustavila nedavno uvedeni mehanizem indeksacije socialnih prejemkov za prejemnike minimalnih in nizkih pokojnin, ki so namesto tega prejeli enkratno finančno pomoč. **Danska** je dodatno pokojnino zvišala s takso za potnike v letalskem prometu. Druge države članice so sprejele ukrepe za okrepitev ravni in ustreznosti invalidnin (**Estonija, Francija, Ciper, Romunija, Španija, Slovenija**) in finančne podpore za oskrbovalce (**Malta, Slovaška, Romunija**).

V nekaterih državah so bili sprejeti ukrepi za podporo ustreznosti pokojnin, hkrati pa so prispevali k zagotavljanju vzdržnosti pokojnin, tudi v zvezi z razvojem večstebrih pokojninskih sistemov. V **Italiji** lahko posamezniki zdaj prostovoljno plačujejo dodatni pokojninski prispevek poleg standardnega. **Latvija** je izvedla 1-odstotni prenos stopenj prispevkov za pokojninsko zavarovanje, ki jih financira država, iz državnega pokojninskega sklada drugega stebra v dokladni pokojninski sistem prvega stebra. **Irska** je uvedla sistem pokojninskega varčevanja s samodejno vključitvijo, ki se bo začel uporabljati 1. januarja 2026. **Malta** je napovedala podobne ukrepe za samodejno vključitev, podaljšala prispevno dobo ter, da bi spodbudila diverzifikacijo pokojninskih prihodkov, uvedla izobraževalne pobude in okrepljene davčne ugodnosti za spodbujanje vključevanja v pokojninske sheme tretjega stebra. Na **Hrvaškem** se izvajajo obsežne pokojninske reforme za zagotovitev ustreznosti in vzdržnosti pokojnin, medtem ko se v **Bolgariji** izvaja pregled pokojninskega sistema, ki je predviden na **Malti**.

Države članice so uvedle ukrepe za povečanje pokritosti z zdravstvenim varstvom ter izboljšanje pravičnega dostopa do oskrbe in njene kakovosti. V **Bolgariji** se je proračun nacionalnega sklada za zdravstveno zavarovanje za leto 2025 se je povečal za 16 %, med drugim za ukrepe za razširitev pokritosti s testiranjem za raka in podporo lekarnam na manj pokritih območjih. **Danska** v letu 2025 izvaja največjo reformo v zadnjih dvajsetih letih, da bi skrajšala čakalne dobe, razširila izbiro za paciente in izboljšala dostop do oskrbe. **Estonija** od januarja 2025 zvišuje doplačila, da bi povečala financiranje, hkrati pa v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost od decembra 2024 konsolidira bolnišnice, da bi izboljšala učinkovitost in zmanjšala neizpolnjene zdravstvene potrebe. **Nemčija** je novembra 2024 uvedla reformo, s katero je prestrukturirala bolnišnični sektor in uvedla nov sistem povračil, da bi zmanjšala nepotrebne medicinske postopke. **Latvija** je z januarjem 2025 razširila seznam povračljivih zdravil, zvišala raven javnega povračila stroškov za zdravila, določila zgornje meje cen za proizvajalce in omejila doplačila za prve recepte. S **poljskim** načrtom za okrevanje in odpornost se podpira nacionalna kardiološka mreža za izboljšanje kardiološke oskrbe po vsej državi z zakonom, sprejetim junija 2025.

Sprejeti so bili tudi ukrepi za okrepitev primarnega zdravstvenega varstva, izboljšanje povezovanja storitev in pospešitev digitalizacije, vključno s podporo za izmenjavo podatkov. **Irska** je v začetku leta 2025 v okviru reforme Sláintecare prestrukturirala svoj zdravstveni sistem s šestimi novimi zdravstvenimi regijami, da bi spodbudila celostno oskrbo, decentralizirala odločanje in zagotovila pristop k načrtovanju storitev, ki temelji na

prebivalstvu. **Luksemburg** si od leta 2025 prizadeva za vzpostavitev integriranih mrež oskrbe za sladkorno bolezen in patološko debelost, ki združujejo izvajalce primarnega zdravstvenega varstva in specializirane oskrbe. **Portugalska** je septembra 2024 napovedala ustanovitev novih „družinskih zdravstvenih enot modela C“, ki jih upravljajo zasebni izvajalci zdravstvenega varstva, vendar so vključene v nacionalno zdravstveno službo, da bi se razširil dostop do izvajanja primarne zdravstvene oskrbe. **Slovenija** je septembra 2024 odobrila strategijo razvoja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni zdravstvenega varstva za obdobje 2024–2031. Cilj reformnega zakona, ki ga je **Grčija** sprejela novembra 2024 v okviru načrta za okrevanje in odpornost, je okrepiti primarno zdravstveno varstvo z razširitvijo upravičenosti zdravnikov, da postanejo „osebni zdravniki“, in spodbujanjem specializacije na področju splošne/družinske ali interne medicine. **Hrvaška** v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost izvaja reformo digitalnega zdravja prek nacionalne informacijske platforme za povezovanje onkoloških ustanov. Načrt **Madžarske** za okrevanje in odpornost za leto 2025 je osredotočen na spodbujanje digitalizacije zdravstvenega varstva in krepitev primarnega zdravstvenega varstva, vključno z razvojem skupnosti zdravnikov splošne medicine in izboljšanim obvladovanjem kroničnih bolezni. **Romunija** je novembra 2024 objavila nacionalno strategijo za digitalno zdravje za obdobje 2024–2030, katere cilj je izboljšati digitalno upravljanje, spretnosti, infrastrukturo in inovacije na področju digitalizacije zdravja, kar so zaveze iz njenega načrta za okrevanje in odpornost.

Države članice so sprejele tudi ukrepe za odpravo pomanjkanja delovne sile v zdravstvu, med drugim z boljšim zadržanjem osebja. **Avstrija** je ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost do konca leta 2024 napotila 150 medicinskih sester v skupnosti. Junija 2025 je **Francija** razširila vlogo medicinskih sester, tako da jih je pooblastila za vodenje preventivnih posvetovanj, za katera se povrnejo stroški. **Latvija** je v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost odobrila strategijo za zdravstveno osebje za obdobje 2025–2029, ki je osredotočena na boljše delovne pogoje in nove vloge. **Malta** je v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost razvila orodje za načrtovanje delovne sile v zdravstvu, da bi podprla človeške vire, pripravo proračuna in zaposlovanje.

Ukrepi za izboljšanje javnega zdravja so bili osredotočeni tudi na preprečevanje bolezni in promocijo zdravja, vključno z duševnim zdravjem ter boleznimi srca in ožilja. **Češka** je decembra 2024 uvedla nacionalni načrt za preprečevanje srčno-žilnih bolezni za obdobje 2025–2035, s katerim je uvedla nove programe presejanja in preprečevanja, ki jih v celoti krije zavarovanje. **Finska** ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost spodbuja ukrepe za preprečevanje in zgodnje odkrivanje z regionalnimi integriranimi večsektorski modeli upravljanja storitev za 22 socialno-zdravstvenih okrožij. Načrt za okrevanje in odpornost **Slovaške** spodbuja sistemske izboljšave na področju varstva duševnega zdravja, vključno z usposabljanjem osebja.

Države članice so sprejele razne ukrepe za prilagoditev in izboljšanje sistemov dolgotrajne oskrbe v odziv na demografske spremembe in družbene potrebe. Nekatera od teh prizadevanj so usmerjena v izboljšanje ustreznosti in razpoložljivosti storitev z boljšim vključevanjem, novimi modeli oskrbe in uporabo IKT. **Flandrija (Belgija)** je začela štiriletni projekt „ToekomstZorg“ za razvoj medsektorske dolgotrajne oskrbe. **Bolgarija** ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost posodablja in širi svoje socialne storitve z načrti za prenovo ustanov, ki zagotavljajo bivalno oskrbo, in vzpostavitev novih do junija 2026 v skladu s standardi kakovosti iz odloka o kakovosti socialnih storitev iz leta 2022. Cilj reforme sektorja dolgotrajne oskrbe (iz julija 2025) na **Danskem** je okrepiti podporo za samostojno življenje s preventivnimi ukrepi in storitvami, ki se zagotavljajo na podlagi individualnih potreb. Cilj strategije **Grčije** za dolgotrajno oskrbo (iz julija 2024) je vzpostaviti učinkovit sistem socialne zaščite za dolgotrajno oskrbo, pri čemer so v njej predlagani strateški cilji in

celovit načrt upravljanja. **Španija** je v procesu preoblikovanja svojega modela v okviru načrta za okrevanje in odpornost, v katerem sta poudarjeni deinstitucionalizacija in oskrba v skupnosti, ki sta podprti z naložbami v storitve oskrbe na daljavo in stanovanjske zmogljivosti. **Hrvaška** si ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost ter ESS+ prizadeva za sistem celostne dolgotrajne oskrbe in načrtuje gradnjo centrov z ničelno porabo energije, da bi zagotovila celostno oskrbo starejših, hkrati pa razširila storitve oskrbe na domu in v skupnosti. **Litva** razvija nov model dolgotrajne oskrbe, katerega cilj je izboljšati dolgotrajno oskrbo na domu in v skupnosti. **Madžarska** je vzpostavila nov partnerski forum za spremljanje svoje strategije dolgotrajne oskrbe. **Poljska** pregleduje svoj pravni okvir za opredelitev dolgotrajne oskrbe in neformalne oskrbe, uvaja „vavčer za starejše“ za povečanje financiranja in opredeljuje sistem zagotavljanja kakovosti za dolgotrajno oskrbo. **Avstrija** posodablja ukrepe za reformo oskrbe, da bi razbremenila družinske oskrbovalce ter izboljšala ponudbo delovne sile in učinkovitost. **Portugalska** je spremenila statut o neformalnih oskrbovalcih, s čimer je olajšala postopke prijave in razširila dostop do statusa oskrbovalca na nedružinske člane. V **Sloveniji** so začasni ukrepi namenjeni izboljšanju števila osebja in delovnih pogojev v storitvah oskrbe od julija 2024. **Slovaška** je s spremembo zakona o socialnih storitvah standardizirala dodatke za oskrbovalce, s čimer znatno pomaga osebam s hudo invalidnostjo. **Finska** je zaradi vse večjega povpraševanja, stroškovnih pritiskov in vztrajnega pomanjkanja delovne sile zmanjšala razmerje med osebjem in pacienti pri oskrbi starejših, da bi zagotovila prožnost in vzdržnost dolgotrajne oskrbe. Nekatere države članice so še naprej vlagale v povečanje zmogljivosti (npr. **Malta**, **Španija**) ali izboljšanje kakovosti (npr. **Romunija**) socialno-varstvenih domov za invalide in starejše invalide.

POGLAVJE 3: PRVA FAZA ANALIZE OKVIRA ZA SOCIALNO KONVERGENCO

V prvi fazi analize po državah je proučen razvoj na področjih trga dela, spretnosti in socialnih zadev v vsaki državi članici, da bi odkrili morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba dodatno analizirati v drugi fazi. Ta analiza za posamezne države temelji na načelih okvira za socialno konvergenco in je v skladu s členom 148 PDEU. Prav tako je v skladu s členom 3(3), točka (b), Uredbe (EU) 2024/1263 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru. V njej je navedeno, da letni nadzor Komisije nad izvajanjem smernic za zaposlovanje v okviru evropskega semestra zajema napredek pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic in njegovih krovnih ciljev prek pregleda socialnih kazalnikov in okvira za opredelitev morebitnih tveganj za navzgor usmerjeno socialno konvergenco³⁰³. V prvi fazi analize okvira, ki temelji na glavnih kazalnikih pregleda socialnih kazalnikov, so opredeljena *morebitna tveganja* za navzgor usmerjeno socialno konvergenco (za več podrobnosti glej metodološki okvir na koncu tega oddelka ter prilogi 6 in 2). Spomladi 2026 bo sledila druga faza analize, da se ugotovi obstoj *dejanskih izzivov* pri navzgor usmerjeni socialni konvergenci in ključnih dejavnikov, ki jih povzročajo. Ta faza temelji na širšem sklopu kvantitativnih in kvalitativnih dokazov ter upošteva ukrepe, ki so jih države članice sprejele ali jih načrtujejo za reševanje izzivov. V nadaljevanju so v oddelku 3.1 predstavljene ključne horizontalne ugotovitve, ki temeljijo na prvi fazi analize okvira za socialno konvergenco. V oddelku 3.2 sledi analiza po državah, iz katere je razvidno, za katere države je treba izvesti nadaljnjo analizo v drugi fazi.

3.1 Ključne horizontalne ugotovitve

Leta 2024 so se stopnje delovne aktivnosti zblížale navzgor, stopnja brezposelnosti v EU pa je ob skromni gospodarski rasti dosegla najnižjo raven doslej, ki jo je spremljalo rahlo zmanjšanje tveganja revščine; kljub temu so bila ugotovljena nekatera tveganja za navzgor usmerjeno konvergenco na področju trga dela, spretnosti in socialnih zadev³⁰⁴. Z uporabo metodologije semaforja iz skupnega poročila o zaposlovanju pri glavnih kazalnikih pregleda socialnih kazalnikov je mogoče opredeliti izzive, ki so še posebno pomembni za izvajanje evropskega stebra socialnih pravic (glej Prilogo 6 oziroma 2). Z združevanjem rezultatov kazalnikov pregleda socialnih kazalnikov po posameznih državah je mogoče na splošno oceniti morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, s katerimi se srečujejo EU in njene države članice. V nadaljevanju je predstavljen povzetek ključnih horizontalnih ugotovitev (glej tudi preglednico 3.1.1 in sliko 3.1.1).

- **Medtem ko se je navzgor usmerjena konvergenca nadaljevala pri stopnjah delovne aktivnosti in dolgotrajne brezposelnosti, so rezultati na trgu dela za mlade in za invalide stagnirali ali pa se rahlo poslabšali.** Stopnje delovne aktivnosti so se zvišale v skoraj vseh državah članicah (21), čeprav so v primerjavi s

³⁰³ Poleg tega je v uvodni izjavi 8 Uredbe pojasnjeno, da „Komisija v sklopu celovite analize razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v okviru evropskega semestra oceni tveganja navzgor usmerjene socialne konvergence v državah članicah ter spremlja napredek pri izvajanju načel evropskega stebra socialnih pravic na podlagi pregleda socialnih kazalnikov in načel okvira za socialno konvergenco“.

³⁰⁴ EU je na dobri poti, da doseže svoj cilj 78-odstotne stopnje delovne aktivnosti do leta 2030, saj preostala vrzel znaša le 2,2 odstotne točke. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za doseg ciljev EU za leto 2030 glede izobraževanja odraslih in zmanjšanja revščine. Udeležba v izobraževanju odraslih je leta 2022 znašala le 39,5 %, čeprav je bil cilj 60 %, medtem ko so prizadevanja za zmanjšanje revščine do leta 2024 privedla le do zmanjšanja za 2,9 milijona, cilj pa je bil 15 milijonov.

preteklimi leti naraščale počasneje. Bolj so se zvišale v državah z nižjimi stopnjami delovne aktivnosti, kar kaže na navzgor usmerjeno konvergenco. Hkrati je bila uspešnost glede stopnje brezposelnosti mešana. Stopnja EU je bila leta 2024 najnižja doslej, vendar se je kazalnik med državami članicami nekoliko razlikoval, kar se je odražalo v razmeroma velikem številu (tj. osem) „držav s kritičnimi razmerami“ in „držav, ki jih je treba spremljati“. Obenem v številnih državah članicah še vedno obstajajo velike regionalne in teritorialne razlike. Na splošno so bila gibanja stopenj dolgotrajne brezposelnosti bolj pozitivna, pri čemer je bila leta 2024 v EU zabeležena navzgor usmerjena konvergenco. Večina držav članic je dosegla določen napredek pri vključevanju žensk na trg dela, vendar z le nekaj znaki konvergence, pri čemer je v zvezi s to razsežnostjo med državami članicami še vedno skupno osem „držav, ki jih je treba spremljati“ ali „držav s kritičnimi razmerami“. Napredek se je večinoma ustavil v zvezi z mladimi, saj se je stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (NEET), v letu 2024 le malo izboljšala, pri čemer ni jasnih znakov navzgor usmerjene konvergence. Nazadnje, vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov se je na ravni EU znatno povečala, z velikimi razlikami med državami članicami, ki se še poglobljajo, pri čemer je osem „držav, ki jih je treba spremljati“ ali „držav s kritičnimi razmerami“.

- **Počasen in neenakomeren napredek na področju izobraževanja in spretnosti omejuje potencial za razvoj človeškega kapitala in bo ogrozil konkurenčnost ter socialno in teritorialno kohezijo, če se ne bodo znatno povečala prizadevanja politike.** Udeležba v izobraževanju odraslih (merjena z anketo o izobraževanju odraslih) se je v EU med letoma 2016 in 2022 nekoliko povečala, vendar se je uspešnost držav članic razlikovala, saj se je najbolj povečala v uspešnejših državah. Podatki iz raziskave o delovni sili v EU kažejo na splošno povečanje udeležbe tudi med letoma 2022 in 2024³⁰⁵. Enako velja za obdobje 2021–2023 za delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi. Pri teh dveh kazalnikih je med državami članicami razmeroma veliko (devet oziroma deset) „držav, ki jih je treba spremljati“ ali „držav s kritičnimi razmerami“. To kaže, da obstajajo pomembni izzivi v zvezi z zeleno in digitalno preobrazbo ter da je treba okrepiti konkurenčnost EU. Hkrati je bilo leta 2024 v EU zabeleženo rahlo izboljšanje v zvezi z deležem mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (ELET), ter udeležbo v vzgoji in varstvu predšolskih otrok (ECEC). Vendar se v povprečjih za ta dva kazalnika skrivajo zelo velike razlike med državami članicami, saj je bilo leta 2024 več „držav s kritičnimi razmerami“ in „držav, ki jih je treba spremljati“ (v obeh primerih se je njihovo število z devet premaknilo na deset), pri čemer ni znakov navzgor usmerjene konvergence. Poleg tega nizke in padajoče ravni temeljnih spretnosti povzročajo resne izzive po vsej EU. Vse to kaže, da na tem področju politike obstajajo obsežne možnosti za znatna prizadevanja politike v skladu s pobudo unija spretnosti.
- **Čeprav so bile v zvezi s tveganjem revščine ali socialne izključenosti in dohodkovne neenakosti na ravni EU na splošno dosežene izboljšave, so razlike še vedno prisotne, poleg tega ni bila pri skoraj nobenem socialnem kazalniku zabeležena navzgor usmerjena konvergenco med državami članicami.** Delež celotnega prebivalstva in otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je v EU leta 2024 nekoliko zmanjšal. Kljub temu se je uspešnost med državami članicami zelo razlikovala in ni bilo jasnih znakov konvergence. Kar zadeva otroke, ki so

³⁰⁵ Glej Eurostat [[trng_lfs_17](#)], anketa o delovni sili.

izpostavljeni tveganju revščine, se je število „držav, ki jih je treba spremljati“ ali „držav s kritičnimi razmerami“ v letu 2024 zvišalo na osem. Razlike v stopnjah tveganja revščine ali socialne izključenosti so delno povezane z znatnimi razlikami v učinku socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine. Ta kazalnik se je leta 2024 v EU nekoliko poslabšal ter je pokazal največje število „držav s kritičnimi razmerami“ in „držav, ki jih je treba spremljati“ (enajst), pri čemer ni bilo jasne navzgor usmerjene konvergenca. Dohodkovna neenakost (kot se meri s kazalnikom S80/S20 ali razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov) se je izboljšala in se je leta 2024 znatno zmanjšala v „državah s kritičnimi razmerami“ in „državah, ki jih je treba spremljati“. Vendar so se razmere v državah z najvišjimi stopnjami neenakosti še poslabšale, medtem ko so se v uspešnih državah izboljšale, posledično pa so se povečale razlike. Opazne so tudi znatne regionalne razlike, vključno z visokimi stopnjami revščine ali socialne izključenosti v najbolj oddaljenih regijah EU. Realni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjev na prebivalca se je leta 2024 znatno povečal. Čeprav se je izboljšalo stanje v vseh državah, je bilo največje povečanje zabeleženo v tistih državah članicah, ki so bile že prej uspešne, kar pomeni divergenco, pri čemer je bilo devet „držav s kritičnimi razmerami“ ali „držav, ki jih je treba spremljati“. Poročalo se je o rahlem poslabšanju neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju, pri čemer je bila konvergenca v letu 2024 na splošno zelo omejena. Nasprotno je bilo mogoče opaziti nekaj navzgor usmerjene konvergenca pri stopnji preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški, kjer se je stanje izboljšalo v skoraj dveh tretjinah držav članic.

V prvi fazi analize po državah je bilo za devet držav članic ugotovljeno, da jih je treba bolj poglobljeno analizirati v drugi fazi, saj so glavni kazalniki pregleda socialnih kazalnikov pokazali izzive, ki pomenijo morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenca. Ta tveganja se ocenijo z uporabo metodologije okvira za socialno konvergenca, ki upošteva raven in letno spremembo vsakega glavnega kazalnika pregleda socialnih kazalnikov glede na povprečje EU, kot je opisano v povezanih ključnih sporočilih Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito, ki temeljijo na poročilu delovne skupine (glej okvir na koncu tega oddelka). Zadevne države članice so Bolgarija, Grčija, Španija, Italija, Litva, Luksemburg, Romunija, Latvija in Finska. Med njimi je sedem držav članic, ki so bile obravnavane v drugi fazi analize tudi v prejšnjem letu (čeprav so bila v nekaterih opažene izboljšave, kot je obravnavano v tem poglavju), Latvija in Finska sta letos vključeni prvič³⁰⁶, Hrvaška, Estonija in Madžarska, ki so bile lani zajete v drugi fazi analize, pa letos niso³⁰⁷. Za navedenih devet držav so bila ugotovljena morebitna tveganja za navzgor

³⁰⁶ V Latviji je to posledica povečanja deleža mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, ter stopenj brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti. Nanaša se tudi na majhen in vse manjši učinek socialnih transferjev (brez pokojnin) na zmanjšanje revščine ter močno poslabšanje udeležbe otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu. Za Finsko je uvrstitev v drugo fazo analize večinoma povezana z relativnim poslabšanjem stopenj brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti.

³⁰⁷ Estonija, Madžarska in Hrvaška, ki so bile v prejšnjem letu tudi v drugi fazi analize, letos niso vključene. Estonija ni vključena, ker se je izboljšala na področjih dohodkovne neenakosti, razpoložljivega dohodka gospodinjev, stopnje tveganja revščine ali socialne izključenosti, učinka socialnih transferjev na zmanjšanje revščine in neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi. Madžarska prav tako ni vključena v drugo fazo analize, saj so iz najnovjših podatkov razvidne izboljšave v zvezi z mladimi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti (na splošno in pri otrocih), vrzeljo stopnje delovne aktivnosti invalidov in stopnjo dolgotrajne brezposelnosti. V zvezi s Hrvaško je bila ugotovljena prekinitve časovne vrste v letu 2024 za vse socialne kazalnike, ki temeljijo na statistiki EU o dohodku in življenjskih pogojih (EU-SILC), kar ne omogoča smiselne razlage sprememb. Strukturna prekinitve je zlasti

usmerjeno socialno konvergenco, ki so povezana z zahtevnimi razmerami na številnih področjih politike, medtem ko je za Latvijo, Litvo, Luksemburg in Finsko imelo ključno vlogo tudi postopno poslabšanje na manjšem številu področij politike. Kazalniki, ki kažejo morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco v večini navedenih držav, vključujejo dohodkovno neenakost, splošno stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti in učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, temu pa sledijo kazalniki v zvezi z mladimi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, deležem mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, stopnjo delovne aktivnosti, rastjo realnega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca, deležem prebivalstva z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi in stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih. Službe Komisije bodo za teh devet držav članic spomladi 2026 izvedle poglobljeno drugo fazo analize.

vzrok za označbo „države, ki jih je treba spremljati“ v zvezi s stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti, in sicer na splošno in pri otrocih.

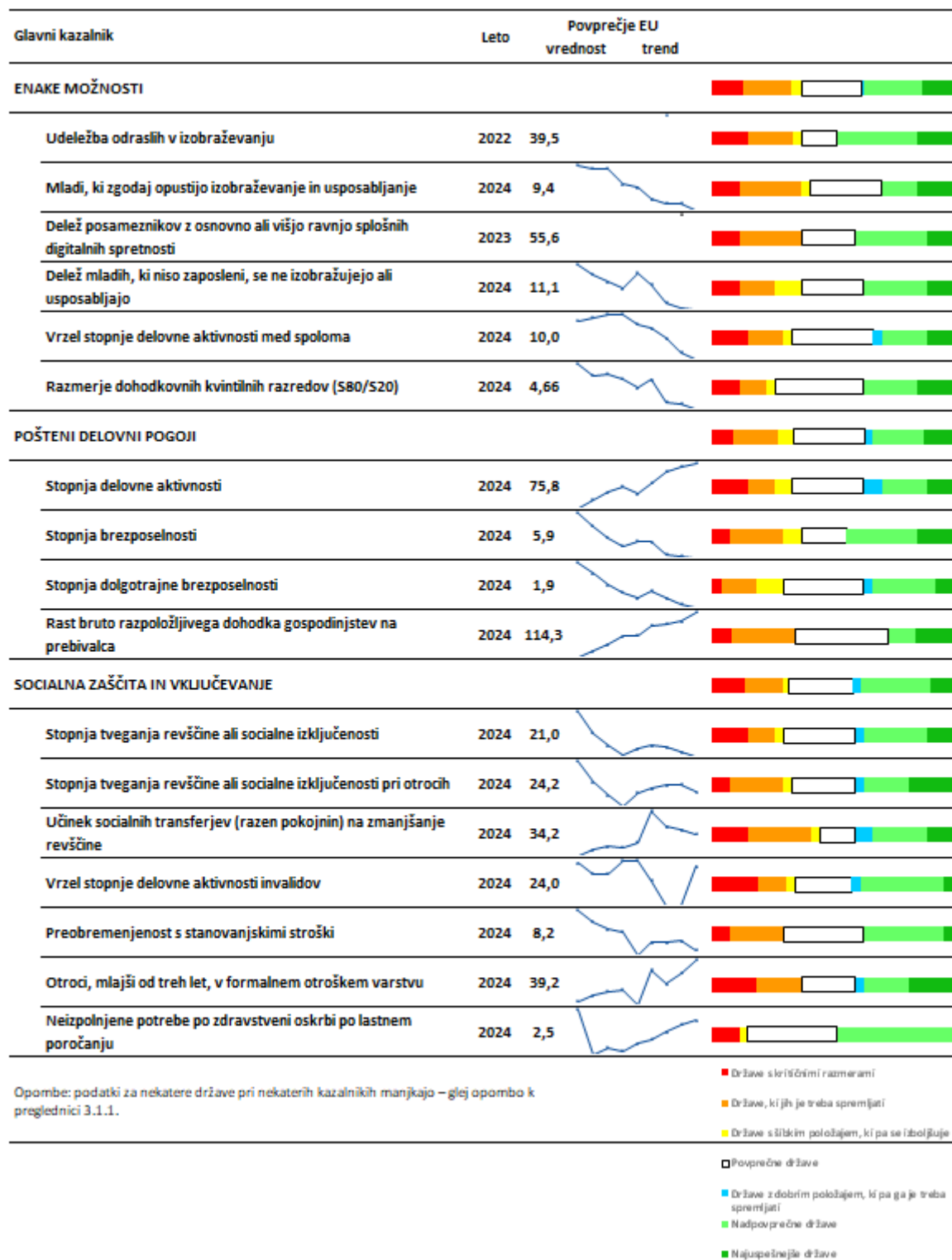
Razpredelnica 3.1.1: Pregled socialnih kazalnikov: pregled izzivov v državah članicah po glavnih kazalnikih

		Najuspešnejše države	Nadpovprečne države	Države z dobrim položajem, ki pa ga je treba spremljati	Povprečne države	Države s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje	Države, ki jih je treba spremljati	Države s kritičnimi razmerami	
Enake možnosti	Udeležba odraslih v izobraževanju (v zadnjih 12 mesecih, brez vodenega usposabljanja na delovnem mestu, delež (v %) prebivalstva v starostni skupini 25–64 let)	2022	DE, HU, NL, SE	AT, DK, EE, FI, FR, IE, LU, MT, SK		BE, ES, LV, PT	RO	CY, HR, IT, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Mladi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (delež (v %) prebivalstva v starostni skupini 18–24 let)	2024	EL, HR, IE, PL	BG, CZ, PT, SI		AT, BE, FI, FR, LV, MT, NL, SE	HU	CY, DK, EE, IT, LT, LU, SK	DE, ES, RO
	Delež posameznikov z osnovno ali višjo ravno splošnih digitalnih spretnosti (delež (v %) prebivalstva v starostni skupini 16–74 let)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	Stopnja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo (delež (v %) celotnega prebivalstva v starostni skupini 15–29 let)	2024	MT, NL, SE	CZ, DE, DK, HR, IE, PT, SI		AT, BE, ES, FI, HU, PL, SK	BG, CY, EL	EE, FR, LU, LV	IT, LT, RO
	Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma (v odstotnih točkah)	2024	EE, LT, LV	HR, HU, LU, PT, SE	FI	AT, BE, BG, DE, ES, FR, IE, NL, SI	CZ	CY, DK, PL, SK	EL, IT, MT, RO
	Razmerje dohodkovnih kvartilnih razredov (S80/S20)	2024	BE, CZ, SI, SK	FI, IE, MT, NL, PL, RO		AT, CY, DE, DK, EE, FR, HR, HU, LU, SE	PT	EL, ES, IT	BG, LT, LV
Pošteni delovni pogoji	Stopnja delovne aktivnosti (delež (v %) prebivalstva v starostni skupini 20–64 let)	2024	CZ, MT, NL	CY, DE, DK, HU, IE	EE, SE	AT, BG, LT, LV, PL, PT, SI, SK	EL, HR	FI, FR, LU	BE, ES, IT, RO
	Stopnja brezposelnosti (delež (v %) delovne sile v starostni skupini 15–74 let)	2024	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, IT, NL, SI		AT, BE, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FR, LT, LU, LV	FI, SE
	Stopnja dolgotrajne brezposelnosti (delež (v %) delovne sile v starostni skupini 15–74 let)	2024	MT, NL	AT, CY, CZ, DE, IE, PL, SI	DK	BE, BG, FR, HR, HU, LT, LU, RO, SE	EL, ES, IT	EE, FI, LV, PT	SK
	Rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (indeks, 2008 = 100)	2024	HU, MT, PL, RO	HR, LT, PT		CZ, DE, DK, EE, FR, IE, LV, SE, SI, SK		AT, BE, CY, ES, FI, LU, NL	EL, IT
Socialna zaščita in vključevanje	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (delež (v %) celotnega prebivalstva)	2024	CZ, NL, SI	AT, CY, DK, EE, IE, PL, SE	FI	BE, DE, FR, HU, LU, MT, PT, SK	RO	HR, IT, LV	BG, EL, ES, LT
	Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih (delež (v %) prebivalstva v starostni skupini 0–17 let)	2024	CY, CZ, DK, NL, SI	EE, IE, LV, PL, SK	FI	AT, BE, DE, HU, LT, PT, SE	RO	EL, FR, HR, IT, LU, MT	BG, ES
	Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine (zmanjšanje stopnje tveganja revščine v %)	2024	BE, DK, FI	AT, CZ, EE, NL, PL, SE	FR, IE	CY, IT, SI, SK	RO	BG, DE, ES, HU, LT, LU, MT	EL, HR, LV, PT
	Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov (v odstotnih točkah)	2024	SI	AT, CZ, DE, EE, FI, FR, LV, NL, SE	PT	CY, DK, EL, HU, MT, SK	BG	BE, ES, IT	HR, IE, LT, PL, RO
	Preobremenjenost s stanovanjskimi stroški (delež (v %) celotnega prebivalstva)	2024	CY	BG, HR, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, FR, LV, MT, SK		DE, EE, HU, LT, PT, SE	DK, EL
	Otroci, mlajši od treh let, v formalnem otroškem varstvu (delež (v %) prebivalstva, mlajšega od treh let)	2024	FR, NL, PT, SE, SI	BE, ES, FI, LT, LU	DK	AT, CY, EE, EL, HR, IT		BG, DE, IE, LV, MT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju (delež (v %) prebivalstva, starejšega od 16 let)	2024		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL, RO, SK		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI	EE		EL, FI, LV

Opomba: Posodobitev z dne 30. oktobra 2025. Predzadnja vrednost kazalnika udeležbe odraslih v izobraževanju se nanaša na leto 2016, kategorizacija pa temelji na spremembi med letoma 2016 in 2022. Ker se podatki za kazalnik deleža posameznikov z vsaj osnovno ravtnjo splošnih digitalnih spretnosti zbirajo vsako drugo leto, kategorizacija temelji na spremembi med letoma 2021 in 2023. Podatki o rasti bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca niso na voljo za Bolgarijo. Podatki o vrzeli stopnje delovne aktivnosti invalidov niso na voljo za Luksemburg. Prekinitve v časovni vrsti in druge opozorilne oznake so navedene v prilogah 3 in 4.

Diagram 3.1.1: Pregled trendov in izzivov na področjih zaposlovanja, spretnosti in socialnih zadev po glavnih kazalnikih pregleda socialnih kazalnikov

Povprečje EU, trendi in porazdeljenost držav članic glede na uvrstitev v posamezno kategorijo iz skupnega poročila o zaposlovanju po vseh državah članicah in za vsak glavni kazalnik, ki je tudi združen z drugimi kazalniki glede na tri poglavja stebra

Okvir 3.1.1: Metodološki pristop k ugotavljanju morebitnih tveganj za navzgor usmerjeno socialno konvergenco v prvi fazi analize po državah v zvezi s socialno konvergenco

Analiza temelji na obstoječih orodjih, ki so bila v zadnjih letih razvita v sodelovanju z državami članicami, zlasti ob upoštevanju pregleda socialnih kazalnikov in tako imenovane metodologije iz skupnega poročila o zaposlovanju (metodologija semaforja)³⁰⁸. Prva faza analize po državah temelji na celotnem sklopu glavnih kazalnikov pregleda socialnih kazalnikov. Vsak kazalnik se pregleda na podlagi metodologije skupnega poročila o zaposlovanju, s čimer se določi relativni položaj držav članic, izražen v standardnih odstopanjih od srednje vrednosti absolutne ravni vrednosti kazalnika in njene spremembe v primerjavi s predhodnim letom (za več tehničnih podrobnosti glej Prilogo 4). Rezultati so povzeti v eno od sedmih možnih kategorij za vsak kazalnik za zadevno državo („najuspešnejša država“, „nadpovprečna država“, „država z dobrim položajem, ki ga je treba spremljati“, „povprečna država“, „država s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“, „država, ki jo treba spremljati“, „država s kritičnimi razmerami“). To ustreza lestvici barv od zelene do rdeče.

Oceni se vsak glavni kazalnik pregleda socialnih kazalnikov, da se ugotovi, ali kaže morebitna tveganja za navzgor usmerjeno socialno konvergenco in ali je zato potrebna dodatna analiza v drugi fazi. Uvrstitev v kategorijo „države s kritičnimi razmerami“ se nanaša na države članice, katerih rezultati so pri določenem kazalniku veliko slabši od povprečja EU in v katerih se razmere v primerjavi s prejšnjim letom slabšajo ali se ne izboljšujejo dovolj hitro. Razmere se označijo kot „razmere, ki jih je treba spremljati“, kadar (a) so rezultati države članice pri določenem kazalniku slabši od povprečja EU in se razmere v državi slabšajo ali se ne izboljšujejo dovolj hitro, in (b) kadar je rezultat z vidika ravni v skladu s povprečjem EU, vendar se razmere slabšajo veliko hitreje od povprečja EU. Dodatna faza analize na drugi stopnji se šteje za upravičeno za države članice, pri katerih je šest ali več glavnih kazalnikov pregleda socialnih kazalnikov v najnovejši izdaji skupnega poročila o zaposlovanju označenih z rdečo („država s kritičnimi razmerami“) ali oranžno („država, ki jo je treba spremljati“). Dodaten razlog za domnevo, da je treba razmere dodatno analizirati, se pojavi, kadar kazalnik v rdeči ali oranžni barvi (kot že pojasnjeno) v okviru ene kategorije skupnega poročila o zaposlovanju kaže tudi dve zaporedni poslabšanji. Primer tega je sprememba iz uvrstitve med „povprečno uspešne države“ v uvrstitev med „države s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“, v izdaji skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, ki ji v izdaji skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026 sledi nadaljnje poslabšanje na uvrstitev med „države s kritičnimi razmerami“. To bi se štelo kot dodatna „opozorilna oznaka“ k skupnemu minimalnemu pragu šestih opozorilnih oznak. Na primer, če je za državo v izdaji skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026 pet glavnih kazalnikov pregleda socialnih kazalnikov označenih z rdečo ali oranžno in eden od teh petih kazalnikov kaže dve zaporedni poslabšanji v izdajah skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025 in leto 2026, se šteje, da ima država skupno šest oznak v izdaji skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026 (pet rdečih/oranžnih oznak pri kazalnikih v izdaji za leto 2026 + eden med njimi, ki kaže dve zaporedni poslabšanji). Zato bi jo bilo treba dodatno analizirati tudi v drugi fazi. Pri ocenjevanju skupnega števila opozorilnih oznak za dosego praga se upoštevajo morebitne prekinitve časovne vrste in težave v zvezi s kakovostjo in razlago podatkov.

³⁰⁸ Glej [ključna sporočila Odbora za zaposlovanje in Odbora za socialno zaščito](#), ki temeljijo na [poročilu skupne delovne skupine navedenih odborov o vključitvi okvira za socialno konvergenco v evropski semester](#).

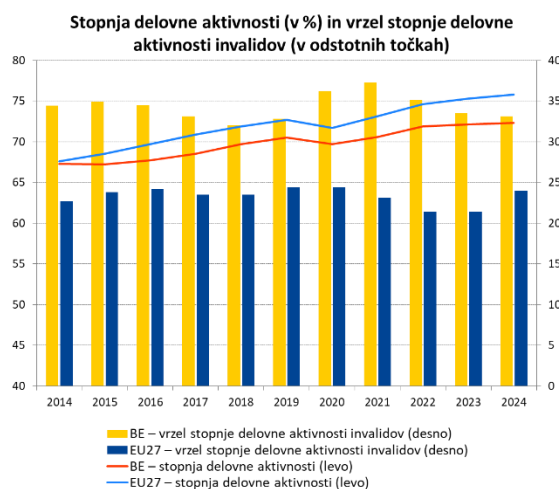
Glavni kazalniki pregleda socialnih kazalnikov in njihovo ocenjevanje temeljijo na najnovjših podatkih, ki so na voljo na presečni datum podatkov³⁰⁹. Kadar za posamezno državo manjkajo ustrezni podatki za uvrstitev v kategorije skupnega poročila o zaposlovanju, se manjkajoče informacije zapolnijo z uporabo ustrezne kategorizacije iz prejšnjega skupnega poročila o zaposlovanju (če je na voljo). Če vrednosti kazalnika manjkajo v najnovjši *in* prejšnji izdaji skupnega poročila o zaposlovanju, se kategorizacije iz skupnega poročila o zaposlovanju ne upoštevajo pri pragu šestih opozorilnih oznak, ki bi vodil v drugo fazo analize.

³⁰⁹ Presečni datum podatkov za skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2026 je 29. oktober 2025. Uporabljeni podatki in povezane statistične oznake, kot so prekinitve, so navedeni v Prilogi 3 k poročilu. Prekinitve so navedene tudi v dokumentih za posamezne države, če se nanašajo na kategorizacije v skupnem poročilu o zaposlovanju, ki se upoštevajo pri pragu za drugo fazo analize.

3.2 Prva faza analize po posameznih državah

Belgija

Leta 2024 so bili še vedno prisotni izzivi v zvezi s stopnjo delovne aktivnosti, hkrati pa je še vedno močno primanjkovalo delovne sile. Zaradi rasti realnega BDP v višini 1,1 % se je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 rahlo zvišala (za 0,2 odstotne točke) na 72,3 %, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 75,8 %, in zato je ponovno postala „država s kritičnimi razmerami“. To je predvsem posledica dejstva, da je stopnja aktivnosti v Belgiji (70,8 %) nižja od povprečja EU (75,3 %). Ohranile so se tudi velike regionalne razlike. Poleg tega so nekatere skupine, kot so ljudje z nizko stopnjo izobrazbe (20–64 let, 47,5 %), osebe, rojene zunaj EU (20–64 let, 59,4 %), in starejši (55–64 let, 59,4 %), še bolj zaostajale. Vrzeli stopnje delovne aktivnosti invalidov, ki je znašala 33,1 odstotne točke, je bila še naprej precej nad povprečjem EU (24,0 odstotne točke) in jo je zdaj „treba spremljati“. Nasprotno pa je bila Belgija pri vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma „povprečna“, tako kot pri stopnjah brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti (5,7 % oziroma 2,0 %). In nazadnje, indeks rasti bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) se je v letu 2024 izboljšal (na 107,1 s 106,5 leta 2023), vendar še vedno ni dosegel povprečja EU in ga je še vedno „treba spremljati“.

Opomba: prekinitev časovne vrste za ER (BE) v letu 2017.

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], anketa o delovni sili EU in [[tepsr_sp200](#)]. EU-SILC.

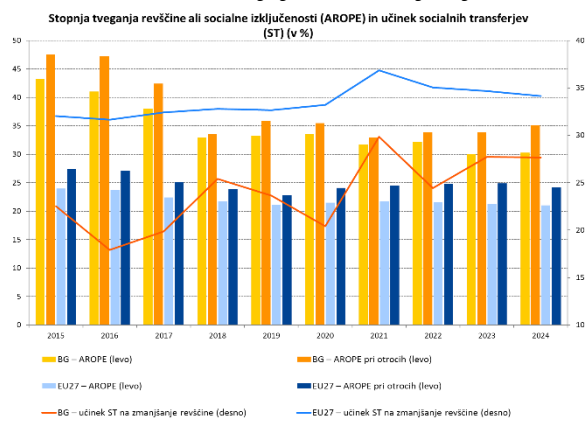
Belgija je v povprečju uspešna na področju izobraževanja in spretnosti. Delež odraslih, vključenih v izobraževanje, je „povprečen“ in je leta 2022 znašal 34,9 % (v primerjavi z 39,5 % v EU), potem ko se je po letu 2016 zmanjšal. Delež mladih (15–29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, in mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je poslabšal. Vendar sta oba deleža z 9,9 % oziroma 7,0 % še vedno precej pod zadevnim povprečjem EU (11,1 % oziroma 9,4 %), čeprav obstajajo nekatere regionalne razlike. Belgija ima „nadpovprečen“ delež prebivalstva z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi (59,4 % leta 2023). Delež otrok v formalnem otroškem varstvu je leta 2024 znašal 52,3 % (vendar z znatno nižjo stopnjo 20,1 % za otroke s tveganjem revščine in socialne izključenosti), potem ko se je od leta 2023 zmanjšal za 3,9 odstotne točke.

Socialne politike so pomagale ublažiti tveganje revščine in socialne izključenosti ter dohodkovne neenakosti. Belgija je med „najuspešnejšimi državami“, kar zadeva učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine (53,1 % v primerjavi s 34,2 % v EU) in dohodkovno neenakost, kot se meri z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov (3,45 % v primerjavi s 4,66 % v EU). Tako splošna stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (18,3 %) kot stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih (20,2 %) sta bili leta 2024 „povprečni“, čeprav se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti prvič po letu 2017 zvišala (za 0,6 odstotne točke). Glede na neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju, ki so leta 2024 znašale 1,4 %, je bila med „nadpovprečnimi državami“, glede na stopnjo preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški, ki je znašala 6,7 %, pa je bila „povprečna“ (v primerjavi z 8,2 % na ravni EU).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti tri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Belgija ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Bolgarija

Bolgarija se sooča z velikimi izzivi na socialnem področju. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti pomeni „kritične razmere“, saj je med najvišjimi v EU (30,3 % v primerjavi z 21,0 % leta 2024), pri čemer se je po znatnem lanskem zmanjšanju (v tistem času „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“) nedavno spet povečal. Zlasti pri otrocih je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti leta 2024 dosegla 35,1 %, kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 24,2 %, in prav tako pomeni „kritične razmere“. Invalidi (43,8 %), starejši (36,6 %), ljudje, ki živijo na podeželju (40,8 %), in Romi so bili še

naprej bolj izpostavljeni tveganju revščine ali socialne izključenosti kot drugi³¹⁰. Na splošno so socialni transferji (brez pokojnin) še vedno v omejenem obsegu zmanjševali revščino v

Opomba: Prekinitev časovne vrste v stopnji tveganja revščine ali socialne izključenosti v letu 2016 ter učinek v letih 2016 in 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespm050](#)], EU-SILC.

Bolgariji (27,7 % v primerjavi s 34,2 % v EU), kar je „treba spremljati“ (v primerjavi z lanskim „šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“). Poleg tega je dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, po enem največjih povečanj v primerjavi s prejšnjim letom med najvišjimi v EU (6,96 v primerjavi s 4,66), kjer se prav tako uvršča med „države s kritičnimi razmerami“.

Država se spopada z izzivi pri razvoju spretnosti. Udeležba otrok, mlajših od treh let, v predšolski vzgoji in varstvu se je v primerjavi z lanskim letom sicer povečala za 3,8 odstotne točke, vendar je leta 2024 ostala precej pod povprečjem EU (21,2 % v primerjavi z 39,2 %) in jo je „treba spremljati“. To predstavlja izzive za učne možnosti, tudi pozneje v življenju. Več kot polovica 15-letnikov nima temeljnih spretnosti (53,6 % pri matematiki glede na raziskavo PISA 2022). Udeležba odraslih v izobraževanju je leta 2022 znašala 9,5 % (v primerjavi z 39,5 % v EU), kar je med najnižjimi v EU, potem ko se je od leta 2016 zmanjšala, in pomeni „kritične razmere“. To velja tudi za delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi, ki je leta 2023 znašal 35,5 % v primerjavi s 55,6 % v EU, čeprav se je od leta 2021 povečal. Izboljšanje razvoja spretnosti bi lahko povečalo produktivnost ter podprlo zeleni in digitalni prehod.

Trg dela je bil na splošno še naprej zelo uspešen, čeprav so že vedno možne izboljšave v zvezi z nekaterimi ranljivimi skupinami. Ob podpori močne gospodarske rasti v letu 2024 je stopnja delovne aktivnosti dosegla rekordno visoko raven 76,8 %, kar je nad povprečjem EU (75,8 %), stopnja brezposelnosti pa se je še naprej zmanjševala in se znižala na 4,2 % (v primerjavi s 5,9 % v EU). Dolgotrajna brezposelnost se je le rahlo izboljšala, saj se je med letoma 2023 in 2024 zmanjšala za 0,1 odstotne točke na 2,2 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 1,9 %. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je sledil trendu zmanjševanja v EU in zdaj pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“, saj je leta 2024 znašal 12,7 % (1,6 odstotne točke nad povprečjem EU). Čeprav se je vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov zmanjšala na 35,4 odstotne točke in zdaj pomeni „šibek položaj, ki pa se

³¹⁰ Glej: Agencija EU za temeljne pravice, [Rights of Roma and Travellers in 13 European countries](#) (Pravice Romov in Travellerjev v 13 evropskih državah), 2024.

izboljšuje“ (v primerjavi s „kritičnimi razmerami“ lani), je še vedno precej nad povprečjem EU (24,0 odstotne točke).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti sedem kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, je bilo ugotovljeno, **da je Bolgarija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

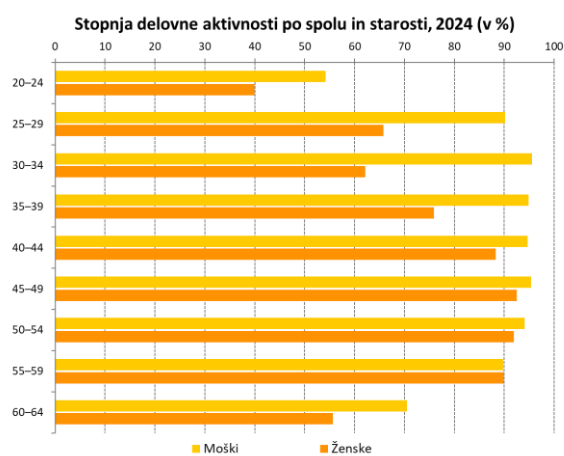
Češka

Pozitivne rezultate na trgu dela na splošno spremljajo izzivi za nekatere skupine prebivalstva. Češka je bila leta 2024 ponovno med „najuspešnejšimi državami“ v EU s stalno naraščajočo in visoko stopnjo delovne aktivnosti (82,3 %) ter nizko in stabilno stopnjo brezposelnosti (2,6 %) v razmerah okrevanja gospodarske rasti. Uspešnost pri stopnji dolgotrajne brezposelnosti je bila „nadpovprečna“ in je leta 2024 znašala 0,8 %. To je veljalo tudi za delež mladih (15–29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, ki se je leta 2024 znatno zmanjšal (za 1,5 odstotne točke) na 8,6 %. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov se je zmanjšala na 21,7 odstotne točke, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 24,0 odstotne točke. Leta 2024 se je izboljšala tudi vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma (za 1,3 odstotne točke) in dosegla 12,6 odstotne točke, vendar je še vedno nad povprečjem EU, ki znaša 10,0 odstotne točke, kar pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“. Nasprotno pa je stopnja udeležbe otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu še vedno v „kritičnih razmerah“, in sicer je leta 2024 znašala le 7,3 %, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 39,2 %. Razlog za to so nezadostne zmogljivosti storitev predšolske vzgoje in varstva, kar lahko vpliva na dolgoročne učne možnosti otrok in udeležbo žensk na trgu dela. Nazadnje, povečanje udeležbe premalo zastopanih skupin, kot so ženske, razseljeni ukrajinski državljani in Romi, na trgu dela bi lahko pomagalo ublažiti pomanjkanje delovne sile in spretnosti.

Češka je uspešna na področju spretnosti, zaostaja pa na področju udeležbe odraslih v izobraževanju. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je leta 2024 zmanjšal na 5,4 % (v primerjavi z 9,4 % v EU) in je bil „nadpovprečen“. To je veljalo tudi za delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi, saj je znašal 69,1 % leta 2023 (v primerjavi s 55,6 % v EU). Vendar se udeležba odraslih v izobraževanju uvršča v „kritične razmere“, saj je leta 2022 znašala le 21,2 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 39,5 %.

Država je pokazala pozitivne socialne rezultate. Leta 2024 je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti na splošno znašal 11,3 %, med otroki pa 15,4 % (v primerjavi z 21,0 % oziroma 24,2 % v EU), kar državo uvršča med „najuspešnejše države“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjestev na prebivalca (2008 = 100) se je leta 2024 glede na leto 2023 (123,6) nekoliko izboljšal in je znašal 125,2 (v primerjavi s 114,3 v EU) ter je „povprečen“. Tudi preobremenjenost s stanovanjskimi stroški je leta 2024 v povprečju znašala 9,2 %. Nazadnje, Češka je bila na področju neizpolnjenih potreb po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju še vedno „nadpovprečna država“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti dva kazalnika, ki sta označena kot „kritična“ ali „ki ju je treba spremljati“, se zdi, da Češka ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

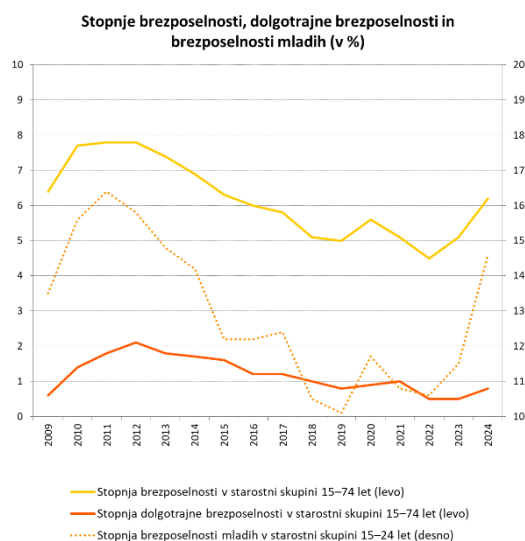

Vir: Eurostat [[lfsa_ergan](#)], anketa o delovni sili EU.

Danska

Zaposlenost je na splošno močna, vendar so se izzivi v zvezi z brezposelnostjo povečali.

Močna rast zaposlovanja se je nadaljevala, pri čemer je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 dosegla 80,2 % (+0,4 odstotne točke v primerjavi z letom 2023), kar odraža močno gospodarsko rast (3,5 %) in vse večjo ponudbo delovne sile. Istočasno se je znatno zvišala stopnja brezposelnosti, in sicer za 1,1 odstotne točke na 6,2 %, kar je prvič v desetletju nad povprečjem EU (5,9 %) in jo „je treba spremljati“. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti, ki je sicer še vedno med najnižjimi v EU (0,8 % leta 2024), se je zvišala (z 0,5 % lani) in je zdaj „dobra, vendar jo je treba spremljati“. Čeprav se zdi, da se pritisk na trg dela zmanjšuje, ima država še naprej težave s pomanjkanjem delovne sile, zlasti v

Opombe: Prekinitev časovne vrste v letih 2016, 2017 in 2023.

sektorjih IKT, zdravstvenega varstva in gradbeništva, pri čemer še vedno obstajajo regionalne razlike³¹¹. Položaj v zvezi z mladimi (15–29 let), ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, je bil leta 2024 še vedno „nadpovprečen“, potem ko se je delež zmanjšal za 0,6 odstotne točke na 8,0 %, vendar se je stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let) močno zvišala, in sicer z 11,5 % leta 2023 na 14,6 % leta 2024. Hkrati se je že drugo leto zapored povečala vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, medtem ko se je na ravni EU zmanjšala. S 6,5 odstotne točke je še vedno nižja od povprečja EU, ki znaša 10,0 odstotne točke, vendar jo je „treba spremljati“. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov se je povečala za 5,7 odstotne točke in ostala blizu povprečja EU, ki se je prav tako povečalo (za 2,6 odstotne točke)³¹².

Danska je na splošno uspešna na področju spretnosti, vendar so mladi še vedno ranljivi.

Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju, ki je leta 2022 znašala 47,1 % (v primerjavi z 39,5 % v EU), in delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi, ki je leta 2023 znašal 69,6 % (v primerjavi s 55,6 % v EU), sta visoka. Hkrati je leta 2024 delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, še vedno znašal 10,4 % (v primerjavi z 9,4 % v EU) in ga je treba „spremljati“, tudi zaradi pomanjkanja kvalificirane delovne sile. Čeprav je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu na Danskem med največjimi v EU, in sicer znaša 62,9 %, je ta delež zdaj „dober, vendar ga je treba spremljati“, potem ko se je zmanjšal za 7,0 odstotne točke.

Socialni rezultati so na splošno zelo dobri, vendar stanovanjski stroški še naprej obremenjujejo ranljive skupine.

Tveganje revščine ali socialne izključenosti je na splošno „nadpovprečno“, Danska pa je med „najuspešnejšimi državami“ pri učinku socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine in na stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih. Vendar je delež gospodinjstev, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški, pri stopnji 14,6 % (v primerjavi z 8,2 % v EU) eden največjih v EU, zato jo uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. To je posledica omejene ponudbe

³¹¹ [Danska agencija za trg dela in zaposlovanje \(marec 2025\), Recruitment Survey Report](#) (Poročilo o raziskavi zaposlovanja).

³¹² V letu 2024 je prišlo do prekinitve časovne vrste.

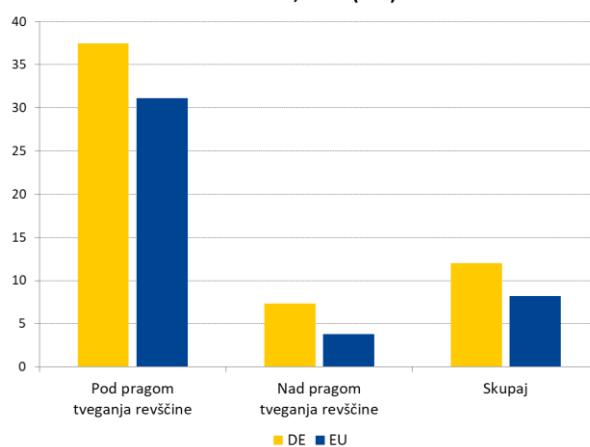
cenovno dostopnih stanovanj v večjih mestih, kjer je ta stopnja znašala 22,7 % (v primerjavi z 8,6 % na podeželju).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti štiri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Danska ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Nemčija

Učinek socialnih transferjev na zmanjšanje revščine se je poslabšal, cenovna dostopnost stanovanj pa kljub izboljšanju še naprej povzroča izzive. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se je močno zmanjšal, in sicer z 41,7 % v letu 2023 na 35,7 % v letu 2024. Čeprav je to še vedno nad povprečjem EU, ki znaša 34,2 %, je to trend, ki ga je „treba spremljati“. Leta 2024 je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti znašal 21,1 %, kar je nekoliko manj kot leta 2023, ko je znašal 21,3 % (v primerjavi z 21,0 % v EU). Zmanjšala se je tudi stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih. Nemčija pri obeh kazalnikih ostaja „povprečna“. Leta 2024 je imelo 12,0 % prebivalstva (v primerjavi z 8,2 % v EU) kljub zmanjšanju v primerjavi s prejšnjim letom (za 1 odstotno točko) stanovanjske stroške, ki so presegali 40 % njihovega skupnega dohodka, kar je stanje, ki ga je „treba spremljati“. Nekateri ljudje, kot so starejši (65 let in več) in tisti v najnižjem dohodkovnem kvintilu, so bili še posebno prizadeti, in sicer je bil njihov delež 15,3 % oziroma 33,3 % (v primerjavi z 8,8 % oziroma 27,8 % v EU).

Preobremenjenost s stanovanjskimi stroški po stopnji revščine, 2024 (v %)

Vir: Eurostat [tessi163], EU-SILC.

Kar zadeva izobraževanje in spretnosti, je Nemčija uspešna pri izobraževanju odraslih, razmere v zvezi z osebami, ki zgodaj opustijo šolanje, pa še vedno pomenijo izziv. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, je bil med največjimi, saj je leta 2024 znašal 12,9 %³¹³ (v primerjavi z 9,4 % v EU) in pomeni „kritične razmere“. Temu je treba nameniti pozornost tudi zaradi poslabšanja temeljnih spretnosti mladih od leta 2012 (raziskava PISA 2022). Po drugi strani je delež odraslega prebivalstva z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi leta 2023 „povprečno“ znašal 52,2 %, pri čemer so bile med skupinami prebivalstva velike razlike. Udeležba odraslih v izobraževanju je bila visoka, saj je leta 2022 znašala 53,7 %, zaradi česar je Nemčija na tem področju med „najuspešnejšimi državami“ v EU.

Trg dela na splošno ostaja trden, vendar še vedno primanjkuje delovne sile, ženske pa niso dovolj vključene na trg dela. Kljub krčenju gospodarstva se je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 dodatno zvišala na 81,3 % („nadpovprečno“), medtem ko sta stopnji brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti zaradi pomanjkanja delovne sile ostali na zelo nizkih ravneh (3,4 % oziroma 0,9 %). Nemčija je bila „nadpovprečna“ glede deleža mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo (8,7 % v primerjavi z 11,1 % v EU). Vrzal stopnje delovne aktivnosti med spoloma je bila „povprečna“ pri 7,1 odstotne točke leta 2024, razlika med spoloma pri zaposlitvi s krajšim delovnim časom pa se je še povečala in je zdaj ena največjih v EU (37,2 odstotne točke v primerjavi z 20,1 odstotne točke). To je med drugim posledica zasnove sistema obdavčitve, ki zagotavlja le nizke spodbude za povečanje števila opravljenih ur, zlasti za osebe z nizkimi plačami in prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu. Delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu je

³¹³ Leta 2024 je prišlo do prekinitve časovne vrste.

bil znatno pod povprečjem EU, saj je leta 2024 znašal 25,1 % (v primerjavi z 39,2 % v EU) in ga je „treba spremljati“. To lahko tudi ovira zaposlovanje oseb z obveznostmi oskrbe.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti štiri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Nemčija ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Estonija

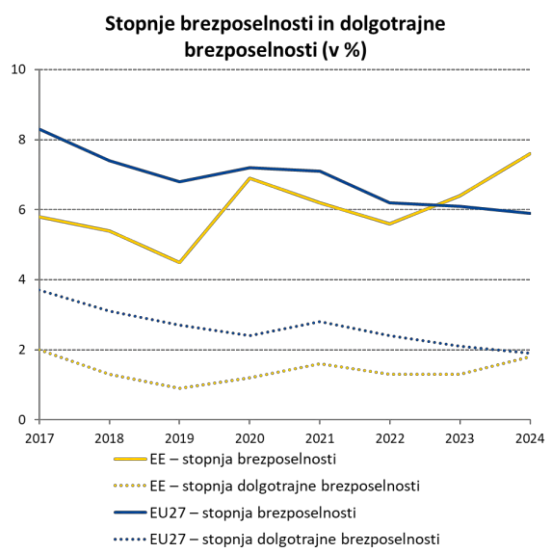
Estonsko gospodarstvo je leta 2024 stagniralo, kar je negativno vplivalo na trg dela.

Stopnja brezposelnosti se je ponovno zvišala, in sicer za 1,2 odstotne točke, ter je leta 2024 dosegla 7,6 %, medtem ko se je povprečje EU zniževalo (5,9 % v istem letu). Zato je ta kazalnik še vedno „treba spremljati“. Poleg tega je bila stopnja brezposelnosti med mladimi (15–24 let) bistveno višja, in sicer 19,1 % (v primerjavi s 14,9 % v EU) in skoraj dvakrat višja na severovzhodu (13,5 % v primerjavi s 6,2 % do 7,5 % v drugih regijah). Zvišala se je tudi dolgotrajna brezposelnost, in sicer z 1,3 % v letu 2023 na 1,8 % v letu 2024, v primerjavi z zmanjšanjem z 2,1 % na 1,9 % na ravni EU, zato jo je zdaj „treba spremljati“. Stopnja delovne aktivnosti se je nekoliko znižala z 82,1 % na 81,8 %, vendar je ostala precej nad povprečjem EU, ki znaša 75,8 %, torej je zdaj „dobra, vendar jo je treba spremljati“. Država ima hkrati eno od najmanjših vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma v EU, saj je bila v zadnjih treh letih dosledno med „najuspešnejšimi državami“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) je leta 2024 znašal 131,0 in je bil „povprečen“.

Na področju izobraževanja in spretnosti je država še naprej dosegala dobre rezultate pri izobraževanju odraslih in digitalnih spretnostih, hkrati pa so se poslabšala druga področja. Udeležba odraslih v izobraževanju je ostala visoka, delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi pa velik, pri čemer sta oba kazalnika še vedno „nadpovprečna“. Kljub temu se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 kljub pozitivnim spremembam v prejšnjem letu poslabšal za 1,3 odstotne točke na 11,0 % (kar je najvišja raven od leta 2019) in ga je zdaj „treba spremljati“. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo, se je znatno povečal, in sicer za 1,4 odstotne točke, ter dosegel 11,0 % (v primerjavi z 11,1 % v EU), in ga je zdaj prav tako treba „spremljati“.

Estonija kaže nekaj pozitivnih premikov na področju socialne zaščite in vključevanja.

Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je leta 2024 zmanjšal za 2,0 odstotne točke na 22,2 %, učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine pa se je povečal s 27,7 % leta 2023 na 31,5 % leta 2024. Oba kazalnika kažeta na izboljšanje razmer in sta zdaj „nadpovprečna“ v primerjavi z lanskim letom, ko ju je bilo „treba spremljati“. Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se je vrnila na vrednost iz leta 2021, in sicer znaša 5,03 (v primerjavi s 4,66 v EU). Kljub napredku je delež oseb, starejših od 65 let, s tveganjem revščine ali socialne izključenosti ostal nad povprečjem EU, in sicer na ravni 40,0 % (v primerjavi z 19,2 % v EU). Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju so se leta 2024 zmanjšale za 4,4 odstotne točke na 8,5 %, vendar so ostale precej nad povprečjem EU, ki znaša 2,5 %. Posledično se je kazalnik premaknil iz „kritičnih razmer“ glede na lani v „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“. Negativno pa je, da se je stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški od leta 2021 skoraj podvojila in dosegla 8,6 %, zato jo je ponovno „treba spremljati“.

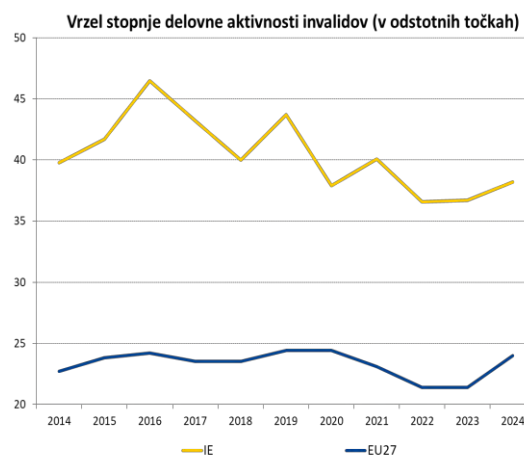

Vir: Eurostat [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti pet kazalnikov, ki so označeni kot kazalniki, „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Estonija ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir v oddelku 3.1).

Irska

Zaposlenost se je v letu 2024 še naprej povečevala, vendar so se prikrajšane skupine še vedno soočale z izzivi. Stopnja delovne aktivnosti, ki je znašala 79,8 %, je dosegla še eno rekordno visoko raven, predvsem zaradi neto priseljevanja, ki se odraža v večji delovni aktivnosti, in zaradi ponovne močne gospodarske rasti. K temu je prispevala tudi večja udeležba na trgu dela, zlasti žensk, pri čemer se je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma zmanjšala na 9,3 odstotne točke (povprečje). Vendar številne ženske zaradi obveznosti oskrbe še vedno niso vključene na trg dela. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov ostaja med največjimi v EU (38,2 odstotne točke v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU) in je v „kritičnih razmerah“, saj se je leta 2024 povečala za 1,5 odstotne točke. Izboljšanje zaposljivosti premalo zastopanih skupin, kot so invalidi, starši samohranilci, nizko usposobljeni delavci ter Romi in potujoče skupine, jim lahko pomaga pri vstopu na trg dela ter odpravljanju sedanjega in prihodnjega pomanjkanja delovne sile in spretnosti.

Opomba: prekinitev časovne vrste za IE v letu 2019.

Stopnje revščine ali socialne izključenosti so se znižale, čeprav se nekatere skupine izpostavljene večjim tveganjem. Tveganje revščine ali socialne izključenosti na splošno in pri otrocih se je znatno zmanjšalo (za 2,1 oziroma 3,4 odstotne točke) in stanje je zdaj „nadpovprečno“. Vendar so bile prikrajšane skupine, zlasti starši samohranilci, Travellerji in invalidi, bistveno bolj ogrožene. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se je leta 2024 močno poslabšal (za 7,0 odstotne točke), vendar je znašal 50,8 % (kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 34,2 %) in je zdaj „dober, vendar ga je treba spremljati“. Udeležba otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu se je leta 2024 povečala na 24,4 %. Vendar jo je še vedno „treba spremljati“, saj je še vedno precej pod povprečjem EU, ki znaša 39,2 %. Kljub znatnim naložbam in izboljšavam so še vedno prisotne nekatere finančne in nefinančne ovire ter regionalne razlike. Irska je glede stopnje preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški „nadpovprečna država“. Kljub temu se cenovna dostopnost stanovanj zmanjšuje, saj je rast ponudbe še vedno daleč pod naraščajočim povpraševanjem. Čakalne dobe za socialna stanovanja so dolge in stopnje brezdomstva hitro naraščajo, pri čemer se je število brezdomcev najbolj povečalo med otroki in enostarševskimi družinami v prvem in drugem četrtletju leta 2025³¹⁴.

Irska je uspešna na področju izobraževanja in spretnosti. Stopnja zgodnjega opuščanja šolanja, ki je leta 2024 znašala 2,8 %, je bila po enem največjih zmanjšanj v EU med najnižjimi, kar Irsko uvršča med „najuspešnejše države“. Po podatkih raziskave PISA 2022 so irski 15-letniki med najuspešnejšimi na področju temeljnih spretnosti (branje, matematika in naravoslovje) v EU. Odrasli Irci so se v letu 2023 podobno dobro odrezali pri osnovnih digitalnih spretnostih. V primerjavi s povprečjem EU (48,3 % v primerjavi z 39,5 % v EU) je leta 2022 tudi obstajala večja verjetnost za njihovo udeležbo v izobraževanju.

³¹⁴ Glej: [Election 2024 Spotlight - Housing](#) (V središču volitev 2024 – stanovanja) in [Homeless Quarterly Progress Report Q2 2025](#) (Četrtletno poročilo o napredku na področju brezdomstva, 2. četrtletje 2025).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti dveh kazalnikov, ki sta označena kot „kritična“ ali „ki ju je treba spremljati“, **se zdi, da Irska ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Grčija

Grčija se še naprej sooča z velikimi izzivi v zvezi s socialno zaščito in vključevanjem.

Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se je leta 2024 zmanjšal za 1,6 odstotne točke na 16,6 %, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 34,2 %. Medtem se je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti povečal na 26,9 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 21,0 %, s čimer se je končalo desetletje dolgo upadanje. Oba kazalnika kažeta na „kritične razmere“. Visoka je bil tudi stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih, ki je znašala 27,9 % (v primerjavi s 24,2 % v EU)

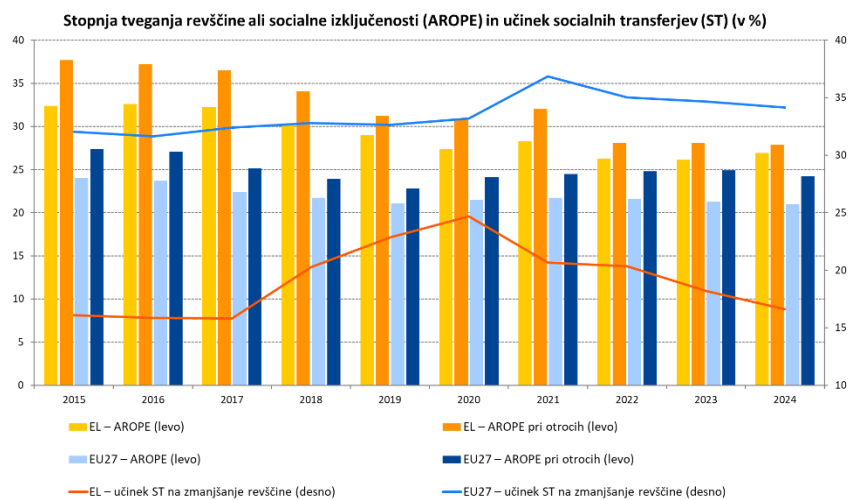
in jo je še vedno „treba spremljati“. Po povečanju deleža gospodinjestev, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški

(zvišanje z 28,9 % leta 2024, kar je eno najvišjih v EU v primerjavi s povprečjem 8,2 %), in neizpoljenih potreb po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju (zvišanje z 12,1 % v primerjavi z 2,5 % v EU) ta kazalnika kažeta na „kritične razmere“. Neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvartilnih razredov, je leta 2024 ostala na ravni 5,27, kar je nad povprečjem EU (4,66) in jo je še vedno „treba spremljati“.

Uspešnost grškega trga dela se izboljšuje, vendar izzivi ostajajo, zlasti za ženske in mlade. Leta 2024 se je stopnja delovne aktivnosti zaradi še vedno močne gospodarske rasti zvišala za 1,9 odstotne točke. Vendar je bilo tudi po tem znatnem povečanju zaposlenega le 69,3 % delovno sposobnega prebivalstva (20–64 let) (v primerjavi s 75,8 % v EU), kar pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“. To je veljalo tudi za delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, ki se je leta 2024 zmanjšal za 1,7 odstotne točke na 14,2 %, vendar je še vedno precej nad povprečjem EU (11,1 %). Medtem je leta 2024 stopnja delovne aktivnosti žensk znašala 59,9 % (po povečanju za 2,3 odstotne točke), kar je še vedno med najnižjimi v EU, vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma pa je bila med največjimi v EU (18,8 odstotne točke v primerjavi s povprečjem 10 odstotnih točk) in je pomenila „kritične razmere“. Poleg tega indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjestev na prebivalca (2008 = 100), ki je leta 2024 znašal 84,1, ostaja med najnižjimi, čeprav se je od leta 2023 povečal za 2 odstotni točki (v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 114,3), kar pomeni „kritično stanje“. Pozitivno je, da je vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov ostala „povprečna“.

Razvoj spretnosti stagnira, kar negativno vpliva na zaposljivost in konkurenčnost.

Delež odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih, ki je leta 2022 znašal 15,1 %, je bil med najnižjimi v EU in je pomenil „kritične razmere“. Hkrati je leta 2023 52,4 % odraslih (v primerjavi s 55,6 % v EU) imelo vsaj osnovne digitalne spretnosti, kar je „povprečno“. Stopnje poduspešnosti 15-letnikov pri temeljnih spretnostih so bile po enem največjih upadov med najvišjimi v EU. Po drugi strani se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 dodatno zmanjšal za 0,7 odstotne točke na 3,0 % (v primerjavi z 9,4 % v EU), s čimer je Grčija ostala med „najuspešnejšimi državami“ na tem področju.

Opomba: prekinitev časovne vrste za Grčijo v letu 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespm050](#)], EU-SILC.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti devet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, je bilo ugotovljeno, da je **Grčija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati na drugi stopnji** (glej okvir 3.1.1).

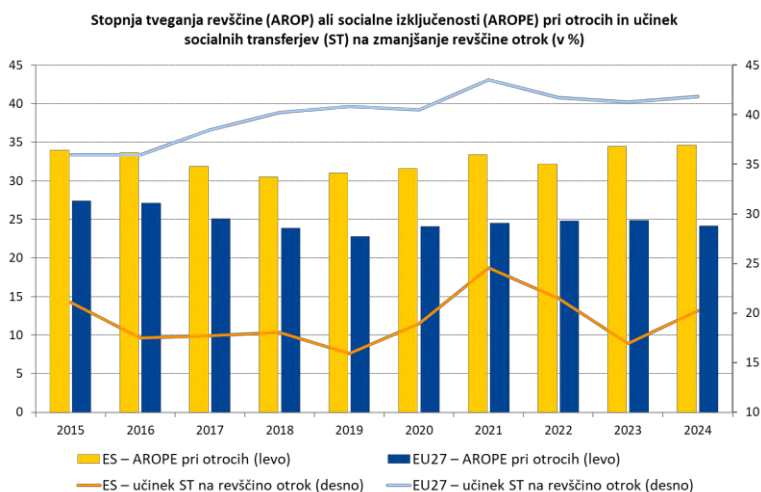
Španija

Španija se sooča z izzivi na področju socialne zaščite in vključevanja.

Leta 2024 se je delež prebivalstva s tveganjem revščine ali socialne izključenosti zmanjšal na 25,8 %, medtem ko se je delež otrok še nekoliko povečal, in sicer na 34,6 %. Obe stopnji sta bili precej nad ustreznim povprečjem EU (21,0 % in 24,2 %) in še vedno kažeta na „kritične razmere“. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se je leta 2024 povečal (za 1 odstotno točko) na 23,9 %, vendar je ostal nizek (v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 34,2 %), zato ga je „treba spremljati“. To je delno posledica vrzeli v pokritosti, tudi v shemi minimalnega dohodka in otroškem dodatku. Socialni transferji so posebej pri otrocih tveganje revščine zmanjšali za samo 20,2 %, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 41,9 %. Nekoliko se je zmanjšala tudi dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, vendar je še vedno visoka (5,39 v primerjavi s 4,66 v EU) in jo je „treba spremljati“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) je bilo leta 2024 prav tako „treba spremljati“, saj tudi po povečanju še vedno ostal na nizki ravni. Ti izzivi se dodatno zaostrujejo zaradi regionalnih razlik in velike revščine zaposlenih.

Trg dela se je še naprej izboljševal, vendar so še vedno prisotni izzivi. Stopnja delovne aktivnosti se je leta 2024 še povečala (za 0,9 odstotne točke) na 71,4 % (v primerjavi s 75,8 % v EU), k čemur sta prispevala močna gospodarska rast in povečanje delovne aktivnosti v zdravstvenem in izobraževalnem sektorju, sektorju gostinstva, sektorju IKT in poklicnem sektorju. Vendar ta kazalnik zaradi velike vrzeli v primerjavi s povprečjem EU trenutno kaže na „kritične razmere“. Hkrati stopnja brezposelnosti (11,4 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 5,9 %) in stopnja dolgotrajne brezposelnosti (3,8 % v primerjavi z 1,9 % v EU) pomenita „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“, saj sta kljub velikemu zmanjšanju (za 0,8 oziroma 0,5 odstotne točke) še vedno na visoki ravni. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je še vedno dokaj velik (12,0 % leta 2024 v primerjavi z 11,1 % v EU), vendar se zdaj zaradi stalnega izboljševanja šteje za „povprečnega“. Vzel stopnje delovne aktivnosti invalidov je treba „spremljati“, saj se je v letu 2024 znatno povečala s 13,8 odstotne točke na 23,4 odstotne točke.

Španija ima vztrajne težave v zvezi z zgodnjim opuščanjem izobraževanja in usposabljanja, na področju digitalnih spretnosti pa je uspešna. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je leta 2024 zmanjšal, in sicer na 13,0 % (v primerjavi z 9,4 % v EU), vendar je še vedno visok in pomeni „kritične razmere“. Stopnje so še zlasti visoke pri moških (15,8 % v primerjavi z 10,0 % pri ženskah) in osebah, rojenih zunaj države (25,5 % v primerjavi z 10,3 %), pa tudi na jugu in vzhodu Španije. Na splošno je bila udeležba odraslih v izobraževanju leta 2022 „povprečna“ (34,1 % v primerjavi z 39,5 % v EU). Stopnja poduspešnosti pri temeljnih spretnostih je bila pod povprečjem EU, vendar so bile med regijami velike razlike. Španija je tudi „nadpovprečna“ glede digitalnih

Opomba: učinek socialnih transferjev na zmanjšanje revščine otrok se izračuna z uporabo stopenj tveganja revščine pred transferji in po njih. Prekinitev časovne vrste za stopnjo tveganja revščine za Španijo v letu 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)], [[ilc_peps01n](#)],

spretnosti in predšolske vzgoje, saj je v formalnem otroškem varstvu razmeroma velik delež otrok, mlajših od treh let.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti osem kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, je bilo ugotovljeno, **da je Španija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

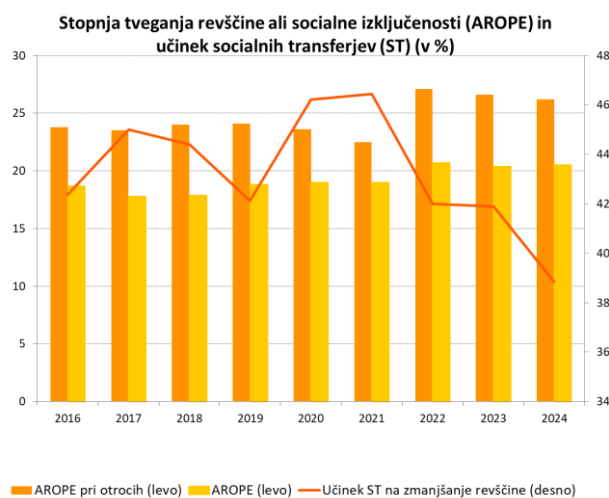
Francija

Tveganje revščine je še vedno prisotno.

Delež prebivalstva s tveganjem revščine ali socialne izključenosti je bil leta 2024 na splošno stabilen, in sicer na ravni 20,5 % (20,4 % leta 2023), ter je „povprečen“. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih pa je ostala nad povprečjem EU (26,2 % v primerjavi s 24,2 % leta 2024) in jo je „treba spremljati“. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se od leta 2021 zmanjšuje hitreje kot v EU, saj se je od leta 2023 zmanjšal za 3 odstotne točke (v primerjavi z 0,5 odstotne točke v EU). Zato je zdaj „dober, vendar ga je treba spremljati“, čeprav je še vedno nad povprečjem EU, in sicer 38,9 % (v primerjavi s 34,2 %). Neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, je „povprečna“, potem ko se je od leta 2018 povečevala. Najbolj oddaljene regije so na vseh področjih socialne zaščite in vključevanja precej slabše od metropolitanske Francije.

Trg dela je bil v letu 2024 razmeroma uspešen, vendar obstaja nekaj izzivov. Leta 2024 se je ob realni rasti BDP v višini 1,2 % stopnja delovne aktivnosti povečala na 75,1 % (v primerjavi s 75,8 % v EU), stopnja brezposelnosti pa je ostala nad povprečjem EU, in sicer 7,4 % (v primerjavi s 5,9 % v EU), pri čemer so najbolj oddaljene regije v precej slabšem položaju. Oba kazalnika je še vedno „treba spremljati“³¹⁵. Stopnja brezposelnosti mladih se je povečala (za 1,5 odstotne točke na 18,7 %), delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, pa je dosegel 12,5 % (v primerjavi z 11,1 % v EU) in ga je še vedno „treba spremljati“. Čeprav je bila dolgotrajna brezposelnost na splošno „povprečna“, so se nekatere ranljive skupine še naprej soočale z večjimi ovirami pri vključevanju na trg dela, zlasti starejši delavci, osebe, rojene zunaj EU, in osebe z nizko stopnjo izobrazbe. Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je leta 2024 povečala (za 0,4 odstotne točke na 5,9 odstotne točke) in je zdaj „povprečna“. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov se od leta 2020 zmanjšuje, vendar se je leta 2024 nekoliko povečala na 22,4 odstotne točke (v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU), pri čemer je še vedno „nadpovprečna“.

Francija je na splošno razmeroma uspešna pri razvoju spretnosti. Deleža odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi (59,7 % leta 2023) in mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (7,7 % leta 2024), sta „povprečna“. Udeležba odraslih v usposabljanju je „nadpovprečna“ (49,2 % leta 2022). Francija je „najuspešnejša država“ glede deleža otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu, saj ta znaša 59,3 %, kar je znatno nad povprečjem EU na ravni 39,2 %, vendar je vrzel v udeležbi otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti v otroškem varstvu leta 2024 dosegla 41,5 odstotne točke (v primerjavi z 20,3 odstotne točke v EU). Poleg tega so za izobraževalni

Opomba: Prekinitev časovne vrste v letih 2020 in 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespm050](#)], EU-SILC.

³¹⁵ Opredelitev francoskih kazalnikov trga dela se od leta 2021 razlikuje od običajnih kazalnikov (glej [Eurostat](#)).

sistem značilni znaten delež učencev z nizkimi dosežki in velike neenakosti. Še vedno primanjkuje usposobljenih delavcev, kar bi lahko vplivalo na konkurenčnost.

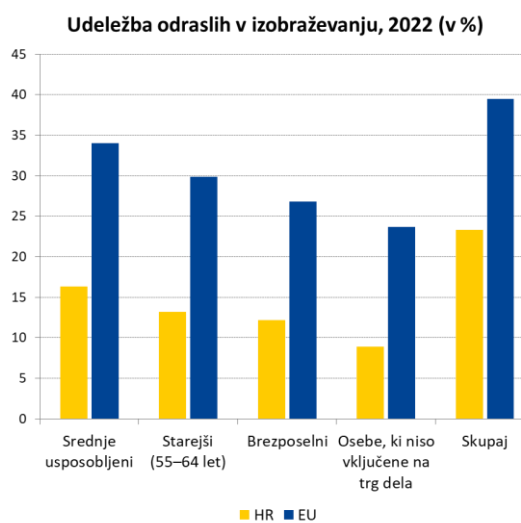
Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti štiri kazalnike, ki so označeni kot kazalniki, „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Francija ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Hrvaška

Hrvaška se spopada z nekaterimi izzivi na področju socialne zaščite in vključevanja.

Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine je bil kljub nedavnim izboljšavam (z 20,35 % leta 2022) leta 2024 še vedno med najnižjimi v EU (21,6 % v primerjavi s 34,2 %), kar že tretje leto zapored kaže na „kritične razmere“. Hkrati je bila stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti leta 2024 za 1,0 odstotne točke višja, zato jo je zdaj „treba spremljati“ (21,7 % v primerjavi z 21,0 % v EU), čeprav je zaradi strukturne prekinitev leta 2024 potrebna previdnost pri razlagi spremembe. Podobno, vendar z enakim pridržkom, je bila stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih leta 2024 višja za 2,0 odstotne točke in jo je zato „treba spremljati“, čeprav je bila še vedno pod povprečjem EU (19,3 % v primerjavi s 24,2 %). Neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se je še naprej povečevala, vendar počasneje, in je „povprečna“. Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški in neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju so „nadpovprečne“.

Država ima možnosti za izboljšave na področju vseživljenjskega učenja. Delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu se je leta 2024 še naprej povečeval in dosegel 30,2 % (z 29,6 % leta 2023). Čeprav je država ostala „najuspešnejša“ pri deležu mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, je imela znaten delež oseb z nizkimi dosežki v izobraževanju, zlasti na področju matematike. Leta 2022 se je izobraževanja odraslih udeležilo le 23,3 % hrvaških odraslih (v primerjavi z 39,5 % v EU), potem ko se je ta delež zmanjšal s 26,9 % leta 2016. To področje je „treba spremljati“. Delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi je leta 2023 znašal 59,0 % (55,6 % v EU), zdaj pa ga je zaradi znatnega poslabšanja (za -4,4 odstotne točke) od leta 2021 „treba spremljati“.

Opomba: Podatki z majhno zanesljivostjo za brezposelne in osebe, ki niso vključene na trg dela, za Hrvaško.

Trend na trgu dela je pozitiven, vendar se invalidi še naprej soočajo z izzivi. Stopnja delovne aktivnosti se od leta 2021 zvišuje, vendar je leta 2024 ostala pod povprečjem EU (73,6 % v primerjavi s 75,8 %), pri čemer je položaj „šibek, ki pa se izboljšuje“ (po „kritičnih razmerah“ v prejšnjih letih). Obenem sta se ob podpori še vedno razmeroma močne gospodarske rasti stopnji brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti dodatno znižali na 5,0 % oziroma 1,8 %. Čeprav sta bila vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma in delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, leta 2024 „nadpovprečna“, so se invalidi še naprej spopadali z velikimi ovirami. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov (41,0 odstotne točke v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU) po nadaljnjem povečanju kaže na „kritične razmere“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100), ki je leta 2024 znašal 138,1, je bil „nadpovprečen“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti šest kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, pri čemer so se pri treh med njimi pokazali statistični

izzivi³¹⁶, se zdi, da Hrvaška ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

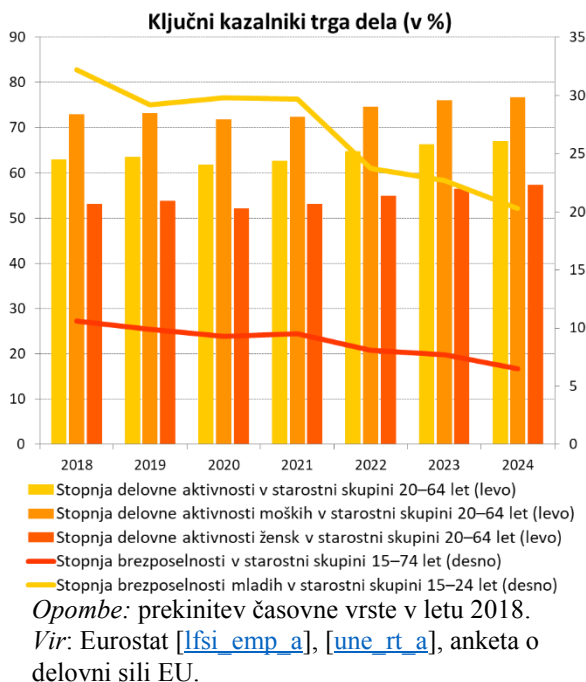
³¹⁶ Prekinitev časovne vrste v letu 2024 za vse kazalnike na tem področju na podlagi EU-SILC onemogoča razlago sprememb. Še zlasti je pomembna strukturna prekinitev pri uvrstitvi med „države, ki jih je treba spremljati“ na področju tveganja revščine ali socialne izključenosti in tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih, kar onemogoča pravilno ekonomsko razlago.

Italija

Kljub nekaterim nadaljnjim izboljšavam se italijanski trg dela sooča s pomembnimi izzivi. Stopnja delovne aktivnosti se je v letu 2024 še zvišala in dosegla 67,1 %. Vendar je še vedno med najnižjimi v EU in pomeni „kritične razmere“. Tako na jugu kot na otokih je bila zabeležena izrazita rast zaposlovanja, vendar je razlika v stopnjah v primerjavi s severozahodom države še vedno velika in znaša več kot 21 odstotnih točk. Glede na izboljšanje na ravni EU je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma v državi še vedno ena največjih (za 19,4 odstotne točke v primerjavi z 10,0 odstotne točke v EU) in predstavlja „kritične razmere“. Poleg tega „je treba spremljati“ vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov, ki znaša 25,1 odstotne točke, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 24 odstotnih točk³¹⁷. Pozitivno je, da se je stopnja brezposelnosti znižala na 6,5 % (v primerjavi s 5,9 % v EU) ob 0,7-odstotni rasti realnega BDP, pri čemer je bila zabeležena ena največjih izboljšav, in je zdaj „nadpovprečna“ (v primerjavi z lanskim letom, ko jo je bilo „treba spremljati“). Podobno se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti znižala na 3,3 % in zdaj pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“ (po „kritičnih razmerah“ lani). Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjestev na prebivalca (2008 = 100) ostaja v „kritičnih razmerah“ (96,0 leta 2024 v primerjavi s 114,3 v EU), kar je posledica strukturno nizkih plač, kar je med drugim povezano z nizko produktivnostjo in nizko delovno intenzivnostjo.

Izzivi v zvezi z razvojem spretnosti so še vedno prisotni. Čeprav se je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, od leta 2023 zmanjšal za 0,9 odstotne točke (15,2 %), je še vedno med najvišjimi v EU, zato se uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. Medtem ko se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, še naprej zmanjševal, je še vedno visoko, razmere pa je zdaj „treba spremljati“. Poleg tega je delež učencev z nizkimi dosežki pri temeljnih spretnostih velik (29,3 % pri matematiki, raziskava PISA 2022). Delež odraslih, vključenih v izobraževanje (29,0 % leta 2022), in delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi (45,8 % leta 2023) sta nizka in ju je „treba spremljati“.

Tveganje revščine, ki se je od leta 2021 zmanjševalo, se je v letu 2024 povečalo. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je povečal na 23,1 % za celotno prebivalstvo (z 22,8 % leta 2023), za otroke pa se je ustalil pri 27,1 % (v primerjavi z 21 % oziroma 24,2 % v EU). Oboje je „treba spremljati“, saj se ta trend krepi zaradi vse večjega deleža gospodinjestev z zelo nizko delovno intenzivnostjo, medtem ko je učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine „povprečen“. Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se prav tako povečuje in jo je treba „spremljati“ (5,53 v primerjavi s 4,66 v EU). Pozitivno je, da se je število otrok, mlajših od

³¹⁷ Vendar je v letu 2024 prišlo do prekinitve vrste.

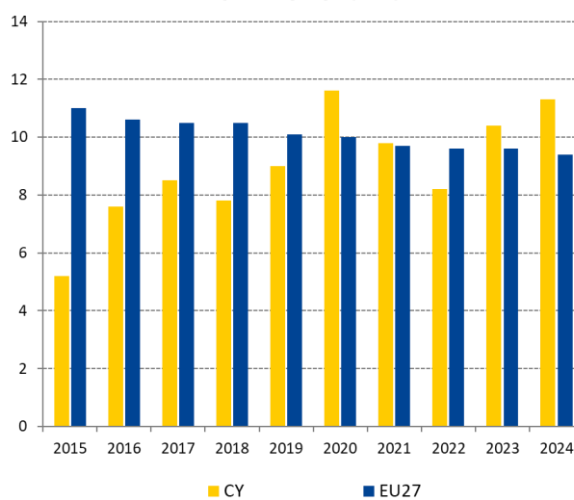
treh let, v formalnem otroškem varstvu povečalo za 4,9 odstotne točke na 39,4 % (v primerjavi z 39,2 % v EU). Majhna sta tudi deleža ljudi, ki poročajo o neizpoljenih potrebah po zdravstveni oskrbi, in tistih, ki so preobremenjeni s stanovanjskimi stroški.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti enajst kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali ki jih je „treba spremljati“, je bilo ugotovljeno, da je **Italija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati na drugi stopnji** (glej okvir 3.1.1).

Ciper

Stanje na področju razvoja spretnosti se slabša in še vedno pomeni izziv. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je še povečal, in sicer z 10,4 % leta 2023 na 11,3 % leta 2024, in ga je še vedno „treba spremljati“. Več kot polovica 15-letnikov (53,2 % v matematiki, raziskava PISA 2022) nima temeljnih spretnosti, kar je eden od največjih upadov v EU od leta 2018. Digitalna pismenost je po zmanjšanju še posebno nizka, saj je imelo leta 2023 le 49,5 % odraslih vsaj osnovne digitalne spretnosti (v primerjavi s 55,6 % v EU), razmere pa je „treba spremljati“. Medtem ko je bilo leta 2024 28,2 % delavcev z visokošolskimi kvalifikacijami zaposlenih v poklicih, za katere ta raven kvalifikacij ni bila potrebna, je bil delež študentov, vpisanih v predmete s področja naravoslovja, tehnologije, inženirstva

Mladi, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (v %)

Opomba: prekinitev časovne vrste v letu 2021.

Vir: Eurostat [[edat_lfse_14](#)], anketa o delovni sili EU.

in matematike, v celotnem vpisu v terciarno izobraževanje (ISCED 5–8) med najmanjšimi, saj je leta 2023 znašal le 14,9 % (v primerjavi s 26,9 % v EU). Delež odraslih, vključenih v izobraževanje v zadnjih 12 mesecih, je prav tako majhen in je leta 2022 po velikem upadu s 44,8 % leta 2016 znašal 28,3 % (v primerjavi z 39,5 % v EU) ter ga je zdaj „treba spremljati“. Po drugi strani je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu leta 2024 po dodatnem povečanju znašal 40,1 % (v primerjavi z 39,2 % v EU), kar je „povprečno“.

Trg dela na splošno dobro deluje, vendar se nekatere skupine prebivalstva še vedno soočajo z izzivi. Zaradi močne gospodarske rasti se je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 dodatno zvišala na 79,8 % (v primerjavi s 75,8 % v EU), stopnji brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti pa sta se znižali na 4,9 % oziroma 1,3 % (vse je „nadpovprečno“). Vrzal stopnje delovne aktivnosti med spoloma je zaradi povečanja za 1,0 odstotne točke po letu 2023 (na 10,0 odstotne točke) zdaj „treba spremljati“. Vrzal stopnje delovne aktivnosti invalidov je ostala „povprečna“. Čeprav je bila stopnja brezposelnosti mladih pod povprečjem EU (13,0 % v primerjavi s 14,9 % v EU), je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, še vedno visok in po zmanjšanju za 1,0 odstotne točke znaša 12,9 % (v primerjavi z 11,1 % v EU), torej pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) ostaja nizek pri 107,7, tudi po izboljšanju s 102,7 leta 2023, in ga je še vedno „treba spremljati“.

Ciper je pokazal dobre socialne rezultate. Tveganje revščine ali socialne izključenosti je leta 2024 na splošno znašalo 17,1 %, pri otrocih pa 14,8 % (v primerjavi z 21,0 % oziroma 24,2 % v EU), zato se na teh področjih Ciper uvršča med „nadpovprečne“ oziroma „najuspešnejše“ države. To je med drugim posledica učinka socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, ki je „povprečen“ (30,5 % v primerjavi s 34,2 % v EU), in nizke stopnje preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški na ravni 2,4 %, pri čemer je Ciper prav tako „najuspešnejša država“. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju so z 0,1 % med najnižjimi v EU in „nadpovprečne“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti pet kazalnikov, ki so označeni kot kazalniki „ki jih je treba spremljati“, se zdi, da Ciper ni izpostavljen morebitnim

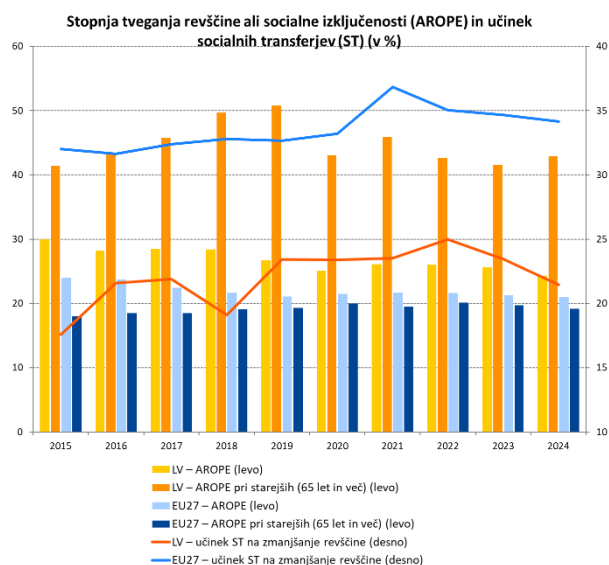
tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

Latvija

Izzivi na socialnem področju so še vedno prisotni. Glede na stagnacijo BDP v letu 2024 sta dohodkovna neenakost in tveganje revščine v Latviji ostala visoka. Razmerje dohodkovnih kvintilnih razredov je med najvišjimi v EU, saj znaša 6,28 (v primerjavi s 4,66, kar je povprečje EU), zato se uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. Poleg tega se je učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine v letu 2024 še zmanjšal (za 2 odstotni točki) na 21,5 % (v primerjavi s 34,2 % v EU). Po dveh zaporednih poslabšanjih so to zdaj „kritične razmere“. Čeprav se je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti v letu 2024 zmanjšal s 25,6 % na 24,3 % (z znatnim zmanjšanjem na 17,9 % pri otrocih), je skupna stopnja še vedno precej nad povprečjem EU, ki znaša 21,0 %. To je položaj, ki ga je „treba spremljati“. Zlasti stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti za starejše (65 let in več) je bila že prej visoka in se je leta 2024 še zvišala na 42,9 % (z 41,6 % leto prej), kar je bilo povezano tudi z nizko ustreznostjo pokojnin. Visoka revščina v starosti je tesno povezana s slabimi rezultati na področju zdravja in s tem povezanimi stroški zdravljenja. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti za invalide se je še povečala z 38,5 % na 39,4 % in je precej nad povprečjem 28,7 % v EU. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju so ostale v „kritičnih razmerah“, saj so se leta 2024 povečale na 8,4 % (s 7,8 % leta 2023) v primerjavi z 2,5 % v EU.

V letu 2024 so se nekoliko poslabšali rezultati na trgu dela. Po okrevanju trga dela po krizi zaradi COVID-19 se je rast zaposlovanja v letu 2024 zaradi stagnacije upočasnila. Medtem ko je bila stopnja delovne aktivnosti (77,4 %) „povprečna“, sta se stopnji brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti povečali na 6,9 % oziroma 2,2 % (v primerjavi s 5,9 % oziroma 1,9 % v EU). Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, se je povečal za 0,7 odstotne točke na 10,7 % (v primerjavi z 11,1 % v EU). Vse te tri kazalnike je v letu 2024 „treba spremljati“. Pozitivno je, da ima Latvija eno od najmanjših vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma v EU in je „najuspešnejša država“. Poleg tega se glede na vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov kljub nedavnemu povečanju še vedno šteje za „nadpovprečno državo“.

Uspešnost na področju izobraževanja in spretnosti sicer ostaja „povprečna“, vendar z nekaj poslabšanji. Stopnja udeležbe odraslih v izobraževanju (v zadnjih 12 mesecih) je bila 34,1 % (v primerjavi z 39,5 % v EU). Poleg tega je delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi leta 2023 znašal 45,3 % (pod povprečjem EU, ki znaša 55,6 %), kar je glede na potrebo po podpori zelenemu prehodu „treba spremljati“ tudi v prihodnosti. Hkrati se je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu v EU po enem največjih upadov v EU zmanjšal na 24,9 % (v primerjavi z 39,2 % v EU), in ga je zdaj „treba spremljati“. Čeprav zgodnje opuščanje šolanja ni razširjeno, latvijski 15-letniki pa so pri temeljnih spretnostih na splošno uspešni, so mestne šole bistveno uspešnejše od šol na podeželju. Delež univerzitetnih študentov, vpisanih v programe naravoslovja, tehnologije,

Opomba: prekinitev časovne vrste za Latvijo v letu 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespm050](#)], EU-SILC.

inženirstva in matematike, je majhen (25,1 % v primerjavi s 26,9 % v EU), zlasti med ženskami.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti devet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, vključno z enim kazalnikom, ki se je sčasoma poslabšal, je bilo ugotovljeno, da je **Latvija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

Litva

Razmere v zvezi s socialnim vključevanjem in zaščito so se leta 2024 poslabšale.

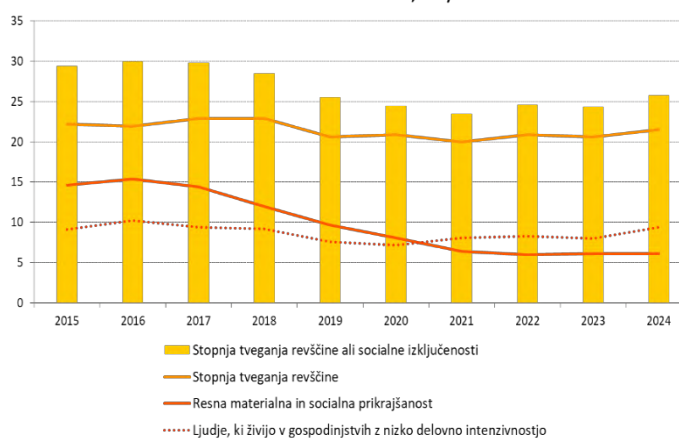
Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je leta 2024 povečal (za 1,5 odstotne točke) na 25,8 %³¹⁸ (v primerjavi z 21,0 % v EU), kar je ena največjih zabeleženih vrednosti in letnih povečanj ter Latvijo uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. Posebej izpostavljeni so bili ljudje na podeželju in ranljive skupine, kot so brezposelni, starejši in invalidi. Invalidi so se soočali z eno najvišjih stopenj tveganja revščine ali socialne izključenosti v EU (45,8 % leta 2024 v primerjavi z 28,7 % v EU). Medtem je stopnja tveganja revščine ali

socialne izključenosti pri otrocih ostala „povprečna“. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine se je zmanjšal z 29,9 % v letu 2023 na 25,9 % v letu 2024 (eden največjih upadov) v primerjavi s 34,2 % v EU. To odraža nizko ustreznost in pokritost socialnih prejemkov, zato je to področje zdaj „treba spremljati“. Poleg tega je bila neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvartilnih razredov, leta 2024 po enem od največjih povečanj med najvišjimi v EU (6,54 v primerjavi s 4,66) in pomeni „kritične razmere“. Nazadnje, čeprav je stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški še vedno pod povprečjem EU, ki znaša 8,2 %, se je že drugo leto zapored znatno zvišala in leta 2024 dosegla 6,2 %, zato jo je zdaj prav tako „treba spremljati“.

Litva se sooča z vse večjimi izzivi, povezanimi z razvojem spretnosti. Glede na delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je leta 2024 po znatnem povečanju (+1,2 odstotne točke na 14,7 % v primerjavi z 11,1 % v EU) postala „država s kritičnimi razmerami“. Hkrati se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 povečal za 2 odstotni točki na 8,4 % (v primerjavi z 9,4 % v EU), kar je stanje, ki ga je „treba spremljati“. Oba kazalnika sta se poslabšala že drugo leto zapored. Velik je tudi delež učencev s podpovprečnimi rezultati pri temeljnih spretnostih (27,8 % pri matematiki, raziskava PISA 2022). Poleg tega je delež udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih „treba spremljati“, saj je precej pod povprečjem EU (27,4 % v primerjavi z 39,5 % leta 2022). Pozitivno je, da se je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu leta 2024 povečal na 36,9 % (v primerjavi z 39,2 % v EU).

Razmere na trgu dela v Litvi so se leta 2024 delno izboljšale. Stopnja delovne aktivnosti se je zaradi močne gospodarske rasti leta 2024 zvišala za 0,7 odstotne točke na 79,2 % (v primerjavi s 75,8 % v EU). Vendar se je stopnja brezposelnosti še zvišala na 7,1 % (s 6,9 % leta 2023), kar je 1,2 odstotne točke nad povprečjem EU, in jo je še vedno „treba spremljati“. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti je že tretje leto zapored ostala stabilna (2,3 %), kar je le 0,4 odstotne točke nad povprečjem EU. Na podlagi glavnega kazalnika pregleda socialnih

Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti in njeni sestavni deli (tveganje revščine, resna materialna in socialna prikrajšanost, nizka delovna intenzivnost, v %)

Opombe: Začasni podatki za leto 2024.

Viri: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tespsr_lm430](#)],

[[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], EU-SILC.

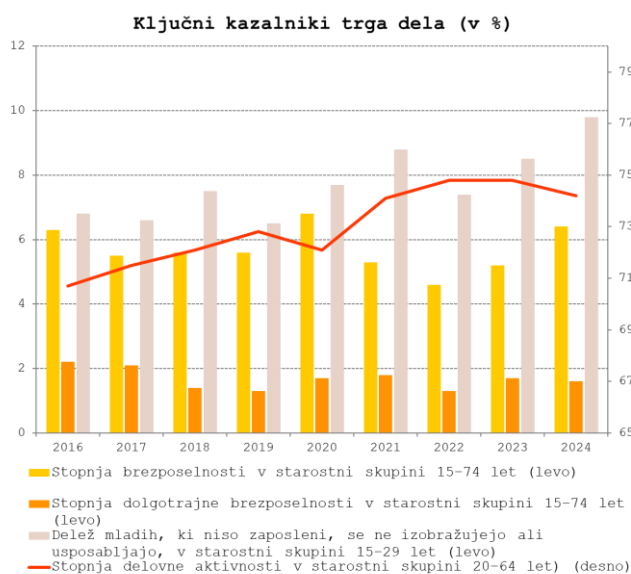
³¹⁸ Podatki Eurostata za leto 2024 za vse socialne kazalnike za Litvo so začasni.

kazalnikov se je vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov povečala z 32,4 odstotne točke v letu 2023 na 39,9 odstotne točke v letu 2024 (v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU), kar kaže na „kritične razmere“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti devet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, vključno z dvema kazalnikoma, ki sta se sčasoma poslabšala, je bilo ugotovljeno, da je **Litva izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

Luksemburg

Nedavni trendi kažejo na izzive pri delovanju trga dela. Leta 2024 se je v razmerah skromne gospodarske rasti in vztrajnega neskladja v spretnostih stopnja delovne aktivnosti nekoliko znižala, in sicer na 74,2 %, kar pomeni nadaljnje odstopanje od splošnega trenda naraščanja v EU (na 75,8 % leta 2024). To je zdaj „treba spremljati“. Stopnja brezposelnosti se je leta 2024 po enem največjih zvišanj (za 1,2 odstotne točke) ponovno zvišala na 6,4 % (v primerjavi s 5,9 % v EU) in jo je še vedno „treba spremljati“. Po drugi strani se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti znižala (za 0,1 odstotne točke) na 1,6 % in je zdaj „povprečna“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100), ki znaša 113,1 (v primerjavi s 114,3 v EU) in se je nekoliko povečal s 112,1 leta 2023, je prav tako „treba spremljati“. Hkrati se je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, leta 2024 že drugo leto zapored znatno povečal (za 1,3 odstotne točke) na 9,8 % in ga je zdaj „treba spremljati“. Nasprotno pa je bila država „nadpovprečna“ pri vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma.

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[lfsi_neet_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Luksemburg je na splošno uspešen na področju izobraževanja in spretnosti, vendar so se nekatere razsežnosti poslabšale. Delež odraslih, vključenih v izobraževanje, v zadnjih 12 mesecih je bil velik in je leta 2022 znašal 45,2 %, kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 39,5 %. Čeprav ima velik delež odraslega prebivalstva (60,1 %) vsaj osnovne digitalne spretnosti (v primerjavi s 55,6 % v EU), je razmere „treba spremljati“ zaradi velikega poslabšanja (za 3,6 odstotne točke) v podatkih za leto 2023. To velja tudi za delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, ki se je leta 2024 povečal za 1 odstotno točko na 7,8 %³¹⁹ (pod povprečjem EU, ki znaša 9,4 %). Nazadnje, delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu je bil „nadpovprečen“.

Socialne razmere v Luksemburgu so se leta 2024 stabilizirale, vendar izzivi ostajajo. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je znatno zmanjšal (z 21,4 % leta 2023 na 20,0 % leta 2024 v primerjavi z 21 % v EU) in je zdaj „povprečen“. To je bilo predvsem posledica znižanja stopnje tveganja revščine z 18,8 % na 18,1 %, ki ga je spremljalo majhno zmanjšanje (za 0,2 odstotne točke) resne materialne in socialne prikrajšanosti, ko se je inflacija umirila. Vendar je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih ostala nad povprečjem EU (25,6 % leta 2024 v primerjavi s 24,2 % v EU) in jo je „treba spremljati“. To je delno mogoče pojasniti z omejenim učinkom socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, ki se je leta 2024 zmanjšal na 27,0 % (v primerjavi s 34,2 % v EU) in ga je še vedno „treba spremljati“. Delež ljudi, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški, je leta 2024 postal „nadpovprečen“, saj se je zmanjšal z 11,5 % na

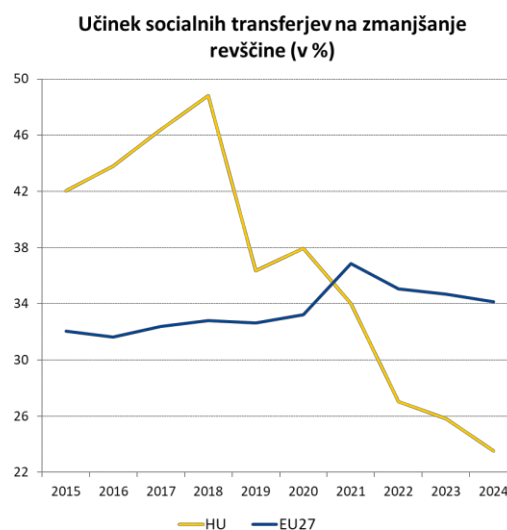
³¹⁹ Vendar imajo vrednosti za mlade, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, za obdobje 2023–2024 kljub temu označbo „nizka zanesljivost“.

8,0 % (v primerjavi z 8,2 % v EU). Izboljšanje je koristilo zlasti najemnikom, tudi zaradi razširjene in bolj velikodušne subvencije za najemnine.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti osem kazalnikov, ki so označeni kot kazalniki, „ki jih je treba spremljati“, vključno z enim kazalnikom, ki se je sčasoma poslabšal, je bilo ugotovljeno, da je **Luksemburg izpostavljen morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

Madžarska

Madžarska je dosegla nekaj izboljšav na področju revščine in socialne izključenosti, vendar socialni izzivi ostajajo. Stopnji tveganja revščine ali socialne izključenosti za celotno prebivalstvo in otroke sta se leta 2024 izboljšali, in sicer je iz „države, ki jo je treba spremljati“ napredovala v „povprečno državo“, potem ko sta se obe stopnji zmanjšali na 19,3 % oziroma 22,9 %³²⁰. Vendar je resna materialna in socialna prikrajšanost še vedno visoka (9,3 % v primerjavi s 6,4 % v EU), dohodkovna revščina (po socialnih transferjih) pa se je še naprej povečevala, zlasti pri mladih odraslih. Skupaj s stabilno stopnjo dohodkovne revščine pred transferji je to povzročilo znižanje učinka socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine (na 23,5 % v primerjavi s 34,2 % v EU). To področje je „treba spremljati“. Dohodkovna neenakost je ostala „povprečna“. Pri stopnji preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški je prišlo do enega največjih povečanj (1,7 odstotne točke), in sicer s 7,3 % na 9 % leta 2024 (v primerjavi z 8,2 % v EU), zato jo je zdaj „treba spremljati“.

Opomba: prekinitev časovne vrste za Madžarsko v letu 2022.

Madžarska je na splošno uspešna pri razvoju spretnosti odraslih, vendar se sooča z izzivi, zlasti glede udeležbe v otroškem varstvu, zgodnjega opuščanja šolanja in neenakosti v izobraževanju. Po znatnem povečanju leta 2023 se je udeležba otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu zmanjšala z 20,5 % leta 2023 na 16,6 % leta 2024, zaradi česar je med najnižjimi v EU (v primerjavi s povprečjem 39,2 %), in je zdaj „država s kritičnimi razmerami“. Stopnja mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je izboljšala (za 1,3 odstotne točke na 10,3 % leta 2024 v primerjavi z 9,4 % v EU), pri čemer je iz „države s kritičnimi razmerami“ napredovala v „državo s šibkim položajem, ki pa se izboljšuje“. Kljub temu ostaja ta stopnja precej nad povprečjem, kar zadeva Rome, invalide in osebe, ki živijo na podeželju. Poleg tega je delež učencev z nizkimi dosežki velik (29,5 % v matematiki, raziskava PISA 2022), na uspešnost učencev pri temeljnih spretnostih pa pomembno vpliva socialno-ekonomsko ozadje³²¹. Madžarska je pri digitalnih spretnostih „nadpovprečna država“ in pri izobraževanju odraslih „najuspešnejša država“. Hkrati so ljudje z nizko stopnjo izobrazbe, brezposelni in starejši od 55 let bistveno slabši od celotnega prebivalstva, kar zadeva izobraževanje odraslih.

Trg dela na splošno še naprej dobro deluje. Stopnja delovne aktivnosti (81,1 % v primerjavi s 75,8 % v EU) in stopnja brezposelnosti (4,5 % v primerjavi s 5,9 % v EU) sta bili še naprej „nadpovprečni“, čeprav sta bili stopnji delovne aktivnosti (15–64 let) nizko usposobljenih delavcev v letu 2024 (38,5 %) in Romov v letu 2023 (47,3 %) precej pod povprečjem države. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je ostal „povprečen“. Vendar se je stopnja brezposelnosti mladih v prejšnjih dveh letih skupaj s

³²⁰ Madžarska je podatke EU-SILC in z njimi povezane kazalnike za obdobje 2019–2024 revidirala, glej povezano [opombo](#).

³²¹ OECD, PISA 2022.

hitro upočasnitevijo gospodarske rasti znatno poslabšala, in sicer z 10,6 % v letu 2022 na 15,2 % v letu 2024 (v primerjavi s 14,9 % v EU).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti tri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Madžarska ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

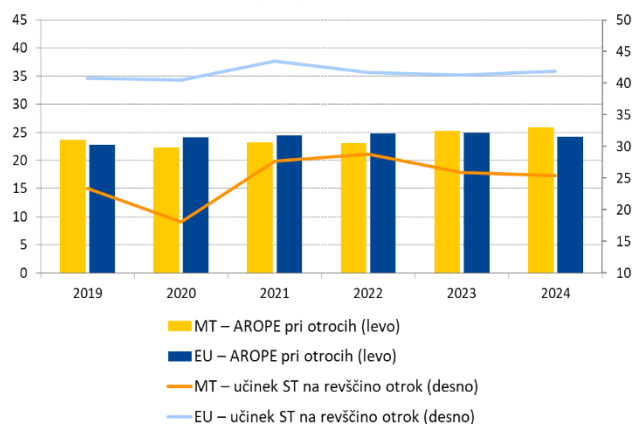
Malta

Socialni rezultati Malte so še vedno mešani, medtem ko se otroci soočajo z vse večjimi izzivi. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti je leta 2024 ostala „povprečna“ in je znašala 19,7 % (v primerjavi z 21,0 % v EU), kar med drugim odraža naraščajoče ravni indeksa bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) (171,7 v primerjavi s 114,3 v EU leta 2024), pri čemer je Malta „najuspešnejša država“. Vendar se je stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih še naprej zviševala, in sicer na 25,9 % (v primerjavi s 24,2 % v EU). Poleg tega se je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu leta 2024 na Malti znatno zmanjšal (–6,9 odstotne točke), čeprav je ostal nad povprečjem EU (44,1 % v primerjavi z 39,2 %). Oba kazalnika je zdaj „treba spremljati“. Hkrati je učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine ostal majhen in znaša 26,0 % (v primerjavi s 34,2 % v EU), kar je prav tako „treba spremljati“. Učinek je še zlasti nekoliko manjši pri otrocih (25,4 %) v primerjavi s splošnim prebivalstvom (26 %), kar je nasprotno kot za EU (41,9 % v primerjavi s 34,2 %). Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se je zmanjšala s 5,30 v letu 2023 na 4,87 v letu 2024 (v primerjavi s 4,66 v EU), pri čemer se je izboljšala na „nadpovprečno“. Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški se je nekoliko znižala na 5,8 % in je „povprečna“. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi je imelo le 0,3 % prebivalstva (v primerjavi z 2,5 % v EU), kar je med najmanjšimi deleži v EU.

Napredek na področju izobraževanja in spretnosti se nadaljuje, vendar nekateri izzivi ostajajo. Po nadaljnjem zmanjšanju se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 zmanjšal na 9,6 % (v primerjavi z 9,4 % v EU) in je zdaj „povprečen“. Vendar je delež učencev z nizkimi dosežki pri osnovnih spretnostih še vedno zelo visok (32,6 % pri matematiki, raziskava PISA 2022). Poleg tega se ozka grla za poklicno pot na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike pojavljajo že na sekundarni ravni, kjer le malo učencev izbira ključne naravoslovne predmete. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, se je leta 2024 dodatno zmanjšal na 7,2 % (pod povprečjem EU, ki znaša 11,1 %), s čimer je Malta postala „najuspešnejša država“. Hkrati je bila udeležba odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih leta 2022 39,9-odstotna, tj. „nadpovprečna“, in je še višja pri visoko izobraženih, pri katerih znaša 65,9 %. Podobno je imelo leta 2023 63,0 % odraslih vsaj osnovne digitalne spretnosti (v primerjavi s 55,6 % v EU), kar je bilo „povprečno“, vendar so bile med skupinami prebivalstva zabeležene velike razlike.

Na močnem trgu dela je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma še vedno velika. Malta je imela leta 2024 ob podpori močne gospodarske rasti eno najvišjih stopenj delovne aktivnosti v EU (83,0 %) in nizko stopnjo brezposelnosti (3,1 %), tudi dolgotrajne brezposelnosti (0,7 %), ter je bila pri vseh treh kazalnikih „najuspešnejša država“. Vrzel

Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (AROPE) pri otrocih ter učinek socialnih transferjev (ST) na zmanjšanje revščine otrok (v %)

Opomba: učinek socialnih transferjev na zmanjšanje revščine otrok se izračuna z uporabo stopenj tveganja revščine pred transferji in po njih. Prekinitev časovne vrste za stopnjo tveganja revščine (AROP) v letu 2022.

Vir: Eurostat [[ilc_peps_01n](#)], [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)] EU SILC.

stopnje delovne aktivnosti invalidov se je zmanjšala na 25,3 odstotne točke (v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU). Čeprav se je zmanjšala tudi vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, in sicer na 13,4 odstotne točke, je ostala za 3,4 odstotne točke večja povprečja EU in med največjimi v EU, kar še vedno pomeni „kritične razmere“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti štiri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Malta ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Nizozemska

Trg dela še naprej razmeroma dobro deluje.

Med okrevanjem gospodarske rasti je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 ostala nespremenjena pri 83,5 %, kar je med najvišjimi v EU. Brezposelnost je ostala nizka kljub rahlemu povečanju na 3,7 %. Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, je ostal med najnižjimi v EU, čeprav se je še povečal (za 0,2 odstotne točke na 4,9 %). Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov se je ponovno zmanjšala na 20,9 odstotne točke. Nizozemska je na vseh teh področjih „nadpovprečna“ ali „najuspešnejša“ država. Kljub temu tveganje zelo segmentiranega trga dela še vedno pomeni velik strukturni izziv. Čeprav je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma leta 2024 znašala 7,6 odstotne točke (v primerjavi z 10,0 odstotne točke v EU, torej je „povprečna“), je bila zelo razširjena zaposlitev s krajšim delovnim časom, zlasti za ženske. To pomeni eno od največjih razlik med spoloma pri zaposlitvi s krajšim delovnim časom v EU (41,9 odstotne točke v primerjavi s povprečjem, ki znaša 20,1 odstotne točke) in znatno razliko v pokojninah med spoloma (36,3 % v primerjavi s 24,5 % v EU). Nazadnje, na podlagi podatkov za leto 2024 indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) ni dohajal povprečja EU (112,4 oziroma 114,3) in ga je še vedno „treba spremljati“.

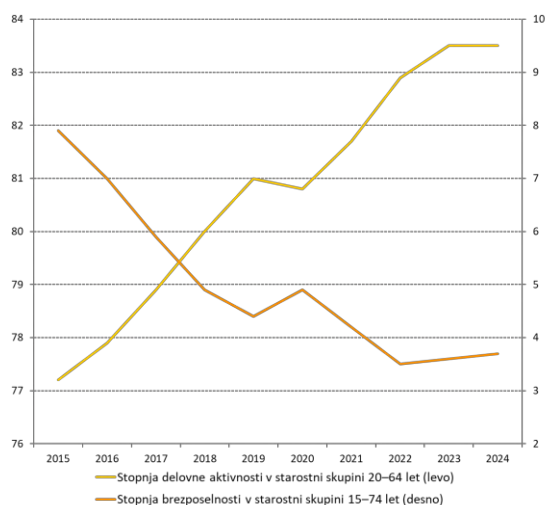
Nizozemska je na splošno še naprej zelo uspešna na področju pridobivanja spretnosti.

Leta 2022 se je izobraževanja udeležilo 56,1 % odraslih in leta 2023 je imelo 82,7 % odraslih vsaj osnovne digitalne spretnosti, oba deleža pa sta med največjimi v EU. Zaradi povečanja za 0,8 odstotne točke je stopnja mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, zdaj „povprečna“ (7,0 % leta 2024). Zaradi poslabšanja splošnih temeljnih spretnosti učencev in povečanja poduspešnosti, zlasti med prikrajšanimi učenci, je razmere „treba spremljati“. Učinkovito ozaveščanje oseb v neugodnem položaju na trgu dela (kot so nizko usposobljeni, osebe s prožnimi pogodbami ali pogodbami o zaposlitvi za določen čas, osebe z migrantskim ozadjem in invalidi) o izpopolnjevanju in preusposabljanju je še vedno pomembno.

Socialne razmere na Nizozemskem so na splošno dobre. Delež prebivalstva na splošno in delež otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti sta ostala stabilna in med najnižjimi v EU (15,4 % oziroma 15,8 %). Vendar se posebne skupine, kot so invalidi ali osebe z migrantskim ozadjem, zlasti otroci, še vedno spopadajo z izzivi. Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški se je zmanjšala za 2,4 odstotne točke in je leta 2024 znašala 6,9 % (v primerjavi z 8,2 % v EU, zato je Nizozemska zdaj „nadpovprečna država“).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti en kazalnik, ki je označen kot kazalnik, „ki ga je treba spremljati“, se zdi, da Nizozemska ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

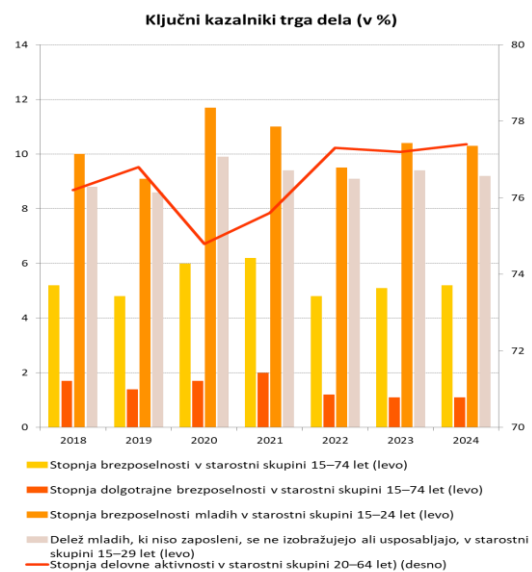
Stopnja delovne aktivnosti in brezposelnosti (v %)

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Avstrija

Avstrijski trg dela je kljub triletni recesiji še vedno razmeroma močan. Uspešnost je „povprečna“ ali „nadpovprečna“ pri skoraj vseh kazalnikih trga dela iz pregleda socialnih kazalnikov. Po rahlem zmanjšanju v prejšnjem letu se je stopnja delovne aktivnosti leta 2024 zvišala za 0,2 odstotne točke na 77,4 % (v primerjavi s 75,8 % v EU), medtem ko je stopnja brezposelnosti, ki je znašala 5,2 %, ostala pod povprečjem EU (5,9 %), prav tako pa tudi dolgotrajna brezposelnost (1,1 %). Pod povprečjem EU (11,1 %) je bil tudi delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, in sicer 9,2 %. Stopnja delovne aktivnosti žensk je bila visoka (73,9 %) in se je zviševala, pri čemer se je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma zmanjšala (6,9 odstotne točke v primerjavi z 10 odstotnimi točkami v

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[lfsi_neet_a](#)], anketa o delovni sili EU.

EU). To podpirajo nedavni ukrepi politike, ki so privedli do znatnega povečanja (za 6,1 odstotne točke) deleža otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu, in sicer 30,2 % (v primerjavi z 39,2 % v EU). Hkrati je imela država eno največjih razlik med spoloma pri zaposlitvi s krajšim delovnim časom, ki se še povečuje in je leta 2024 znašala 38,9 odstotne točke. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) je bil leta 2024 še vedno nizek in je znašal 102,8, kar je „treba spremljati“.

Na področju spretnosti država na splošno še naprej dosega dobre rezultate. Delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi je velik (64,7 % leta 2023), delež odraslih v izobraževanju pa je znatno nad povprečjem EU (52,2 % leta 2022 v primerjavi z 39,5 % v EU, tudi po zmanjšanju), oboje je „nad povprečjem“. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je nadalje zmanjšal in je bil leta 2024 pri 8,1 % „povprečen“. Hkrati približno četrtna mladih Avstrijcev nima minimalne ravni znanja matematike, branja in naravoslovja. Ta številka se od leta 2012 stalno povečuje (raziskava PISA 2022). Poleg tega je imelo le 42,2 % brezposelnih največ nižjo sekundarno izobrazbo³²², zaradi česar so bili še posebno ranljivi. V tem okviru je mogoče z izboljšanjem temeljnih spretnosti ljudi izboljšati tudi rezultate na področju zaposlovanja.

Avstrija je razmeroma uspešna na področju socialne zaščite in vključevanja. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je leta 2024 zmanjšal na 16,9 %, zato se šteje za „nadpovprečno državo“. Med otroki se je stopnja v primerjavi z letom 2023 znatno zmanjšala, in sicer na 20,9 %, in je „povprečna“. Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški se je povečala za 0,3 odstotne točke na 6,3 % in je prav tako „povprečna“. Razmeroma velik vpliv socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine in nizka raven neizpoljenih potreb po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju še naprej kažeta na „nadpovprečne“ razmere.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti en kazalnik, ki je označen kot „kritičen“, se zdi, da Avstrija ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor

³²² AMS, [Von Arbeitslosigkeit betroffene Personen 2024](#), 2025.

usmerjeno socialno konvergenco, zato nadaljnja analiza na drugi stopnji ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

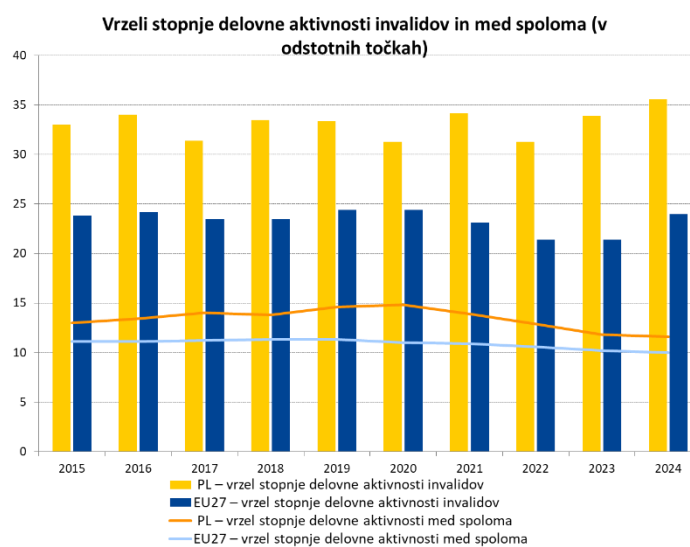
Poljska

Trg dela ostaja na splošno trden, vendar se ženske in invalidi še vedno spopadajo z velikimi izzivi. Glede na močno gospodarsko rast v letu 2024 (3,0 %) se je stopnja delovne aktivnosti še povečala na 78,4 % (v primerjavi s 75,8 % v EU), stopnja brezposelnosti pa je bila z 2,9 % med najnižjimi v EU, zaradi česar je bila med „najuspešnejšimi državami“ v EU. Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je nekoliko zmanjšala, vendar jo je še vedno „treba spremljati“, in sicer je znašala 11,6 odstotne točke, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 10,0 odstotne točke. To je povezano s tem, da imajo ženske običajno več obveznosti oskrbe za otroke in osebe, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, ter s tem, da imajo ženske nižjo upokojitveno starost. Čeprav se je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu leta 2024 povečal na 15,1 %, je ostal daleč pod povprečjem EU, ki znaša 39,2 %, in kaže na „kritične razmere“. Ta nizka stopnja lahko vpliva na dolgoročne učne možnosti otrok in udeležbo žensk na trgu dela. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov, ki se je leta 2024 povečala za 1,7 odstotne točke na 35,6 odstotne točke, je bila med največjimi v EU (povprečje EU je znašalo 24,0 odstotne točke) in kaže na „kritične razmere“.

Ravni digitalnih spretnosti in udeležba odraslih v izobraževanju so zelo nizke, temeljne spretnosti mladih pa so se zmanjšale. Delež odraslih, vključenih v izobraževanje (v zadnjih 12 mesecih), je leta 2022 znašal 20,3 %, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 39,5 %, in pomeni „kritične razmere“. To je predvsem posledica nizke udeležbe v neformalnem izobraževanju. Poleg tega je bil delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi (44,3 %) leta 2023 precej pod povprečjem EU (55,6 %), in prav tako kaže na „kritične razmere“. V raziskavi PISA 2022 se je delež 15-letnih učencev, ki ne dosegajo minimalnih ravni temeljnih spretnosti, povečal na 23 % pri matematiki, 22,2 % pri branju in 18,6 % pri naravoslovju, kar je še vedno nižje od povprečja EU. Vendar je bilo povečanje poduspešnosti od leta 2018 med najvišjimi v EU. Hkrati je Poljska „najuspešnejša“, kar zadeva mlade, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (4,1 % v primerjavi z 9,4 % v EU leta 2024). Delež študentov v terciarnem izobraževanju, ki so vpisani v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, ostaja pod povprečjem EU (21,2 % v primerjavi s 26,9 % v EU).

Socialne razmere na Poljskem so razmeroma stabilne. Leta 2024 sta bili stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti (16,0 % na splošno in 16,1 % pri otrocih) in dohodkovna neenakost (razmerje dohodkovnih kvintilnih razredov na ravni 3,85) še vedno „nadpovprečni“ (v primerjavi z 21,0 %, 24,2 % oziroma 4,66 % v EU).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti pet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Poljska ni izpostavljena morebitnim**

Opombe: nizka zanesljivost podatkov za vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov v letu 2023 in prekinitvev časovne vrste za vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma v letu 2019 za Poljsko.

Vir: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC in [[tesem060](#)], anketa o delovni sili EU.

tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

Portugalska

Kljub izboljšavam je učinkovitost sistema socialne zaščite pri zmanjševanju tveganja revščine in neenakosti še vedno nizka, pojavili pa so se tudi stanovanjski izzivi.

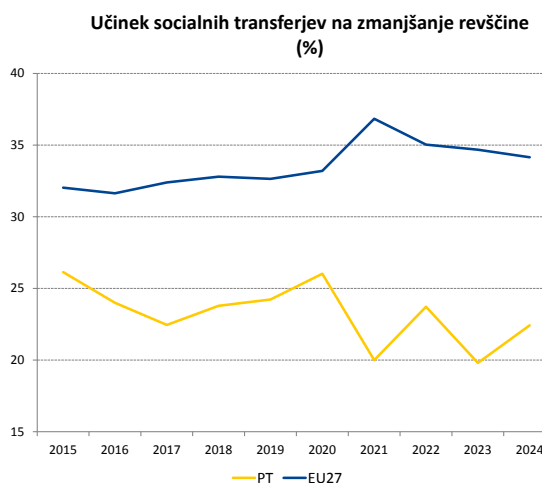
Leta 2024 se je učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine povečal za 2,6 odstotne točke na 22,4 %, kar je še vedno precej pod povprečjem EU, ki znaša 34,2 %, in pod ravnmi pred pandemijo, ter pomeni „kritične razmere“. Neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se je zmanjšala s 5,60 v letu 2023 na 5,20 (nad povprečjem EU, ki znaša 4,66) in zdaj pomeni „šibek položaj, ki pa se izboljšuje“, medtem ko je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti ostal „povprečen“ in znaša 19,7 % (v primerjavi z 21 % v EU). Kljub splošnemu

izboljšanju v najbolj oddaljenih regijah je tveganje revščine še vedno zelo visoko na Azorih (28,4 %). Delež prebivalstva, preobremenjenega s stanovanjskimi stroški, je znašal 6,9 %, kar je še vedno pod povprečjem EU, ki dosega 8,2 %, vendar je to eno največjih povečanj v EU (+2,0 odstotne točke) in ga je zdaj „treba spremljati“. To je posledica nadaljnjega zviševanja cen stanovanj in najemnin v zadnjih letih.

Trg dela je na splošno odporen, vendar je treba pozornost usmeriti na povečanje brezposelnosti mladih in še vedno visoko stopnjo dolgotrajne brezposelnosti. Po pozitivnem trendu od leta 2021 se je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 izboljšala za 0,5 odstotne točke na 78,5 % in ob močni gospodarski rasti ostala „povprečna“. To je veljalo tudi za stopnjo brezposelnosti, ki je ostala nespremenjena pri 6,5 % (v primerjavi s 5,9 % v EU). Čeprav se je stopnja dolgotrajne brezposelnosti še nekoliko znižala (na 2,4 % leta 2024), je ostala nad povprečjem EU (1,9 %) in jo je zato „treba spremljati“. Država je bila „nadpovprečna“ pri deležu mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, vendar se je obenem stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let) v zadnjih dveh letih povečala in leta 2024 znašala 21,6 % v primerjavi s 14,9 % v EU. Nazadnje, vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov (21,3 odstotne točke) je ostala pod povprečjem EU (24 %), vendar je to eno največjih povečanj v EU, zato se zdaj šteje za „dobro, vendar jo je treba spremljati“.

Čeprav je Portugalska na področju spretnosti na splošno uspešna, je treba nekatere vidike pozorno spremljati. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je zmanjšal za 1,5 odstotne točke na 6,6 % leta 2024 in je zdaj „nadpovprečen“. Vendar še vedno obstajajo regionalne razlike, ki segajo od 19,8 % na Azorih do 5,2 % v severni regiji. Poleg tega je delež učencev s podpovprečnimi rezultati pri temeljnih spretnostih velik (29,7 % pri matematiki, raziskava PISA 2022). Država je „povprečna“, kar zadeva delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi in delež odraslih v izobraževanju (v preteklih 12 mesecih). Vendar se je delež odraslih v izobraževanju zmanjšal z 38,0 % v letu 2016 na 33,4 % v letu 2022 kljub potrebam po izpopolnjevanju in preusposabljanju, tudi glede na neskladja v spretnostih, digitalni in zeleni prehod ter staranje prebivalstva.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti tri kazalnike, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, se zdi, da Portugalska ni izpostavljena

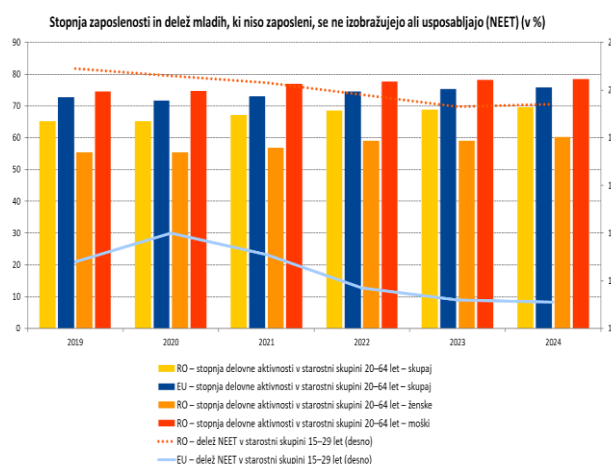

Opomba: prekinitvev časovne vrste za Portugalsko v letu 2022.

morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

Romunija

Razmere na trgu dela se izboljšujejo, vendar so nekatere skupine še vedno premalo zastopane. V razmerah šibke gospodarske rasti v letu 2024 se je stopnja delovne aktivnosti še naprej zviševala (0,8 odstotne točke) in dosegla 69,5 %, kar je še vedno pod povprečjem EU (75,8 %) in kaže na „kritične razmere“. Regionalne razlike so velike (od 81,1 % v regiji Bukarešta – Ilfov do 62,6 % v Jugovzhodni regiji). Vrzal stopnje delovne aktivnosti med spoloma se je izboljšala, vendar je bila še vedno med največjimi v EU (18,1 odstotne točke v primerjavi z 10,0 odstotne točke). Delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, je bil še vedno zelo visok (19,4 % v primerjavi z 11,1 % v EU). Vrzal stopnje delovne aktivnosti invalidov se je leta 2024 znatno povečala, in sicer za 15,6 odstotne točke na 44,8 odstotne točke (v primerjavi s 24,0 odstotne točke v EU). Za vse te kazalnike podatki kažejo na „državo s kritičnimi razmerami“. Po drugi strani sta bili splošna stopnja brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti pod povprečjem ali v povprečju EU in sta se leta 2024 izboljšali.

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa o delovni sili EU.

Vztrajni izzivi na področju izobraževanja in razvoja spretnosti ogrožajo konkurenčnost in konvergenco. Leta 2024 se je delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu dodatno zmanjšal na 11,4 % (z 12,3 % leta 2023 v primerjavi z 39,2 % v EU). Podobno je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 dosegel 16,8 % (v primerjavi z 9,4 % v EU). Obe področji sta med najšibkejšimi v EU in kažeta na „kritične razmere“. Raven temeljnih spretnosti je še posebno nizka (48,6 % pri matematiki, PISA 2022). To vpliva na socialne in zaposlitvene možnosti mladih, zlasti na podeželju in med prikrajšanimi, in lahko ovira inovacije in konkurenčnost. Poleg tega je delež ljudi z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi leta 2023 znašal 27,7 % v primerjavi s 55,6 % v EU, kar prav tako kaže na „kritične razmere“ v času, ko je potrebna podpora digitalnemu prehodu. Udeležba odraslih v izobraževanju je „šibka, vendar se izboljšuje“ (19,1 % leta 2022 v primerjavi z 39,5 % v EU), in sicer zaradi znatnega pomanjkanja spretnosti in napovedanega demografskega upada.

Kljub znatnemu napredku tveganje revščine ostaja visoko, zlasti za ranljive skupine in ljudi na podeželskih območjih. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je znatno zmanjšal, in sicer s 46,0 % leta 2016 na 32,0 % leta 2023 in 27,9 % leta 2024 (v primerjavi z 21,0 % v EU). Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih se je v letu 2024 prav tako izrazito zmanjšala (z 39,0 % v letu 2023 na 33,8 % v primerjavi s 24,2 % v EU). Obe stopnji sta bili dve leti zapored „šibki, vendar se izboljšujeta“, čeprav sta bili še vedno med najvišjimi v EU. Čeprav je prišlo v zvezi s sistemom socialne zaščite do ene od največjih izboljšav, je njegova učinkovitost še vedno majhna, saj socialni transferji (razen pokojnin) zmanjšujejo revščino le za 18,8 % (v primerjavi s 34,4 % v EU), torej je položaj „šibek, vendar se izboljšuje“. Dohodkovna neenakost (4,62 v primerjavi s 4,66 v EU) in neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi po lastnem poročanju (s 5,2 % leta 2023 na 2,2 % v primerjavi z 2,5 % v EU) so se leta 2024 znatno izboljšale. Ljudje na podeželju in

ranljive skupine, kot so Romi, se kljub temu še vedno soočajo z večjimi težavami pri dostopu do osnovnih in socialnih storitev kot drugi prebivalci.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti sedem kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“, je bilo ugotovljeno, da je **Romunija izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati na drugi stopnji** (glej okvir 3.1.1).

Slovenija

Slovenija se sooča z izzivi, povezanimi z nizko udeležbo odraslih v izobraževanju in nizkimi ravnmi digitalnih spretnosti.

Leta 2022 se je izobraževanja udeležilo le 26,5 % vseh odraslih. To je bilo precej pod povprečjem EU, ki znaša 39,5 %, in pomeni zmanjšanje za 13,8 odstotne točke v primerjavi z letom 2016, zato je razmere „treba spremljati“. Poleg tega je imelo leta 2023 vsaj osnovne digitalne spretnosti le 46,7 % odraslih, kar je precej pod povprečjem EU (55,6 %) in odraža zmanjšanje za 3,0 odstotne točke v primerjavi z letom 2021. Te razmere je prav tako „treba spremljati“. Poleg tega eden od štirih učencev v Sloveniji nima minimalne ravni znanja matematike in branja (raziskava PISA 2022), opažen pa je tudi trend upadanja.

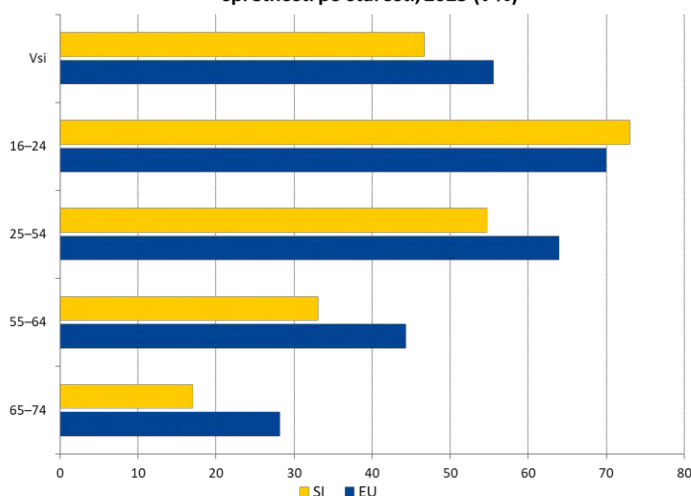
Pozitivno je, da delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, ostaja nižji od povprečja EU (9,4 %), leta 2024 pa se je zmanjšal za 0,4 odstotne točke na 5,0 %. Poleg tega se je delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, leta 2024 nadalje zmanjšal za 0,2 odstotne točke na 7,6 %, kar je prav tako „nadpovprečno“.

Trg dela v razmerah zmerne gospodarske rasti na splošno še naprej dobro deluje, čeprav nekateri izzivi ostajajo. Leta 2024 se je stopnja delovne aktivnosti zmerno zvišala, in sicer za 0,8 odstotne točke na 78,3 %, kar je nad povprečjem EU, ki znaša 75,8 %. Stopnji brezposelnosti in dolgotrajne brezposelnosti sta bili leta 2024 „nadpovprečni“, in sicer 3,7 % oziroma 1,1 %. Vrzal stopnje delovne aktivnosti med spoloma, ki je znašala 6,0 odstotne točke, je bila „povprečna“, čeprav je udeležba otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu leta 2024 znašala 57,8 %, kar je znatno nad povprečjem EU (39,2 %). Vendar lahko strukturni dejavniki, kot sta hitro staranje prebivalstva in neskladje v spretnostih, dodatno povečajo obstoječe pomanjkanje delovne sile in ovirajo konkurenčnost.

Slovenija ima na splošno dobre socialne rezultate. Tako kot v prejšnjih letih sta bila leta 2024 deleža celotnega prebivalstva in otrok s tveganjem revščine ali socialne izključenosti med najnižjimi v EU, in sicer sta znašala 14,4 % oziroma 11,8 % (Slovenija je bila „najuspešnejša država“ pri obeh kazalnikih). Vendar so bile nekatere ranljive skupine, vključno z ženskami, starejšimi od 65 let, osebami z nizko izobrazbo, brezposelnimi, enostarševskimi gospodinjstvi in osebami, rojenimi zunaj EU, izpostavljene bistveno večjemu tveganju revščine. Učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine je bil „povprečen“, tj. 37,7 %, vendar ima manjši učinek pri starejših (65 let in več)³²³. Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, ki je leta 2024 znašala 3,42, je ostala med najnižjimi v EU (tudi v zvezi s tem je „najuspešnejša država“).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti dva kazalnika, ki sta označena kot kazalnika, „ki ju je treba spremljati“, se zdi, da Slovenija ni izpostavljena morebitnim

Posamezniki z osnovno ali višjo ravni splošnih digitalnih spretnosti po starosti, 2023 (v %)

Vir: Eurostat [[isoc_sk_dskl_i21](#)], raziskava ESS ICT.

³²³ Glej Urad za makroekonomske analize in razvoj Slovenije, [Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju](#), 2025.

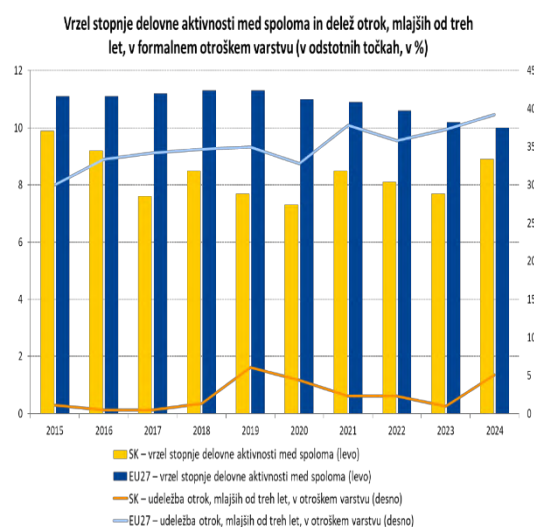
tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna (glej okvir 3.1.1).

Slovaška

Slovaška se sooča s številnimi izzivi na področju razvoja spretnosti. Stopnja udeležbe otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu se je povečala z 1,0 % leta 2023 na 5,1 % leta 2024, vendar je ostala precej pod povprečjem EU (39,2 % leta 2024) in jo uvršča med „države s kritičnimi razmerami“. Poleg tega je bila stopnja udeležbe še naprej med najnižjimi v EU tudi za otroke, starejše od treh let (80,8 % v primerjavi s 94,6 % leta 2023), tudi med romskimi otroki. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, je bil razmeroma majhen (7,5 % v primerjavi z 9,4 % v EU leta 2024), vendar z enim največjih povečanj (+1,1 odstotne točke), kar je „treba spremljati“. Na podeželskih območjih se je od leta 2021 stalno povečeval in leta 2024 dosegel 9,8 %. Na podlagi raziskave PISA iz leta 2022 tretjina 15-letnikov ni imela temeljnih spretnosti na področju matematike in branja. Nazadnje, delež odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi je leta 2023 znašal 51,3 %, potem ko se je zmanjšal s 55,2 % leta 2021, kar pomeni dodatno tveganje za digitalni prehod, ki ga je „treba spremljati“. Pozitivno je, da je bil delež odraslih, vključenih v izobraževanje, v zadnjih 12 mesecih „nadpovprečen“.

Trg dela na splošno dobro deluje, vendar se na njem pojavlja nekaj izzivov. Leta 2024 je v razmerah močne gospodarske rasti stopnja delovne aktivnosti dosegla rekordno visoko raven 78,1 %, stopnja brezposelnosti pa je bila rekordno nizka, in sicer 5,3 % (v primerjavi s 75,8 % oziroma 5,9 % v EU). Stopnja dolgotrajne brezposelnosti je še vedno v „kritičnih razmerah“, saj se je leta 2024 le malo izboljšala, in sicer s 3,8 % leta 2023 na 3,5 %, kar je še vedno med najvišjimi v EU. Tudi regionalne razlike ostajajo velike. Dodatno so se izboljšale razmere v zvezi z deležem mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljujejo, in sicer se je ta delež zmanjšal z 11,2 % leta 2023 na 10,7 % leta 2024 („povprečno“). Hkrati je stopnja brezposelnosti mladih, ki je znašala 19,2 %, ostala nad povprečjem EU, ki znaša 14,9 %. Vrzel stopnje delovne aktivnosti invalidov in vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma sta se od leta 2023 povečali (na 23,8 oziroma 8,9 odstotne točke v primerjavi s 24,0 oziroma 10,0 odstotne točke v EU), pri čemer je slednjo zdaj „treba spremljati“. Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) je bil leta 2024 „povprečen“ in je znašal 133,6.

Slovaška ima nizko splošno tveganje revščine, vendar še vedno obstajajo izzivi za nekatere regije in skupine. Kar zadeva dohodkovno neenakost, merjeno z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, je bila Slovaška „najuspešnejša država“, stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pa je bila „povprečna“ in je leta 2024 znašala 18,3 % (v primerjavi z 21,0 % v EU). Vendar je bilo tveganje revščine večje v vzhodnem delu države. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih se je leta 2024 znižala za 2,7 odstotne točke na 22,6 % in je bila „nadpovprečna“. Poleg tega se je nekoliko izboljšal učinek socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, in sicer na 36,7 % v letu 2024 („povprečna država“). Država ima eno največjih populacij Romov v EU, pri čemer jih več tisoč živi na odročnih območjih brez dostopa do osnovnih storitev. Delež gospodinjstev, preobremenjenih s stanovanjskimi stroški, se je leta 2024 povečal na 6,4 %

Vir: Eurostat [tesem060], anketa o delovni sili EU in [tepsr_sp210], EU-SILC.

(„povprečna država“), medtem ko je bil položaj v zvezi z neizpolnjenimi potrebami po zdravstveni oskrbi „nadpovprečen“.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti pet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, **se zdi, da Slovaška ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato druga faza analize ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).

Finska

Finski trg dela se spopada z izzivi, ki poslabšujejo razmere na področju delovne aktivnosti in brezposelnosti.

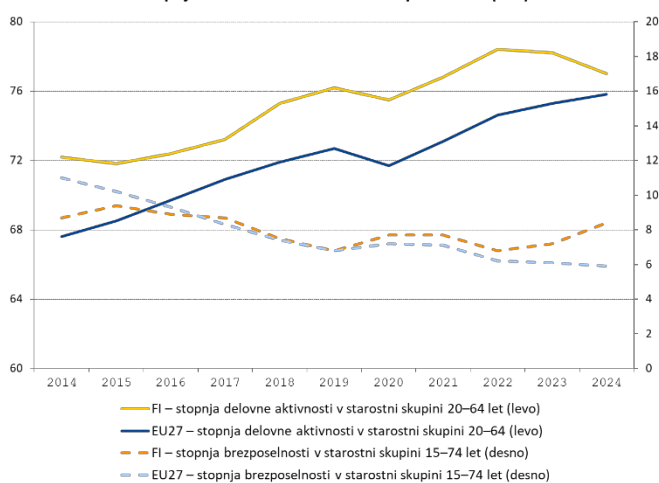
Ob omejeni rasti se je stopnja delovne aktivnosti v letu 2024 še naprej zniževala in dosegla 77,0 % (–1,2 odstotne točke od leta 2023 v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 75,8 %). Razmere je še vedno „treba spremljati“ zaradi razmeroma velikega zmanjšanja v primerjavi z izboljšanjem na ravni EU. Čeprav se je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma leta 2024 povečala na 0,7 odstotne točke (z 0,2 odstotne točke leta 2023), je zdaj „dobra, vendar jo je treba spremljati“, saj je precej pod povprečjem EU, ki znaša 10,0 odstotne točke. Stopnja brezposelnosti se je drugič zapored povečala (+1,2 odstotne točke leta 2024) na 8,4 % (v primerjavi s 5,9 % v EU), kar kaže na „kritične razmere“.

Brezposelnost mladih se je povečala na 18,8 %, kar je precej nad povprečjem EU, ki znaša 14,9 %. Stopnja dolgotrajne brezposelnosti se je leta 2024 prav tako povečala na 1,8 % (v primerjavi z 1,9 % v EU) in jo je zdaj „treba spremljati“. To velja tudi za indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100), ki je leta 2024 po razmeroma majhnem izboljšanju (s 107,9 leta 2023) znašal 108,7, kar je pod povprečjem EU, ki znaša 114,3.

Na splošno ima država učinkovit sistem socialne zaščite, ki zagotavlja ustrezno kritje, vendar se spoprijema z vse večjimi izzivi. Zlasti se je delež prebivalstva, ki je poročalo o neizpoljenih potrebah po zdravstveni oskrbi, v letu 2024 dodatno povečal (za 0,6 odstotne točke) na raven 8,5 %, ki je med najvišjimi v EU (povprečno 2,5 %) in pomeni „kritične razmere“. Medtem ko so se čakalne dobe v primarnem zdravstvenem varstvu začele krajšati, so neizpoljene potrebe po nenujni specialistični oskrbi, na primer storitvah na področju duševnega zdravja, še vedno zelo velike. Pomanjkanje osebja se je nekoliko zmanjšalo, vendar je to še vedno ozko grlo, zlasti za specialistično oskrbo. Delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti se je leta 2024 povečal za 1 odstotno točko na 16,8 %, povečanje pri otrocih pa je še večje (+3,5 odstotne točke na 17,3 %). Kljub temu oba deleža ostajata pod povprečjem EU, ki znaša 21,0 % oziroma 24,2 %, in sta „dobra, vendar ju je treba spremljati“ (v primerjavi z lanskim letom, ko je bila Finska „najuspešnejša država“). Po drugi strani je Finska kljub rahlemu zmanjšanju še vedno „najuspešnejša država“ v zvezi z učinkom socialnih transferjev (razen pokojnin) na zmanjšanje revščine, saj je leta 2024 znašal 46,4 % (v primerjavi s 34,2 % v EU).

Finska je na splošno še naprej uspešna na področju spretnosti. Leta 2023 je imelo vsaj osnovne digitalne spretnosti 82,0 % odraslega prebivalstva, kar državo uvršča med „najuspešnejše države“. Poleg tega je bil delež udeležbe odraslih v izobraževanju v zadnjih 12 mesecih „nadpovprečen“, saj je leta 2022 znašal 51,8 %. Vendar je delež prebivalstva s terciarno izobrazbo stagniral pod povprečjem EU (39,1 % v primerjavi s 44,1 % leta 2024). Potem ko se je delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, dve leti zapored povečeval, je leta 2024 ostal na ravni 9,6 % in je zdaj „povprečen“. Hkrati rezultati raziskave PISA 2022 potrjujejo, da se je delež učencev s podpovprečnimi rezultati pri temeljnih spretnostih v zadnjem desetletju stalno povečeval, čemur je treba nameniti

Stopnja delovne aktivnosti in brezposelnosti (v %)

Vir: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], anketa o delovni sili EU.

pozornost. Leta 2022 je delež učencev s podpovprečnimi dosežki pri branju znašal 21,4 % v primerjavi s 26,2 % v EU, pri matematiki 24,9 % v primerjavi z 29,5 % v EU, pri naravoslovju pa 18,0 % v primerjavi s 24,2 % v EU.

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti pet kazalnikov, ki so označeni kot „kritični“ ali „ki jih je treba spremljati“, vključno z enim kazalnikom, ki se je sčasoma poslabšal, je bilo ugotovljeno, da je **Finska izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, ki jih je treba nadalje analizirati v drugi fazi** (glej okvir 3.1.1).

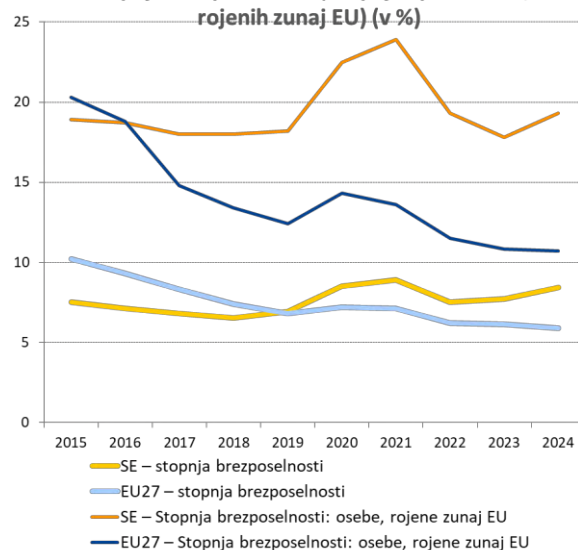
Švedska

Na Švedskem so se rezultati na področju delovne aktivnosti in brezposelnosti v letu 2024 poslabšali. Čeprav ima država še vedno eno najvišjih stopenj delovne aktivnosti v EU (81,9 % leta 2024 v primerjavi s povprečjem 75,8 %), se je ta po daljšem obdobju šibke gospodarske rasti leta 2024 znižala za 0,7 odstotne točke, medtem ko se je po vsej EU večinoma zvišala. Ta položaj je „dober, vendar ga je treba spremljati“. Hkrati se je stopnja brezposelnosti leta 2024 zvišala (za 0,7 odstotne točke) na 8,4 % in je zdaj ena najvišjih v EU (v povprečju 5,9 %) ter je po drugem zaporednem poslabšanju zdaj v „kritičnih razmerah“. Stopnja brezposelnosti je pri osebah, rojenih na Švedskem, znašala 5,7 %, medtem ko je pri osebah, rojenih zunaj EU, znašala 19,3 %. Poleg tega je pri osebah z nizko ravno spretnosti (ISCED 0–2) znašala 26,1 % v primerjavi s 4,8 % pri visoko usposobljenih osebah (ISCED 5–8). Država je kljub povečanju ostala „najuspešnejša“ pri deležu mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, in sicer je ta delež znašal 6,3 %. Pri vrzeli stopnje delovne aktivnosti med spoloma je bila država leta 2024 „nadpovprečna“ (4,0 odstotne točke v primerjavi z 10 odstotnimi točkami v EU), kar podpira tudi velik delež otrok, mlajših od treh let, v formalnem otroškem varstvu (57,7 % v primerjavi z 39,2 % v EU, „najuspešnejša država“). Indeks bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca (2008 = 100) se je nekoliko izboljšal, in sicer s 120,2 leta 2023 na 120,6 leta 2024, in je „povprečen“.

Socialne razmere na Švedskem so na splošno dobre, vendar nekateri izzivi ostajajo. Dohodkovna neenakost, merjena z razmerjem dohodkovnih kvintilnih razredov, se je nekoliko zmanjšala (na 4,34 leta 2024) in je zdaj „povprečna“. Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti se je zmanjšala z 18,4 % v letu 2023 na 17,5 % v letu 2024 in je zdaj „nadpovprečna“. Vendar ta skupna stopnja skriva velike razlike. Pri osebah, rojenih zunaj EU, je tveganje revščine veliko večje kot pri osebah, rojenih na Švedskem (35,5 % v primerjavi z 12,1 %), in tveganje pri nizko usposobljenih osebah je večje kot pri visoko usposobljenih osebah (26,7 % v primerjavi z 11,1 %). Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti pri otrocih se je znižala z 21,6 % v letu 2023 na 20,9 % v letu 2024 („povprečna država“). Hkrati se je s socialnimi transferji (razen pokojnin) tveganje revščine v letu 2024 zmanjšalo za 40,6 %, kar pomeni povečanje glede na 36,9 % v letu 2023, zato je to področje zdaj „nadpovprečno“. Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški je bila leta 2024 še naprej visoka in je znašala 10,6 % (v primerjavi z 8,2 % v EU) ter jo je „treba spremljati“.

Švedska je uspešna na področju spretnosti, vendar so še vedno prisotne neenakosti v sistemu izobraževanja in usposabljanja. Država je „najuspešnejša“ pri udeležbi odraslih v izobraževanju, saj je ta delež leta 2022 znašal 66,5 %, pri deležu odraslih z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi pa je „nadpovprečna“. Delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje, se je v letu 2024 še naprej zmanjševal (na 7,2 %) in je zdaj „povprečen“. Kljub temu je ta delež več kot dvakrat večji (12,6 %) med osebami, rojenimi zunaj EU, v primerjavi s tistimi, rojenimi na Švedskem (5,9 %). Poleg tega se je med letoma 2015 in 2022

Stopnja brezposelnosti (skupaj in pri osebah, rojenih zunaj EU) (v %)

Opomba: prekinitev časovne vrste v letih 2018 in 2021 (za Švedsko in EU).

Vir: Eurostat [[lfsa_urgacob](#)], anketa o delovni sili EU.

močno povečal delež učencev z nizkimi dosežki (za 8,4 odstotne točke na 27,2 %, raziskava PISA 2022).

Glede na ugotovitve zgornje prve faze analize in zlasti dva kazalnika, ki sta označena kot „kritična“ ali „ki ju je treba spremljati“, vključno z enim kazalnikom, ki se je sčasoma poslabšal, **se zdi, da Švedska ni izpostavljena morebitnim tveganjem za navzgor usmerjeno socialno konvergenco, zato nadaljnja analiza na drugi stopnji ne bo potrebna** (glej okvir 3.1.1).